הארץ

1 אג', שנה נ"ה יום ו' ט' בתשרי תשל"ד, 5 באוקטובר 1973 V.55/16.585 / OCTOBER 5 1973

הגנראל גיאפ יבקר בדמשק וייתכן גם בקהיר

מומחים מהאנוי יאמנו הסורים והמצרים בשימוש בטילים ובגרילה

„אל־ת'אורה": הידידות בין סוריה לבריה"מ איתנה

מאת סופר „הארץ" לעניינים ערביים

שר־ההגנה הצפון־וייטנאמי, ה־גנראל נגוין גיאפ, יגיע לדמשק — ואולי גם לקאהיר — בראש מש־לחת צבאית במתכונת השנייה של נובמבר — מסר אתמול „אל־נהאר" הביירותי. „ליאוריין להדיור" מוסר, כי מומחים צפון־וייטנאמים עוסקים להגיע בקרוב לדמשק כדי לאמן את הצבא הסורי בלוחמה גרילה ובשימוש בסוגי נשק סובייטי חדיש המצוי בידי סוריה.

משקיפים בביירות מסרו אתמול, כי ביקור הגנראל גיאפ בדמשק ק־שור עם הבקשה הסודית לסגור (הסוף בעמוד 2, טור 7)

גנראל גיאפ

קיסינג'ר פותח בשיחות עם אבן ושרי־החוץ של 4 מדינות־ערב

יציע שירותיה הטובים של ארה"ב כדי להנחות את הצדדים לקראת מו"מ ליישוב הסיכסוך

ניו־יורק, 4 (אי.פי.). שר־החוץ ארה"ב נועד הערב עם שר־[החוץ] אבא אבן, בראשונה בסידרת ות־גיבוש בת יומיים שיערוך קיסינג'ר עם שרי־החוץ של ישראל, מצרים, ירדן, לבנון וסוריה, למציאת מוצא כן הקיפ־און בסיכסוך המזה"ת.

מר אבן נפגש עם קיסינג'ר בבית־...ק־בו מתארח שר־החוץ של אר־צות־הברית בניו־יורק. פגישה זו הכ־שיר את הקרקע לפגישות נפרדות ש־יערוך ד"ר קיסינג'ר ביום ו' (ה־יום) עם שרי־החוץ של 4 המדינות הערביות. הבטחת אספקת נפט מספ־קת כן המזה"ת לארה"ב העמוד לנגד עיני ד"ר קיסינג'ר בשיחותיו, במיו־חד עם נציג סעודיה.

גישה מאופקת

נמסר, כי ד"ר קיסינג'ר ניגש ל־בעיית הסיכסוך במזה"ת בגישה מאו־פקה, ויש בדעתו להציע את שירו־תיה הטובים של ארה"ב כדי להנחות את מדינות־ערב ואת ישראל לקראת מו"מ לישוב הסיכסוך, תוך הכרה אמריקאית, כי ההסדר תלוי רק בצד־דים לסיכסוך.

ד"ר קיסינג'ר כבר הבהיר למנ־היגים הערביים שאל־להם לצפות לכך שארה"ב תחולל ניסים ואמר, כי הוא מבין את דאגתם ומכיר בצורך להבטיח יציבות למזה"ת.

(סוף בעמוד 2, טור 7)

מובוטו: זאיר מנתקת יחסיה עם ישראל

„אנו מכירים בריבונות העם הישראלי, אך איננו מוצאים צידוק לכיבוש השטחים"

מאת מיכאל גורדוס מיוחד ל„הארץ"

נשיא זאיר, הגנראל מובוטו, הודיע אמש על ניתוק היחסים של ארצו עם ישראל, בנאום שנשא בעצרת האו"ם בניו־יורק. הנשיא מובוטו הסביר, כי ארצו לא תח־דש את היחסים עם ישראל אלא אם תפנה את כל השטחים הער־ביים שנכבשו ב־1967.

זאיר היא המדינה האפריקאית ה־שמינית המנתקת את יחסיה עם יש־ראל השנה ויש להדגיש, כי היא הי־תה אחת ממדינות־המפתח של מע־רכת הקשרים שמקיימת ישראל באפ־ריקה.

בנאומו אמש אמר מובוטו, כי אר־צו מכירה בזכות הקיום והריבונות של העם הישראלי, „אך איננו יכולים למצוא כל צידוק לכיבוש השטחים הערביים בידי ישראל". עוד אמר, בהקשר לקשרי ארצו עם מדינות ה־מזה"ת: „החלטתי, כי ידידותינו ה־אמיתיות באיזור זה הן אלה האוהדות את האמת לבעלות בריתנו".

הגנראל מובוטו

מובוטו ציין כי ארצו נאלצה לש־קול בבהירות ביחסים בין מדינה־אחות, היא מצרים, ומדינה ידידו־תית, היא ישראל — ובחרה כמובן באחות. הוא הוסיף, כי אוילי לטפון שבם ישראל יושלך לים ע"י הערבים וכי כיום רב למעשה החשש בלבות הערבים שהם יושלכו לאוקינוס ה־הודי.

מובוטו הבהיר, כי ביקור שר־הפנים הדרום־אפריקאי בישראל ב־אחרונה עורר בו את המחשבה בדבר ניתוק עם ישראל.

נאום מובוטו התקבל בתשואות רמות ע"י נציגים רבים שנכחו ב־אולם המליאה של העצרת.

ההתמרה ביחסי ישראל עם זאיר חלה בתקופת ועידת הארצות הבל־תי־מזדהות שנערכה בחודש שעבר באלג'יר בהשתתפות זאיר. עם סיום ועידה זו יצא מובוטו ללוב כאורח (הסוף בעמוד 2, טור 5)

משקיפים בישראל:

כפיות טובה מצד מובוטו

המשלחת של צה"ל בזאיר — מהגדולות באפריקה

מאת הכופר הצבאי של „הארץ"

הקשרים הביטחוניים בין ישראל וזאיר נמשכים מאז זכתה מדינה זו בעצמאות ומשלחת צה"ל שם היתה מן הגדולות באפריקה. ישראל הש־קיעה בייעוץ ובסיוע הצבאי סכו־מים נכבדים. לפני חודשים מספר נהרג בזאיר סגן־אלוף מרסל טוב־יאס, בעת שאימן את צנחני מדינה זו.

הקשרים הביטחוניים התהדקו במ־יוחד בעת שהנשיא מובוטו שימש כרמטכ"ל בארצו. הלה שיגר את ראשוני הצנחנים לישראל והם עברו כאן קורס צניחה וקורס קומנדו. מובוטו עצמו שביקר בישראל ב־לוויית רעיתו, עבר בצה"ל קורס צניחה. הקשרים הביטחוניים נמשכו גם לאחר ההפיכה ומינויו של מו־בוטו לנשיא. הם הודקו בעיקר באימון צבאיים. משקיפים צבאיים מדגישים את קשרי מובוטו לסיוע זה ומזכירים את דרישותיו הכספיות החוזרות־ונשנות ומציינים, כי ב־יחסו לישראל יש הרבה כפיות טו־בה אישית. יש להניח, כי אחד הלק־חים מניתוק היחסים בין שתי ה־מדינות יהיה לגבי הסיוע שצה"ל מגיש למדינות אפריקה.

אינטביל פהמי (משמאל) שר־החוץ המצרי, שליחו ה־מיוחד של נשיא מצרים אנואר סאדאת לאוסטריה, לוחץ את ידו של הקנצלר האוסטרי, ד"ר ברונו קרייסקי, בהיפגשם שלשום בבניין ראש ה־ממשלה בוינה. פהמי הודה לקרייסקי על סגירת מחנה שנאו. (צילום ראדיו של אי.פי.)

נשרי המהפכה מאיימים גם על ברית־המועצות

„שגרירויותיה בעולם ייפגעו אם לא תפסיק את ההגירה לישראל"

ביירות, 4 (ע"ר, ע"צ ויופ"צ) — נשרי המהפכה הפלשתינית, האירגון שנטל על עצמו את ה־אחריות על תקיפת רכבת העולים באוסטריה, הזהיר היום את ברי־ה"מ, כי שגרירויות סובייטיות ו־אינטרסים סובייטיים יהיו מטרות של התקפה, אם בריה"מ לא תפ־סיק את העלייה היהודית מתחו־מיה.

דבר האזהרה פורסם היום בעתון הביירותי „אל־נהאר". באזהרה נא־מר, כי „שגרירויותיה והאינטרסים של בריה"מ הידידותית באיזור ה־מזה"ת וברחבי העולם, יהיו מטרה של פגיעות לאנשי הגרילה, אם היא לא תפסיק את ההגירה לישראל. ה־ידידות הסובייטית כלפי הערבים צריכה להתבטא בכוונות כנות ולא בתקיעת סכין בגב. ההגירה של ה־יהודים הסובייטיים לפלסטין היא סכנה גדולה למאבקנו הצודק ומע־מסה נוספת על המהפכה הפלשתי־נית", — נאמר באזהרה של נשרי המהפכה. „לא די לתמוך בהחלטה האוסטרית האחרונה, הבניין הבסיסי הוא ההיתר שנותנת בריה"מ להת־רת ההגירה".

בראשית השבוע הזהיר אירגון זה את ממשלת אוסטריה מפני כל שי־נוי של החלטה לסגור את מחנה שנאו.

(הסוף בעמוד 2, טור 4)

ארצות אפריקה מנעו נאום נציג דרום־אפריקה

ברכז האו"ם, 4 (יופ"צ). ארצות אפריקאיות הצליחו היום להשעות את דיוני העצרת ובכך מנעו משר־החוץ של דרום־אפריקה להשמיע את דב־רו.

בהחלטה שאושרה ב־80 נגד 29 סוכם להשעות את הדיונים כדי ל־אפשר לועדת האמנה לדון בזכות משלחת דרום־אפריקה להשתתף ב־דיוני האו"ם.

מקור רשמי בוינה מוסר:

אוסטריה מנסה לארגן רכבת אווירית ממוסקבה ליהודים העולים לישראל

„התכנית טעונה אישור סובייטי"

וינה, 4 (יו.פי. אי. פי., ע"צ ופ"ר). ממשלת אוסטריה מנסה ע־תה לארגן רכבת אווירית ממוסק־בה ליהודים העולים ארצה, — אמר היום מקור אוסטרי רשמי. המקור ציין, כי תכנית זו להסיע את ה־עולים היהודים במקום להסיעם ברכבות, טעונה אישור סובייטי.

אם תאושר, תבטל הרכבת הא־ווירית את ההכרח בחניית העולים בוינה לזמן ממושך ויהיה רק צורך להחליף מטוסים בבירת אוסטריה.

שר־הפנים האוסטרי, אוטו רוש, אישר בראיון בעתון, כי „הממשלה מעבדת עתה תכנית שתבטל את ה־צורך בהחזקת מרכז־מעבר באוס־טריה".

פקידי רשות אמרו, כי מחנה שנאו ייסגר „תוך זמן קצר מאוד", על אף קריאת הנשיא ניכסון לשקול מ־חדש החלטה זו ודרישות ממשלת יש־ראל להוסיף ולהתיר מעבר העולים בצורה חופשית ובלתי־מוגבלה. „הב־הרנו את עמדתנו", אמר דובר המב־שלה. „הקנצלר לא ישנה את עמד־תו".

כאשר נשאל כי יטפל בסידורי ה־עולים לאחר סגירת שנאו, השיב, כי תנועת היהודים מתחנת הרכבת של וינה במה־המתנה תוכל להי־יות מוסדרת ע"י השילטונות הישר־אליים, הסוכנות, הקהילה היהודית בוינה או אירגונים יהודיים אחרים. „יתכן בהחלט להסיע את הפליטים בבריה"מ בטיירין לישראל". הדו־בר הוסיף: „אין זה מעניינו איך יטפלו בשאלת המהגרים היהודים. לא יערכו מיכשולים בדרך נסיעתם בתחום אוסטריה. המעבר יימשך, א־לא שסידורי המעבר לא יועמדו ל־רשותם".

הדובר, עוזרו האישי של קרייס־קי, אמר עוד: „אם עולים רוצים לבוא לאוסטריה, יהיה עליהם לעזוב תוך פרק הזמן הקצר ביותר. אם יבחרו לנסוע דרך וינה, יורשו לש־הות בה לזמן קצר. הממשלה תהי־יה ליברלית בהארכת תקופת המע־בר במקרים של מחלה או אי־יכולת לנסוע".

כתב דלבר, מנהל הסוכנות בוי־נה, הגיב על דברי הדובר: „לא עלינו לתת פקודות כיצד להעביר את האנשים. אני יכול רק לשתף פעולה עם אחרים כדי למצוא את השיטה הבהירה ביותר. אני מסכים, כי עלי־הם לעזוב במהירות אך יש לתת לנו את האפשרויות לכך".

„סיכון ביטחוני"

הדובר האוסטרי טען, כי מחנה שנאו הוא סיכון ביטחוני בלתי־נסבל בשביל אוסטריה. „משך חו־דשים היינו מודעים לתוכניות הדבר התקפות על שנאו. במספר הזדמ־נים נלכדו ע"י שירותי הביטחון, ואחד מהם אף נשא בכלאו מפה מפו־רטת של שנאו", — הוסיף.

ד"ר קרייסקי אמר היום בראיון לעתון השוודי „דאגבלדס ניהטר", כי ההחלטה לסגור את שנאו נתקבלה לאחר שנתגלו הכנות להתקפת טרור נוספת מיכבן. הוא גילה, כי על הכ־ניות אלו נודע לאוסטריה לאחר מעצר 4 ערבים לפני זמן־מה. „ה־תכניות לסכנה נוספת מיכבן הביאה אותנו שיש לסגור את המחנה".

שיחות פלשתיניות — סובייטיות

עתון בוינה ציטט היום נציג פלש־תיני שאמר: „יש לנו שיחות קד־ (סוף בעמוד 2, טור 3)

דובר בוואשינגטון:

לא נציע עתה תחליף לשנאו

ואשינגטון, 4 (צ"ר ויופ"צ). אר־ה"ב אינה מסוגלת עתה להמליץ על אלטרנטיבות או פיתרונות כלשהם לבעיות שנוצרו עם סגירת מחנה שנאו, — מסר היום דובר משרד־החוץ האמריקאי.

הדובר, ג'ון קינג, מסר לעתונאים, כי אין הוא יודע מה הסיבה לכך, אך הוא הוסיף, כי ארה"ב מוסיפה לגלות עניין ותוסיף למלא תפקיד פיננסי ביישובם מחדש של יהודים סובייטיים בישראל.

קינג גם ציין, כי ארה"ב מעולם לא הבטיחה לנקוט יוזמה בשאלה זו, אם כי אין היא אדישה למצוקת המהגרים.

אבא אבן — ד"ר קיסינג'ר

ג. מאיר: ידעתי מראש את אופיו של קרייסקי

...מת על הביקורת הציבורית על נסיעתה * ריכוך ...מדת הממשלה כלפי אוסטריה * אבן ייפגש עם קירכשלגר

מאת דן מרגלית כופר „הארץ"

...ראש הממשלה הבהירה בימים ... כי הכירה מראש את אישיותו הצלילית של הקאנצלר האוס־טרי ברונו קרייסקי. בכל זאת הח־ליטה להתעלם מאי־הנעימות הכ־רוכה בנסיעה לוינה, כשהיא מו־סרת בכוחות מבטחה רבים בס־...עמי ביטחון, במטרה לנסות ולש־נות את ההחלטה.

הגב' מאיר הצביעה על הגורמים ה־ציבוריים ועל אמצעי התקשורת ש־מתחו ביקורת על ביקורה בוינה ו־הציגוהו כמישגה. היא עומדת על דעתה שלא טעתה בהחלטה.

בירושלים רבו הקולות הטוענים, כי היה זה מישגה מדיני והכנסי לנסוע לוינה כאשר קרייסקי הבהיר מראש שאין בכוונתו לשנות את דע־תו. הנסיעה בוצעה ללא תיכנון מה יהיו הצעדים המדיניים הבאים אם יעמוד קרייסקי בסירוב. ואם בעיק־בות פגישתם עם הגב' מאיר יתרופפו היחסים עוד יותר — כפי שאכן אירע. הגב' מאיר דוחה את הטענה כי קיוותה להיבנע על סמך עבודה באינטרנציונל הסוציאליסטי וכי היו לכך גם שיקולי בחירות.

עם זאת נראה, כי עתה חל שינוי מסויים בקו הממשלה. לאחר שישראל עוררה זעקה בדעת־הקהל המערבית ובקהילייה היהודית בארה"ב — הי־תה נימה של התרככות בהודעה הא־חרונה של הממשלה. אם כי ישראל אינה מקבלת כמובן את החלטת קרייסקי, היה טון ההודעה מתון מאשר בש־בוע שעבר, דבר המלמד, כי ישראל דנה עם אוסטריה בדרכים אלטרנ־טיביות למעבר העולים.

בתחילת השבוע הבא ייפגש מר א־בן לשיחה עם עמיתו האוסטרי רו־דולף קירכשלגר, באו"ם בניו־יורק, להמשך הבירורים בין שתי הממ־שלות. בירושלים הגדירה אתמול הת־נהגות ד"ר קרייסקי כ„היסטרית". ה־קרע עמו הוא כהלכה.

„איני מצטערת על נסיעתי"

א. קרן, סופר „הארץ", מוסר: „אני לא מצטערת על נסיעתי, אני מצטערת שלא הצלחתי לשנות את החלטת ממשלת אוסטריה" — אמרה אמש ראש הממשלה בהופעתה ה־פומבית הראשונה לאחר שובה מ־וינה, בכנס לפתיחת מסע הבחירות של המערך.

הגב' מאיר דחתה את ההאשמות ש־הוטחו נגדה על „ההשפלה" שנבלה כביכול בנסיעתה אל קרייסקי. היא הודיעה נגד צעדה של ממשלה אוס־טריה, שבראשה עומדים סוציאליס־טים. כן אמרה שעל ראש ממשלה סוציאליסטי להיות יותר רגיש לצדק ולעוול ולא להיכנע לדבר לא־צודק „וכאשר זה קורה — זה כואב".

הגברת מאיר ערכה חשבון עם ה־ליכוד שתקף אותה על נסיעתה ל־וינה. בהזכירה את פרישת גח"ל מן הממשלה, אמרה, כי מאז ועד היום לא נסוגה ישראל אפילו של אחד, אולם אלה לא מצאו כ־סוס כה לנכון להודות בטעותם. כן אמרה, שקווי הפסקת־האש הם ה־קווים הבטוחים ביותר לביטחון ישראל, אך „השאלה אם זה ריאלי". בהתייחסה אל קווי שביתת־הנשק אמרה, כי „הקו הזה איננו קיים ו־אליו לא נחזור". אנחנו דורשים גבו־לות בטוחים בני־הגנה.

יחידה ללוחמה בחטיפת אנשים ובפשע מתוחכם תוקם במשמר־הגבול

לאנשיה יהיה ציוד משוכלל, מכוניות מהירות והליקופטרים

מאת אבי ולנצין כופר „הארץ" לענייני משטרה

יחידה מיבצעית מיוחדת של משמר־הגבול, שתפקידה יהיה לל־חום בתופעות פשיעה מתוחכמות, חטיפת אנשים, תוקם בחודשים הקרובים.

היחידה תהיה מצויידת בציוד המשוכלל ביותר ומהותה תהיה כ־הגנת היחידות המיבצעיות המיוחדות שהוקמו בגרמניה ובמקומות אחרים באירופה לאחר אסון מינכן.

ההחלטה להקים יחידה כזו הת־גבשה במשטרה עוד לפני שהתעוררה בעייה כלשהי, במקרים כאלה, שלא נמצא כוח משטרתי, או מיבצעי אחר, שיכול היה לטפל בה. מפקד משמר־הגבול, ניצב חיים לוי, אמר לי, כי מאחר ותופעות של חטיפת אנשים היו לכלי־נשק בידי עבריינים הנוט־לים זאת למטרות פליליות, כלכליות ופוליטיות, חובה על המשטרה בישר־ראל להתארגן לאפשרות פעולה נג־דית.

ההחלטה העקרונית להקים יחידה כזו כבר התקבלה במוסדות המתאי־מים. עתה ממתינים לתוצאות סקר בנושא זה הנערך בימים אלה. בהת־אם להמלצות הסקר יוחל בשלבים המעשיים של הקמת היחידה כגון בחירת האנשים, אימונם ושילובם ב־פעולות מיבצעיות מיוחדות.

אנשי היחידה יהיו כולם מתנדבים משורות משמר־הגבול. הדגש יהיה על אנשים צעירים ובעלי כושר גו־פני מעולה. ביחידה יהיו כנראה יו־תר ממאה אנשים, בפיקוד קציני מש־מר־הגבול. הציוד שיינתן ליחידה זו תלוי בתקציב שייקבע.

הכוונה היא שהיחידה תהיה מצו־יידת במכוניות מהירות, הליקופטרים וציוד לחימה כגון שיאפשרו לאנ־שיה פעולה רחבת־היקף. מפקד מש־מר־הגבול אמר לי, כי הנשק החשוב ביותר של היחידה יהיה „הראש הי־יהודי", אולם לזה יש כמובן להוסיף כושר גופני מעולה, מומחיות גבוהה של כל אחד מאנשי היחידה בתחומים שונים ורמת־ביצוע מושלמת.

כל אחד מאנשי היחידה יעבור קורסים רבים. לכן יהיו כנראה שני שלבים ברמת המיבצעיות של היחי־דה. הראשון — לאחר כחודשיים מאז תוקם היחידה, והשלב השני — עד שכל אנשי היחידה יגיעו לרמת מומ־חיות מושלמת בלחימה בכל כלי־הנשק והאמצעים שיעמדו לרשותם — יארך כמה חודשים נוספים. כל אחד מאנשי היחידה יידרש להיות חבלן, לתפעל נשק בדייקנות ובמהירות, ל־דעת להשתמש בגז, לצנוח מהליקופ־טר, להיות חובש, קשר ושוטר טוב.

אחר חצות

אפתעה באליפות הכדורסל:

ספרד ניצחה [א]ת בריה"מ

...לונה, 4 (ע"צ). בניגוד לצפי... עלתה הלילה נבחרת הכדור... ספרד לשלב הגמר באליפות ... והיא תתמודד על הכתר ... נבחרת יוגוסלביה. ... ספרד ניצחה אחר־חצות ... בריה"מ בתוצאה 80—76, ... במחצית הובילו הסובייטים ...40.

יוגוסלביה לגמר

...לונה, 4 (ע"צ ופ"ר). בגמרת ... של יוגוסלביה ניצחה כאן את צ'כוסלובקיה בתוצאה ...

הועלו הצעות חדשות בשיחות אבן־קיסינג'ר

...יורק, 4 (כרות „הארץ"). ב־... הערב בין ד"ר קיסינג'ר ... לא הועלתה כל הצ־... להסדר במזה"ת, מסר ... להכתב שידורי ישראל. ... כי היו בשיחה חילופי ... הדעים. ... יתפגשו שנית בקרוב. ... הערכתו להגובה הנשיא ... על סגירת מחנה שנאו ע"י ...

[שגר]יר ישראל ברומניה נועד עם מאורר

...4 (ע"ר). שגריר ישראל ב־... נועד היום עם ראש ממשלת ... יון גאורגה מאורר, תוך ... פעולים בבריה"מ עשויים ... בדרכם ארצה דרך רומניה.

סוריה מחדשת היחסים עם ירדן

...4 (ע"ר). סוריה החליטה ... את קשריה עם ירדן, — נמסר ... ערב רשמית.

דלת ניקוטין בעישון עשירת טעם וארומה

עם אירופה לכל מקום

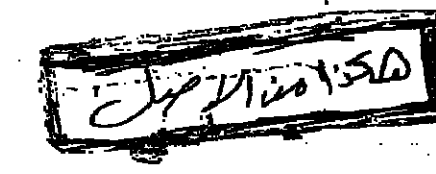

פרקליטי אגניו יחקרו פרשת ההדלפות נגדו

הצו ניתן ע"י השופט המפקח על חבר-המושבעים

בלטימור, 4 (צ"ר). פרקליטי סגן הנשיא, ספירו אגניו, זכו אתמול בצו בית־הדין המכריח להם לחקור פקידים של משרד־המשפטים ואולי אף עתונאים, בעניין ההדלפות על החקירה המתנהלת נגד אגניו בעניין ההאשמות נגדו בשחיתות.

הצו ניתן ע"י השופט ואלטר הופמן, המפקח על עבודת חבר־המושבעים אשר בוחן את ההאשמות נגד אגניו. אגניו האשים כמספר פעמים פקידים של משרד־המשפטים בדבר הדלפת אינפורמציה על החקירה. פרקליטיו תבעו להפסיק את החקירה של חבר־המושבעים, בטענה שאין זכות חוקתית להעמיד את סגן־הנשיא לדין פלילי אלא לאחר שנמצא אשם ע"י הקונגרס. טענתם האחרת היא, כי ההדלפות שמו קץ לכל אפשרות של משפט הוגן.

השופט הופמן אמר אתמול לחברי־המושבעים, כי עליהם לזכור שאין איש עומד מעל לחוק ועליהם להתעלם מן הסיפורים הסנסציוניים המתפרסמים על החקירה. עליהם לשמור על סודיות החקירה גם לאחר הכל לכתה, — אמר השופט.

הטענות החוקתיות של פרקליטי אגניו יידונו ע"י בית־משפט ב־12 בח.ז. המשקיפים סבורים, כי תהיה התוצאה אשר תהיה, הצד המפסיד יערער בפני בית־המשפט העליון.

ישראל תקבל מילווה 50 מיליון דולר — לשיכון

ואשינגטון, 4 (עטס"א). ישראל תקבל ערובה למילווה של 50 מיליון דולר להבנית השיכון שלה בשנת־התקציב הנוכחית, עפ"י חוק סיוע החוץ שנתקבל ברוב של 54 נגד 42 בסנאט ביום ג'.

ערובה דומה ניתנה בשנה שעברה ע"י הקונגרס.

נבחרת הכדורסל הפסידה לאיטליה * היום — עם טורקיה

מאת שאול איזנברג
שליח מיוחד
"הארץ" לספרד

ברצלונה 4 (מיוחד ל"הארץ"), נבחרת הכדורסל של ישראל, שהפסידה כאן הלילה בהפרש 21 נקודות לנבחרתה של איטליה (94:73) תתמודד ביום ו' (היום) עם נבחרת טורקיה על המקום השני בבית ג' באליפות אירופה.

הטורקים נכנעו הלילה לבולגרים בשיעור 76:67.

הנבחרת הישראלית היוותה יריב שקול לאיטלקים החזקים רק ב־10 הדקות הראשונות, אך לאחר־מכן חלה ההתמוטטות הישראלית כאשר האיטלקים עלו במחצית השנייה ליתרון 31 נקודות (47:78), אך אז החליף מאמנם את השחקנים הטובים ובכך איפשר לנבחרת הישראלית לצמצם את הפסדה כדי 21 נקודות. במחצית הובילו האיטלקים 33:51.

לעומת האיטלקים שהפגינו כאן הלילה את משחקם הטוב ביותר בטורניר, היתה הנבחרת הישראלית מאוד לא־מדוייקת והפירצות בהגנתה איפשרו לאיטלקים המצויינים לעשות במגרש ככל העולה על רוחם.

את הנקודות קלעו לישראל: טל ברודי 18, בררי לייבוביץ 16, בועז ינאי 11, דאק אייזנר 9, איתמר מרזל 8, חנן קרן 6, גור בר־יהודה 3, גבי נוימרק 2.

את המשחק, שהיה בהיכל הספורט של ברצלונה, ניהלו שופטים מארה"ב ומספרד לעיני 5000 צופים.

עליית מחירים מואצת בארה"ב

פאריס, 4 (יופ"יצ). — באוגוסט נרשמה עליית מחירים מואצת בארה"ב ובקנדה, אולם ההתייקרות הואטה באירופה המערבית, — מסר היום האירגון לשיתוף כלכלי ולפיתוח של הארים.

עליית המחירים הממוצעת באירופה המערבית הסתכמה באוגוסט ב־0.4 אחוזים. ההאטה הושגה בזכות גורמים עונתיים וכן בזכות הפיקוח על המחירים שהוטל באיי־אילו ארצות. לעומת זאת עלו המחירים בקנדה באוגוסט ב־1.3 אחוזים ובארה"ב ב־1.8 אחוזים. העלייה הגדולה ביותר נרשמה במחירי מוצרי המזון.

ד ב י

[illegible]

[illegible]

(מ.)

סאדאת נועד שוב עם וינוגרדוב

פגישה שנייה תוך שבועיים

קהיר, 4 (יופ"יצ, עי"צ). נשיא מצרים נועד אתמול עם שגריר בריה"מ בקהיר, ולדימיר וינוגרדוב.

סאדאת נועד ביום ד' עם שגריר בריטניה בקהיר, סר פיליפ אדמס, וכן עם כאמל אדהם, יועצו האישי של פייצל מלך סעודיה.

סאדאת נועד עם וינוגרדוב ב־22 בספטמבר ובעיקבות פגישה זאת הוחלפו מכתבים בינו לבין ברז'נייב.

משמר־הביטחון האוסטרי בשערי מחנה שנאו, מחנה־המעבר לעולים מבריה"מ. המשמר עדיין עומד במקומו, עד לביצוע החלטת ממשלת אוסטריה לסגור את המחנה. (צילום: עמוס הדר)

2 מטוסי עולים מרוסיה הגיעו אמש — שלישי הבוקר

יותר מאלף עולים הגיעו משם תוך שבוע

מאת תעמים הדר
כופר "הארץ"

שני מטוסים ובהם כ־200 עולים מבריה"מ, הגיעו אמש ללוד. האחד מבוקרשט והשני מווינה. מטוס שלישי ובו יותר מ־100 עולים, עומד להגיע ללוד לפנות־בוקר מווינה.

לראשונה הגיע אתמול ללוד מטוס חכור של נתיב־האוויר האוסטריים עם עולים מבריה"מ. הסוכנות חכרה מטוס אוסטרי להסיע בו את העולים משום שאל־על אינה יכולה לעמוד בקצב של העמדת מטוסים רבים להטסת עולים עם הגברת קצב העולים מבריה"מ.

עתה מתברר, כי עד הבוקר יסתכם מספר העולים מבריה"מ בשבוע האחרון ביותר מ־1000. אם הקצב של יותר מ־1000 עולים בשבוע יימשך, יבואו במשך החודש יותר מ־4000 עולים — מספר שיא שלא היה דוגמתו מאז החלה לזרום עלייה מבריה"מ.

העולים אמרו אמש בשיחה עם סופר "הארץ", כי בשבואו לא ניכרת שום תכונה לסגור את המחנה וכי משמרות הביטחון עדיין ניצבים במקומם, אך החלטת אוסטריה לסגור את המחנה היתה נושא לשיחה בין העולים גם בבריה"מ וגם בווינה, אך הדבר לא ימנע מהיהודים לעלות לישראל.

עוד אמרו העולים, כי בשבועות האחרונים הגבירו שילטונות בריה"מ את קצב מתן האשרות לעלייה, וכי אלפי יהודים יגיעו בשבועות הקרובים לישראל.

במוצ"ש יגיעו שני מטוסים מלאים עולים מבריה"מ, אחד דרך וינה והשני דרך בוקרשט. המדיניות החדשה עתה היא לשלוח בכל יום מטוס או שניים עם עולים מבריה"מ מווינה. על מדיניות זו הוחלט כדי לצמצם בכל האפשר את שהיית העולים בווינה.

אוסטריה מנסה לארגן

(סוף מעמוד 1)

דוחות עם מוסקבה בשאלה זו של הגירה.

העתון "קוריירי" ציטט את באסם אבו שריף, המוגדר כדובר החזית העממית לשיחרור פלשתין. הוא אמר, כי אירגונו רוצה לפתוח משרד בוינה כדי שהשקפותיו יובנו בצורה טובה יותר. שריף אמר גם, כי אוסטריה אינה צריכה לחשוש מהתקפות גרילה ערביות נוספות, שכן שילטונות אוסטריה "הבינו את מצבנו בצורה כה ברורה".

בוטלו ביקורים בשנאו

בשנאו המשיכו היום לטפל בעולים בדרכם לישראל. היום הגיעו לשם 88 איש. הסוכנות ביטלה את כל ביקורי העתונאים במחנה, בעיקבות האשמת קרייסקי, כי המקום נעשה "אתר תיירות".

קרייסקי ישיב לסאדאת

ד"ר קרייסקי אמר בשיחה עם שליחו האישי של נשיא מצרים, שר־הדירות אסמעיל פהמי, כי ישיב בכתב לאיגרתו של סאדאת שבה בירך סאדאת את קרייסקי על סגירת שנאו. באיגרת התשובה יכתוב קרייסקי, כי הוא תומך בכינון שלום במזה"ת שיהיה מבוסס על החלטת מועצת־הביטחון, שכן רק השלום יאפשר לשים קץ לפעולות הטרור.

מקור רשמי אמר היום בוינה, שקרייסקי כלל אינו שמח לקבל את ביטויי האהדה הרבים ממדינות ערב. המקור מסביר את אי נחתו של קרייסקי בכך שגל האהדה הערבי מקשה עליו ביותר בהסברת מעשיו לדעת־הקהל העולמית.

העתון השווייצי "בזלר צייטונג" כותב, כי ההצעה לסגור את מחנה שנאו באה מצד קרייסקי ולא היתה כל תביעה לכך מצד המחבלים.

צ'ארלס ריציל, סופר "הארץ" בגרמניה מוסר: האגודה הגרמנית־יהודית בגרמניה המערבית קראה אתמול לקרייסקי להמשיך במסורת ההומניטרית של ארצו ולמצוא דרכים חדשות להמשך מעברם של עולי בריה"מ.

באיגרתה לקרייסקי קובעת האגודה, שהכנעה לתביעות המחבלים כמוה כהזמנה למעשי־טרור נוספים.

אישיות חשובה במפלגה הדמוקרטית־נוצרית באיטליה הגדירה אתמול בשיחה עם סופר "הארץ" את החלטת־קרייסקי כמישגה חמור. זוהי הדעה הרווחת בחוגי מפלגות הממשלה. "קוריירה דה לה סרה" כתב, כי החלטת קרייסקי מובנת, אך ראויה לגינוי.

העתון כותב, כי יש דרכים אלטרנטיביות לעליית יהודי בריה"מ לאחר שמחנה שנאו נעשה מסוכן לעולים.

איראן סגרה משרד הבי.בי.סי.

טהרן, 4 (יופ"יצ). ממשלת איראן פקדה היום על סגירת משרד שירות השידור הבריטי בטהרן והורתה על סופר השירות, ג'ון בירקן, לצאת מן המדינה בהקדם האפשרי, נוכח מה שמכונה בהודעה הממשלתית "גישתה הפוגעת של הבי.בי.סי." כלפי איראן.

בודקים השערה שאלון נרצח ע"י שכירי לוב

מאת כותבו הצבאי של "הארץ"

האפשרות שהנספח האווירי של צה"ל בוואשינגטון, יוסף אלון ז"ל, נרצח בידי רוצחים מקצועיים שנשכרו למטרה זו ע"י הלובים, נבדקת באחרונה. אפשרות שמאחורי הרצח של אלון עומדים הלובים, הועלתה עוד לפני מספר חדשים, אך באחרונה גבר החשד לאור שהתברר, כי לוב מעורבת יותר ויותר בפעילות המחבלים ואף נוקטת יוזמה משלה. נראה, כי לוב תולה בפעילות זו לאור הביקורת שהוטחה קאדפי נגד אירגוני המחבלים שאינם עושים די במלחמתם נגד ישראל.

קיסינג'ר יכשיר הקרקע לכינון יחסים עם סין

ניו־יורק, 4 (צ"צ). המטרה הצפויה של נסיעת שר־החוץ האמריקאי לפקינג בסוף החודש, היא כינון יחסים דיפלומטיים בין סין לארה"ב, — אמר היום פרנק ריינולדס, מרשת הטלוויזיה האמריקאית אי.בי.סי. סופר הרשת בהונג־קונג מסר, כי הסתמך על מקורות מהימנים בפקינג, כי חברי לשכת הקשר האמריקאית בסין מצפים להקמת שגרירות אמריקאית במרוצת השנה הקרובה. בידיעה נאמר, כי הנושא העיקרי בשיחות ד"ר קיסינג'ר בסין יהיה עניין ניתוק היחסים בין ואשינגטון וטייוואן.

נשרי המהפכה

(סוף מעמוד 1)

תגובת אירגוני המחבלים

סוכנות הידיעות של המחבלים כתבה היום ביקורת חריפה להודעת נשרי המהפכה. סוכנות זו ציינה, כי "אנו מגנים את ניסתה המאיימת ד' כאפשרים מחדש, כי לא המהפכה ולא לוחמיה ירשו שידידיהם (בריה"מ) יסבלו ממעשים כאלה. הקשר שלנו גם ביחסים הקשורים אותו עם בריה"מ המשתבחים והולכים מדי יום ביומו. אלה המנסים לפגוע בהם, אינם יכולים להקרא פלשתינים".

ע"י חיים משגב
עומד בראש
ח"צ
חזית צעירים
למען תל-אביב

אנו צעירים שנולדנו, גדלנו — ונשארנו בתל־אביב

לנו איכפת!!!

אנו זוכרים את עירנו כשהיה טוב להיות בה

אנחנו נלחם שיהיה לנו טוב.

אנחנו דור ההמשך של תל־אביב

עצמאים, ללא תלות מפלגתית, כשאיתנו כל צעירי העיר ואזרחים הנוכחים להלחם לכינון חיים טובים יותר בעיר יפה יותר.

לעירית תל־אביב — בוא עם הצעירים

תע רשימה למועצת עירית ירושלים

תע

עצמאים למען ירושלים

מיסודם של:

בעלי מלאכה, מסחר, קואופרציה ותחבורה

מטה הבחירות:

התאחדות בעלי המלאכה

רח' בצלאל 26, טל. 232498

ת.ד. 2630 ירושלים

בירושלים — הצבע תע

מובוטו

(סוף מעמוד 1)

של קאדאפי ועם שובו לקינשאסה החלו להסתמן סימנים בממשלת זאיר לנתק את היחסים עם ישראל. נשיא זאיר אף כפר באחרונה, כי למרות כתאות יקראל, נפגש עם שיפאה ל־ ביהה באלביד.

למרות זאת נפלה הודעתו של מר בוטו כמכה על ישראל, שכן זאיר נבנתה על ידידותיה של ישראל באפריקה. מבוטו אף עבר אימוני צניחה עם גדודי הצנחנים הראשונים של זאיר בישראל.

נאום מובוטו יודע ישירות מניו־יורק ברדיו זאיר ופרשן התחנה בקינשאסה הגדיר את הנאום "בניצחון גדול לנשיא מובוטו ולמדינת זאיר".

שגריר ישראל בקינשאסה, שמעון בורד, סיים באחרונה את תפקידו ולפני כשבועיים התקבל אצל מובוטו לשיחה, שבה לא ניתן כל רמז לכוונת זאיר לנתק את היחסים. שגרירה החדש של ישראל בקינשאסה היה אמור להיות מר אפרים דובק.

סופרנו המדיני של "הארץ" מר סיף: ניתוק היחסים מצד זאיר בא כהפתעה. עד לפני שבוע לא היו סימנים לכך. הנשיא מובוטו נפרד משגריר ישראל — בידידות רבה. נראה, כי המיפנה במדיניות זאיר חל השבוע.

עם זאת יש הכים שניתוק היחסים הוא חלק מהשפעת של צ'ו אן־לאי על מובוטו, שביקר בפאקינג.

פירסום ההודעה באו"ם על הניתוק מכביד על ישראל ויוצר אווירה לא־נוחה בניו־יורק. אבא אבן היה בדרך שלום לדיווח ולהנחיות מר אבן, הנמצא בניו־יורק. מצפים להודעת גינוי וצער מצד ישראל.

השר אבן המשיך אתמול בניו־יורק במגעיו עם שרי־החוץ אפריקאיים. הוא נפגש עם עמיתו מטנזניה ועומד להיפגש עם שרי־החוץ של גאנה וליבריה.

ועדה לפיתוח קשרי הכלכלה ישראל — אירופה

מאת איהוד כהן
סופר "הארץ" בשווייץ

באזל, 4 (מיוחד ל"הארץ"). הקמת ועדה שתעסוק בקשרים הכלכליים בין אירופה לישראל היא אחת הנקודות בתכניתו של מר אוסקר ואן ליר, שיכהן כנשיאו הבא של הסניף האירופי של הוועד הכלכלי.

הנשיא הקודם, פרוספר פראייר, כיהן בתפקידו 6 שנים.

דיין: הדרך היחידה — לגבור על המחבלים ולפרקם מנשקם

מגנה כניעת אוסטריה לשני אקדוחנים

(צ). — שר־הביטחון משה דיין, גינה בחריפות את כניעת הקאנצלר קרייסקי למחבלים, באמרו כי אסור לקבל כהבנה כניעת ראש מדינה ללחץ גנגסטרים ולשנות תחת איום אקדוחיהם את מדיניות ממשלתו.

בראיון לטלוויזיה הבריטית ששודר אמש באנגליה ובמדינות מערב־אירופה, אמר שר־הביטחון כי הדרך היחידה לטפל בטרוריסטים היא לגבור עליהם ולפרקם מנשקם, כדי לשחרר את בני־הערובה שבידיהם.

בתשובה לשאלת המראיין אמר, שאמנם קיים סיכון לחיי אדם בפעולה כזו, אך אין מצב מסוכן כזה. לדעתו לא יכולה מדינה להיכנע לאיומי טרור בקביעת מדיניותה והתנהגותה וזה העקרון שצריך להנחות ראשי מדינה אחראיים.

שר־הביטחון הגיב על הסיפור המפורסם שהודיה לשני שודדי בנק שחטפו בני־ערובה ואיימו לרצוח אותם, שגם לרשות מבלזת ויהם עומדים שמחריק במספר מספיק שיכולו להתגבר על המחבלים מכש־פרם לא נכנע בשוודיה, אלא בסיום בשני אקדוחים.

בתשובה לשאלה אחרת הביע מר דיין את תקוותו כי דעת־הקהל בעולם השוללת את כניעת ממשלת אוסטריה למחבלים, תשפיע על עמדתה והיא תוסיף לספק את השירותים לעולים מבריה"מ.

את החלטת קרייסקי לסגור את מחנה שנאו הגדיר מר דיין כבלתי־מציאותית וחסרת הגיון, כי הסיכון בהחלטה ישאר בעינו לגבי העולים שיגיעו ברכבות וירצו להמשיך דרכם לישראל בדרך האויר. "מה ההבדל הגדול ליהודים אלה בחור מעבר כזה?", — שאל.

מר דיין אמר, כי ישראל מוכנה גם להציע לאוסטריה סיוע בשמירת הביטחון של העולים, אך הוא הביע ספק אם ממשלת אוסטריה תרצה בכך. עם זה, הוסיף כי ישראל תהיה מוכנה לכסות את ההוצאות הכספיות של האוסטרים הכרוכות במתן השירותים לעולים.

עתון איטלקי: פתח שלח אולטימטום לאיטליה

דורש לשחרר את ראש קבוצת המחבלים

מאת הולדה ליברנומה
כתבת "הארץ" באיטליה

פירנצה, 4 (כלפניה). — עתון הערב "ג'ורנאלה ד'איטליה" היוצא לאור ברומא מביא היום ידיעה מפי מקורות יודעי דבר, שלפיה נשלח לפני שבוע למשרד־החוץ האיטלקי אולטימטום מטעם פתח לשחרר את גבריאל גורי, שעמד בראש קבוצת המחבלים שנתפסו ע"י המשטרה האיטלקית בפרשת הטילים.

באולטימטום מאיים פתח על ממשלת איטליה בפיגועי גבול המהדיים אם גורי לא ישוחרר בהקדם. לפי העתון נתן עראפאת את הסכמתו הבאה לפעולה באיטליה ונגד עצמו ראה בפעולה קרית־קפוצה להיות אנשים ערפאת בראש האירגון. מאז האולטימטום הגבירה, לדברי העתון, שירותי אירגוני הריגול הנגדי, האיטלקי והישראלי.

עצורי לילהמר יישארו במעצר

אוסלו, 4 (צ"ר, ע"צ, יופ"יצ). בית־המשפט העליון של נורבגיה ציווה היום להמשיך במעצר שני ישראלים, הנשפטים בהתמקדות ברצח אחמד בושיקי בלילהמר ב־21 ביולי.

ביהמ"ש ביטל החלטה לדחות את עירעוה ... לפית צבת כני הישראלים, מכאל דורף וצבי שטינברג להתעבות. הם נעצרו בביתו של קצין הביטחון הישראלי יגאל איל יקיים לאחר רצח בושיקי. ביהמ"ש העליון פסק, כי ביהמ"ש המחוזי נהג בזהירות אבנת ליצבה בעניין החסינות הדיפלומטית וכי אין זו הפרה האמנה באשר עצורים אנשים הזר משרד דיפלומטי, ולא גם בתנאים בעל חסינות דיפלומטית.

נציג העובדים במועצת התעשייה האווירית

"לא נרשה להוד לפעול גם אם נצטרך להשתמש בנשק"

חברי המועצה התנגדו לקבלת משלחות העובדים

מאת סופר "הארץ"

"לא ניתן בשום פנים לאלוף הוד להיכנס לתעשייה האווירית אם הדבר יגרום להתפטרות מר שווימר, אפילו נצטרך להשתמש במקלעים ומכונות ירייה!", — הכריז בצעקה נציג ועד העובדים בישיבה הסוערת של מועצת־המנהלים, בלי שיו"ר המועצה הפסיקו או יעיר לו על הסיגנון המאיים כלפי מפקד חיל־האוויר לשעבר.

(ראה מאמר ראשי — בעמוד 13)

בינתיים התבררו פרטים נוספים על ישיבת מועצת־המנהלים. מסתבר, שכמה מחברי המועצה, כולל נציג שר־הביטחון, היועץ המשפטי של המשרד, עו"ד י. צ'חנובר, התנגדו לכך שהמועצה תקבל באותה ישיבה את משלחות העובדים. יו"ר המועצה, עו"ד מ. פירון, שהתפטר בתחילת הדיון, החליט לדחות את ההתנגדות ופתח ב"מיצעד המשלחות" שנמשך מספר שעות.

לאחר שמסר למועצה על היענותו לפניית שר־הביטחון להתפטר מתפקידו, הודיע מר פירון, כי בכוונתו להכניס לישיבה משלחות של העובדים. מר ברוך יקותיאלי, סמנכ"ל בנק לאומי, התנגד לכך, בטענה שזה נוהג לא־רגיל בדיוני מועצת מנהלים, וכי לשם כך קיימת הנהלה ועליה לשמוע את העובדים. אח"כ הוקרא מכתב של חבר המועצה האלוף (מיל.) חיים הרצוג ושל מר הרצוג ושל י. שפירא ממשרד־הביטחון (נשמטו מרשימת חברי מועצת המנהלים שפורסמה אתמול ב"הארץ"). הוא הציע שהמועצה תפסק בתלונות שהקרא לפגישה עם שר־הביטחון. עו"ד יוסף צ'חנובר אמר שאינו מתנגד עקרונית לשמיעת נציגי העובדים, אך יש להיפגש קודם לכן עם מר דיין, כפי שמציע מר הרצוג, ורק אח"כ — לשמוע את משלחות העובדים. עו"ד פירון דחה התנגדויות אלה ואמר, שהוא רשאי כיו"ר להחליט על הופעת נציגי העובדים. לפני שנכנסו המשלחות סיכמו חברי המועצה ביניהם, כי יסתפקו בשמיעה, אך הדבר לא עלה תמיד בידיהם.

בסיגנון אחד

המשלחות דיברו בסיגנון אחד, אך כמה מהמביעים נקטו בלשון חריפה במיוחד. לאחר הופעת נציגי העובדים הבכירים העיר האלוף הוד, כי הציע להם בעבר להיפגש עמו בקשר לטענותיהם. ההצעה הועברה להם ע"י מנכ"ל משרד־הביטחון, אך הם דחו ההצעה. האיום בשימוש במכונות ירייה הושמע בעת שהופיעו נציגי ועד העובדים ומר קישלס בראשם. מר הוד סיפר למועצה, כי לפני חודשים מספר בהיותו מפקד חיל האוויר, הזמין אליו את קישלס וביקשו למסור לחברי הוועד, כי לשמועות כאילו הוא משמיץ את התעשייה האווירית אין שחר. הוא הציע לקישלס שוועד העובדים יברר עמו כל ידיעה כזו. אולם, למרות שקישלס הבטיח לעשות זאת והביע צער שלא התקשר עמו לבירור מוקדם, חזר לטענות הישנות בדבר השמצת התעשייה.

תגובת הוד

המשלחות הוסיפו להופיע בפני המועצה ואז הציע חבר המועצה מר י. שפירא, כי תינתן לאלוף הוד רשות דיבור כדי שיוכל להציג עמדתו. על כך השיב מר הוד, כי במועצה קיבלוהו. "בהזדמנות זו אומים, כאשר שלמחרת יקרא הכל בעתונים. הראייה לכך היא מכתב של שלמה שמיר לחברי המועצה, שמצא דרכו לעתונים לפני שחברי המועצה קיבלוהו. "בהזדמנות זו ברצוני להעיר", אמר, "כי חלק נכבד מהעובדות המוזכרות במכתב של שמיר אין להם שחר".

כתגובה על דבריו של הוד כי אינו מוכן לשאת דברים, אמר עו"ד פירון: הנהו של אדם כבחה. אח"כ הזמין את מר שווימר, מנכ"ל התעשייה, לשאת דברו. לפני שהלה פתח ביקש עו"ד פירון להזמין לאולם את כל המנהלים הבכירים של התעשייה, כיסגני המנהל הכללי וסגניו, כעשרה במספר, שהמתינו מעבר לדלת. מר שווימר סקר תחילה את תולדות המיפעל ואמר, כי התעשייה האווירית נמצאת במצב ... מספר לבנים תוך תיכנון ארוך טווח. בקשר לכך הזכיר גם את האלוף עזר ויצמן כאחד מאלה שפעלו בשם המיפעל. שמו של האלוף ויצמן הועלה פעם נוספת כאשר עו"ד פירון קרא בפני חברי המועצה מכתב אישי ששלח לו שר־האוצר, פנחס ספיר. במכתבו אומר מר ספיר, "כי שמע מעזר ויצמן דברים קשים על התעשייה האווירית".

כאשר המשיך מר שווימר להטיח דברים נגד מר הוד, פנה זה האחרון ליו"ר ואמר לו, כי הוא עושה כשעה כלא ייעשה: מעמד חברים לאחר כחברי המועצה בנוכחות עובדים מן התעשייה. באולם קמה סערת־רוחות כשחברי המועצה נחלקים בדעותיהם בעניין זה. לבסוף הסתבר שכל חברי המועצה, להוציא את עו"ד פירון, [illegible] בעניין זה בצד הוד. הוחלט לכן לבקש מן העובדים הבכירים לעזוב את האולם. מר שווימר המשיך אח"כ בדבריו בפני חברי המועצה בלבד.

הבוקר יפורסמו תוצאות הבחירות למועצת העובדים

סופר "הארץ" לענייני עבודה מוסר: אתמול נערכו הבחירות למועצת עובדי התעשייה האווירית, המונים 14,000 עובדים. אמש, עד 8 בערב, כבר הצביעו ב־70 קלפיות כ־80% מעובדי החברה.

נציג העובדים, מר קישלס, אמר אמש לסופר "הארץ", כי רק הבוקר ב־5 יתקבלו תוצאות הבחירות. הוא הוסיף, כי אין לצפות להצבעה של 100% מן העובדים, משום שחלק מהם מוחזקים במילואים וחלק מהם נמצאים בחופשת מחלה. מספר המועמדים למועצת העובדים הוא 460.

קיסינג'ר פותח

(סוף מעמוד 1)

שאלה־מפתח בשיחות תהיה אם הערבים יכול למלא תפקיד באמצעים להשגת השלום.

נמסר, כי כאן נכנה להפקיד שר־החוץ, מקורבי ד"ר קיסינג'ר חלק גדול יותר בתשומת־לבו למזה"ת.

בנאום שנשא ביום ד' בעצרת, ניסה מר אבן להבהיר, כי הפגנת המתח באזור מתחבבת לא בשל עקשנות ישראל, אלא משום שמדינות־ערב מוסיפות לסרב למו"מ ישיר.

מר אבן חזר והזכיר, כי ישראל מקבלת את החלטת האו"ם 242. ישראל מוכנה להכיר בקיום מדינה פלשתינית לצידה, ובאזור שרוב הדרים הם פלשתינים, ירדן היא המדינה המתאימה לכך. הגבול בין ישראל והמדינה הערבית — שאפשר לקרוא לה ירדן ואפשר שלא לקרוא לה כך ייקבע במו"מ.

שר־החוץ שדיבר על פרשת אוסטריה, אמר, כי הדרך הטובה ביותר להילחם בטרור תהיה בחוץ למסגרת האו"ם, ע"י כינוס מדינות בעלות השקפה דומה בנושא, לדיון וניסוח אמנה נגד הטרור.

שר־החוץ קבע שכיום אין באו"ם רוב אפקטיבי של מדינות אנטי־טרוריסטיות. באו"ם — אמר — יש 43 המדינות שהצביעו והכריזו את אי־שביעות רצונן מהחלטה ב־1972 על הטרור, ייעשה כינוס לשם נקיטת פעולה משותפת.

(אי.פי.). עם סגירת הגליון נמסר: פרופ' קיסינג'ר נועד היום עם שר־החוץ הסעודי, עומר סאקאף. סאקאף אמר לאחר הפגישה, כי הם דנו בעניין השלום במזה"ת.

מומחים מהאנוי

(סוף מעמוד 1)

מומחים צבאיים צפון־וייטנאמים כדי לאמן את אנשי הצבא בטיפול בטילי קרקע־אוויר מדגם סאם.

הבקשה האחרונה נמסרה ע"י שר ההגנה הסורי, הגנראל מוסטפה טלאס, בעת ביקורו בהאנוי. בקשה דומה נמסרה ע"י מצרים בעת ביקור בחודש שעבר של סגן הנשיא חוסין אל־שאפעי בהאנוי.

העתון הסורי "אל־ת'אורה" כתב אתמול, כי הידידות בין סוריה וברית־המועצות היא הערובה העיקרית מפני מזימות אמריקאים להשתלטות. הדברים נאמרו על הידידות בין ארצם לבין בריה"מ ואילו ארה"ב מנסה להקים טריז בין בריה"מ וארצות ערב. — כותב העתון.

עיתוני סוריה הוקיעו אתמול מפני "הרפתקה צבאית ישראלית חדשה" נגד ארצות ערב ובעיקר נגד סוריה "המכונה להגיב איתה".

ואשינגטון, 4 (עטס"א). "הוואשינגטון פוסט" כתב היום, כי החלטת מצרים להוט לפורום אמריקאי להנזיח צינור הנפט מהמפרץ לים־התיכון, מהווה צעד גדול קדימה ביחסי מצרים ארה"ב.

ואשינגטון, 4 (עטס"א). הדיון [illegible] בסנאט במינויו של הלמס [illegible] כסגן שר־האוצר מתעכב. מאז [illegible] ועדת הכספים של הסנאט [illegible] דחיות של הא"ש — כותב [illegible] סט"א.

רשות שמורות הטבע

מודיעה לציבור

ששמורת עין פשחה תהיה סגורה לקהל

מערב יום כיפור ה־5 באוקטובר משעה 14.00 עד למוצאי יום כיפור ה־6 באוקטובר

בצער רב אנו מודיעים על פטירת
אמנו וסבתנו היקרה

עטיל קרבלניקוב

מקובנה, ליטא

ההלוויה תתקיים היום, יום ששי, ערב יום כיפור, ט' תשרי תשל"ד (5.10.73) בשעה 11.00 לפנה"צ בבית העלמין בקרית שאול.

נפגשים ליד שער בית העלמין.

המשפחה המתאבלת

אנו מודיעים בצער ובתנון על פטירתו
של אבינו וסבנו

הרב ברוך מאיר אלעזר זצ"ל

איש צדיק וישר

ההלויה תצא היום, יום ששי ט' תשרי תשל"ד (5.10.73) בשעה 10.00 בבוקר מבית ההלויות העירוני רח' דפנה תל־אביב להר המנוחות בירושלים. אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המתאבלים:
בתו: מזולי אלעזר
בניו: אליהו, משה ואהרן אלעזר ובני ביתם
נכדיו, נכדותיו, ניניו ונינותיו.

אנו מודיעים בצער רב וביגון קודר על
פטירת אמנו וסבתנו היקרה

חנה איסרובסקי

ההלויה תצא מביתה ברח' הנקין מגדיאל היום יום ששי ט' תשרי תשל"ד (5.10.73) בשעה 11.00 לפנה"צ לבית הקברות במגדיאל

רות ומלכיאל פרם
עדה וזלמן פרם
נכדיה וניניה
משפחות:
ירושלמי, גריצר ורוזנבר

בית רפאל

[illegible]

אבל על מותו ללא עת של

דב קפלר ז"ל

מעובדי המפעל

ומשתתף בצער המשפחה

למשפ' אייזנברג

מתתפים באבלכם הכבד במות
[illegible]

דובה אייזנברג ז"ל

האב: יצחק כהן
משפחות: האחים כהן
משפחת: פנסו
משפחת: סטרו
משפחת: פז

ליעקב אייזנברג

אתך אנו באבלך הכבד
במותה ללא עת של

דובה אייזנברג ז"ל

יעקב דננברג
וסצטסר פייר אינשורנס קומפני
וצוות העובדים

אושרו העלאות מחירים

(ל.ע.ב.). ועדת המחירים הציבורית אישרה אתמול העלאות מחירים לגבי כמה מוצרים: הוטי כותנה — אחוזים; רהיטי מתכת, „עונג" — 4 אחוזים; רהיטי עץ, „עונג" — 9 אחוזים; דשנים לחקלאות ואוריאה לתעשיה — (בישקלים ופוספטים) — 1 אחוז; גפרורים (נור) 70 אג' לצרכן לחפיסה בת תריסר קופסאות. מחיר קופסה בודדת ישאר שש אגורות; מוצרי קוסמטיקה של רבלון — 4.5 אחוזים.

ספיר: שוקלים ביטול מילווה בטחון והכללתו במס הכנסה

(פ). משרד האוצר שוקל אפשרות ביטול מלווה הבטחון והכללתו במס ההכנסה; זאת — יחד עם ההפחתה הנוספת במס ההכנסה שתבצע האוצר החל מאפריל 1974, האשר תביא 20 אלף משפחות נוספות למעגל משלמי המיסים, בנוסף ל־50 אלף המשפחות שהוצאו ממעגל המס באפריל אחרון — אמר אתמול שר האוצר, מר פנחס ספיר, באסיפה בשדרות בתום סיור במפעלי התעשיה בעיירה.

על הצהרות דיין

מר ספיר אמר עוד בקשר להצהרות שר הבטחון על הרחבת הירדה צפונה ומזרחה, כי איננו הרשן של שר הבטחון „חזקה עליו אם הצהיר מה שהצהיר, הרי בודאי ידע מה שהוא אומר".

הטבות לחיילי קבע הזכאים לגימלאות

(ל.ע.ב.). שר האוצר סיכם בהידונה עם הרמטכ"ל על הטבות חיילי קבע הזכאים לגימלאות. השינוי העיקרי מתבטא בחישוב הקיצבה (פנסיה) באופן שתכלול חלק התשלומים הנוספים לשכר, אשר עד כה לא נכללו בחישוב הקיצבה. כן סוכם על הגדלת שעורי הקיצבה לנכי צה"ל, שנפגעו עקב שרותם, שדרגת נכותם 60 אחוז ומעלה ופרשו משרות קבע, ועל הגדלת גיל הזכאות לקיצבה של יתומי חיילי צה"ל מ־18 ל־21.

בעיות נוספות, ובכלל זה תיקונים הנוגעים לאלמנות של חיילי קבע, נמצאות בשלבי דיון.

אזכרה לחללי הצנחנים

(ע). — משפחות שכולות, חברים וקהל גדול התייחד אתמול אחר הצהריים עם חללי הצנחנים, בטכס שנערך ליד אנדרטת הצנחנים בבית בילורמדה. השתתפו בטכס נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר ורעייתו, שר הבטחון מר משה דיין והרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר.

נהרג בהתנגשות

(פ). אדם אחד נהרג ושבעה נפצעו אתמול בהתנגשות בין שני מכוניים בצומת גילבי.

נדונה הצעה לחישוב ריאלי של מחירי המים

תביא להעלאת מחיר ב־60% תוך חמש שנים

מאת שלמה גרבר, סופר „הארץ"

הצעה מפורטת לעדכון הכללים לחישוב מחירי המים אשר יתבססו על ההוצאות הממשיות של הפקת המים ואספקתם — בעוד כיום הם מבוססים על תחשיב לא ריאלי שנקבע עוד ב־1961 — הוגשה אתמול בישיבת מועצת המים, שהתכנסה לראשונה בהרכבה החדש, לאחר שהוחלפו כשליש מחבריה.

התחשיב הנוכחי של מחירי המים מבוסס על שכר עבודה של 6000 ל"י לשנה, ועתה מוצע לקבוע את שכר העבודה הריאלי במשק — 16,000 ל"י בשנה. גם שער הדולר בתחשיבים הוא עדיין 1.80 ל"י, ומוצע להעלותו לשער הריאלי. כן מוצע לכלול בתחשיבים את מלוא הפחת והריבית, במפעלי המים השונים, בעוד שכיום שיעורים אלה הוקטנו במכוון כדי להימנע מהעלאות גדולות במחירי המים.

נראה כי הכללים החדשים לחישוב דמי המים יביאו להעלאה מחירים בכ־60%, אך בהתאם להמלצות ועדת יעקובי, תבוצע ההעלאה בהדרגה תוך חמש עד שש שנים, כך שההעלאות למעשה יהיו בשעור של 15% עד 20% בשנה. עדכון כללי חישוב דמי המים נעשה אף הוא בהתאם להמלצות ועדת יעקובי.

בתום דיון על ההצעה כוונה ועדת־משנה לבדיקתה ולאחר מכן היא תובא לאישור מועצת המים ושר החקלאות. הכוונה היא להשלים את אישור העדכון בחודשים הקרובים כדי שאפשר יהיה להפעילם כבר החל ב־1 באפריל 1974, כשלב נוסף בביצוע המלצות ועדת יעקובי, שהחל באפריל השנה.

בתחילת הישיבה סקר נציב המים, מר מנחם קנטור, את מצב מאגרי המים במדינה. הוא הזהיר כי מאגרי המים נמצאים בתהליך של התרוקנות, וכי הדבר עלול להשפיע על אספקת המים בקיץ הבא. מר קנטור הוסיף כי נציבות המים בשיתוף עם הגורמים המתכננים החקלאיים מעבדת עתה תכניה לקיצוצים דראסטיים באספקת המים, אם גם השנה תהיה שחונה. הוא ציין כי ההכרעות בנושא זה יפלו בעוד כחודש־שבועות. סוכם כי מועצת המים תתכנס בקרוב לישיבה מיוחדת כדי לדון במצב הקיים ובתכניות משק המים לעתיד.

קונקורד: אין לנו קשר עם אדון בשם תומר

מכחישים טענתו שהוא מנהל מו"מ לרכישת מגרשי החברה

מאת סופר „הארץ" לעניני כלכלה

נשיא חברת ריזורס אוף זה וורלד האמריקאית, בעלת מלונות קונקורד, מר ריימונד פרקר, הכחיש בתלקס למערכת „הארץ" את הידיעה שפורסמה בו שלשום בה נאמר כי איש העסקים אבנר תומר מנהל מו"מ מתקדם על רכישת מגרשי החברה בהרצליה. ידיעה זו נמסרה ל„הארץ" על ידי מר תומר עצמו ועל ידי מקורות במשרד התיירות. מר פרקר אומר, כי „איש בחברתנו אין לו קשר כל שהוא עם אדון בשם תומר, ולאיש בישראל אין סמכות לייצג את קונקורד".

תגובת ליאון סטרוני

עו"ד ליאון סטרוני, המייצג את קבוצת קונקורד, אמר לי אמש, בשיחה טלפונית מניו יורק: „לא נוהל שום מו"מ על ידינו עם מר תומר ואין אנו מכירים אותו. יש לנו התחייבות משפטית ומוסרית להקים מלון־דירות בשטח הקרקע שקנינו מחברת הירקון בתל־אביב ונמלא התחייבות זו". עם זאת אמר כי חברת קונקורד־ארה"ב מנהלת מו"מ, הנמצא בסיכומו, עם קבוצה ישראלית המיוצגת על ידי עו"ד האמריקאי סקאודרון, ושבאמצעה הוא מרסין מקום, על מכירת חלק ניכר ממניות חברת קונקורד־ישראל אשר תקים את המלון. מחיר המניות נקבע על בסיס ערך הקרקע כפי שנקנתה מחברת הירקון, ועל כן לא תפיק קונקורד—ארה"ב כל רווח ספקולטיבי עקב עליית ערך הקרקע בשלב מכירת המניות (היא תקבל סכום סמלי של 7000 דולר לשנה במשך שבע שנים בעד זכות השימוש בשם קונקורד).

כוונת קונקורד—ארה"ב לממן רק חלק קטן יחסית מההשקעה במלון, בגבולות 300 אלף דולר, ומטרתה למצוא קבוצה שתגייס את כל שאר ההון הדרוש ולהעביר לה עד 85% ממניות קונקורד—ישראל. מר סטרוני חזר והדגיש, כי נמסר לו מטעם הקבוצה שמר תומר איננו קשור בה.

גם מר בקוב אמר לי אמש כי מר תומר איננו שייך לקבוצה שהוא משמש כבאכוח שלה.

תגובת תומר

בתגובה חזר וטען אתמול מר תומר כי ניהל מו"מ על רכישת המגרשים באמצעות „איש קשר", לטענתו היה לאיש הקשר „אישור מלפני" מבעלי החברה האמריקאית, אך לא אישור בכתב. מר תומר לא מסר את שמו של איש הקשר שלדבריו דיבר עמו, אך חזר וטען בתוקף כי אכן קיים מו"מ מעין זה.

✱ באשמת ידיעה על המצאותו של מתגנן בכפרה ואי מסירת הודעה על כך לשלטונות, הובאה אתמול לפני בית משפט שלום בעכו מרים סאלמה מסר (31), אחות קופת חולים, מכפר נחף שבגליל המערבי. שהיא הראשונה מבין שמונה החשודים מאותו הכפר שהיה להם קשר או ידיעה על חדירת חוליית מחבלים מלבנון לישראל.

תנועה שקטה בשווקים ערב יום הכיפורים

מאת סופר „הארץ" לעניני כלכלה

תנועת הקניות בשווקים ובחנויות אתמול לקראת יום הכיפורים, היתה שקטה. מחירי הירקות והפירות נשארו ברמתם הגבוהה יחסית מראשית השבוע, ולא ניכרה בהלת קניות.

בדרך כלל היו כל המוצרים מצויים בשפע פרט למחסור בסוכר ובאורז שהורגש בחלק מהחנויות. מחסור זה נובע מקניה מוגברת מצד צרכנים, בחלקה למטרות אגירה, ומקניות ספקולטיביות למטרה דומה של כמה סיטונאים. בכמה חנויות אי אפשר היה להשיג אורז רגיל, אך במקומו אפשר היה להשיג אורז מיובא מיוחד, שמחירו קרוב לפי שלושה ממחיר האורז הרגיל. מנהלי חנויות טענו כי האורז היוקרתי מצוי בשפע כאחר שבגלל מחירו הגבוה אין לו ביקוש.

גם בענפים אחרים של המסחר היתה התנועה שקטה. בשוק הכרמל היו קניות מוגברות של עופות לקיום מנהג הכפרות. אחד הסוחרים־קטים הגדולים הפקיע בצורה תבוהה את מחיר נרות הנשמה, ומכר נר קטן כשפקה ב־1.30 ל"י, בעוד שבחנויות אחרות נמכר נר דומה בכ־50 אגורות.

הועלתה הסובסידיה לרפתנים

(ל.ע.ב.). החל ב־1.10 יקבלו הרפתנים תוספת סובסידיה של 7.5 אגורות לליטר בגלל התייקרות בייצור החלב ברפת, ו־1.5 אגורה לכיסוי הייצור בהוצאות הציבור במחלבות. על כך הוחלט אתמול בפגישת שרי החקלאות והאוצר.

עד כה היתה סובסידיה ישירה לחלב בסך 31 אג' לליטר, מתוך 64 אג' שמקבלים היצרנים.

מלבד הסובסידיה הישירה יש לחלב סובסידיה סמויה, באמצעות תמיכה במחירי המספוא, כך שהצרכן משלם בעד החלב כ־40 אחוז ממחיר הייצור הריאלי שלו.

סא"ל עמי גולדשטיין הובא למנוחות

נפל בתאונת־אימונים

מאת סופר „הארץ"

סגן אלוף עמי גולדשטיין (גולדי) שנפל על משמרתו שלשום, הובא אתמול לקבורות. סגן אלוף גולדשטיין נפל בתאונת אימונים. היה קצין מבריק ובעל נסיון קרבי רב. השאיר אחריו אשה ושלוש בנות, שאחת מהן נולדה בשבוע שעבר.

אלפי חרדים הפגינו בירושלים

מאת סופר „הארץ" בירושלים

אלפי חרדים הפגינו אתמול ליד מגרש החניה של מלון פנורמה בירושלים כמחאה על שלא ניתן להם לחשוף קברים המצויים מתחת למשטח האספלט של מגרש החניה כלפני מלחמת השחרור.

בעצרה שאירגן „הועד להגנת קדושי ישראל", התריעו הנואמים על ידי חילול הקברים ותקפו את ראש עיריית ירושלים מר טדי קולק שהורה לעובדי המחלקה לשיפור פני העיר לכסות את העבודה שבוצעו ללא רשיון.

גבעת חיים — אלופת הליגה בכדורמים

מאת סופר „הארץ"

קבוצת הכדורמים של הפועל גבעת חיים זכתה אתמול באליפות הליגה בענף זה לאחר שניצחה את הפועל ת"א במשחק המכריע בשיעור 3:5. כ־2000 צופים חזו בתחרות המרתקת שהיתה בבריכת גבעת חיים. בכך השיגה גבעת חיים את התואר הכפול לעונה זו אחרי שזכתה לפני זמן מה גם בגביע המדינה בכדורמים.

מכבי רמת עמידר לשמינית הגמר על גביע המדינה

מאת סופר „הארץ"

קבוצת מכבי רמת עמידר היתה אתמול לקבוצה ה־16 שעלתה למשחקי שמינית הגמר על גביע המדינה בכדורגל שיהיו ב־16 באוקטובר וב־7 בנובמבר. מכבי רמת עמידר תתמודד בשלב זה עם מכבי ת"א.

רמת עמידר, מליגה א', הבטיחה אתמול את עליתה לאחר שסיימה בחזרה בתיקו 1:1 (0:0) במשחק הגומלין שלה עם הפועל נחליאל מליגה א'.

במשחק הראשון שהיה בשבת בצ־חה רמת עמידר את נחליאל 1:2 וזכתה בעדיפות בסיכום השערים הכללי.

דובר חב' החשמל: המתרימים — עסקני מפלגות

בקשר לידיעה („הארץ" משלשום) על הרומת ימי חופשה למפלגת העבודה בחברת החשמל, הודיע אתמול דובר החברה מר יוסף פרידלנדר, כי בעניני ההרומה של ימי חופש למפלגות השונות עוסקים בחברה עסקני המפלגות ולא חברי ועד העובדים.

תיקון טעות

במאמר „המשכנעים" שהופיע אתמול ב„הארץ" נכתב בטעות כי המודעה „תנו לנו לנסוע על פני האדמה" פורסמה על ידי דן. צריך להיות אגד.

אסותא אלישע

נולדו ל: —

מלכה ומיכה אוליאר — בן

חנה ונתליהו ציגס — בת

עדה והחיים מחן — בן

דבורה ומשה אתה — בן

נחמה ודן פלדמן — בת

אילנה ואפרים גולן — בת

שרות חיתולים הביתה

לתנות לבתי חולים

אסותא 'אלישע'

חיפה תל־אביב

87414 245215

רבינוביץ ידחה כנראה פניית המפד"ל להדיח את בויאר

רפאל: יינקטו נגדו אמצעים משפטיים אם לא יבטל הופעתו העצמאית

מאת יהודית וינקלר, סופרת „הארץ" בתל־אביב

הנהלת המפד"ל בתל־אביב פנתה אתמול ליהושע רבינוביץ בתוקף היותו יו"ר הקואליציה העירונית, בדרישה להדיח את סגן ראש העיריה אברהם בויאר (המפד"ל), היוצא ברשימה עצמאית בבחירות, מתפקידיו כיו"ר ועדת בנין ערים, כאחראי על שירותי דת וכנציג העיריה בנהלת איגוד ערי דן לביוב. נראה כי אין בדעת מר רבינוביץ להיענות לפניית המפד"ל, בנימוקים משפטיים, כלומר כי רק מועצת עיריית תל־אביב רשאית לאשר או לבטל חברות בועדות הסטטוטוריות.

היריבות בין המפד"ל לבין מר בויאר הגיעה אתמול לשיאה כאשר שני הצדדים כינסו בזה אחר זה מסיבות עתונאים בהן הושמעו האשמות הדדיות. מר בויאר הבהיר כי לא ימוש את תפקידיו בעיריה כדרישת המפד"ל. לדעתו תיאלץ המפד"ל, אחרי הבחירות, לבקש לחזור אליה. הוא דחה ידיעות לפיהן יבטל את רשימתו תמורת מישרות בהבהירו כי אין פניו למישרות אלא ברצונו „לשרת את הציבור". מר בויאר סירב לגלות את מקורות המימון למסע הבחירות שלו ודחה האשמות כי ועדת בנין ערים בעירית תל־אביב, בראשותו, ביצעה עבירות לאין ספור על חוק התכנון והבניה — כטענת משפטנים בעיריה ובמשרד הפנים.

עו"ד מ. ח. בסוק, העומד בראש רשימת המפד"ל למועצת עיריית תל־אביב, הציג במסיבת עתונאים מכתב בחתימת ח"כ יצחק רפאל המופנה למר בויאר בו נאמר כי אם לא יבטל את הופעתו העצמאית יינקטו נגדו צעדים משמעתיים ומשפטיים.

בתשובה לשאלה אם תיתכן קואליציה עירונית בה ישותפו המפד"ל ומר בויאר, אם וכאשר יעלה בידו לקבל מנדט, סירב לנקוט עמדה חד־משמעית. מר בסוק סמך כמו כן כי לא ידוע לו על הסכם לפיו יכהנו נציגי המפד"ל ב־4 המקומות הראשונים ברשימה, שנתיים מתוך ארבע שנות קדנציה, אם רשימה זו תקבל שני מנדטים בלבד בבחירות. כן אמר מר בסוק כי קרוב להודאי שלא יתהם הסכם עם אגו"י על חלוקת עודפי הקולות „ולא כל שכן עם אישים אחרים".

בא ארקדי שפילברג

מאת סופר „הארץ"

אסיר ציון, ארקדי שפילברג (35), הנאשם העיקרי בהפצת חומר הצמלה אנטי סובייטי במשפט שנערך בריגה במאי 1971 הגיע אתמול לישראל עם 145 עולים.

בשיחה עמו בנמל לוד אמר: „חברי שבכלא ובני משפחותיהם ביקשו אותנו לקרוא בשמם לממשלה ולמנהיגי העולם לפעול במלוא המאמץ למען שחרורם המהיר ולעלייתם לארץ".

מר שפילברג סיפר כי גם לאחר שחרורו מהכלא סירבו השלטונות לתת לו היתר יציאה ורק לאחר כחודשים וצורה שקיבל כמצמען סחרוב (שפירסם קריאה לאפשר לו לעלות), ניתן לו היתר היציאה. כן סיפר כי היחס לאסירים בכלא גרוע ביותר וכל מי שמתלונן מוכנס מיד לצינוק בלי לברר תלונתו.

בלוד נתקבל מר שפילברג על ידי אשתו ושתי בנותיו, שהגיעו לפני כחודשיים.

מספר שיא של עולים

השבוע הגיע מספר העולים מברית המועצות לשיא חדש: יותר מ־800 (עם אלה שיגיעו היום). הגידול במספר העולים מבריה"מ שחל בספטמבר ונמשך גם בראשית אוקטובר, חייב את הסוכנות היהודית להגביר את צוות השליחים העוסקים בקליטה בוינה. נראה כי אם הקצב יימשך, ייצא לשם בקרוב שליח מרכז לסייע בהעברת העולים לארץ במהירות האפשרית כדי למנוע שהייה מיותרת של העולים בשנאו.

מישאל פור"י

הרוב אינו מרוצה מתעמולת הבחירות לכנסת

רוב בציבור הבוחרים אינו מרוצה מצורת תעמולת הבחירות לכנסת של כל המפלגות — מתברר במישאל דעת הקהל הכלל־ארצי של פור"י — מחקרי דעת קהל לישראל, שנערך בהזמנת „הארץ".

במישאל נמצא כי 49.7% מכלל בעלי זכות הבחירה אינם מרוצים בכל מכל מצורת התעמולה של המפלגות. עוד 16.1% אמרו כי אינם מרוצים מכמה הופעות בתעמולת הבחירות אך ציינו שהם עדים גם לצורות תעמולה נאותות. רק 16.7% מכלל הנשאלים מרוצים בהחלט.

לקבוצה ניכרת, 17.5%, אין בכלל דעה על צורת ניהול התעמולה וכנראה אינם מודעים למאמצי ההסברה של המפלגות.

אי שביעות הרצון הבולטת ביותר נרשמה בקרב ילידי הארץ וגילאי 18—22 המצטרפים לראשונה למעגל הבוחרים.

הכל בכל כלול בלוח הכפול

הליכוד

גח"ל, הרשימה הממלכתית, המרכז החפשי, תנועת העבודה למען ארץ ישראל השלמה

למען שלמות הארץ, בטחון ושלום —

— הצבע

חל

טעמ

לנשיא המדינה, לראש הממשלה ושריה

לרמטכ"ל ולמפקדי צ.ה.ל

לראש עירית חיפה ופרנסיה

לידידי, לקוחותי וכל תושבי חיפה

ברכת שנה טובה

סעדי קראמאן

בוסתן־הכרמל

לכל לקוחותינו, קרובינו וידידינו

שנה טובה

שנת בריאות ושלום

סניור Signor

בית האופנה לנעל המהודרת

מאחלים: אליעזר אברבנאל ומשפחתו

תל־אביב, רחוב אלנבי 48

שנת רווחה ובריאות לכל בית ישראל

מאחלים:

אטלס

ביח"ר למשקאות קלים חיפה, טל. 532475

אוניברסיטת תל־אביב

היחידה לרישום ולקבלה

מודיעה על מועד נוסף של

בחינת המיון באנגלית

מועד נוסף של בחינת המיון באנגלית למועמדים לשנת הלימודים תשל"ד שלא נבחנו בה מסיבה כלשהי, ייערך ביום ג', 9.10.73, בשעה 09.00 בבנייני האוניברסיטה

רשימת חדרי הבחינה תתפרסם על לוח המודעות שעל יד היחידה לרישום ולקבלה בבניין מכסיקו ועל לוח המודעות של היחידה ללימודי עזר באנגלית בבנין שרת קומה ב' יום לפני מועד הבחינה

הנבחנים מתבקשים להביא עמם תעודת זהות, טופס אישור קבלת מסמכים ומילון אנגלי־אנגלי

הזמנות אישיות לא תשלחנה

רשות שמורות הטבע

מודיעה לציבור

ששמורת עין גדי תהיה סגורה לקהל

מערב יום כיפור ה־5 באוקטובר משעה 14.00 עד למוצאי יום כיפור ה־6 באוקטובר.

גילה ועקיבא הררי

שמחים להודיע

על הולדת בתם

אחות לצחיק ולורד

בי"ח אלישע חיפה, 2.10.1973

למנכ"ל המפעל

עקיבא הררי ורעיתו

ברכות להולדת הבת

מעובדי חברת קולסו בע"מ

י. צשלר בע"מ

אזור התעשיה חולון, רח' הכישור 4, מול הממביר טרקטורים

טלפון 891089

הספקת ברזל עגול לבניה

מפעל ליישור פתול וכפוף ברזל

בהתאם לתכניות הבניה

מאחלים לכל ידידינו ולקוחותינו ולכל הבאים אתנו בקשרי מסחר

שנת בנין ויצירה וגמר חתימה טובה

סלון אלברט

מתכבד להודיע לנשות ירושלים

על פתיחת

הסלון המפואר ביותר בבירה

לתסרוקות ותספורות חדישות

ברחוב דורות ראשונים 6, טלפון: 222062 ירושלים

מוקד

לשלום ולתמורה

מיזוג של מק"י ותנועת תכלת אדום סוציאליסטית

דע מה שתשיב לדימאגוג:

הוא שואל:

מה כבר תשפיע סיעה שולית בכנסת (של אחד, שניים או שלושה) במקרה של הכרעה היסטורית?

השב לו:

ומה יעשו, וכיצד ישפיעו, אחד, שניים או שלושה חכ"ים על המערך במקרה של הכרעה היסטורית — אתה יודע?

מה יעשו אותם אחד, שניים, שלושה חכ"ים של המערך?

במקרה של דיון בנישואי כהן וגרושה — אתה יודע?

במקרה של דיון ביוזמת־שלום ישראלית — אתה יודע?

ובמקרה של הכרעה היסטורית אם תוקם ממשלת־ימין בישראל — אתה יודע?

לא! הוא איננו יודע!

הלוא בכל מקרה של הכרעה היסטורית יצטרכו צירי־המערך להתפלג בתוך עצמם!

אל תפריז בכוחך ואל תזלזל בו!

אתה יחד עם עוד 13.000 בוחרים מכניסים ציר אחד לכנסת ולא סיעה שלמה.

דאג לכך שתדע, לפחות, באיזה מחנה יימצא הציר שתבחר בו במקרה של הכרעה היסטורית!

נציגי „מוקד" מתחייבים להיות תמיד:

נגד: כל ממשלת־ימין בישראל, סיפוח זוחל, מדינת הלכה, התעשרות מעטים ומצוקת הרבים.

בעד: יוזמת־שלום ישראלית, הפרדת הדת מן המדינה, חופש המאבק המקצועי, מלחמת־חורמה בעוני ובמצוקה.

הכנס גם אותם לכנסת!

יאיר צבן (44) — מטנהיגיה הצעירים של מק"י וממשיכי דרכו של מ. סנה. מזכיר הוועד המרכזי של מק"י. לוחם פלמ"ח לשעבר, מתמחה בפילוסופיה יהודית, ובהיסטוריה של עם ישראל.

מתי מגד (50) — סופר ראש החוג לספרות באוניברסיטת חיפה, מעורכי ספר הפלמ"ח וממייסדי סמינר הקיבוצים באורנים.

רן כהן (27) — חבר קיבוץ גן־שמואל. חבר הוועד הפועל של הקיבוץ הארצי, היה מראשי שי"ח, ממקימי תנועת „תכלת־אדום".

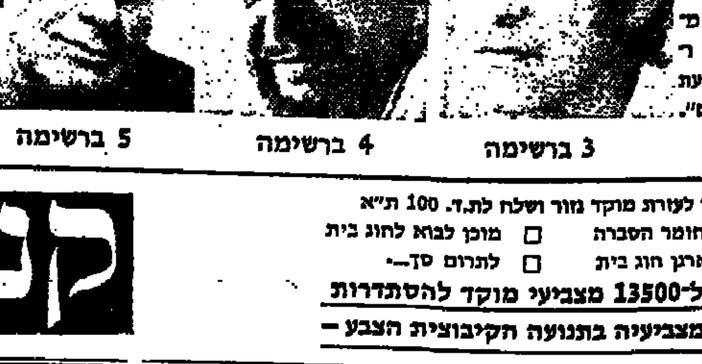

3 ברשימה — 4 ברשימה — 5 ברשימה

קנ

התפקד לעזרת מוקד גזור ושלח לת.ד. 100 ת"א

☐ מבקש חומר הסברה ☐ מוכן לבוא לחוג בית

☐ מוכן לארגן חוג בית ☐ לתרום סך—

הצטרף ל־13500 מצביעי מוקד להסתדרות

ול־1600 מצביעיה בתנועה הקיבוצית הצבע —

סוף שבוע אופטימי

בשוקי ההון והכספים
מאת מרדכי צבי

אם מותר לראות בהתפתחות המסחר בשוק המניות בשלושת הימים האחרונים משום סימן לבאות, הרי שדומה כי אנשי הבורסה (הברוקרים, הבנקים, הספקולנטים וסתם משקיעים) חזרו בתשובה כמצוות הימים הנוראים. במקום להפטר מן הסחורה שברשותם ולהשליכה ככלי אין חפץ בו, החלו בקניות שגברו מיום ליום והגיעו אתמול לשיא: יום שעורר שוב תקוות בקרב אנשי הבורסה.

המחזור היומי הסתכם ב־2.1 מיליון ל״י, לעומת כמיליון וחצי ל״י בשאר ימות השבוע. אולם השערים עלו במקרים רבים, תוך ניהול עסקות ערות. הנה דוגמאות אחדות: סטוק בל״ל — עליה 3 נק׳ (המחזור 55 אלף ל״י). דלק, צ״ש — עליה 2 נק׳ (80), הכשרת הישוב — עליה 7 נק׳ (31), ישרס — עליה 5 נק׳ (22).

האכזבה מעלית

על רקע זה בלטה ביתר חריפות האכזבה שהנחילה הנפקת עלית לאותם משקיעים שהאמינו כי המניה כספם למניות קונצרן השוקולד תביא להם רווח הגון. אתמול ירד שער המניות ב־1.5 נק׳ ל־336 תוך מחזור בסך 112,000 ל״י ע״נ. בכך הסתכמה הירידה בשבוע הראשון להנפקת המניות ב־24 נקודות, שהן 6.7%.

רוגז רב, מלבד הירידה שהנחילה הפסדים למשקיעים, עוררה ההרגשה כי הבנקים ששימשו כחתמים לא גילו התנהגות המצופה מגופים שנטלו על עצמם לשמש כמה שמכונה בשפה טכנית כ„בנקים להשקעות". בהקשר זה הועלה הטיעון הבא: אם החתמים היו סבורים שמחיר ההנפקה גבוה ביחס למצב השורר עתה בבורסה, הרי חייבים לעמוד על כך שייקבע מחיר מציאותי למניות החדשות. אולם אין להסכים למצב שאחים, בנקים, המשמשים כיועצים לקהל הרחב ישתמשו במנגנוני ההפצה שלהם וישפיעו על הקהל לרכוש מניה; שהבנקים עצמם אינם שלמים לגבי מחיר הנפקתן. דומה כי גישה זו עוררה יותר מאשר טעם מר ורבים שאלו היכן הרשויות האמורות להגן על זכויות הקהל הרחב.

ביקוש ער לצמודי מדד

בתוך כך נמשכה פעילות ערה בשוק אגרות החוב בסימן ביקוש גובר לצמודי מדד. המחזורים היומיים בבורסה עלו על ממוצע יומי של 7 מיליון ל״י. נראה כי רבים משוכנעים שבחודשים הקרובים צפויה עליה חדה במדד ורכישת אגרות חוב צמודות למדד נחשבת עתה כאחד מאפיקי ההשקעה הסבירים.

עניין גם בדולר

אולם הציבור לא פנה עורף גם לדולר. הנתיר שב והפך חלק אינטגרלי מגוף הבורסה. אתמול נסחר לפי 4.24 ל״י, תוך מחזור בסך 157,000 דולר.

בשוק השחור נשאר מעמדו של הדולר יציב. הסוחרים מוסיפים להחליף ביניהם דולרים שהודים לפי 4.56 ל״י, לעומת ממוצע של כ־4.42 בשבוע החדשים ארוכים. שאר המטבעות: מארק גרמני — 1.87 ל״י, פרנק שווייצרי — 1.52, גילדר הולנדי — 1.67, פרנק צרפתי — 1.02. ק״ג זהב — 15,500 ל״י.

הרשימה השחורה

הנהלת הבורסה פרסמה את רשימת החברות שלא פירסמו מאזנים תוך שש החודשים, כפי שמחייב התקנון. הרשימה החדשה כוללת את החברות הבאות שתאריך מאזניהן ב־31.3.73: אמישר, בנק כרמל, השקעות ונאמנות השומר הצעיר, חברת החשמל, פריון, טבע, ישרס, לוין אפשטיין, מפעל הפיס, ים המלח, ערד ודסקו.

4% דיווידנד בפריון

חברת פריון הודיעה כי תחלק דיווידנד בשיעור 4% לשנת 1972/73.

מדד שערי המניות בבורסה התל־אביבית
100 — 31.3.67

	2.10.73	3.10.73
	4.10.73	30.9.73
מדד כללי	271.51	267.10
כספים וביטוח	233.59	232.37
חברות להשקעה	222.26	219.83
תעשיה	421.38	408.58
מסחר ושירותים	371.19	366.09
מקרקעין	225.28	218.81

* לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים החלה בהכנת תוכנית כלכלית לטווח ארוך אשר מוגש למליאת ועדת האינפלציה, בהתאם לסיכום הועדה בישיבתה האחרונה. התוכנית, אשר בהכנתה ישתתפו מומחים ויועצי הארגונים הכלכליים, תכלול הצעות למדיניות הרצויה במשק בנושאים שונים, כולל ענייני כלכלה, מיסים, הסכמי עבודה ועוד, ותוגש בהקדם לאישור מוסדות הלשכה. דיון ראשון בנושא זה יתקיים בישיבת הנהלת הלשכה שתתכנס לדיון ביום ראשון.

שערי ניירות ערך בבורסה התל־אביבית
4.10.1973

	פתיחה	שינוי	משוך
מניות			
בנקים מסחריים והחברות לאחזקות בנקאיות			
איהוד׳ (ב)	249		
אי.די.בי. בכ׳	238		
אי.די.בי. ר״ב (ש)	196.5		
אי.די.בי. ב (ש)	244		
אגוד (ש)	308		
אי׳ בריט׳ (ב)	328		
אי׳ בריט׳ (ב)	238		
דיסקונט א׳ (ב)	545	+5	540
מזרחי (ב)	154.5		
פועלים ר״מ (ב)	347		
פועלים (ב)	333		
בל״ל (ש)	293	+1	295
בל״ל 5% (ש)	289.5		292
בנקים למשכנתאות			
אפותיקאי (ב)	225.5		226
כרמל (ב)	131	+1.5	
משכנתא בנין	233		
טפ׳ משכנתא (ב)	267		
שכון בכ׳	151		152
טפחות בכ׳	221		
טפחות ר״ג	217	+0.5	218
מוסדות מימון ענפיים			
שלטון	108		
אוצר לתעשיה	206.5		
חקלאות	79		
פת׳ תעשיה בכ׳	73.5	+1	72
ביטוח			
הסנה	209	+1	
סהר	212	+2	216
צור	171		
מסחר ושרותים			
בית הרכב	70	−1	71.5
דלק (ש)	155		157
דלק (ב)	158	−0.5	161
קרור 1	237		
קרור 10	186		187.5
חשמל	58.5	+0.5	
כפגות	194.5	+8	195
מקרקעין, בנין, פתוח ההדרים			
אזורים	200.5	+9	
אפריקה 1	315		
אפריקה 10	280	+2.5	283
הכשר הישוב ר׳	192		199
הכשר הישוב ב׳	200	+4	203
כלל בנה ב׳	149	+1.5	150
בבנים	226	+1	231
ישפרו	113.3	−0.5	
ישרס	168	+3	170
כהדרין	182		189
כספי הדר	96.5		98.5
כרמקיעים	131		
נאות אביב	72	+1	73
פרי אור	181.5	+1.5	185
רסקו בכ׳	93		
רסקו רג׳	71.5	−1	73
תעשיה			
אליאנס	520	+2	
אלקו 1	124		
אלקו 2.5	109	+2	109.5
אלקטרה 1	220	+12	
אלקטרה 5	198	+3	205
ארגמן בכ׳	315		325
ארגמן (ב)	326	+8	
אתא ב׳	118		120
אתא ב׳	116.5		119
דובק	336	−2	348
כבלים	202	+1	206
כבב (ב)	1150	+46	
ביטקליב	52.5	+1.5	51
ל׳ אפשטיין	63.5		63.5
כולר	253		
מגיבית (ב)	107	+2	
מגיבית 10	111.5		
ניר חדרה	337	+4	335
עמית	227.5	+7	
בורחנו	327.5		
עוד	101.5		
כבון	146		147
הפל	312	+3	317
פוליגון	217.5	−0.5	220.5
עליה	334.5	−3	336
חב׳ להשקעות			
אלגר (ב)	86.5	+2	
אלרן (ב)	185	+3	186.5
ברכיה	256		
מפעלים הסק׳	229		
מז	94	+0.5	94.5

	פתיחה	שינוי	משוך
ולפסון 1	158	+5	
ולפסון 10 (ב)	110.5	+0.5	
אמפא	123.5	+0.5	124.5
דיסקונט השק. (ב)	242	+0.5	242.5
מזרחי השק.	114		
בל״ל השק.	197.5		198.5
פריון	121	−1	122
הסוחה	93	−1	94
יצוא השק.	68	+1.5	69
כור	165.5	+0.5	
כלל השק.	200		
כלל תעשיות	195		
עת	174		
נפט			
מסיה	59		
נפטא	63	−0.5	64
לפידות (ש)	130		
לפידות (ב)	150	+5	
אגרות חוב להמרה			
אי.די.בי. ש.ה.	88		88.5
אגוד ש.ה.	100		
בל״ל ש.ה.	140		142
בל״ל ש.ה. סד׳ 3	111	+0.5	111
פועלים ש.ה.	101.5		
אפותיקאי אג״ח	95.5		
טפחות אג״ח	102		103
פת. מסכ׳ אג״ח	115		115.5
פת. מסכ׳ אג״ח	95.5		
אוצר לתעשיה אג״ח	93		
חכ׳ הישוב אג״ח	92	+0.5	
ישכרו אג״ח	100.5		
אתא אג״ח	86		87
דיסק. השק. אג״ח	107	+1.5	
דיסק. השק. אג״ח	92		
מזרחי השק. אג״ח	100		
בל״ל השק. אג״ח	90		
עליה	93	−0.5	92.5
מניות הנסחרות במטבע חוץ			
אמפיקו א׳ (ב)	82		
8% אמפיקו (ב)	90		
7% מ׳ התעשיה (ש)	205		
6% מ׳ התעשיה ג׳ (ש)	163		
6% מ׳ תעשיה גג (ב)	96.5		
6% מ׳ תעשיה גג 1			

אגרות חוב

	סגירה	שינוי
צמודות לדולר		
5% זוכא ים המלח (ש)	208.8	−1.5
5% אג״ח ים המלח (ב)	128.4	−0.9
6% חשמל חטיבה ב׳ (ש)	133.3	−1.2
ולפסון קלור פאיר		
6.5% אג״ח (ש)	91	+0.5
הולים 5	152	−0.5
הולים 6	149	−1.5
הולים 7	156	+1
הולים 8	106.3	+1.2
הולים 9	107.6	+0.1
הולים 10	105.3	+1.5
הולים 11	108	+1.5
הולים 13	101.3	
הולים 14	102	+0.9
הולים 15	105.4	+0.5
הולים 16	104.7	+0.3
הולים 17	106	+2.5
הולים 18	105.3	+0.4
הולים 19	106	+2
צמודות למדד		
קרן ורבית		
מלוה פתוח 1968		
סדרה א	105.1	+0.6
סדרה ה	100.1	+1.5
סדרה כא	191.7	+0.8
מלוה פתוח 1969		
סדרה א	198.4	
סדרה כ	178.6	
סדרה כא	180.5	+1
מלוה קליטה 1962		
איגרקס 132.6	191.1	
מלוה קליטה 1963		
איגרקס 132.6	277.1	+0.5
מלוה קליטה 1964		
איגרקס 138.5	254.7	
מלוה קליטה 1965		
איגרקס 110.1	229.1	+0.6
מלוה קליטה 1966		
איגרקס 118.7	189.5	+0.4
מלוה קליטה 1967		
איגרקס 118.9	182.5	+1.2

מקרא. ר״מ — רגילות מוכרות א׳ — מניה א׳; ב׳ — מניה ב׳; מניה ב׳; (ש) — ע״ש שם; (ב) מוכ״ן; בלתי מוכמנות — מניות רגילות. ● — מוכרים בלבד; ✱ קונים בלבד.

שערי מטבע חוץ בין בנקאיים (Interbank)
אתמול (4.10.73) באירופה
מכירה מיידית (Spot)

$ ארה״ב	2.4122/2.4126	ל״י £ 1 שטרלינג
מרקים גרמניים	2.4160/2.4190	ל״י $ 1 ארה״ב
פלורינים הולנדיים	2.5160/2.5190	"
פרנקים שוויצריים	3.0160/3.0180	"
פרנקים בלגיים	36.88/36.92	"
פרנקים צרפתיים	4.2420/4.2450	"
לירות איטלקיות	564.75/565.50	"
ייינים יפניים	265.80/266.10	"

מכירה מאוחרת (Forward)

	£/$	פר״ש $/	מר״ג $/
1 חד׳	2.4065/2.4079	2.9988/3.0023	2.4025/2.4075
2 חד׳	2.3970/2.3984	2.9860/2.9895	2.3950/2.4000
3 חד׳	2.3882/2.3896	2.9800/2.9840	2.3885/2.3935
6 חד׳	2.3662/2.3674	2.9595/2.9645	2.3750/2.3820

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע״מ

בנק דיסקונט לישראל בע״מ

	מחיר היחידה	מחיר פדיון
ארזון	132.62	129.38
דקל	447.2	425.1
ברוש	190.0	181.1
אורן	104.23	101.68

המנהל: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע״מ

החברה לניהול קרנות בנאמנות בע״מ

	מחיר יחידה	מחיר פידיון	מחיר שוק
צבר	275.9	263	269.5
ארז	130.1	124	127.1
איתן	132.92	—	129.67

הנאמן: בנק הפועלים בע״מ

דורשים להפסיק מיד הכריה בכרמל

„למרות תכסיסיה של חברת נשר, ולמרות המחסור האפשרי במלט באשמתה של חברה זו, לא נסכים בשום פנים ואופן לכל אישור נוסף לכרייה בכרמל. ננקוט בכל הצעדים כדי שדבר זה לא ייצא לפועל. הטענה של חוסר זמן היתה והינה טענת סרק. חוסר הזמן נוצר במכוון על־ידי חברת נשר מתוך אינטרסים שלה, ואין לו כל קשר לבעיות האמיתיות של אספקת המלט בארץ", מסר אתמול מר עזריה אלון, מזכיר החברה להגנת הטבע בהודעה לעתונות.

בהודעה נאמר עוד: אנו תובעים מהממשלה, ומהמועצה העליונה לתכנון ולבנייה, להחליט מיד באופן חד־משמעי:

א. לא יינתן לנשר לכרות בכל תחום נוסף בשטח זה ורק; ב. יידרש מנשר לסיים ללא דיחוי את הכרייה במחצבה העליונה ולשקם את שתי מחצבותיה לפי החוק הנדרש לשיקום מחצבות; ג. תופסק הורדת העשן מארובות נשר ותופסק הסחבת הממושכת של החברה הנ״ל בהתקנת המסננים בארובות; ד. תחודשנה מיד פעולות הפיתוח באתר שפרעם והוסדרנה דרכי הגישה אליו. אם תהיה חברת נשר מוכנה לעשות זאת, יש לה זכות קיומה; ואם לא — יימסר הדבר לגוף אחראי שיהיה מוכן להפיק מלט בלי להוות מיטרד אקולוגי.

הננו מודיעים בצער רב על פטירת
אבינו וסבינו היקר
רחמים נתן מזרחי
ההלויה תתקיים היום, יום ששי ט׳ תשרי תשל״ד 5.10.73
בשעה 10.00 לפני־הצהרים בבית העלמין בקרית שאול.
המתאבלים: משפחות:
דורון, בודנקין ומלמד

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו
חיה מרגלית
שנפטרה בשיבה טובה בשנת ה־83 לחייה.
ההלויה תתקיים היום, יום ששי ט׳ תשרי תשל״ד 5.10.73
בשעה 10.30 לפה״צ בבית העלמין בקרית שאול.
נפגשים ליד שער בית העלמין.
המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים
על פטירתו של אבינו
אחינו וסבינו היקר
גדליהו קרביצקי ז״ל
ההלויה היום יום ו׳ ט׳ תשרי תשל״ד (5.10.73) בשעה 10.00 מבית חולים הרמב״ם לבית העלמין הישן חוף הכרמל
המשפחה

יקירנו
אברהם אשל
בן חיים ומלכה שקולניק
איננו
ההלויה תצא היום, יום ששי, בשעה 10.00 מבית ההלויות העירוני רח׳ דפנה 5 ת״א, לבית העלמין בקרית שאול.
המשפחה האבלה

המומים מגודל האסון בהלקח מאתנו לפתע
אברהם אשל ז״ל
חבר לעבודה אהוב, מסור ונאמן
צ׳מפיון מוטורס
(ישראל) בע״מ
ההנהלה והעובדים

על **אברהם אשל** ז״ל
מתאבלים:
אהרון גוטוירט
חיים רובין
אלייאד השקעות בע״מ

במלאת שנה לפטירת יקירנו
אלק יעקובוביץ ז״ל
תערך אזכרה וגלוי מצבה ביום ג׳, יג תשרי תשל״ד, 9.10.73
בשעה 4.00 אחה״צ בבית העלמין בקרית שאול.
בשעה 5.00 אחה״צ יתקיים טכס חנוכת „גן אלק" בקבוץ תל יצחק.
אוטובוס יצא בשעה 3.30 אחה״צ מרחבת הבימה בתל־אביב לקרית שאול. ובשעה 4.30 אחה״צ מקרית שאול לקבוץ תל יצחק.
המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת
רעיתי אמנו וסבתנו היקרה
מרים חקלאי פלהנדלר
מותיקות חדרה
הלויתה תצא היום, יום ו׳ ט׳ תשרי (5.10.73) בשעה 10.00 לפנה״צ מביתה, רח׳ תרנ״א 11 חדרה.
המתאבלים:
בעלה גדליה חקלאי
חנה ודוד גלובר
חיה ודוד בן צבי
עמיקם וזהבה חקלאי
ונכדיה

יקירנו
מיכה רוזנהיימר
הלך מאתנו אחרי מחלה קשה
בגיל 35
משפחות רוזנהיימר
משפחות זימן
ומשפחות דהסואן
בית־יצחק 1.10.73

הננו מודיעים בצער רב
על פטירת האשה אצילת הנפש
מרת הדסה גבריאלי
ז״ל
שנפטרה אחרי מחלה ממושכת בארה״ב
המתאבלים מרה:
בעלה: הרב יוסף גבריאלי
בתה ונכדיה: משפחת ליבן
המשפחות: חוטר, רלב״ג, גבריאלי, שפאן ותלמי

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו הבלתי נשכחת
חנה (מרגיט) אורנשטיין ז״ל
ה. נאגאש (הונגריה) — צור שלום
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה
ביום שני, י״ב בתשרי תשל״ד 8.10.73, בשעה 4.00 אחה״צ, בבית העלמין צור שלום.
אוטובוס מיוחד יצא בשעה 3.45 מבית המנוחה בצור שלום, רח׳ הרצל 9, פנת חנה סנש.
לכל אלה שהביעו את השתתפותם בצערנו הכבד בכתב ובע״פ תודתנו העמוקה
המשפחה המתאבלת

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
אליעזר קרבר ז״ל
תערך אזכרה וגלוי מצבה על קברו
בבית העלמין בקרית־שאול ביום ראשון, י״א בתשרי תשל״ד, 7.10.73. נפגשים ליד שער בית העלמין בשעה 4.00 אחה״צ
ולא בשעה שפורסמה אתמול בעתוננו בטעות
המשפחה

היום, ט׳ תשרי תשל״ד במלאת שנה לפטירתו,
אנו מתיחדים עם זכרו של
ד״ר בן־ציון הראל ז״ל
מחלוצי הרפואה בארץ, מיסד בתי החולים
„אסותא" ו„אלישע"
[illegible]
בית חולים „אלישע" חיפה
אשפוז בע״מ — חברה לבטוח מחלות ותאונות

משרד ראש הממשלה
ההנהלה ועובדי המשרד
משתתפים באבלו של
מר שמחה דיניץ
שגריר ישראל בארה״ב
על פטירת אביו
יוסף ז״ל
ומביעים תנחומיהם למשפחה האבלה

לזכריה קיקיון
אנו באבלך הכבד בהלקח ממך
אשתך היקרה
יהודית ז״ל
בית „פניציה"

ביום השנה למות יקירנו
אהרן סלע ז״ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום שלישי, י״ג תשרי (9.10.73) בשעה 3.00 אחה״צ
נפגשים ליד שער בית הקברות הצבאי בקרית־שאול
המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו
משה יונגשטין (טינר) ז״ל
נערוך אזכרה וגילוי מצבה
ביום שני, י״ב בתשרי תשל״ד, 8.10.73 בשעה 3.30 אחה״צ בבית העלמין החדש ליד כפר סמיר.
אוטובוס מיוחד יצא בשעה 3.00 מבית המנוח חיפה, דינגייט 11
תודתנו העמוקה לכל אלה שהביעו את השתתפותם בצערנו, בכתב ובע״פ
המשפחה

במלאת שנתיים לפטירתו של יקירנו
אליעזר ארגוב ז״ל
נתייחד עם זכרו, ביום ב׳, י״ב בתשרי תשל״ד, 8.10.73, בשעה 3.00 אחה״צ בבית הקברות סנהדריה, ירושלים
המשפחה

במלאת שלש שנים לפטירתו של יקירנו
ישי דוד מזרחי ז״ל
תערך אזכרה ביום ראשון י״א בתשרי תשל״ד (7.10.73) בשעה 5 אחה״צ בבית המנוח, רחוב קריניצי 38, רמת־גן.
אשתו: רוסנה
והמשפחה

במלאת חמש שנים לנפילת בננו היקר
צבי (צביקה) קסטלר ז״ל
תתקיים אזכרה ביום ראשון, י״א תשרי תשל״ד (7.10.73) בשעה 4.00 אחה״צ בבית הקברות הצבאי בחוף הכרמל, חיפה.
ה[illegible] יוצא ממילק בר צביקה, כרכו הכרמל בשעה 3.30
המשפחה

הננו מודיעים בצער רב על פטירתה של יקירתנו
ד״ר רחל אביגדורי
תרמה את גופתה לצרכי מדע
המשפחה

הקונסול הכללי
וסגל עובדי הקונסוליה הכללית
בניו־יורק
משתתפים באבלו של השגריר
שמחה דיניץ
על פטירת
אביו ז״ל

לידידנו ד״ר דוד שרון ומשפחתו
במות עליך
אביך ז״ל
משתתפים בצערך
זהבה ואברהם ברוך
רות ואבשלום רצאבי

למר שמחה דיניץ
השתתפותי הכנה
במות אביך
יוסף דיניץ
ז״ל
תנחומי למשפחה
מרדכי בן־ארי
המנהל הכללי
אל־על נתיבי אויר לישראל

תכנית עבודה ל-4 שנים

(1973-1977) בעירית תל-אביב-יפו

13 עיקרי התכנית

אזרח יקר,

אני בא להניח בפניך 13 עיקרים בתכנית העבודה של עירית תל-אביב יפו ל-4 השנים הבאות (1973-77). 13 עיקרים אלה מוצגים בתמצית, ואין הם מפרטים כל הפעולות שיתבצעו בתקופה שלפנינו. לעיקרי התכנית המובאים בזה מתלווה מסמך נוסף, המפרט את תכנית העבודה כולה. נשמח לשלוח מיסמך זה לכל המעונין.*

13 העיקרים והתכנית המפורטת כולה אינם אוסף של רעיונות מקריים וכוונות טובות. כל פעולה שסימנו לביצוע ב-4 השנים הבאות, יש לה כבר יסוד, שהונח ב-4 השנים שעברו. במיסמך זה נמנענו מלהזכיר מעשינו בעבר; והורכזנו אך ורק בתכניותינו לעתיד.

אולם, יודגש שוב, אין לך כאן אפילו תכנית אחת, שאין לה התחלה מבטיחה במציאות - ולעיתים קרובות - הרבה יותר מהתחלה בלבד (גם על פעולותינו בעבר תוכל ללמוד מהמסמך הנוסף, המפורט).

אני מאמין, כי תקרא בעיון עיקרי התכנית שלנו, כדי שתוכל לעמוד על היקף העבודה, הממתינה לנו לעשותה.

בברכה,

יהושע רבינוביץ

* לקבלת המיסמך המפורט נא לפנות אל מטה ההסברה של המערך במגדל תל-אביב, ככר דיזינגוף, בנין "המשביר לצרכן" לשעבר.

שמירת מרכזיותה של תל-אביב-יפו

נמשיך במאבק לשמירת מרכזיותה של תל-אביב-יפו. נצא נגד כל נסיון להקפיא את התפתחותה.

השקעות הפיתוח בעיר בארבע השנים האחרונות היו הגדולות ביותר בהשוואה לכל קדנציה קודמת: הן הבטיחו את עתידה של תל־אביב כעיר הראשית בישראל בכל תחומי החיים והפעילות. התוצאות של השקעות אלה כבר ניכרות בכל חלקי תל־אביב־יפו, והן ישנו את פני העיר בארבע השנים הבאות.

בשנים הבאות ינתן יותר, איפוא, להעתיק בהדרגה את הרגש מתחום הפיתוח המואץ אל תחום השיפור הנוסף בשירותים לאזרח: לאחר שהונחה תשתית פיתוח רחבה ומוצקה, יוכל הנהלת העיר להקדיש יותר משאבים להעלאת הרמה של איכות החיים בתל־אביב.

ב־4 השנים הבאות יושלמו המפעלים הגדולים, המבטיחים את עתידה של תל־אביב כמטרופולין ראוי לשמו בתחומי הכלכלה, התעשיה, המסחר, התיירות, החינוך והתרבות. בין המפעלים שיושלמו: ● שיכונים חדשים בכל רחבי העיר למפוני שכונות עוני ולזוגות צעירים ● רשת מעונות יום וגנים לכל ילד ● מרכז הבריאות העירוני ● הפארקים הגדולים ● חוף הים המשוקם ● נתיבי איילון ● התחנה המרכזית החדשה ● מרכז הספורט הלאומי ● השוק החדש ● הקריה לתעשיות עתירות מדע ● קריית החינוך בצפון העיר ובדרומה ● הספריה המרכזית.

תחבורה מטרופוליטנית — לטווח קצר, בינוני וארוך

המערך יתנגד בכל תוקף לכל פתרון לבעיות התחבורה על חשבון מרכזיותה של תל־אביב־יפו על חשבון רווחתה הכלכלית, העסקית והתרבותית. המערך יאבק על העברת יותר סמכויות מיד הממשלה אל יד העיריה בתחום ניהול של סדרי התחבורה בתל־אביב. המערך מציע תכנית סעד לטווח קצר, בינוני וארוך, השלמתה על־פי לוח זמנים קבוע, תבטיח את תקינותה של מערכת התחבורה בעיר.

● לטווח קצר: העלאה מהירה של עשרה פרויקטים, המשנים את ערכות התנועה במרכזי העיר ובמבואותיה. 10 פרויקטים אלה, סומנו ותוכננו יחד עם משרד התחבורה. תכליתם להבטיח זרימת תנועה חופשית יותר במבואות העיר בשעות השיא; הקמת סיירת, שתאכוף איסורי החניה בעורקי התנועה הראשיים.

● לטווח בינוני: השלמת נתיבי איילון, שיפנו כשליש מתנועת הרכב ברחובות תל־אביב; השלמת התחנה המרכזית החדשה, והגישות אליה; התקנת מיפלסים ומחלפים בצמתים הומים במיוחד; עפ"י תכנית שעובדה על־ידי העיריה ומשרד התחבורה; הכשרת חניונים מיוחדים לרכב כבר מחוץ לעיר; הוספת 12.000 מקומות חניה בפרוייקטים עירוניים, ציבוריים ופרטיים הנמצאים בבניה.

● לטווח ארוך: הקמת מערכת הסעה המונית — רכבת תחתית. זהו הפתרון היסודי לבעיות התחבורה בתל־אביב.

נציגי המערך בעיריית תל־אביב מאמינים, כי יעלה בידם לשכנע את עמיתיהם בממשלה בצורך ההחלטה לגייס את המשאבים הכספיים, הדרושים להתחלת הרכבת התחתית ולביצועה.

שיכון — חיסול הצפיפות

בארבע השנים הבאות:

* יסופקו פתרונות דיור לכל המשפחות המתגוררות בשכונות מצוקה, בצפיפות של למעלה משלוש נפשות בחדר, ולמשפחות המתגוררות בדיור גרוע — בסה"כ ל־8,000 משפחות (עד כה ניתנו פתרונות דיור ל־35,000 נפשות ממשכנות עוני).

נציגי המערך בעיריה יתבעו מהממשלה להזיש מימוש של פתרונות דיור נוספים, במגמה לחסל משכנות העוני בתל־אביב.

● יורחב היקפו של מפעל הדיור לזוגות צעירים (עד כה נבנו 5.000 יחידות דיור).

● יורחב גם מפעל הדיור בשכירות לזוגות צעירים מעוטי יכולת, בנוסף ל־1,000 הדירות שהובטחו.

● יינתנו פתרונות ל־1500 משפחות ברובות ילדים, המתגוררות בשכונת התקוה בתנאי צפיפות וגרועים.

● נציגי המערך יתבעו מהממשלה ל"המשיך" שטחים, המיועדים להרחבת מפעלי התעשיה והמלאכה בעיר, כדי לבלום נדידתם מתל־אביב ועזיבת הפועלים בעקבותיהם.

● יוקמו עוד שתי קריות מלאכה, שיחד עם הקריה הקיימת, יאכלסו 2.500 בתי מלאכה פרודוים.

● תופעל הקרן החדשה המשותפת, לממשלה, לעיריה ולארגון הסוחר הזעיר לשיפוץ בתי המסחר הקמעוני ולהעלאת רמתם.

חזות העיר ונקיונה

בארבע השנים הבאות יודגש עוד יותר הצד האסטתי בחזות העיר

● יופעל חוק העזר לשיפוץ בתים משותפים, תוך מתן סיוע במימון השיפוץ מקרן מיוחדת ויעוץ מקצועי מטעם מהנדס העיר.

● נציגי המערך בעיריה יפעילו השפעתם על הממשלה למען פירסום התקנות של חוק השיפוץ, גם על בתים שחוק הגנת הדייר חל עליהם.

● ברשיון הבניה יותנה, כי יש להשתמש בחומרים עמידים, שאינם מתבלים במהרה, בעבודת הגמר של בניינים חדשים.

● יחוקק חוק עזר, שיחייב הקדשת אחוז אחד מהוצאות הקמה של בניין ציבורי לעיצוב דקורטיבי־אמנותי.

● יוקמו כיכרות נוספות בעיר, גם גדולות יצוגיות וגם קטנות שכונתיות, להגברת זיקת התושבים למקום מגוריהם.

● יוצבו עוד פסלים ויצירות אמנות אחרות ברחובות העיר ובפארקים שלה.

● ריהוט הרחוב ישוכלל ויהפוך חלק בלתי־נפרד מחזות העיר: ספסלי רחוב בעיצוב חדש, עציצים, פחי־אשפה מסוגננים, לוחות מודעות, דוכני עיתונים ופיס, תחנות מוניות, שלטי הדרכה והארה — כולם בעיצוב חדש.

● ייסמרו צביונה ואפיה המיוחדים של שכונת נוה צדק, אשר תשוקם ותהפוך אתר בעל ערך היסטורי מיוחד לתל־אביב. יפושרו בניינים בעיר, שנודעת להם חשיבות היסטורית וארכיטקטונית.

בארבע השנים הבאות יוחל שיפור נוסף בתחום הנקיון העירוני: ישונו שיטות הפינוי והאיסוף והועלה רמת הציוד.

● המכוניות הפתוחות לאיסוף האשפה יוחלפו במכוניות סגורות, המקטינות את צוות העובדים ואת המיפגעים התברואתיים.

● צי מכוניות האיסוף והפינוי יגדל ויגיע למעלה ממאה מכוניות חדישות.

● ינהג מיכון חדיש נוסף לטאטוא בין שולי הכבישים לבין מכוניות חונות.

● יותר רחובות ינוקו פעמיים ביום.

● מערכת הפיקוח תתוגבר ותפעל כל יום עד חצות באיזורי הבידור המרכזיים.

● תופעל סיירת מיוחדת למניעת הלכלוך בעיר, ויוטלו קנסות גבוהים על אלה המוציאים עריכות אשפה לרחוב.

● יאושר ויופעל חוק העזר העירוני המחייב ניקוי המדרכות.

● עם הקמת השוק תוסדר בעיית הרוכלות בתל־אביב.

● נציגי המערך בעיריה יפעלו, בתיאום עם הרשויות הממלכתיות, להעברת מזבלת חיריה דרומה — אל השטח שאותר ליד נחל שורק.

שירותי רווחה — חינוך

בארבע השנים הבאות:

● יובטח מקום במעון יום לכל ילד, שאמו מעוניינת בעבודה מחוץ למשק ביתה.

● כל גילאי 4 ייקלטו בגני ילדים עירוניים.

● תורחב רשת בתי־הספר המקיימים יום לימודים ארוך ותגרבה הזנה.

● יותקן חימום בכל בתי־הספר.

● יוצאו מכלל שימוש מיבני החינוך הפגומים.

● תושלם רשת אולמי ההתעמלות בבתי־הספר.

● תושלם הרפורמה בחינוך היסודי ותוגבר האינטגרציה בחינוך.

● תורחב רשת בתי הספר התיכוניים־מקצועיים.

● ישלמו שתי קריות החינוך בצפון העיר (ליד ה"קאנטרי קלוב") ובדרומה — (ליד "יד סינגלובסקי").

● תגובש סופית התכנית להקמת מיכללות (קולגים) ויוחל בביצועה. תפותח מערכת ההשכלה התיכונית למבוגרים.

● יורחבו לימודי הטכנולוגיה הגבוהים באוניברסיטת תל־אביב.

חיזוק מעמדה של העיר בישראל

ארבע השנים הבאות יוקדשו למאבק בלתי פוסק לשיחרור העיריות מתלות מיותרת ברשויות השלטון המרכזי, נרתום כל כוח ציבורי לחיזוק המעמד האוטונומי של העיריה.

נציגי המערך בעירית תל־אביב יאבקו לשינוי המצב של אחריות בלי סמכות בתחומים חשובים כתחום התחבורה, התכנון והבניה, המימון.

נציגי המערך בעיריה תל־אביב־יפו יפעלו, איפוא, את כל השפעתם הפוליטית כדי לגייס רוב פרלמנטרי, שיחוקק חוק עיריות חדש, אשר יקטין בהרבה את התלות בממשלה, יגדיר את סמכויות השלטון המקומי בהתאם לצרכי הזמן ויכמית מקורות הכנסה המספיקים לביצוע התפקידים המוטלים על העיריה למעשה.

בריאות — פתרון מצוקת האישפוז

בארבע השנים הבאות:

● תושלם הקמתו של המרכז הרפואי הגדול ברחוב ויצמן, המכיל 1000 מיטות.

● תורד הקמתו של בית־החולים המרכזי ביפו, המכיל כ־500 מיטות; יחד עם בית החולים החדש בתל־גיבורים (600 מיטות) תחוסל מצוקת האישפוז בתל־אביב־יפו.

● בנוסף ל־24 התחנות לטיפול באם ובילד הקיימות, תוקמנה תחנות חדשות בתל־כביר, גבעת עליה, אפקה ובריכוזים אחרים של אוכלוסיה צעירה.

● יפתח מכון אודיולוגי משוכלל לגילוי מוקדם של ליקויים בשמיעה.

● יורחב המרכז להערכת התפתחות הילד, ויוקם מרכז רפואי מיוחד לקשישים.

● 500 מיטות סיעוד במוסד בגבעת השלושה ובמוסדות עירוניים אחרים יכנסו לשירותם של החולים הכרוניים.

מניעת זיהומים ושיפור איכות הסביבה

תחום זה, אולי יותר מכל תחום אחר, מבהיר את הצורך החיוני בכינון מהיר של עירית גג. עיריה כזאת תוכל לטפל ביתר יעילות ותוקף בקביעת תקנים לזיהום, בהרחבת רשת תחנות המדידה, בפיקוח על הפליטה באיזור המטרופולין.

בארבע השנים הבאות:

● נציגי המערך בעיריה יתבעו מהממשלה להעביר את השטח מול הפארק הלאומי ברמת־גן, במפגש דרך לוד וכביש גהה (כ־4,000 דונם), לצרכי השירותים המרכזיים של תל־אביב רבתי. המקום עתה מיטרד בלתי נסבל לעיר. לשטח זה חייבים לעבור, בין השאר, שירותי ההספקה החקלאית — השוק הסיטונאי, שוק הדגים העיקרי, המזבלות המרכזיות — וכן החניונים של "דן" ו"אגד", מוסכי רכב המצויים בשכונות מגורים, החניונים למשאיות הכבדות וכדומה. ריכוז השירותים במקום זה, בסמוך לעיר, ימנע רעש, זיהום אויר, לכלוך והכבדה ניכרת על עורקי התנועה.

● יופעל דרך קבע מטה מבצעי משותף לערים השכנות כדי למנוע מיטרדים (ריחות, יתושים וכיו"ב) בתושבי האיזור המטרופוליני כולו.

● יתוגברו היחידות הפיקוח הקיימות למניעת רעש וזיהום אויר בכוח אדם מקצועי ובאמצעים.

● נחדש את פעילותנו אל הגורמים הממשלתיים לשימת הפרצות בחוק בנוגע, כדי שיגומן יהיה להפעילה, הלכה למעשה.

כינון עיריית גג

נציגי המערך בתל־אביב־יפו יחישו הקמת עירית גג לערי גוש דן. לאחר שמשרד הפנים סמך ידו על המלצות ועדת המומחים, בראשותו של פרופ' חיים בן־שחר, אין עוד סיבה עניינית המונעת את התחלת ההכנות המעשיות לכינון עירית גג.

לנציגי המערך בעירית תל־אביב אין ספק, כי כל דחייה רק מביאה לקביעת עובדות נוספות בגוש דן, שהן "בכיה לדורות", כתוצאה מתכנון עצמאי וביצוע בלתי מתאים של שש עיריות שכנות. נציגי המערך אינם מוכנים, שתושב תל־אביב יממן את השירותים היקרים הניתנים למאות אלפי אנשים, הנכנסים לתל־אביב בכל יום, המשלמים מיסיהם לעיריות אחרות.

נציגי המערך משוכנעים, כי חלק מבעיותיה של תל־אביב, ובעיקר בעיות התחבורה ואיכות הסביבה, אינו ניתן לפתרון מניח את הדעת בלי הסמכויות הרחבות של עירית גג.

לכן, ינהל המערך בקדנציה הבאה מסע ציבורי ופרלמנטרי לזירוז הליכי ההקמה של עירית גג.

פארקים וגנים — הרחבת „הריאות הירוקות"

בארבע השנים הבאות ייקבע בתל-אביב השיעור העירוני הגבוה ביותר לאיזורי ירק ציבוריים.

● יושלם פארק הירקון, שיחד עם גני התערוכה, קרית המוזיאונים, שמורת הטבע במורדות שייך מונים וגן החיות המתוכנן יחזיקו למעלה מ־4500 דונם של איזור ציבורי רצוף, פתוח וירוק.

● יוכשרו פארקים בדרומה של העיר, בסביבות שכונת התקוה ושכונת עזרא, דרומה לגמל יפו ובמערב איזור "ל".

● נציגי המערך בעיריה ייאבקו על שמירת איזור הכפר הירוק בצפון העיר ומקווה ישראל בדרומה כ"ריאות ירוקות" של גוש דן.

● נציגי המערך ישלימו את תכנית הכשרת הגינות האיזוריות ופינות המשחקים בכל שכונה בעיר.

ניהול העיר — פישוט הליכים והגברת הנוחיות לאזרח

בארבע השנים הבאות:

● משרדים נוספים המשרתים את הקהל הרחב יפתחו מחוץ לשעות הקבלה הרגילות.

● ישלם ההסדר לפישוט ההליכים להוצאת היתרי־בנייה.

● יפורסם מדריך לציבור והוראות־קבע לעובדי העיריה להנחיה ברורה בעניני רישוי עסקים, מלאכות ותעשיות.

● ייקבעו נציגים מיוחדים של הלשכה לתלונות הציבור באיזורי העיר השונים.

● יוכשרו פקידי תיקשורת, שיוצבו בצמתים של קבלת־קהל — למניעת בזבוז זמנו של האזרח הזקוק לשירותי העיריה השונים.

● ישיבות מועצת העיר תהיינה פתוחות לציבור והציבור יוזמן להשתתף בהן.

● הודעות לציבור על שינויים בתכנון ועל הקמת שירותים קהילתיים יפורסמו בשפה ברורה ובמונחים רווחים.

● יוסדרו הליכי הבחירה של [illegible] מקומים ותיקבע סמכותם.

● ייקבעו מועדים קבועים לקבלת קהל ע"י נציגי המערך הנבחרים בעיריה.

● תורחב מסגרת השירותים בלשכות המודיעין העירוניות, במגמה לשרת את האזרח בשכונתו ולחסוך ממנו את הצורך להגיע אל בית העיריה.

שירותי רווחה — תרבות נוער וספורט

בארבע השנים הבאות:

● תושלם בניית הספריה המרכזית הגדולה — חלק נוסף מקריית התרבות החדשה של העיר.

● בקרית מוזיאון הארץ — יוקם מוזיאון "אדם ועמלו" וביתן התצוגה של חפירות תל־קסילה; ישולם בניין המוזיאון לתולדות המדע והטכנולוגיה.

● פסטיבל האביב של תל־אביב ופסטיבל הריקודים יהפכו לאירוע קבע שנתי. יגדל מספר הירידים, התצוגות, הקונצרטים והאירועים התרבותיים הפתוחים בכיכרות ובפארקים העירוניים.

● הונה של קרן תל־אביב לספרות ולאמנות יוכפל ויגיע ליותר מ־25 מיליון לירות.

● נציגי המערך ישקדו על אספקת שירותי דת לתושבי תל־אביב־יפו הנדרשים לשרותים אלה.

● הקמת בריכת שחייה שכונתית ייהנו גם הם מסיוע העיריה.

● יוקם מרכז נוער לספורט־ימי, ויוגש סיוע ניכר לעידוד הפעילות הספורטיבית של נוער ומבוגרים בירקון ובים.

● יוקמו ארבעה מרכזי־פעילות חדשים לתנועות הנוער, ויוקצו משאבים לפעולתן של תנועות הנוער האחרות.

● יוקם מרכז מיוחד להכשרת מדריכים, שימלא צרכי תל־אביב והסביבה לכוח אדם מיומן בהדרכת נוער.

● יוכשרו מרכזים מיוחדים, בשיתוף המרצה העירונית למען הקשיש, שיספקו לאזרח הקשיש בתל־אביב שירותים מגוונים שהוא זקוק להם.

שירותי רווחה — עבודה סוציאלית

בארבע השנים הבאות:

● יוקם מרכז הנוער המרכז הקהילתי הגדול בשכונת התקווה (ע"ש דני מושביץ ז"ל).

● יוקם מרכז נוער קהילתי בהדר־יוסף.

● יופעל משכן ברנר בדרום העיר — כמרכז קהילתי.

● ייבנה מרכז הספורט הלאומי ליד פארק הירקון.

● בריכות שחיה נוספות יוקמו במרכז הקהילתי בשכונת התקווה, בהדר יוסף, במשכן ברנר (בין קריית שלום לשכונת שפירא) ובמרכז הנוער בנווה שרת.

● קבוצות אוכלוסיה חיוניות

בארבע השנים הבאות:

● ישוכללו מבני הלשכות הסוציאליות הקיימות ויוקמו מבנים נוספים שיתוכננו במיוחד ליעודם.

● יורחבו וישופרו שירותי ה[illegible].

● יוצמדו עובדים סוציאליים לתחנות אם וילד ולכל מוסדות החינוך מגננת ילדים ועד לבתי ספר על־יסודיים.

● יורחבו השירותים לייעוץ ולטיפול באוכלוסיה פגיעה ולקידום נוער שולי.

● יורחבו מעגלות שיקום של צעירים ומבוגרים המוגבלים בגוף, בנפש ובתפקוד החברתי.

● תורחב העבודה הסוציאלית הקהילתית בעיקר באזורי מצוקה, ותוגבר עבודת המתנדבים בשירותי הרווחה.

טיהור הים והירקון — ופיתוח החוף

* בארבע השנים הבאות תופסק הזרמת השפכים לים וים תל-אביב יטוהר כליל.

לאחר שחלקו הראשי (מרחב פרופמלנד עד לבתיים) מבואר בהשקעה של 100 מיליון לירות, ישקעו בקדנציה הבאה עוד 200 מיליון לירות להשלמת הטיהור.

* בארבע השנים הבאות ישולם פיתוח החוף של תל־אביב — שטחי חול רחבים, טיילת לכל אורך החוף, שירותי רחצה חדישים, שוברי גלים ומעגני סירות, כבישים דו־מסלוליים, כיכרות, גשרים וחניונים, מרכזי תיירות ואולמות בידור.

* נציגי המערך בעיריה יתבעו מהממשלה ומהרשויות האחראיות הפסקת הזרמת השפכים בערוצי האיילון ומעלה הירקון.

נמשיך במאבק להפיכת הירקון וטיהורו כאתר ספורט, שיט ונופש.

אמת

המערך לעירית תל-אביב יפו

מדור פרסומי

רחוב אבן גבירול מברך בשנה טובה וגמר חתימה טובה

ברכתנו הלבבית

לשנה החדשה
לתושבי רחוב אבן־גבירול
לבעלי העסקים
עלו והצליחו!

בברכת שנה טובה ומבורכת

יהושע רבינוביץ
ראש עירית תל־אביב—יפו

מרכז הקניות החדש של תל־אביב

בשנים האחרונות אנו עדים להתפתחות מעניינת. מרכזי ה־מסחר של העיר נודדים. יותר ו־יותר הופך רח' אבן גבירול, בי־נוסף להיותו עורק תחבורה עי־קרי, לרחוב הקניות מספר 1 של העיר. חנויות מפוארות המציעות מכל טוב, מרהיטים ועד למוצרי אלק־טרוניקה, מדברי לבוש ועד ל־מעדנים, נפתחות בזו אחר זו, ר־מלאות בקונים אשר מוצאים ב־רחוב זה את כל אשר יחפצו, ב־מבחר עשיר ומחירים הוגנים.

שנה טובה וחמה
ללקוחותינו וידידינו

מאחלת
תרמאון
קינרוס בע"מ
מתקני יציקה להסקה מרכזית, מים חמים וקיטור
תל־אביב, רח' אבן גבירול 168
טל. 451230

חבצלת פרחים

רח' אבן־גבירול 133, טל. 241441
מאחלת שנה טובה
לכל לקוחותיה וידידיה

סלון חנוך לאלקטרוניקה וחשמל

טלויזיות, תנורי אפיה, מכונות כביסה, מערכות סטריאו
רח' אבן־גבירול 92, טל. 228802

מברך את לקוחותיו וספקיו
בשנה טובה

סטריאו סטודיו

רחוב אבן גבירול 15

טייפים למכוניות — FULTON
רדיו למכוניות — SANKOH
טרנזיסטורים ביתיים — SAYOTA

מהיבואן לצרכן **מ. אלעזר בע"מ**

אוהב ציון

- **שטיחים** מקיר לקיר ושטיחי אמבטיה מתוצרת הארץ ותוצרת חוץ.
- **טפטים** מפלסטיק ולהדבקה עצמית מכל הסוגים.
- רצוף P.V.C. וציפוי קירות מכל הסוגים.
- דלתות בסגנון ספרדי ודלתות מצופות סקאי ועץ דקורטיבי.
- מבחר ידיות ופרזולים.
- ייעוץ והדרכה חינם ע"י מומחים.

מאחל שנה טובה
לכל לקוחותיו והבאים עמו בקשרי מסחר
אבן גבירול 20, טלפון 257941

בילוי ערב מהנה בסלון לרהיטי ייבוא

בילוי ערב מהנה בסלון לרהי־טים?

בשמע כותר בתחילה מאתר שה־נהגים והזוגים לי ולכולנו הם שחנויות הרהיטים פתוחות בזמנים מקובלים ולאו דוקא נוחים, וכאן הופתעתי לטובה. אחרי שהשכבתי את הילדים, אחרי שבעלי חזר מה־עבודה, אכל, התרחץ והספיק לנוח, רגועים ונינוחים בשעה 8 בערב, הלכנו לבקר בבריג'. אין ספק שהשעה הנוחה בה יכולנו לבחור רהיטים היתה בעזרתנו.

בריג' הוא סלון חדש לרהיטי יבוא הממלא חלל ריק בענף ה־רהיטים בארץ. אפשר למצוא שם רהיטי יבוא יפים ומקוריים משוודיה ויתר ארצות אירופה במחירים סבי־רים. עד עתה היכרתי בישראל חנויות רהיטים משני סוגים: זולים מאד או יקרים, וכניסתו של בריג' לענף מאפשרת בחירה יפה וסבירה. ראינו שם סלונים מודרניים מתו־מרים שונים החל מ—1,500 ל"י ופינות אוכל מ—550 ל"י ומעלה. מבחר עצום של כורסאות בגדלים שונים של מיטב המעצבים באירופה כגון ג'ין בריטל, ג. גמבלר ועוד.

הופתעתי גם משפע השטיחים הסקנדינביים בעלי הצבעים המרו־היבים. מובן שגם היחס והאדיבות עמוד ברמה שהיא נדירה בארץ כשהמנהל מר צבי איתני דאג שלא נקופח בהסברים. שירות הייעוץ של ארכיטקטית הפנים שעמד לרשות הלקוחות גם הוא מועיל ומעניין והלם את דרישותנו.

אין לנו ספק שלקוחות רבים ינצלו את העובדה שבריג' פתוח מ־9 בבוקר עד 9 בערב (כולל חניה בככר היל מאחורי הבנין) לראות ריהוט מקסים באוירה תר־בותית.

ארמון

רח' אבן־גבירול 127
טלפון 242993
מפעים, שטיחים
מקיר לקיר,
רצוף פלסטי,
מכירה וביצוע.
מברכים בשנה טובה

ג'יל רון

בוטיק לבגדי תינוקות ילדים ונוער

לאחרונה נפתח ברחוב אבן גבירול 133 בוטיק בגדים מובחרים העשיר בעיר לתינוקות, ילדים ונוער. בבוטיק ניתן למצוא בגדים אקסקלוסיביים שלא ניתן למצוא באף מקום אחר בעיר, ברמה מבחר מגוון מבתי החרושת הטובים ביותר בארץ.

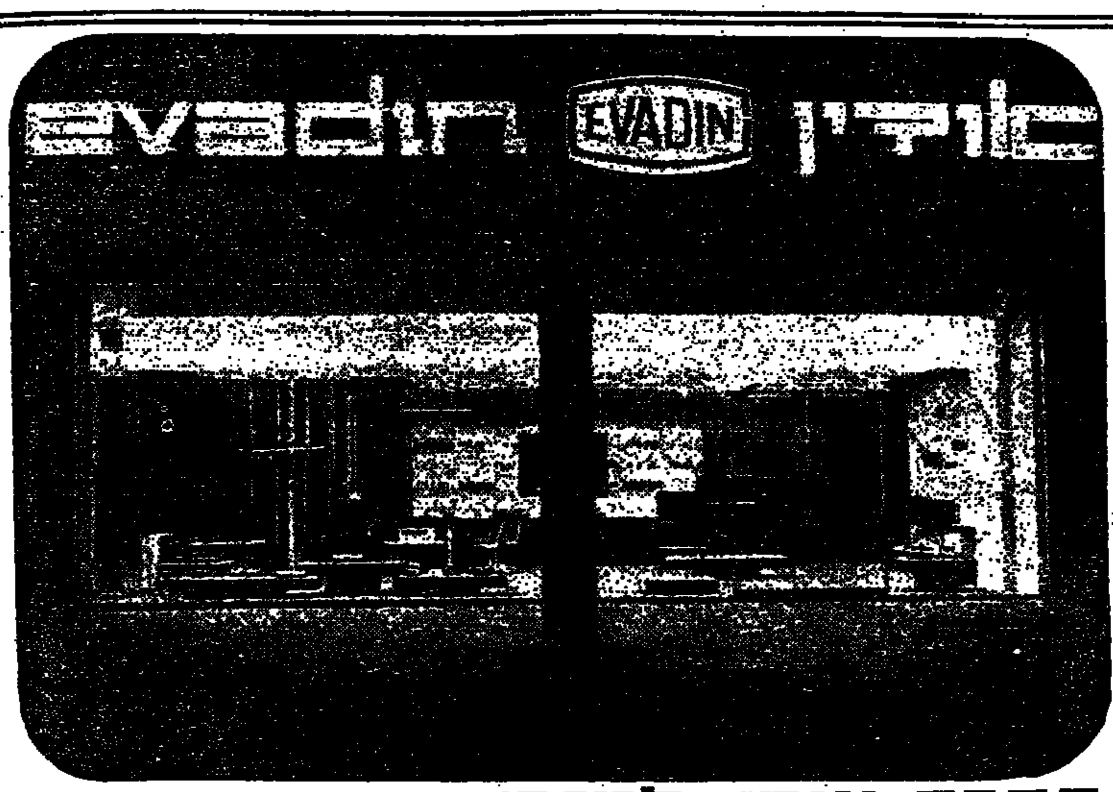

חברת אודין למזרח התיכון בע"מ

שוכנת באולמי תצוגה מפוארים ברחוב אבן גבירול 18, תל־אביב. אודין הוא קונצרן בינלאומי למכשירים אלקטרוניים יפניים ושעונים יפניים ושווצריים.

AIKO — EVADIN (למזרח התיכון בע"מ) — RICOH

מכשירים ושעונים הנושאים את הסמל המסחרי של אודין, מיוצרים ממיטב החמרים בידי המעולים שבאנשי המקצוע בענף האלקטרוניקה והשעונים ביפן ובשוויץ.

תוך תקופה של עשר שנים, פתחה חברת אודין רשת של סניפים הפועלים בהצלחה בטוקיו—יפן, בואנוס־איירס—ארגנטינה, פנמה, סאן־פאולו—ברזיל, קראקס—ונצואלה, מנאוס וקולון.

מבחינת היקפה וסיווגיה המקצועיים, עומדת חברת אודין בשורה הראשונה יחד עם החברות הגדולות בעולם ויש לה מוניטין בינלאומי.

אודין היא אחת החברות היפניות המעטות הפועלות בהצלחה באמריקה הלטינית ובמרכז אמריקה זה למעלה מעשר שנים.

באולם התצוגה של אודין, מוצג מבחר עשיר של מכשירים אלקטרוניים מתוצרת יפן, מערכות סטריאופוניות, רשמי קול סטריאו, פטיפונים, רדיו ועוד.

אודין מייבאת לישראל גם שעוני נשים וגברים: מיפן — ריקו ומשוויץ — אודין. בין השעונים נמצאים גם כמה דגמים של שעוני קוורץ חדישים ביותר אשר זכו באחרונה בפרס עיצוב בינלאומי.

במטרה לקיים רמה מעולה של שירותים הקימה החברה מעבדה לתיקונים ומחלקה לשרות מן המשוכללות והיעילות בישראל.

הצרכן הישראלי התובע מכשירים אלקטרוניים באיכות מעולה ובמחיר סביר ימצא באודין את מבוקשו. הוא ייהנה מן האיכות המצויינת של המוצרים ומן הנסיון המוניטין והשרות המתחייבים ממעמדה של אודין כחברה בינ־לאומית.

חברת אודין מאחלת לך שנה טובה וגמר חתימה טובה

אפנת ליאורית

רח' אבן־גבירול 65
הלבשה לגברים וצעירים —
מבחר עשיר לקראת העונה
מאחלים שנה טובה ללקוחותינו ולידידינו
לאה ויצחק היימן

תריסי ברק

מאחלים ללקוחותיהם שנה טובה
ומודיעים כי עברנו לרח' אבן גבירול 123, טל. 237350

ברידג'

פתוח מ־9 בבוקר עד 9 בערב

*חדרי ילדים
*כורסאות גטה גמבלר הטובות בעולם
*פינות אוכל
*חדרי שינה

רהיטי יבוא משבדיה ויתר ארצות אירופה
הטובים והיפים בעולם

חניה צמודה בככר היל מאחורי הבנין
פתוח מ־9 בבוקר עד 9 בערב

פטור ממס לעולים
מכירה בכסף ישראלי

ברידג' אבן גבירול 193 | ליד הגשר |

ב הארץ

חברה לבניה

מעונינת בהצעות קבלנים

לביצוע עבודות מדה
(הכנה לשטיה)

בכמויות גדולות בתל־אביב

לפנות בצירוף המלצות לת. ד. 16516, תל־אביב
עבור „חברה לבניה".

המנונה על מחוז המרכז אשר יסוד האגודה לפי חוק העותמני בצרוף תקנות האגודה כדלהלן:

שם האגודה: אגודת ידידי מוסיאון וחדר זכרון „בית הגדודים".
כתובת האגודה: מוסיאון בית הגדודים, אביחיל.
מטרות האגודה:

א. לעסוק בפעולות של מחקר מדעי, בפעולות תרבות וחינוך ובפעולות עזרה לזולת בתחומי מוסיאונים ומרכזים המוקדשים לגיבורים יהו־דים ולגבורה יהודית, ומבלי לפגוע בכלליות האמור בסעיף קטן זה: —
ב. לעזור, על ידי תרומות, לפיתוח, הפעלה ואחזקה של מוסיאון בית הגדודים וחדר הזכרון הצמוד לו, הנמצאים באביחיל.
ג. לתמוך, לאסוף, לפרסם ולהציג פרסומי מדע וחינוך שיעמיקו את הידע על גיבורים יהודים וגבורה יהודית בארץ ובגולה.
ד. לתרום, לצורך רכישת ספרים וחומר אחר, לפיתוח הספריה במו־סיאון בית הגדודים.
ה. לתמוך בביצוע תכניות ובמרכזים חינוכיים ותרבותיים המיועדים לנוער שתכנם הוא גיבורים יהודים וגבורה יהודית.
ו. לשמור על קשר, למטרות הסטוריות, עם חברי הגדודים העבריים וצאציהם.
ז. לשתף פעולה עם אגודים, ארגונים, קרנות ומוסדות בארץ ובחו"ל, בעלי יעוד דומה.
ח. לעשות כל פעולה אחרת העשויה לדעת האגודה לסייע בקידום מטרותיה.

מכרז מכירה 1/73

רשות השידור

מעונינת למכור את הטובין הבאים

1. מכונת ואקום פרס ליציקה פלסטיק תוצרת איטליה.
2. מרכזות ידניות עם פקוח נוריו, דגם בלוק 60X10 — 5 יחידות.
3. 750 מנות קרב.

ומזמינה בזה הצעות לרכישתן

ניתן לראות את הטובין בשטח רשות השידור, רוממה, ירושלים. לקבלת פרטים נוספים יש להתקשר למנהל המשק בבית הטלויזיה טל. 234019, 521111.

על המציע להגיש הצעתו במעטפה סגורה בצרוף המחאה בנקאית בגובה 10% מערך הצעתו, לפי הכתובת: הנהלת רשות השידור, רח' שרי ישראל, רוממה ירושלים. מכרז מכירה 1/73. הצעות יש להגיש עד 15.10.

אין הרשות מתחייבת לקבל ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה.

משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות — אורט ישראל
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

הודעה זו מיועדת

להנדסאי־טכנאי־מורה טכני־מדריך טכני

החלה ההרשמה להשתלמויות ערב לדרג הבכיר

נושאים נבחרים ב:

- **בחימום, קרור ומזוג אויר**
  תאריכי פתיחה:
  תל־אביב — יום א' 21.10.73 שעה 17.30
  חיפה — יום ג' 23.10.73 שעה 17.30
  ירושלים — יום ה' 25.10.73 שעה 17.30
- **הידראוליקה**
  תאריכי פתיחה:
  ת"א, חיפה, ירושלים — יום ב' 22.10.73 שעה 17.30
- **שרטוט סכמה הידראולית**
  תאריכי פתיחה:
  בת"א, חיפה, ירושלים — ביום ד' 24.10.73 שעה 17.30

בדבר פרטים והרשמה:
תל־אביב: שד' דוד המלך 39 טל. 267436 או שד' החשמונאים 6 טל. 32634.
חיפה: רח' הנביאים 20 טל. 666182, 664671.
ירושלים: רח' יפו 68 (בית סולטור) טל. 226455.

ארגון נכי מלחמת השחרור וצה"ל

„בית הלוחם"

מרכז ספורט, שיקום וחברה

הזמנה להגשת הצעות לקיום וניהול מסעדה ומזנון

מתבקשות בזה הצעות לקיום וניהול מסעדה ומזנון ב„בית הלוחם". המדובר במסעדה ובמזנון נפרדים וההצעות חייבות להתייחס לשני האובייקטים יחדו.

ביקור ובדיקת האובייקטים אפשר לערוך עפ"י תיאום מוקדם בטלפון (מס' 416251), ובעת הביקור יימסרו למעוניין פרטים נוספים וכן נוסח ההסכם המיועד לחתימה.

לכל הצעה יש לצרף ערבות בנקאית בסכום של 25,000.— ל"י, ועל המציע שהצעתו תתקבל יהיה להחליף ערבות זו בערבות מתמדת ועפ"י תנאי ההסכם.

את ההצעות יש למסור למזכירות „בית הלוחם", רח' השרשרת 49, אפקה, עד יום שני, 15.10.1973, שעה 12.00.

הנהלת בית הלוחם אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת שהיא.

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 1.25 ל״י לשורה / יום ו׳: 1.50 ל״י לשורה

פרקי היום בתנ״ך

המשנה היומית

אבות, ב׳ (י״ד–ט״ו)

הדף היומי

ההלכה היומית

הדלקת נרות

ירושלים
ע״ש 5.43 מוצ״ש 5.53
תל־אביב
ע״ש 5.01 מוצ״ש 5.57
חיפה
ע״ש 4.52 מוצ״ש 5.55

תורנות רופאים לפי התמחויות

תורנות לילה רופאים

קבלנים מציעים

עיות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

מכל הארץ
● נתניה: ליל ויום שבת — מרכז, הרצל 36, טל׳ 22739
● פתח תקוה: ליל שבת — רסל, רוטשילד 89, טל׳ 911406
● רמלה — לוד: ליל ויום שבת: פרדו, רמלה, הרצל 106
● באר שבע: שבת — ירושלים.
● אילת: ליל ויום שבת — מיכלין

הודעות

דירות

● ברעננה רחוב ברודרה — אמריקן ד״ר, התחיבה, אמריקן ד״ר, אחוזה 135, רעננה.

2–2½ חדרים

1–1½ חדרים

חדרים מרוהטים

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

וילות ובתים

דירות בדמי מפתח

משרדים

מחסנים

עסקים

בתי מלאכה

מגרשים

ביקוש דירות

אולמות

חנויות

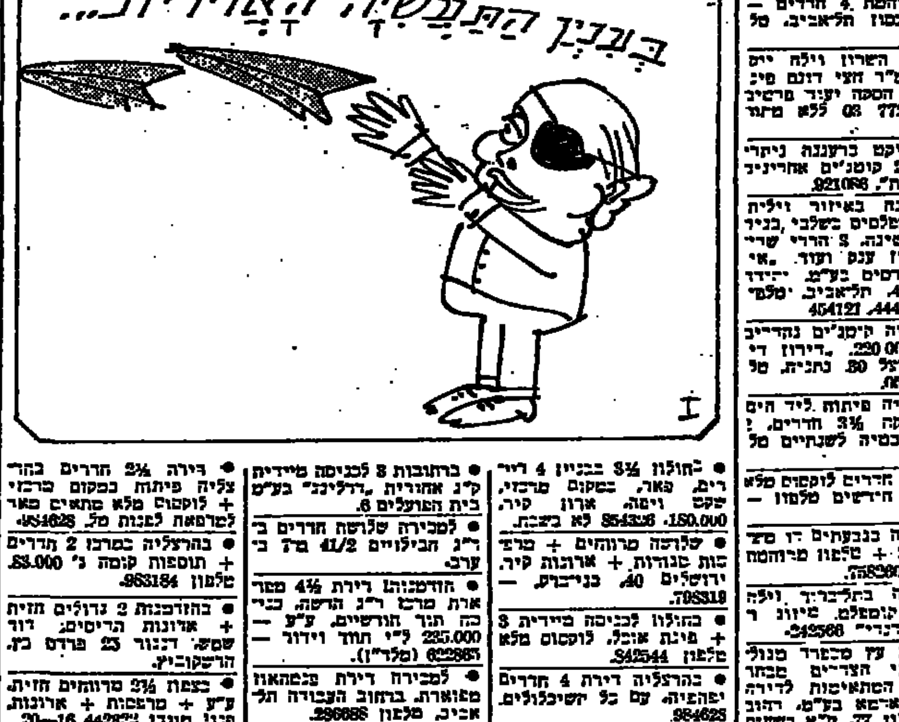

מודעה כפול שלוש

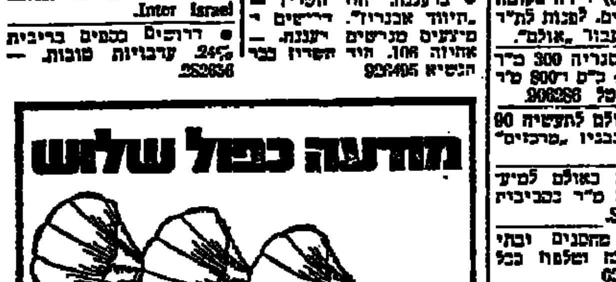

תמורת תוספת של 50 אג׳ למילה
תפורסם מודעתך בשלושה עיתונים בעת ובעונה אחת:
בעיתון הערב „ידיעות אחרונות״ בעיתון הבוקר „הארץ״, ובעיתון בשפה הערבית „אל קודס״. פרטים: בסוכנויות הפרסום.

הלוח הכפול

מודעה כפול שלוש

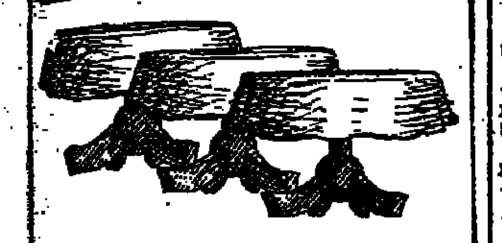

„הלוח הכפול" גאה להציג לציבור שירות חדש „מודעה כפול שלוש", שירות חדש זה של הלוח הכפול הדינמי הנפוץ ביותר בישראל מביא אליך מיליון וחצי צרכנים פוטנציאליים נוספים. פרטים בקרוב.

● למכירה צרכניה לערות עצמי פרנסה בשפע לשתי משפחות, הולון הרצבורג, חזיהושע כל. 9

● לתיקון רדיאטורים דרוש שותף בעל מקצוע אחרי צבא במקום מרכזי. טל. 790353 יום וערב.

● למכירה נגריה משוכללת על כל ציודה המקום בשכר חודשי טל. 57680 בין השעות 10—9.

● כללה למכירה/להשכרה לכל מטרה בצפון תל-אביב. 445956

● הזדמנות למכירה/להשכרה מכולת + ירקות פרנסה בשפע באיזור בבליים. 820453 בערב.

● אטליז למכירה מפאת מחלה, פרנסה מובטחת. ידידיה 5, קריאון. 587398

● בנעליים בגרבוה, להשכרה בוטיק מבוסס. בנלגון 149 פימון.

● להשכרה חנות מכולה מבוססת בבת ים מסיבות פמירות. להתקשר 866155 בערב.

● איש עסקים נובע לאירופה ולארה"ב מעוניין לייצג מפעל או מוכנות ישראלית בחו"ל. (03)861095

● למכירה! בהזדמנות חנות ירקות + ציוד בחולון בסביבה נהדרת — 565868 בערב.

● להשכרה או למכירה מכון לקוסמטיקה ברמת גן עם הציוד טלפון 252624

● קונדיטוריה למכירה אפיית עוגות — 826440 בין 11.00—14.00

● מרתף 18 מ"ר, חשמל ומים ע"י מונרבי להשכרה ברמ"ג בזול. 447313 מ-8—10 ואחה"צ.

● בניינים ישנים למכירה להקמה ולהכנסה 603620

● להשכרה מספרה כיסים + קליאנטורה הה' בר-ציוני 13 ראשל"צ משפחת ארצי.

● להשכרה לבעל מלאכה — חרש, קומה במרכז. כוח + אויר + מים ת"א האחים מלאומים 6 151187 בערב.

● למכירה משאית אוטוקר 27.000 + מערבל בהזדמנות — 842957 כ"ה.

● למכירה זכות להלוקת גביעה ולייקים בשטראוס אחר הצהריים 338068

● אתגרו לחברה לנכבי דלא ניידי דרושים נציגים בלעדיים בכל חלקי הארץ בלי מכורה. נסיון הרגל בתחום, יתר ומת, כושר ניהול ואורגון יפו נו בכתב לת"ד 4475 /מ חיפה

● למכירה כליים כניות של הוברה של מוקר גדול לרכב כבר באזור תל-אביב טלפון 921461 בערב.

● מעוניין בסוכנויות — נציגויות בכל ענף לחנות במרכז באר-שבע 5947—057 בערב. ת"ד 8, באר-שבע, עבור „סוכנות".

● למכירה זכות חלופת עירות מכירה מיידית. טלפו. 866326

● להעברת מצלמות אוטומטיות דרושים. מקומות מרכזיים באזורים עירוניים גדולים המצלמה 180/70 ס"מ גובה 150 ס"מ. פרנסה טובה מובטחת. לפרטים נוספים נא לפנות טלפון 03-967916 בין השעות 19—8.

● מוסך מוביל במרכז תל-אביב למכירה מסיבות פמירה. 652620

● קיוסק מכלה למכירה מכירה מסיבות משפחתיות. פרנסה בשפע. 843613

● עסקים רווחיים בכל הארץ מתעועות + מוכנים וקיוסקים רבים. 626629

● מזנון להלוקת קפה ותה למכירה עליות 74 בחבר.

● פלגוה ובתיאבה בתל-אביב ובנהגיה לחברה ולמכירה. 605429

● הזדמנות למפעל לייצור כלי בית רחוק (פסנט) 451465

● מזנון נייר בהזדמנות עם פריגידר, כרי, מתקן לפלאפל, כיור, מים, אריכות. טל 3685—057

● אוטובוסים למשקאות הפיב מופעלים ממטבע למכירה ולהשכרה 03-245304

עבודה

● שומרות מכמלות ע"י „ריגה", ת"א, פרטו בעלי טלפון 284849 .21

ביקוש עבודה

● בניקורוסקפית מוסמכת מעוניינת בעבודה. טלפון — 278825

הצעות עבודה

● דרושה מטפלת לילדה בת שנתיים רצוי עם לינה תנאים טובים למועמדת המתאימה טלפון 439180

● דרושים נערים תניכים לעבודה, עזרה במכון חלקי תילוף למכוניות לפנות אצי ציות למוי י. מאירי חברת בני מכה קרני בע"מ רחוב רח"ל 26, תל-אביב בין השעות 8 עד 11

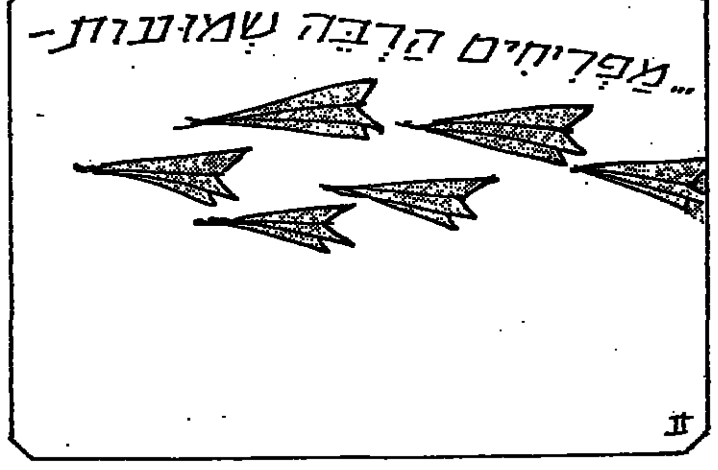

MYS
DANNY HEITZ
HAUKIVERKKO 9E.
02170 HAUKILAHTI
FINLAND

מכוניות למכירה

השכרת רכב

ביקוש רכב

שחזור רכב

בתי"ס לנהיגה

אופנועים וקטנועים

מודעה כפול שלוש

תמורת תוספת של 50 אגי למילה תפורסם מודעתך בשלושה עתונים בעת ובעונה אחת:
בעתון הערב „ידיעות אחרונות" בעתון הבוקר „הארץ" ובעתון בשפה הערבית „אל קודס". פרטים: בסוכנויות הפרסום.

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

הצעים למכירה

● למכירה צרון הודות ...

קונים

● למכירה ציור ביזין מכונת כיבוס דגלים בהזדמנות טל. 948988

● קונים מלוח קליטה וכו' ... קונים מלוח

רוצים לקנות

● נהג מונית מעוניין בשכר שיר אלחום בתוצאות פ. — 786101

רהיטים

● באחזמנות סלון גדול. טלפון — 248804

● רהיטים דניים בהזדמנות מיוחדת במבחר גדול ובמחירים מוזלים.

בולים ומטבעות

● הגלריה הישראלית למטבעות שרות לאספן ולמשקיע קניה ומכירה של מטבעות זהב וכסף ...

תריסים

● תריסי פלסטיק הלונות זכוכית במחירים נוחים מר צרי "אל גל" 747268

צילומים

● פוטו סטריאוגרפי, המרפסה התחנה 225, 4 גלילים, חר צוק, 7, בתים. 582616

מי מצא?

● אבדה כלבה בשם פוצי לבנה בראשה לציון עוניה הנורות כחור אדום טלפון 947128

סירות

● סירת מרוץ בהזדמנות מנוע מרקורי 85 + מרוילר 763021

בתי-ספר ושיעורים

● רצונך בתלמידים? הרשם למדריך המורים הפרטיים! התקשר 446379

● ביסיה וסטנוספיה ע"י מורה מוסמכת ומנוסה טל. 734491

כלי נגינה

● גיטרה חשמלית בם + אמפליפייר 40 ווט. 852902

חוגים

● עצמאי 180/30 + דבר מעניין בידידות עם אורוח...

שטיחים

● לבעל לניקוי ותיקון שטיחים! "מורלת את כרמל" לשרות טלפון 824120

תנורי חמום

● עכשיו כדאי יותר להתקין תנורי חמום ...

דודי שמש וחשמל

חיות בית

● בוקסר לבן גזעי בגיל 10 שבועות ...

מקררים

● ברמת-גן מקררים מחדשים בהזבזה ותיקונים ...

ריקודים

● הוד זמן קצר תלמד ריקוד. אצל "בבוגי" יונה ה' בביא 38, ת"א.

הלוואות

● הלוואות ללא ערבים לשכירים ולעצמאים ...

חקלאות

● שתילי אבוקדו ...

שידוכים

● פרטי נאה ובודד 32/170 מעוניין בהכרות ...

● בלונדינית 22 יפהפיה + ...

שרותים

נופש

● מלון "נו המלך" נתניה, טלפון 053/22013 ...

מכונות כביסה

● מכונות כביסה מכל הסוגים ...

מכונות כתיבה

מכונות גילוח

הלוח הכפול באר-שבע

וילות ובתים

● ב"עומר" וילות נהדרות, בנות 4 רב חדרים בשכונה ה' במבנה של בירות הנגב ...

חנויות

● להשכרה חנות בתחנת "אגד" בבאר-שבע. להתקשר 057-5387 בין השעות 7.30—9

משרדים

● מתפש משרד עם טלפון. אפשרי דירה בפינת סוף. טל 6102

מכוניות

● מאנא פרטית 1969 מנוע פורד 1500 53.000 ק"מ ...

בתי ספר ושיעורים

● המדרשה למינהל שליחות בבאר-שבע ...

דירות

● בערך! תיווך דירות ועסקים מכירה והשכרה בכל חדרים לבכריאים טלפון 057—97618

דירות למכירה

● במרכז עיר בהזדמנות! דירת 52 מ"ר. בעבודה טלפון 057—3237

דירות בשכר חודשי

דירות להחלפה

● מעוניין להחליף דירת 4 חדרים מסודרת במרכז עיר ...

אשדוד

דירות

● דירות רווחה 3 חדרים בבתים בני 4 קומות, באיכות מעולה ...

וילות ובתים

חנויות

מגרשים

הצעות עבודה

הלוח הכפול חיפה והצפון

תרופות רופאים לפי התמחות

● רופא תורן בכרמל ...

תורנויות בתי חולים

● היום: רמב"ם (כירורגית, יאאונות, פנימית, ילדים, גני כוכירורגית), רוטשילד — (נשים)

● שבת: רמב"ם.

תורנות בתי מרקחת

● ליל ויום שבת: ניסנס, בורי 26, טל' 664197 (עד 7).

הודעות

● מודעה ללוח הכפול ...

דירות

● בחיפה, על הכרמל, דירות ...

וילות ובתים

● בית לדושפחתי בכרכים ב' (כפר חסידים) 109/9 — 35.000

קבלנים

● חברת בונה מציעה: קוט'גים ברחוב קיש, דירות ...

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

חדרים מרוהטים

● חדר מרוהט, נאה ושקט במרכז הדר ליחיד ...

ביקוש דירות

● עבור לקוחותינו דרושות דירות בכרמל אחוזה ...

מגרשים

משרדים

חנויות

עסקים

● גנריה מכבית מודרנית, 200 מ"ר, למכירה, בערב טל' 84025

1-1½ חדרים

● בכרמל דירת חדר וחצי ליד מוריה ...

דירות בשכר חודשי

● בשכ"ת 2 חדרים + הול לטלפן אחרי 17.00 224490

2-2½ חדרים

דירות מרוהטות

● בכרמל צרפתי 3 חדרים, מרוהטת ...

ביקוש עבודה

● למכירה/שותפות כוכנות סיגריות ומבק טל. 664149

הצעות עבודה

● איכה למטפל בשני ילדים ועבודות בית 6 שעות ביום. 500 ל"י. 85185

מכוניות

● אופל רקורד מסחרי 64 ...

● לסוכנאל בע"מ חיפה דרוש מכשיר בוגר בית ספר מקצועי או מכבי חולאמיר טל' 660974 מחלקת ייצור.

מודעה בכפל שלוש

תמורת תוספת של 50 אג' למילה תפורסם מודעתך בשלושה עתונים בעת ובעונה אחת:

בעתון הערב "ידיעות אחרונות", בעתון הבוקר "הארץ", ובעתון בשפה הערבית "אל קודס", פרטים: בשכונות הפרסום.

הלוח הכפול ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: המגבלם 5 טל. 224245

המשך לוח חיפה

רהיטים

כלי נגינה

בולים ומטבעות

תערוכות

חיות בית

תנורי חמום

נופש

אופנועים וקטנועים

ביקוש רכב

מציעים למכירה

טלויזיה

מקררים

רוצים לקנות

תורנות רופאים לפי המקומות

תורנויות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

בתי כנסת

הודעות

דירות

קבלנים

דודי שמש וחשמל

מכונות כביסה

חקלאות

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

עסקים

אולמות

חנויות

מחסנים

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

מכוניות

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

מי מצא?

שרותים

חיות בית

צילומים

דודי שמש וחשמל

רהיטים

מסעדות

מכונות כביסה

כלי נגינה

מקררים

תריסים

טלויזיה

ריקודים

בתי-ספר ושיעורים

למוסד „שלב" ת"א
גבורי ישראל 92
דרושים
בוחן רכב
פקידה טכנית
פחח רכב
נא לפנות אישית להנהלת המוסד במקום.

חידוש בירושלים!...

אנו מציעים לכם

דירות בסטנדינג גבוה
עם כל הנוחיות

מתוכננות בסגנון צרפתי

חדר אמבטיה עם בידה, 2 בתי שימוש, סלון גדול, 3 חדרי שינה, אנטנה מרכזית לטלויזיה, 2 שקעים מוכנים לטלפון, בכל דירה, טלפון פנימי, מתקן אלקטרוני לפתיחת דלת הבנין, מרפסות עם פרחים, מזרקה צבעונית בגן ומוסיקת רקע שלווה מנוגנת בתמידות בחדר המדרגות ובמעלית הלוקסוס וכמו כן חצרן וכו'... יותר טוב מאשר בצרפת.

וכעת הצעה סנסציונית

לכל קונה מטבח מרוהט ומצויד מלא כיור כפול וכל המכשירים החשמליים.

הבנין נמצא במקום שקט, 10 דקות ממרכז ירושלים, ברחוב ההגנה 30, בגבעה הצרפתית עם נוף בלתי ניתן להסתרה על ירושלים וים המלח כשתחנת אוטובוסים נמצאת ליד הכניסה (מס' 4 ומס' 28).

מי מכם הוא בר המזל?

נשארו לנו רק מספר דירות וכל הקודם זוכה. פנו במקום לחצרן, רחוב ההגנה 30, הגבעה הצרפתית. וכל זאת במחיר שאינו עולה על מחיר דירות רגילות שמציעים לכם במקומות אחרים.

תכנון המים לישראל בע"מ

מיכרז

להתקנת רשת חשמל

1. חברת תכנון המים לישראל בע"מ (להלן — התה"ל), מזמינה בזאת הצעות להתקנת רשת חשמל במשרדי החברה, ברחוב אבן-גבירול 66/68, קומה ג', תל-אביב.

2. תנאי המיכרז והתוכניות אפשר לקבל מה-5.10.73 עד 26.10.73 (למעט ימי חול המועד סוכות), במשרדי החברה, רחוב אבן-גבירול 54, תל-אביב, חדר 323, בשעות 09.00—13.00, תמורת תשלום של 25 ל"י, אשר לא תוחזרנה.

3. ההצעות יש להכניס לתיבת המיכרזים במשרדינו ברחוב אבן-גבירול 54, תל-אביב, חדר 323, עד 26.10.73 שעה 12.00.

4. ההשתתפות במיכרז זה פתוחה אך ורק לקבלני חשמל מורשים בהתאם לחוק.

5. אין חברת תה"ל בע"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

צא עכשיו
לנופש ולהבראה!
כי עתה יותר זול
יותר טוב
פחות צפוף!

הצעות מעניינות במשרדי

"און" - ארוח ונופש בע"מ

חיפה: רח' הרצל 22, טל. 645404; **תל-אביב:** אלנבי 113, טל. 612567, ככר דיזינגוף, ריינס 4, 248306; **ירושלים:** המלך ג'ורג' 19, טל. 226075; **נתניה:** הרצל 4, טלפון 22947, **רחובות:** הרצל (פינת יעקב), טל. 951155.

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
הודעה

בגליון יום 24.8.73 התפרסמה הודעה בשם ההודה לצפון אמריקה של מחלקתנו בדבר גיוס שליחים לקהילות בארצות הברית. במודעה נכללה פסקה המודיעה שנשים נשואות אינן מתקבלות. הרינו להתקן בזה תוכן פסקה זו ולהודיע לקהל שאין כצד מחלקתנו כל הגבלה עקרונית לגבי התקבלותן של נשים נשואות לתפקידי שליחות ואף שלהבו בעבר נשים נשואות לשליחויות. אף על פי כן מן ההגינות יהיה לציין שמיבוץ אנשים שליחים המעולים לבריכים קהילתיים בארצות הברית מעון אישור אותם כרכים ונסיון העבר מראה שמרבית הברכ"ים בארצות הברית אינם מוכנים לקבל נשים נשואות ובמיוחד נשים עם ילדים. מאחר והנאי העבודה בברכו אכן מכבידים באופן אובייקטיבי על אשה נשואה המנהלת משק בית לצמד בדרישות התפקיד. אף על פי כן אנו מבקשים להודיע לציבור שכל מקרה יבחן לגופו של דבר, ומחלקתנו תעשה כל כאמך לשכנע את המרכזים הקהילתיים לקבל גם נשים נשואות, במידה והתכונות והאיכויות המשפחתיים יתאימו לדרישה המדרדת.

הפליתן של נשים נשואות בתוך שאלה בנוגעת להלחמן לרהה של מחלקתנו ולמקבל עליכו כאן ובוגורה.

בכבוד רב
מרדכי בר-און

מכור דירתך
עוד היום
במזומנים וללא תיווך!

חברת שיכון ופיתוח לישראל בע"מ

רוכשת דירות
בנות 1 - 3 חדרים

לקבלת פרטים בא לפנות:

למשרדי שיכון ופיתוח לישראל בע"מ

* תל-אביב והמרכז, רח' הארבעה 18 א' טל: 260191
* ירושלים, רח' בן-הלל 15 טל: 231321, ביום ב'
* חיפה והקריות, בבכרה השיכון רח' העצמאות 21 טל: 660961
* באר-שבע והדרום, במשרד השיכון, מרכז הנגב טל: 4911 בימים ב', ה'.

הלוח הכפול נתניה

וילות ובתים

דירות בשכר חודשי

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

קבלנים מציעים

דירות מרוהטות

דירות למכירה

הצעות עבודה

מודעה כפול שלוש

תמורת תוספת של 50 אג' למילה תפורסם מודעתך בשלושה עתונים בעת ובעונה אחת:
בעתון הערב „ידיעות אחרונות", בעתון הבוקר „הארץ", ובעתון בשפה הערבית „אל קודס", פרסים: בסוכנויות הפרסום

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

כ״ה שנים למדינת ישראל
מרכז ההסברה

כנס ארצי — פלמ״ח
הועדה המארגנת

כנס ארצי - פלמ״ח

יערך ביום שלישי, 16.10.73 באמפיתיאטרון בפרק הירקון מול גני התערוכה בתל־אביב.

מוזמנים ותיקי הפלמ״ח, אנשי המחלקות המיוחדות, הפלוגות הראשונות, המועצה, חטיבות הראל, יפתח והנגב; ישובי הפלמ״ח ובני משפחותיהם והמשפחות השכולות.

בתכנית הכנס: מפגשי יחידות, גדודים וחטיבות ועצרת מרכזית.

דמי הרשמה בסך ‎20.—‎ ל״י למשפחה יש להעביר לאחת הלשכות המחוזיות של מרכז ההסברה:

ירושלים: בנין משרד ראש הממשלה, הקריה
תל־אביב: רח׳ אחד העם 13
חיפה: רח׳ אחד העם 5
באר־שבע: בנין מרכז הנגב

לנרשמים יוענק מדליון מיוחד של הפלמ״ח ועלון הפלמ״ח

רשות הנמלים בישראל
הודעה על משרה פנויה

תואר המשרה:
ראש מחלקת כספים
נמל חיפה

מכרז מס׳: 30
דרגה:
2 בדירוג המינהלי של רשות הנמלים או — א+ מוסמכים במקצועות העיוניים.
שכר:
יסוד תחילי: — בדרגה 2 בדירוג המינהלי או א+ מוסמכים במקצועות העיוניים: ‎1,400.—‎ — ‎1,600.—‎ ל״י.
היחידה: נמל חיפה
מקום העבודה: חיפה
הערות:
1. חובת המגורים חיפה.
2. המבנה הארגוני ו/או הגדרת התפקידים כפופים לאפשרות של שינויים.

בקשות למשרה זו יש להגיש למשרד הראשי של רשות הנמלים בתל־אביב, לא יאוחר מיום — 17.10.73.
בדבר פרטים נוספים ולצורך קבלת טפסי־בקשה, יש לפנות, בעל־פה או בכתב, למודיעין — רשות הנמלים, דרך פתח־תקוה 74 (בית מציא), ת.ד. 20121, תל־אביב 67215.

למשרד עו״ד בת״א
דרושה
מזכירה - כתבנית
השלטת היטב בעברית ואנגלית
שעות העבודה 8—16
• תנאים מצוינים
לפנות טל. 240337, 237080.

דרוש חרש
עם נסיון (עיבוד יציקות)
לעבודות קבלנות במפעל.
לפנות: יציקה המפרץ כפרץ חיפה טל. 04—721163.

למפעל „גבריי" בנתניה
דרושים
1. „מזכירה למנכ״ל"
בעלת נסיון, שליטה מלאה בשפה העברית והשפה האנגלית, כולל הדפסה בשתי השפות. רצויה גם ידיעת גרמנית.
2. ווליסטים
בעלי נסיון של שנתיים לפחות.
תנאים טובים למתאימים
לפנות: „גבריי" נתניה ת.ד. 177, 053—28201/2
כנהל כח אדם.

למפעל גדול בירושלים
דרושים
1. אחראי למחסן
נסיון קודם בניהול מחסנים במפעל תעשייתי
בקי בניהול כרטסת מלאי.
2. פקיד/ה משכורת
נסיון קודם בהישובי שכ״ע והנהלת חשבונות
על המעונינים לפנות בכתב לת.ד. 2160 ירושלים למס׳ 700.

דרוש
מדפיס
מולטיליט
מנוסה
לדפוס אוריינט
ליליינבלום 11 ת״א
טלפון 56107

לכפר הירוק
ע״ש לוי אשכול
דרוש:
מסגר מכני
לעבוד שבבי
לפנות בכתב:
הכפר הירוק 60974

דרושה
גרפיקאית
מנוסה
לעבודה מעניינת בסטודיו שבדרון
לקביעת ראיון נא להתקשר: 239237
תל־אביב.

לבית דפוס
דרוש
מעמד צעיר
אחרי צבא
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות טלפון 289289

„אתא" חברה לטכסטיל בע״מ
דרוש
חשמלאי תעשייתי
בעל רשיון ממשלתי
בעלי נסיון של שנתיים
יפנו אישית או טלפונית למחלקת כח אדם לפי הכתובת: בית־חרושת „אתא" רח׳ העצמאות 10 קרית־אתא 28000, טלפון 04—721321.
תנאים טובים למועמד המתאים

למשרדנו בת״א
דרוש:
עובד במחלקת הגזברות
בעל פנ״ב לפחות בהנהלת חשבונות
נא להתקשר עם אהוד אפשטיין
טלפון 37951

מושב באזור לכיש
מחפש
מנהל פרדס
מנוסה
המעונינים יפנו בכתב עם ציון נסיון קודם
ת. ד. 197 קרית גת

רשות הנמלים בישראל
הודעה על משרה פנויה

תואר המשרה: **מהנדס ביצוע**
מכרז מס׳ 27
הדרגה: 5—6 של דירוג המהנדסים
היחידה: נמל אשדוד
מקום העבודה: אשדוד
הערות: חובת המגורים באשדוד
בקשות למשרה זו יש להגיש למשרד הראשי של רשות הנמלים בתל־אביב, לא יאוחר מיום 21.10.73.
• בדבר פרטים נוספים ולצורך קבלת טפסי־בקשה, יש לפנות, בעל־פה או בכתב, למודיעין — רשות הנמלים, דרך פ״ת 74 (בית מציא). ת.ד. 20121, ת״א

ASHOT-ASHKELON
אשות-אשקלון
ת. ד. 21 אשקלון, טל. 2286/7/8, 2182/3—(051)

מכרז 12/73
הצעות למכירה מכונות השחזה במצב טוב

1. Cerny Cylindercial Grinder
2. Norton External Grinder
3. Bryant Internal Grinder
4. Landis Tool Universal Grinder
5. Cincinnati Grinding Machine
6. Bryant Internal Grinder
7. Bryant Internal Grinder
8. מקצוע Butler אורך שולחן 6.50 מטר. רוחב שולחן 1.15 מטר. מהלך השולחן 9.20 מטר.

את המכונות הנ״ל ניתן לראות במפעלנו באשקלון כל יום בין השעות 8.00 עד 16.00. לפנות למחלקת המכירות.
את ההצעות יש להגיש עד 17.10.73 למפעלנו באשקלון או במשרדנו בתל־אביב, רח׳ הארבעה 16, טל. 267826.
להצעה יש לצרף המחאה בנקאית בגובה של 10% מערך ההצעה.
אין עשות אשקלון מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

לחברת
רייקם
ישראל
בע״מ
AYCHEM

דרוש מחסנאי
הכישורים הדרושים:
ידיעה טובה של השפה העברית,
ידיעה בסיסית של השפה האנגלית
יכולת לנהל באופן עצמאי מחסן וכרטסת.
שעות העבודה 8.30—16.00.
בא לפנות לחברת רייקם (ישראל) בע״מ.
רח׳ כרמל 1 פינת אלוף שדה 17
גבעתיים טלפון 745074, 767131.

דרושים
מכונאים
לחברה בהמשך־הקמה
רצוי ידע במלגזות
טלפון בערב 917357
בעבודה 908171

דרוש
מפעיל קבוע
למחפר ג׳.ו.1
בחיפה
טל. בעבודה
04—520624
04—253045 בערב

דרוש
מנופאי
למנוף לימה
3 מ״ק
חברה לעבודות
לפנות ל„רמהדי"
הנדסיות ובנית
שוברי גלים ומזחים.
כביש ראשי קרית
נחום, חיפה.
טל. (04)722542,
(04)727174

דרוש
פחח רכב
מקצועי
לעבודה במפעל
לתחזוקת רכב
באזור השרון.
תנאים טובים
טלפון 927097 עד 4
אח״צ ובערב 927083

דרושים השמלאים הנערים
לעבודת תנוס להיות
השמל עבודה במתקני
השמל
לפנות צוו רם בע״מ
רח׳ בן עטר 19 ת״א
טלפון 830115

לחברת שימורי מזון
דרוש מחלק
באזור פ״ת
בעל רכב בכושר
משקל 4—2 טון.
טלפון 907773

HOTEL INTER. CONTINENTAL JERUSALEM,

Requires
1) ASSISTANT MANAGER (OR FRONT OFFICE MANAGER)
With extensive Hotel experience, professional knowledge and organizational ability.
2) SECRETARY
English essential, working knowledge of Hebrew preferred.
Possibility of promotion / transfers within the Company upon performance if desired.
Salary and other conditions commensurate to Candidate's qualifications.
Please write to P. O. Box 19585, Jerusalem giving full details of curriculum and salary expected.
All information will remain strictly confidential.

לסיירת עירונית בהקמה
דרושות דחוף
בחורות
בעלות הופעה נאה — לאחר שרות צבאי
השכלה תיכונית,
תושבות ת״א — חולון — בת־ים
עבודה קבועה, תנאים טובים מאד
משכורת התחלתית גבוהה.
לפנות טלפונית 449932, 856621

דרוש
עוזר למרכיב דהיטים
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות „רהיטי הורש"
בוגרשוב 47 ת״א בין 6—7 בערב

לאגד
דרושות:
1. נקבניות י.ב.מ.
2. מפעילות מערכת 3 י.ב.מ.
אחרי שרות צבאי,
בפרטים נא לפנות למחלקת המכון בבית אגד, דרך פתח תקוה 142 ת״א, קומה ב׳ משעה 08.00—14.00

למשרד אדריכלים בירושלים
דרושים
אדריכל
עם נסיון בתכנון מבני ציבור ומגורים
שרטט או טכנאי
עם נסיון בעיבוד פרטים
לפנות טל. 38077 ובערב 39519

פכר בימיה בע״מ
דרוש
איש שווק ופתוח
בעל רקע הנדסי בבניה
לתפקיד בכיר
במפעל למבנים ואלמנטים פלסטיים לבניה.
מקום העבודה בחיפה.
התפקיד כרוך בנסיעות.

מועמדים בעלי נסיון יפנו לת.ד. 33443 ת״א עבור מס. 1

למפעל גדול בירושלים
דרושים:
✶ מזכירה למנכ״ל
נסיון קודם בניהול משרד
שליטה הדעתה בשפות עברית, אנגלית או גרמנית. יכולת לעבודה באופן עצמאי.
✶ מזכירה־פקידה
למחלקת קניות
נסיון קודם בעבודה משרדית. שליטה בשתי שפות עברית ואנגלית או גרמנית.
המעונינות מתבקשות לפנות בכתב לת.ד. 2160 למס׳ 800, ירושלים

רשות הנמלים בישראל
הודעה על משרה פנויה

תואר המשרה: **מהנדס חשמל**
מכרז מס׳: 28
הדרגה: 5—6 של דירוג המהנדסים
היחידה: נמל אשדוד
מקום העבודה: אשדוד
הערות: חובת המגורים באשדוד
בקשות למשרה זו יש להגיש למשרד הראשי של רשות הנמלים בתל־אביב, לא יאוחר מיום 21.10.73.
• בדבר פרטים נוספים ולצורך קבלת טפסי־בקשה, יש לפנות, בעל־פה או בכתב, למודיעין — רשות הנמלים, דרך פ״ת 74 (בית מציא), ת.ד. 20121, ת״א 67215.

למסעדת יוקרה בירושלים
דרושים
1) בר־מן
2) מלצר ראשי
3) טבחים ממדרגה ראשונה בעלי נסיון
4) בחורות
בעלות הופעה נאה ודוברות עברית ואנגלית על בוריין.
לקביעת ראיון נא להתקשר 34860.

לקונצרן במרכז ת״א
דרושים:
תוכניתנים
בעלי נסיון של שנתיים לפחות בשפה R.P.G ו־COBOL
לפנות לת.ד. 1549 ת״א עבור מ.
בפרוט נסיון קודם

מחפש אתגר חנוכי?
אם השתחררת מצה״ל זה עתה,
אם עוזב קיבוץ הינך,
או מדריך בעל נסיון
אנו מציעים לך תפקיד של
מדריך חינוכי
בכפר עלית הנוער רמת הדסה בקרית טבעון
כתוב לפי הכתובת: רמת הדסה, רמת טבעון 36000 עבור „מדריך"

מפעלי אפרדון
בע״מ
דרושות
סוללות
לעבודה בוקר
בתנאים טובים
לפנות למפעל באזור התעשיה — הרצליה
טלפון: 938929

לחברת
השמירה
דרושים
✶ שומרים / אנשי אבטחה
לעבודה במשמרות, באזור ת״א, בעלי בריאות תקינה. תנאי שכר טובים למתאימים.
✶ כלבן
בעל נסיון, לעבודה באזור ת״א.
לפנות אישית לסניף ת״א, בשעות 08.00—18.00 רחוב שפ״ר 16, תל־אביב.
בבנין בנק הפועלים
שמירה · אבטחה · חקירות
מערכות אזעקה

דרושה
מזכירה דינמית
לחברת מלונות
✶ תנאי עבודה טובים.
✶ ידיעת השפה האנגלית רצויה.
✶ עבודה מעניינת.
✶ משכורת טובה.
להתקשר לגב׳ עידן לקביעת ראיון טל. 5־249184, ת״א בשעות העבודה.

למוסד מדעי פסיכיאטרי
דרושה מזכירה
עם שליטה מלאה בניסוח מכתבים ומאמרים בשפות: עברית, אנגלית
בעלת נסיון בהדפסה בשפה האנגלית.
— משכורת בהתאם לכישורים —
לפנות לטלפון: 266231/2 ת״א.

למנהל חברה
דרושה מזכירה
במשרה מלאה
השולטת בשפות: עברית, אנגלית
ויודעת גרמנית (כולל הדפסה)
לפנות בכתב לחברת חוץ־האלבוג
שד׳ דוד המלך 1, ת״א.

תה ויסוצקי
דרושה פקידה כתבנית
שעות העבודה מ־8.00—4.00 אחה״צ
מועמדות לאחר שרות צבאי בעלות שליטה מוחלטת בשפה העברית. הנסיון קודם בהדפסה עברית מתבקשות לפנות לטלפון 265222, ת״א.

למשרדנו
בבאר־שבע
דרושים
1. מהנדס
מכונות
לפקוח על עבודות
בנוה אורים, השמל
והתעלות בבנייה
צבוד.
יתכן: מהנדס
בעל נסיון
2. הנדסאי
חשמל
בעל נסיון בעבודה.
התנאים — טובים
באר.
לפנות: „אברהם",
הרצל 97, טל. 5477
או 5626.

ליחידת ניקוב
של בנק גדול בתל־אביב
דרושות
נקבניות
לעבודה במשמרות
מועמדות גם ללא נסיון קודם בעבודה
תגשנה הצעת מועמדות לת.ד. 1687 ת״א ולציין על גבי המעטפה „עבור כבנק".

למפעל תעשייתי
באזור פתח־תקוה
דרושות
1. פקידה למחלקת יבוא ויצוא
הכישורים:
ידיעת עברית ואנגלית — כבית הספר. נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה משרדית. עדיפות למבקשות יודע הנסיון ביבוא ויצוא.
2. פקידה למחלקת הפרסום
הכישורים:
ידיעת עברית על בוריה, ידיעה טובה באנגלית, נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה משרדית.
רצוי ידע בסיון בפרסום.
על המעונינות לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 333 פתח תקוה ולציין ע״ג המעטפה את המשרה המבוקשת.

VOLVO
המחלקה לטרקטורים ומנועים
תל־אביב, קרליבך 25. טל. 289191
דרוש
מכונאי לטרקטורים
בוגר צבא
לפנות במקום, למר שביט

למפעל תעשייתי
בת־א דרושים:
✶ אחראי
על בחינת עובדים במפעל
✶ טכנאי אלקטרוניקה
מנוסים
✶ חשמלאים
מנוסים ומתחילים
✶ עובדים
בלתי מקצועיים
לפנות לטל. 37038 ת״א
בין השעות 08.00—16.00.

הודעות לציבור

משרד הבטחון / הממונה על המכירות
מכרז מס׳ 94/73/10
...

משרד הבטחון / הממונה על המכירות
מכרז מס׳ 95/73/10
...

משרד החקלאות
מכרז מס׳ 126/73
...
,66/609/62900
,198/643/7590
,321/654/68882
914/678/24251346
,509/696/7579
,512/670/24276
,753/704/32879
622/1201/0858
...

מכון מופת ע״ש

דולצין: הסוכנות תעביר עולים דרך וינה — גם בלי שנאו

טוען: סגירת המחנה תחייב האוסטרים בהגברת השמירה

מאת עמוס הדר
סופר „הארץ"

„העולים מבריה"מ ימשיכו לעבור דרך וינה אף אם ייסגר מחנה שנאו, הדבר יהיה כרוך בקשיים, אך ה־סוכנות היהודית תארגן את מערך העליה כך שהעולים יעברו דרך וינה גם בלי שנאו. אני מקווה שממ־שלת אוסטריה תתן לנו שהות של חודשיים־שלושה להתארגן בוינה כ־חדש, אם אמנם יוחלט סופית על סגירת המחנה" — אמר אתמול ב־שיחה עם סופר „הארץ" יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית בפועל, מר אריה דולצין, לאחר ששמע דו"ח על פגי־שת ראש הממשלה עם הקנצלר ה־אוסטרי. על השאלה כיצד מתכוננת הסוכנות להמשיך בהעברת עולים דרך וינה גם אם ייסגר שנאו, נמנע מר דולצין מלפרט, אך הדגיש שאם ממשלת אוסטריה תתיר מעבר עולים בתחומה, כפי שהבטיח ראש ממשל־תה, תעמוד הסוכנות בפני קשיים עצומים. אם ייסגר שנאו, יחייב ה־דבר שינויים מרחיקי לכת במערך העליה בכלל וההוצאות יהיו מרו־בות. מר דולצין הביע את תקוותו כי העם היהודי יעמוד גם במשימה כספית גדולה זו.

טעות גדולה

מר דולצין הטעים כי בהחלטת ממשלת אוסטריה, יש טעות גדולה שאינה מרגישה בה. אם היא תתיר מעבר לכל יהודי בתחומה, אך בלי השרותים הניתנים בשנאו, שהם שרותי הבטחון, הרי באים של 70 עד 200 עולים מבריה"מ כל יום ב־רכבות ובמטוסים, יחייב את האוס־טרים להגביר את השמירה הבטחו־נית הקיימת כיום בשנאו, אם לא להכפיל אותה, והסיכון אז יוצא יותר גדול מכפי שהוא כיום.

הכרזת הקאנצלר ששנאו היא ה־נקודה המסוכנת ביותר מבחינה בט־חונית, אין לה אחיזה במציאות, כי בשנאו לא יכול לקרות מה שקרה ברכבת.

אשר להודעת הקאנצלר כי ממ־שלתו תתיר מעבר רק ליחידים ולא לקבוצות מאורגנות, אמר מר דול־צין: „מעולם לא באו עולים לוינה בקבוצות מאורגנות. הם באים ב־קבוצות ולא כקבוצות ולכן משמעה הודעת הקאנצלר ואינה מובנת כלל.

נציב הפליטים

אשר להצעת ד"ר קריסקי להעביר את ניהול שנאו לנציב הפליטים של האו"ם, אמר מר דולצין: „אין ל־העולים על הדעת שעולים הבאים מ־בריה"מ הם במעמד של פליטים מ־בחינת המושג הבין־לאומי של פליט. כפליט נחשב אדם הבורח מארצו, חסר סטאטוס חוקי בארץ שהוא נמ־צא בה ובלי ויזה להגירה. במקרה זה יש מקום לטיפול של נציב הפלי־טים. אולם יהודים הבאים מבריה"מ, יוצאים משם באורח חוקי עם ויזה לישראל. אלה יהודים השבים ל־מולדתם. מבחינתנו אינם פליטים ו־לכן לא נרשה למישהו לטפל בהם בסטטוס של פליטים. גם מסיבות אח־רות לא נרשה לאו"ם לטפל בעולים בכלל — ליהודים אלה יש רק הכוה אחת: מדינת־ישראל". מר דולצין הוסיף ושאל — בציינו כי לא מוב־נת ההצעה להעביר את ניהול שנאו לאו"ם — אם פירושה שיתנו לכוח החירום של האו"ם להיכנס לאוס־טריה ולשמור על שנאו?

על השאלה אם הסוכנות מתארגנת בכל זאת לאפשרות של צורך ב־אלטרנטיבה לאוסטריה, אמר מר דו־לצין, כי הסוכנות נאלצת, במצב ש־נוצר, להתארגן לכל אפשרות, אולם אוסטריה המשיך להיות ארץ המעבר העיקרית. עם זאת אמר, כי לא מן הנמנע שארצות אחרות, שתזעזענה מ־החלטת אוסטריה, יציעו לנו אפשרו־יות אחרות. „ברור שהדבר האידי־אלי היה אילו היהודים בריה"מ לעו־לים לבוא ישירות לישראל, אך זה אינו בידנו".

שלוש עצרות מחאה

(ע). שלוש עצרות מחאה, בהש־תתפות אלפי בני־נוער, נערכו את־מול בירושלים, בת"א ובבאר־שבע, לאות מחאה על החלטת ממשלת אוסטריה.

בירושלים נערכה העצרת בחצר המוסדות הלאומיים בהשתתפות כ־5000 תלמיד. מפי העצרת יצאה קריאה מאת הנוער של ירושלים אל בני הנוער של אוסטריה, להציל את כבודה הלאומי והאנושי של ארצם ולעשות למען שינוי ההחלטה.

נשאו דברים ח"כ יצחק נבון, יו"ר הצה"ם הציוני, הד"ר מרדכי קירשבלום, יו"ר של מחלקת הע־ליה של הסוכנות היהודית. מר נבון אמר כי אין גבול ל־כניעה המעודדת את הטירור: מחר יתבעו הטרוריסטים מבריטניה, ב־מעשי איום וטרור, להפסיק לקנות הדרים בישראל.

בחיפה נערכה ההפגנה ברחבת העיריה, בהשתתפות אלפי תלמי־דים. דיברו מר מרדכי בראון, ראש מחלקת הנוער והחלוץ בסוכנות ה־יהודית, שציין כי אוסטריה חייבה לעם היהודי חוב מוסרי כבד בשל השואה שחלקם של האוסטרים ב־שואה לא היה קטן מזה של הגרמ־נים ואולי אף גדול מהם.

בבאר־שבע נערכה העצרת בהש־תתפות כאלפיים בני נוער ועולים מבריה"מ. ראש מחלקת עליית ה־נוער בסוכנות, מר יוסף קלרמן, אמר כי מי שפתח את הדרך בוינה, פתח דרך להשתוללות הטרור בעו־לם כולו.

נהגי התברואה בת"א חויבו לשוב מיד לעבודה

העיריה מבקשת מהתושבים לא להוציא אשפה ופסולת לרחובות

בית הדין האזורי לענייני עבודה הוציא אתמול צו המחייב את נהגי התברואה לשוב לעבודתם מיד. ה־צו בתוקפו עד 23 באוקטובר. ב־21 להודש ייערך דיון חוזר בדרישות הנהגים. בשעת מסירתה של הידיעה לא ברור אם אכן יקיימו הנהגים את הוראת בית הדין. מסירת הצווים ע־לולה להימשך מעבר לשעות בהן ניתן למצוא את הנהגים בבתיהם. ה־עיריה.

ערב החג פנתה העיריה ל־תושבים לא להביא לרחובות אשפה ופסולת.

תודה

100 שנות התישבות

מועצת המנהלים
והנהלת תערוכת
100 שנות התיישבות
מודים לחברות:

* בת שבע גרפיק־ארט בע"מ
* ש. גרונדמן בע"מ
* קיבוץ כברי — המחלקה לתערוכות, רבקה בר־יהודה
* שמואל צמח בע"מ — תערוכות ובמות
* סטודיו גילה שקין
* הסתרון — אירועים
* יריד המזרח — חברה לתערוכות בע"מ
* פרסום שיפרין את נעמן בע"מ

ולכל האמנים, היועצים, העובדים
והמוסדות שתרמו להקמתה
ולהצלחתה של התערוכה

זה עתה הופיע

ירושלים עיר ללא חומה

מאת עוזי בנזימן

סיפורה של ירושלים המאוחדת כפי שלא סופר עד כה. בספר זה חושף המחבר את הדיונים הפנימיים, התהליכים הסמויים והגורמים הנסתרים שיצרו את המציאות בירושלים המאוחדת. עשרות ראיונות ועיון בפרוטוקולים סודיים ובתעודות חסויות איפשרו למחבר להציג את הסיפור שמאחורי הקלעים בהזיון היחיד במינו של יצירת ירושלים המאוחדת.

הספר מתאר את מדיניות הממשלה, את יחסי הממשל עם המנהיגות הערבית, את סיכום ההתארגנות של תאי המירוד הערבי, את המגעים בין ישראל לותיקן בנושא מעמד ירושלים ואת נושא הפקעת הקרקעות בעיר.

„ירושלים עיר ללא חומה" הוא ספר רב־גוני הסוקר את שהתרחש בעיר המאוחדת מנקודות מבט שונות. כאיר את המציאות ומשמש בסיס להבנת ההתפתחויות בעתיד.

הוצאת שוקן/ירושלים ותל־אביב

התחילה הצגת סרט לפי הספר

נשיא על הכוונת

ספר מתח מרתק ומסעיר המתאר את פעולתו של רוצח מקצועי הנשכר על־ידי ארגון או.אה.אס. כדי לחסל את הנשיא דה־גול. במהלך העלילה מחליף הרוצח את זהותו מספר פעמים כדי לטשטש את עקבותיו ולהסתתר מן הבולשת הצרפתית המנסה לתפסו מבלי לדעת את שמו ואת מראה פניו.

הספר מתאר מרדף עוצר נשימה של הבלש הצרפתי לבל בשליחות ממשלת צרפת מול רוצח מסוכן עד הסוף המדהים.

קרא את הספר לקראת הסרט.

ספרי שין־שין־שין

לכל חברי מרכז הקבלנים והבונים בישראל

הודעה דחופה

בסכום משא ומתן שנהלנו עם חברות הגז, אתם נדרשים להמציא עד יום 15.10.73, לחברות הגז או לסוכני הגז, עמהם התקשרתם להתקנת גז מרכזי בבניניכם, רשימת הדיירים שרכשו דירות בכל אחד מבניניכם (בנינים גמורים, בשלבי אכלוס, בניה ותכנון) לצורך אספקת הגז.

אינפורמציה נוספת ניתן לקבל אצל מוכירי ארגוני הקב־לנים המקומיים.

מסעדה משכנות שאננים

בואו ותסעדו בחברת גדולי הרוח
במסעדת משכנות שאננים בקרית האמנים,
שכונת ימין משה, בירושלים, בניהולו
של מואיס פאר

בואו ותהנו ממטבח צרפתי כשר, היחיד בארץ.
מסעדת משכנות שאננים נבנתה עבורך;
נוף הסטורי, אווירה נעימה ואינטימית

* מסעדה כשרה צרפתית וקונטיננטלית
* בר לאפרטיף ולהמתנה
* בית קפה
* מרפסת המשקיפה על חומת העיר
* חדרים מיוחדים לישיבות
* חדרים אינטימיים לקוקטיילים
* הזמנות למסיבות וחגיגות מחוץ למקום
* תפריט יומי קבוע ותפריט A'–LA–CARTE

מסעדת משכנות שאננים — המסעדה עבורך
המסעדה שוכנת מאחורי טחנת הרוח בשכונת ימין משה בקרית האמנים ירושלים, טלפון: 225110

אררט
חברה לבטוח בע"מ
המשרד הראשי: בית אררט
רחוב יבנה 32, תל־אביב טלפון 614431
סניף ירושלים, רחוב בן־יהודה 5, טלפון 11—232810
סניף חיפה, רחוב הבנקים 5, טל. 521439, 530977

ישראל דנגברג רכש חב' הביטוח עמית

פיקר מסרב להרחיב הרשיון * הסנה עומדת לרכוש כמחצית הבעלות על עמית

מאת מרדכי צבי, סופר „הארץ" לענייני כלכלה

איש הביטוח ישראל דנגברג רכש את חברת הביטוח „עמית" מידי בעליה הקודמים ישראל ברב, תמו־רת 600 אלף ל"י. לעמית רשיון להוצאת פליסות לתאונות אישיות בלבד ופנייה למפקח על הביטוח ל־הרחיב הרשיון לשאר הענפים נתקלה בסירוב מוחלט. חברת הסנה מנהלת מו"מ לשם רכישה כמחצית הבעלות על עמית.

מר דנגברג מונה לפני כשנתיים מנהל הסוכנות פרנק ב. הול — י. דנגברג, שהיתה משותפת לחברת ברוקרים גדולה בארה"ב ולאיש ה־ביטוח הישראלי. הסוכנות השיגה נציגות בלעדית בישראל של חברת הווסטצ'סטר פייר. בינתיים מכר מר דנגברג חלקו לשותפים האמריקאיים ופרנק ב. הול קיבלה את הבעלות ה־מלאה על נציגותה בארץ. לטענת מר דנגברג שילמה לו החברה בעד חלקו יותר מ־3 מיליון ל"י, לפי הפירוט הבא: 1.68 מיליון ל"י ב־מזומנים ו־26,272 מניות בחברת ה־אם פרנק ב. הול. כן שולם סכום של 120 אלף ל"י בעד הבניין בו שו־כנים כעת משרדי הסוכנות ואשר היה שייך למר דנגברג. מניות החב־רה האמריקאית נסחרות מעבר ל־דלפק ומחירן בשבוע שעבר היה 17 דולר למניה.

מר דנגברג רכש בינתיים 84% מ־הון המניות של עמית ואתמול ב־ערב עמד לחתום על הסכם לרכישת יתרת 16%. בעד כל מניה שילם לירה אחת משום שלעמית יש רש־יון חלקי ועסקיה היו מוקפאים תק־פה ארוכה. רכישת עמית נעשתה בהנחה כי המפקח על הביטוח יאות להעניק לחברה רשיון לעסוק בשאר הענפים, אך ד"ר פיקר הבהיר כי אינו מוכן לאשר לחברת ברוקרים, שתפקידה להשיג חתמים לעיסקי בי־טוח, להיות שותפה בחברה ישראלית המשמשת בעצמה כחתמת. על רקע זה צפוי בירור משפטי בין שני ה־צדדים.

בינתיים החלה הסנה מנהלת מו"מ עם מר דנגברג על כניסתה כשותפה בחברת עמית ואם תסתיים העיסקה בחיוב, תקבל הסנה כמחצית הבע־לות על עמית.

כ־7000 ל"י — לשהיית נינה קציר בהילטון

מאת סופר „הארץ"

רעיית נשיא המדינה, גב' נינה קציר, מתגוררת לסירוגין מאז ה־14 בספטמבר במלון הילטון בתל־אביב. צמודים אליה מזכירה ונהג. הוצאות שהייתה עד כה מסתכמות ללינה בלבד בכ־7000 ל"י. חשבון זה יישו־לם ללשכת נשיא המדינה.

נשיא המדינה ורעייתו הוזמנו להי־יות אורחי עיריית תל־אביב ב־17 ב־ספטמבר. הם הגיעו למלון הילטון ביום שישי ה־14 בספטמבר. עם תום ביקורו הרשמי בתל־אביב חזר הנשיא לביתו במשכן הנשיא בירו־שלים ואילו רעייתו נשארה להתגו־רר במלון הילטון בדירת פאר הער־לה 892 ל"י ליום פחות 50% הנחה.

ערב ראש השנה עזבה הגב' קציר את המלון ושבה אליו ביום א' הש־בוע. היא שוכנת בדירה מפוארת פ־חות העולה כ־450 ל"י ליום פחות 50% הנחה. נראה שיש בדעתה ל־הישאר במלון לפחות עד יום ב' ה־קרוב. למשפחת קציר בית ברחובות בנוסף לדירת השרד במשכן הנשי־אים בירושלים.

תגובת מלשכת הנשיא

סופר „הארץ" בירושלים מוסיף: מקור מוסמך, בלשכת הנשיא מסר אמש כי לא ידוע לו אם אשת ה־נשיא שוהה במלון הילטון. בתשו־בה לשאלה אם לשכת הנשיא תישא בהוצאות שהותה של גב' קציר ב־בית מלון, השיב המקור: „קשה להניח שהיא תשלם מכיסה עבור שהותה בבית מלון".

מיברק ברכה מהרב הראשי של מוסקבה

(ע). בלשכת הרב הראשי שלמה גורן בירושלים, התקבל אתמול מיב־רק ברכה לקראת השנה החדשה מאת הרב הראשי של יהודי מוסקבה הרב פישמן: „לקראת השנה החדשה מברכים אתכם ואת אחינו, ומאחלים שנה טובה, בריאות, אריכות שנים ושלום לכל העולם".

אם ל־14 — לניתוח לב פתוח בארצות־הברית

(ע.). אם ל־14 ילדים, שרה סאו־סיג, מבתי אונגרן בירושלים, תוטס לארה"ב לאחר צאת יום הכיפורים להשתלת עורק לב מלאכותי ב־מקום עורק פגום.

אתמול נעשה נסיון להחיש את הטסתה כדי שתגיע עוד לפני יום־הכיפורים, אולם הדבר לא יצא ל־פועל משום שהרופא הראשי של אל על סירב לאשר את הטיסה ב־ליווי אחות בלבד, וקבע כי מצב החולה מצריך ליווי צמוד של רופא.

אל על העניקה כרטיס חינם לגב' סאוסיג. גם ק.ל.מ. לא היתה מוכנה להטיס אותה בלי רופא צמוד.

גב' סאוסיג, תושבת מאה שערים, האלמנה לפני שנתיים ונותרה עם תשעה ילדים בבית, בגילים 6—16. וחמישה האחרים מבוגרים ונשואים למשפחות בהיותם מחוץ לבית.

ועדת חקירה: אין להאשים איש במות עציר בטחוני

(ל.פ.ב.). מפקד איזור יהודה ו־שומרון מינה ועדת חקירה לבדיקת נסיבות מותו של העציר פרין חר־סייני אסעד ששפוט בשכם ב־23 בספטמבר, שהיה עצור בחשד של פעילות חבלנית.

ועדת החקירה קבעה כי העציר מת כתוצאה מהתאבדות בתלייה כש־היה לבדו בתא הכליאה. כן קבעה הועדה שבמשך תקופת מעצרו שהח־לה ב־6 בספטמבר ועד למועד הת־אבדותו, התנהג בצורה רגילה, לא התלונן על כאבים ולא נתגלו סי־מנים של דיכאון נפשי.

במשך מעצרו ובמהלך חקירתו נהגו בעציר בדרך נאותה וללא כל פגיעה בו. בבדיקה שלאחר המוות לא נתגלו כל סימנים של פגיעה או חבלה בגופו.

מפקד האיזור קיבל את המלצת הועדה שאין להאשים איש במותו של העציר.

עובדי בתיהמ"ש בירושלים ימשיכו בסנקציות

(ע.). 180 עובדי בתי המשפט ב־ירושלים החליטו אתמול להמשיך בסנקציות שהם נוקטים מזה שבו־עיים, ולא לחזור לעבודה כעמיתיהם בחיפה. יו"ר ועד העובדים, מר ני־סים סתבון, אמר כי העובדים, ב־תמיכתה של מועצת פועלי ירושלים, לא יפסיקו את הסנקציות אלא ל־אחר שיסולקו תביעותיהם. עובדי בתי המשפט בירושלים דורשים להח־יל גם עליהם את הדירוג החדש ש־נקבע לעובדי בתי המשפט בתל־אביב.

* מרכז השלטון המקומי ונצי־בות שירות המדינה, חתמו אתמול על הסכם השכר לעובדים המדורגים בדרוג המהנדסים לתקופה עד סוף מארס 1974.

אל קוראי „הארץ" בארה"ב ובקנדה

למנויהנו קיים משרד של העתון בניו־יורק לקבלת מינויים חדשים, לחידוש מינויים קיימים וקבלת מודעות מכל הסוגים ל„הארץ" ול„הארץ שלנו":

Israel Communications Inc.
110 East 59th Street
New York, N.Y. 10022
Tel. 421-5547.

מינוים בלעדיים של „הארץ" בארה"ב ובקנדה.

NEW PAPERBACKS
POCKET BOOKS INC.

Dark Horse - Fletcher Knebe
Report to the Commissioner — James Mills
Brando — Garry Carey

SIGNET

P. S. Your not Listening — Eleanor Craig
The Venom Business — John Lange

הפצה בלעדית
סטימצקי
להשיג בכל מקום

POPULAR PHOTOGRAPHY
September 1973

הפצה בלעדית
סטימצקי
להשיג בכל מקום

35-mm PHOTOGRAPHY
Summer 1973

הפצה בלעדית
סטימצקי
להשיג בכל מקום

הכל בכל בלוח
בלוח הכפול
מבחרים: 7, 8, 9, 10, 11, 19, 24, 25, 26, 27
הלוח הכפול

איגוד האדריכטקטים

הערב על הנושא:
„ימית — בעיה או פתרון"

שנועד להתקיים ביום שלישי, 9.10.73

נדחה

מסיבות בלתי צפויות

על המועד החדש תבוא הודעה בעתונות

מכונית זהב

צבעי מתכת וכל שאר הצבעים צובעים בשיטה חדישה בתנור 80 השומרת על ברק לאורך ימים ללא צורך הברקה, גם תיקוני פחחות ותאונות מבצעים במפעלי צביעה, קרית אריה פתח־תקוה טל. 916060

HAMLYN BOOKS

Near Eastern Mythology
Chinese Mythology
Indian Mythology
African Art
Pop Art
Mosaics
Japanese Art
Henry Moore
KENZO TANGE
Matisse
Botticelli
Watteau
Pictorial Encyclopaedia of Plants & Flowers
Pictorial Encyclopaedia of Animal Kingdom
Pictorial Encyclopaedia of Birds
Japanese Flower Arrangement
Jewish Cooking for Pleasure

הפצה בלעדית
סטימצקי
להשיג בכל מקום

המשביר המרכזי
חברה קואופרטיבית לאספקה של העובדים בישראל בע"מ

האגף החקלאי — מחלקת יבולים

הודעה

על מכירת חומצה (חומוס)

מיבול מקומי של השנה, מנוקה, מבויינת וארוזה בשקים של 50 ק"ג כל שק.

נא לפנות למחלקת היבולים במשביר המרכזי בתל־אביב ובחיפה.

מוזיאון ישראל
ירושלים
טריאנלה לצילום

חברה לשווק והפצה
ברשת הסופרמרקטים בארץ
מעונינת במוצרים לשווק
לפנות ת.ד. 590 רמת־גן.

לתושבי חיפה:

אורי אבנרי היה חבר הכנסת הראשון שהגיש הצעה לסדר היום בגד הקמת מצבה על „שרי במעק הכרמל. הוא היה הלוחם התקיף ביותר במאבק זה, שהציל את הכרמל.

אם אתה רוצה שאבנרי ימשיך במאבקו — עזור להכניסו לכנסת השמינית

אורי אבנרי
דרוש בכנסת!

רעננות סביב השעון עם „באלי פרש"

רשימת הזוכים בשעון
בהגרלה האחרונה של „באלי פרש"

23.9.73
טי נגות, אנטורפן 28 הוד הכרמל, חיפה
עמת שבי, רח' ברדיצ'בסקי 19 תל־אביב

24.9.73
בליימן מיכל, רח' ז'בוטינסקי 34 חולון
אביב פרץ, רח' בר־כוכבא 7 דימונה

25.9.73
פריימן יוסף, שד' נורדאו 44 תל־אביב
לינד שולמית, מוסד רמת־הדסה קרית־טבעון

26.9.73
אריאל ניר, לויול ווסטון 11א' חיפה
ישראלה פייביש, חרב לאת ע"י חדרה

30.9.73
מירי קרמר, רח' המרגנית 2 רמת־גן
זמורי שלמה, סימטת הקד־קיון 300/2 אפרידר אשקלון

מבצע באלי פרש הסתיים

חיי אישות תפשיים ללא דאגה!
עם המצאה השווייצרית המשוכללת
בקשי עלון הסברה חינם אודות שיטת C.D. אנטיקונ הבדוקה והמקובלת כיום בעולם כולו

C.D. אנטיקונ (ישראל) בע"מ
ת.ד. 26300 ת"א
שם:
כתובת:

לדורית

משתתפים הננו באבלך במות עליך

אמך

פרנק ב. הול (ארה"ב) וי. דנגברג (ישראל)
סוכנות לבטוח בע"מ
ההנהלה והעובדים

לדורית

אתך באבלך הכבד במות עליך

אמך

יעקב דנגברג

לשפרה מרקוס

אתך באבלך הכבד במות

אחיך ז"ל

קלוב התעופה לישראל
סניף באר־שבע

למר חיים ליבטנן
מנכ"ל חברת דיור לעולה

ולרעיתו
לרבקה ופנחס גולדברג

מיטב האיחולים להולדת

הנכדה - הבת

מועצת המנהלים
חברי המנהלה ועובדי החברה

הארץ

יום שישי, ט' בתשרי תשל"ד
5 באוקטובר 1973

ירושלים: רח' החבצלת 2 טל' 224295-6, ת. ד. 273
חיפה: רחוב נורדוי 20 טלפון 8—661166, ת.ד. 5259

בתל־אביב: המערכת, ההנהלה, מחלקות המודעות, ההפצה והמנויים, רח' זלמן שוקן 23, טל' 824261 (30 קוים) ת.ד. 233

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 23 תל־אביב

העורך: גרשום שוקן. האחראי: גדעון סאמט.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד.

HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel-P.O.B. 233, Tel. 824261

לחצים בתעשיה האווירית

יש להצטער צער רב כי פתח התקוה הצר להסדר בעיית התעשיה האווירית על בסיס שיתוף פעולה בין ה"ה מרדכי הוד ואל שווימר באסם שלום כליל. הדבר אירע בישיבת המנהלים; אם לשפוט על פי כתבונת הישיבה, הדברים שהוזמנו להשמיע בה את דברם וכן תוכנם ונוסחם של הדברים, כי אז אין מנוס מהמסקנה, שהישיבה כונסה כדי למנוע כל סיכוי לפשרה ובמטרה ברורה להפלות את הצדדים על נתיב התנגשות בלתי נמנעת.

במצב זה יצטרך שר הביטחון להפעיל את סמכויותיו. השיקולים שיהיה עליו לשקול הם מורכבים — מקצועיים, ארגוניים ואישיים. במערכת שיקוליו לא ייעדר מן הסתם גם זה הנוגע לכישוריו של המנכ"ל הנוכחי, התמיכה הנרהבת שזכה לה בקרב חברי מועצת המנהלים. יש לזכור, כי חברי המועצה הם ריבוניים בשיקוליהם, כל עוד לא פוטרו מתפקידם על־ידי בעל המניות, וזכאים הם שולים בענינים הכשורים לסמכותם על פי מה שלדעתם הוא טובת החברה. אין הם חסינים כשעויות ובעל המניות ישיב לצוות ום יעקוב היטב אחרי שיקוליהם; אך כל עוד לא יוכח שמהלכיהם אינם מתיישבים עם טובת העניין, יש לייחס להם את המשקל הראוי.

כה שאין כן לגבי עובדי החברה. אם יתעורר ספק באשר הפקיד שמילאה המועצה בעניין הנדון, הרי אין הוא נובע מה־עובדה שרוב הבריות תומך במר שווימר, אלא בכך שהדיון התנהל — אולי עודדה — כמצעד הפגנתי של נציגי העובדים, לסוגיהם ולדרגותיהם, שבו ניתנה להם הזדמנות להלל את הכוב והמיליב אל שווימר, ולגאץ את איבו הצם מרדכי הוד. מה שאירע השום בהוד כנכיר גילויים חיצוניים של אירועים כסוריכים דמוקרטיות עצמאית. לגוף העניין יש להדגיש שוב, כי לעובדים אין מעמד בעניין שנדון שלשום — בכלל, ובפורום רשמי של המועצה בפרט. הופעתם לא הוסיפה דבר מבהירת העניין שכן התנגדותם לשינוי ידועה כשבבר, אולם היא מיסדה תופעה אשר היה ראוי להוקיעה ולא לעודדה: השתלטות העובדים — ליתר דיוק, הבוסים שלהם — על ניהול עניני החברות הציבוריות.

יש לקוות שאם אכבנ יגיע שר דיין למסקנה, כי צמרת התעשיה האווירית זקוקה לשינוי, לא יירתע מפני מיפגנים ולחצים כעין אלה אלא ישקול את העניין לגופו ועל־פי כישוריהם של הנוגעים בדבר. אם תיכשל התעשיה האווירית מבחינה מקצועית או פינאנסית, יהיה זה מר דיין שייתבע לתת על כך דין וחשבון לציבור, ולא מר קישלס.

התראה חד־צדדית

בראיון שהעניק השאה של איראן לשלושה עיתונים מצריים נוגעים לנו במישרין שני נושאים: האחד — הודעתו כי הפציר בפני האמריקאים לנהוג „מדיניות מאוזנת" בסוגיית התיכון, והשני — ספקותיו בדבר יעילות הפעלת „נשק הנפט" הערבי נגד ארה"ב.

כמובן שבדברו אל קהל ערבי מבקש השאה לציין כי הוא משמש מליץ יושר לעניינם בפני האמריקאים. אך תהיה זאת טעות לחשוב שדברים אלה מכוונים רק למטרת פרסום בקהיר. ככל שהשאה מתקרב יותר אל הנטרה להיפך למעצמה העיקרית בדרום מערב אסיה, גובר אמנם ניגוד האינטרסים בינו לבין כמה ממדינות ערב וגובר גם האינטרס של איראן בישראל חזקה; אך דווקא משום כך מתחזק גם רצונו של השאה להמעיט ככל האפשר את נושאי המחלוקת בינו לבין הערבים — והמסגרת הערבית נגד קשרי איראן הטובים עם ישראל הם מנושאי מחלוקת.

מאידך חשוב יותר שהשאה, אף שהבליט את יתר האחד עניין הערבי גם בביטויים הצורבים את האוזן הישראלית, ביקש להודיע למחות הערבים שתי עובדות שהם אינם רוצים או אינם מסוגלים להבין: ראשית, „שנשק הנפט" לא יכול להיות יעיל נגד ארה"ב למשך לפחות חמש־שש שנים (מפני שבינתיים כמות הנפט שארה"ב חייבת לייבא מארצות ערב היא קטנה); ושנית, שמגעמים מותה של ארה"ב להשפיע על הישראלים „יכולים להיות מאד מוגבלים ועתה אף נעשו שהצגים".

השאה הצהיר גם שאיראן לא תצטרף אל שום ניסיון להפעיל לחץ פוליטי על ארה"ב באמצעות הנפט, וקרא לערבים קודם כל לחסל את הניגודים בינם לבין עצמם ולנצל את השירותים הטובים של ארה"ב ליישוב הסיכסוך עם ישראל.

נימת האזהרה לערבים שמשתמעת מפי השאה אינה נעימה ואין להתייחס אליה בקלות דעת. מאידך, אם יצליח הראיון לתרום משהו להחדרת כמה אמיתות־יסוד לתודעת הערבים — הן ביחס לגבולות השפעת ואשינגטון על ירושלים, הן לסיכויי היעילות של „נשק הנפט" והן לסרוב של טהרן להצטרף אל המשחק הערבי — יתכן שתרום השאה תרומה לגישה יותר ראציונאלית מצד הערבים.

מאבק בין גדולים לקטנים

מאת פולס

ריכוז הכוחות במפלגות המסורתיות — פיצול האגף השמאלי

למעלה מעשרים רשימות הוגשו לבחירות לכנסת השמינית — ל־כאורה מספר גדול מדי; אך אם מתבוננים בהן מקרוב, מתברר, כי כנגד הפיצול מורגשת גם מגמת הצמצום. אנו נתקלים בפילוגים רבים, אך היו גם צירופים והתחברויות.

המבנה המפלגתי המסורתי עדיין נשאר; אך לצרכי הבחירות הפער־לה הפרלמנטארית עבר תהליך של פישוט ניכר. הליכוד שבהיא ה־ידיעה מלכד שלוש רשימות (שהן מייצגות ארבע מפלגות אשר עדיין שומרות על עצמאותן הארגונית). המערך עבודה־מפ"ם המקיף שתי מפלגות (אשר אחת מהן מורכבת מ־שלוש סיעות שהן עדיין פועלות במעט כאלו לא התאחדו), קיים זה מכבר. אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל מתייצבות הפעם ברשימה מאוחדת; כמשמע שבכנסת הבאה יהיו שתי סיעות הגיות במקום ש־לוש.

אם נוסיף לשלוש רשימות אלה ולמפד"ל, את זו של הליבראלים ה־עצמאיים וזו של רק"ח, מגיעים אנו ללא יותר מאשר שש רשימות שיש להניח כי יופיעו בכנסת כסיעות במלוא מובן המונח — היינו כ־סיעות שבכוח מספר חבריהן יהיו מיוצגות, כל אחת כהן, בכמה מ־ועדות הכנסת או אף בכולן. מכל הנוהגים העיקריים של הקשת הפו־ליטית נפקד רק מקומה של מק"י בקטלוג הגי"ל, אלא אם כן רשימת מוקד תשיג יותר ממנדאט אחד.

גלוי לעין כי מנהיגי המפלגות המסורתיות ופוסקיהן הבינו שיש צורך בריכוז הכוחות. מגמה זאת בלטה לראשונה, עוד לפני עשרות שנים, במחנה הפועלים; התנועה ה־ציונית־סוציאליסטית שהיתה נבוכה בנבצ של התפלגות על בסיס של הגבאסנאים רעיוני — ירושה מה־הווי הפוליטי של רוסיה שמלפני מה־פכת אוקטובר — היתה גם הראש־ונה להתגבר עליו; הסיעתיות ש־עדיין קיימת בתוך מפלגת העבודה — אין להשוות אותה, מבחינת ה־אינטנסיביות שלה, עם חילוקי ה־דעות שהפרידו בשעתם בין פועלי ציון להפועל הצעיר.

עתה נראה כי גם במחנה הלא־סוציאליסטי (ולא־דתי) גברה מגמ־ת הליכוד על תחושת „אתה בחר־תנו" של כל מפלגה; בפרספקטיבה היסטורית מותר לראות בהקמת ה־ליכוד, המשך למגמה שהולידה את המפלגה הליבראלית ואחרי כן את גח"ל. ואם לא קמה לתחייה „ה־חזית הדתית המאוחדת" מימי מער־כת הבחירות לאסיפה המכוננת (היא הכנסת הראשונה) הרי לי־כוד פרלמנטארי של שתי המפל־גות האגודאיות מוכיחה כי מגמת ההתחברות מורגשת גם בחלק זה של הציבור.

*

כנגד כל התופעות האלה מורגש פיצול בקצה השמאלי של הקשת. הריב שבין חברי הכנסת אורי אב־נרי ושלום כהן גרם לפילוג ב־תוך העולם הזה־כוח חדש; ואם ה־בחירות להסתדרות ישמשו הקודם גם לבחירות לכנסת, יש להניח כי השידוך עם אחת מקבוצות הפנת־רים השלם למר כהן. אך הנה דוו־קא עליו יהיה להתמודד עתה עם קבוצת פנתרים אחרת — זו אשר מר צדי מלכה עומד בראשה.

בפעם הראשונה בתולדותיה של מדינת ישראל אינה מופיעה מק"י בשמה המקורי; מר מיקוניס התח־בר עם קבוצת „תכלת אדום" (בראשותו של מאיר פעיל) ויחד מתיצבים בשם „מוקד". זוהי רשימה קומוניסטית־ציונית, להב־דיל מרק"ח; לגבי הסוגיות של גבו־לות ושלום, אין הבדל רב, אם יש־נו בכלל הבדל, בין מוקד לבין מרי"ב (אורי אבנרי). הרשימה למען זכויות האזרח של גברת שולמית אלוני כוללת גם דרישה לשינוי משטר הבחירות (נושא אשר אינו עומד בראש דאגותיה של מרי"ב, מוקד והפנתרים למיניהם); אך תביעתה לדמוקרטיזציה פנימית של כל המפלגות ודאי שאינה מנוגדת לתכניותיהם, וכל הרשימות דוגלות בהגנה על זכויות האזרח מול השלטון, הוא המבנה הממ־שלתי על כל שלוחותיו.

לכן נשאלת השאלה מדוע לא התיצבה רשימה אחת במקומן של חמש רשימות? מדוע היה מן ה־נמנע כי אבנרי ושלום כהן, צדי מלכה, שמואל מיקוניס ומאיר פעיל, וכן שולמית אלוני, יקימו יחד רשי־מה אחת „למען שלום, זכויות האז־רח ושוויון סוציאלי"? האם ה־פנתרים (לסוגיהם) בעד ארץ־יש־ראל שלמה כאיש אחד (כלום ה־מאבק למען צמצום הפערים שבין העדות, או הקבאות לזכויות הפרט, נבצר מהם ללכת יחד עם מינימא־ליסטים ביחס לסוגיית הגבולות?

גברת אלוני מן הסתם חוששת לאבד בוחרים שבעבר הצביעו בעד המערך עבודה־מפ"ם, אם תצטרף יד אחת עם מרי"ב. לדידו של מר מי־קוניס פסול אבנרי היה ואינו מרכ־סיסט; מאיר פעיל אינו גורס ישראל ללא ציונות. לא נבוא לטעון כי השקידה על תמימות אידיאולוגית היא חסרת טעם, או שאין להעריך שי־קולים תכסיסיים לפי ערכם. אך מ־בחינה אלקטוראלית־מעשית ברור למדי כי חמש הרשימות האלה פו־נות, רובן ככולן, אל עתודת בוח־רים משותפת: ליבראלים ראדיקא־ליים ושמאלנים שהם בלתי־מרוצים משלטון המערך ומן הקואליציה ש־בין מערך למפד"ל.

קיימים הבדלי דגש בהנמקתה של אי־שביעות רצון זו: תושבי הרצ־ליה־פיתוח וכפר שמריהו חשים את המצוקות של יפו ושכונות תל־אביב פחות מהפנתרים, ואלה מבחינים או־לי בעוצמת ההשלכות הכלכליות של המצב הפוליטי פחות מאנשי אוני־ברסיטות וצעירים אינטלקטואליים אחרים שבשכבות המבוססות יותר של החברה. אך כולם היו יכולים במצפון נקי לתמוך ברשימה מאוח־דת אשר יתכן מאד כי היתה יכו־לה להשיג ששה מנדאטים או אף יותר; ואין צורך להצביע באיזה שיעור היה הישג כזה משפר את יעילות העבודה הפרלמנטארית של כל חבריה. היתה זאת סיעה שהיתה מיוצגת בועדת החוץ והבטחון, ו־בועדת הכספים, ולמעשה בכל ה־ועדות האחרות של בית הנבחרים; ולחצה היה מורגש היטב על סיעת המערך, כשם שלחץ הרשימה היה מורגש גם במערכת הבחירות.

*

לא נבוא לנבא לתוצאות הבחי־רות. אך אם לא יתחוללו תמורות ענקיות, יהיו בכנסת השמינית, כמה סיעות־יחיד או סיעות־זוג, לצידן של סיעות המפלגות המסורתיות; ואין זה מן הנמנע כי מספר ניכר של קו־לות אף יילך לאיבוד. חוק באדר־עופר היה מעשה נבלה של המערך וגח"ל יחד; אך מאחר והחוק נת־קבל, היו דווקא ראשי הסיעות ה־קטנטנות צריכים להסיק ממנו את המסקנה כי עליהם לחתור ליצירת גוש מאוחד שיצמצם עד למינימום את הסכנה הזאת וכן את הסכנה פן עשרות אלפי קולות לאלפיהם ייבלעו על ידי המפלגות הגדולות.

ציבור הבוחרים יחליט במה ובמי הוא רוצה: בסיעות שירכיבו את ה־ממשלה, או בסיעות אשר משלימות מראש עם המשך הקואליציה שב־הנהגת המערך עבודה־מפ"ם (תוך שותפות עם הליכוד, או בלעדיו), והן רואות את הפונקציה שלהן ב־התראה מפני עיוותי השלטון אשר איש אופוזיציה לוחמת נזהר מלהכ־תים את עצמו על ידי מילוי תפ־קיד במסגרתו; בין אופוזיציה ה־שואפת להיות אלטרנאטיבה, לבין אופוזיציה נצחית; בין אמונה, או לפחות תקוה, כי ניתן לשנות דבר־מה במשטר החברתי שלנו מיסודו, בין מי שמראש מתאים את עצמו ל־תזוית כי „מה שהיה, זה שיהיה", ואין לאופוזיציה ייעוד זולת תיקון העיוותים הגרועים ביותר; בין מי שרוצה למשול, לבין מי שמוצא סי־פוק בקיטרוג על בעלי היד החזקה.

משך עשרות בשנים היתה דעת הקהל, ברובה, בעד פישוט המבנה הפרלמנטארי והתארגנותו במספר קטן ככל האפשר של גושים. לאח־רונה הורגשה מגמה מנוגדת: הסי־עות הגדולות בכנסת נראו כשעוד ש־בעיסה, צורך היציבות היה לורא רבים, ואם אין למוטט אותו כליל, כדאי לפחות, שיהיו בכנסת כאלה שיטרידו את המפלגות הגדולות, יפריעו לשאננותן ויוקיעו את צי־תנותן כלפי רצון הממשלה. הבחי־רות ישמשו הזדמנות לבחון לאן נו־שבת הרוח. העם הוא הריבון; הוד־לטתו הזה רוב ומעוט, גדולים ו־קטנים, במידה שווה.

תיקו וסכנתו

מאת א. שוייצר

ועידתה השנתית של קרן המטבע הבין־לאומית בניירובי נסתיימה ב־סוף השבוע שעבר. הועדה הנפוצה, שנסתיימה בלא־כלום, מקורה בצי־פיה כי מועידה זו תצא בשורתה של מערכת־קבע מוניטרית חדשה או לפחות הסכמה כללית לגבי קווי האופי העיקריים של מערכת כזו. בפועל, השאירו מיניסטרי האוצר ונגידי הבנקים המרכזיים את המצב בעינו, אשר אם אין בו אסון, טמונה בו סכנה לאחדות המערב ש־גובשה בעמל רב מאז מלחמת העולם השניה.

המערכת המוניטרית הקרויה על שם העיירה האמריקאית בראטון־וודס התבססה על שני עיקרים: דולר המיר כנגד זהב בשער קבוע (35 דולר כנגד אונס זהב), ושערי חליפין יציבים בין הדולר ומטבעות לאומיים אחרים. המערכת היתה ש־רויה במשבר שנים אחדות, עד אשר התמוטטה סופית ב־1971, כאשר ה־נשיא ניקסון ביטל את המירות ה־דולר. ארצות הברית לא יכלה לע־מוד בהתחייבותה להמיר בזהב את־רות דולרים שבבנקים מרכזיים מע־רביים החזיקו בהן, בשל גרעונותיה הגדולים במאזן התשלומים שלה. ב־טרם הודיע הנשיא על ביטול ה־המירות, עמדו כ־70 מיליארד דולר, מוחזקים מחוץ לארה"ב, מול הזהב המוחזק בארה"ב בשווי (לפי שער החליפין 35 דולר לאונס) של מעט למעלה מ־10 מיליארד. והיה יסוד לסברה, שהמשך קיום השיטה יגרום לאזילה מוחלטת של הזהב האמרי־קאי אגב השארת יתרת חוב עצו־מה ללא כיסוי כלשהו.

*

מאז למד העולם לחיות עם שי־טה אחרת, פרי אילתורים, שהיתה היפוכה של שיטת בראטון־וודס. ה־דולר לא ניתן להמרה כנגד זהב ושערי החליפין של הארצות נקבעים יום־יום במסחר השוטף במטבע־תיהן בשווקים הפיננסיים של המע־רב. והשיטה של שערי מטבע ניי־דים לא רק פועלת באופן שוטף ו־מאפשרת מימון הסחר העולמי בהי־קף הולך וגדל, אלא גם הושגו באמצעותה שניים מתוך שלושה יע־דים בסיסיים יותר הדרושים לני־הולו התקין של המסחר הבין־לאומי.

ומדאי להתחיל בהרחקת הזהב מ־מקומו המרכזי במערכת המוניטרית. בעוד שמאז אמצע שנות ה־60 הצי־עו ארצות אחרות, וצרפת בראשן, את הזהב היציב, להבדיל מן ה־דולר האינפלציוני, כמרכז למערכת מוניטרית בין־לאומית, הרי עתה נדון הזהב כאחד ממרכיביו (ולא החשוב בהם) של אמצעי התשלום בין־לאומי מלאכותי, שביצירתו עוסקים המומ־חים הפיננסיים של ארצות המערב. על ידי הורדת הזהב ממעמדו של אמצעי התשלום בעל תוקף אוניבר־סאלי ומהילתו במטבעות לאומיים, השתחרר העולם מסיוט של משבר כלכלי עולמי שמקורו באספקה ה־דלילה של המתכת הצהובה.

המטרה השניה שהושגה היתה הפ־סקת הסובסידיזציה של ארצות ה־ברית על ידי הארצות האחרות. כל מי שמכר לארה"ב וקיבל דולרים ב־תמורה, החליף סחורה או שירות בפיסת נייר. משמעות גרעונות ה־תשלומים של ארצות הברית הינה, שהיא זכתה חינם בחלק מן הסחו־רות והשירותים שקנתה מארצות אח־רות. מבחינתה של הכלכלה האמ־ריקאית, מתת חינם בשווי של 5־10 מיליארד דולר לשנה אך בקושי מור־גשת — ככלות הכל מדובר בגוף שתפוקתו מגיעה לכדי 1100 מיליארד. אך מבחינת שותפיה ל־סחר הקטנים יותר, לא היה הענין בטיבסוד הארץ העשירה בעולם ל־הם ביקשו לשים קץ לכוח הפלא של הנייר הירוק. ואמנם מטרה זו הושגה גם היא: ניוד הדולר גרם לאיזון בתשלומים האמריקאיים עם סיכוי ביר להיווצרותו של עודף קבוע.

*

כנגד שני אלה, לא חלה התקד־מות בנושא יתרות כרוניות של אי־אלה ארצות, וגרמניה ויפן ברא־שן. גרמניה היתה הארץ התעשייתית הגדולה הראשונה, שאחזה בנשק ה־ניוד במגמה לאזן את סחרה: ב־1973, שנים אחרי הניוד הראשון שהעלה את שער החליפין של ה־מארק בכ־6% לעומת הדולר דאז, צפוי לגרמניה עודף של 16 מיל־יארד דולר במאזנה המסחרי. ואילו ליפן, בעלת היתרות האדירות, אמנם מבטיחים השנה גרעון, אך לפי כל הסימנים, אין זו מגמת־קבע.

ברור ששום שיטה מוניטרית, אשר אין בה תרופה לגרעונות וליתרות קבועים, איננה יכולה להיות את ה־דעת. זו הסיבה לכך שהעולם אינו מרוצה ממערכת המטבעות הניידים — אם הממשלות אינן יכולות ל־הסכים על אופי האוטומאטיזם ש־יבטיח איזון תשלומים בין־לאומי. ובזה סכנתה הגדולה של השיטה הנוכחית: האלטרנטיבה היחידה ל־צבירת יתרות מטבע בידיים מסוימות היא ההגנה בפני זוב בפיחותים רצופים או באמצעים כגון כינהלים הבולמים יבוא ובגבירים יצוא. מ־כאן קצרה הדרך למלחמות הסחר של שנות ה־30.

מאזן התשלומים הוא נושא כל־כלי מובהק אך בשל הכרוך בו (היקף הפעילות בתוך המשקים ה־לאומיים ותפוקה לכלכלית כלפי חוץ) הוא גם נושא מדיני ראשון במע־לה. אם אמנם תפרוץ מלחמת־סחר כתוצאה מכישלון של ארצות המערב העיקריות להתגונן מפני הצפתן ב־תוצרת גרמנית או יפנית, בהתחייבות יתרה או מגעינה בפעילות משקיהן, ייפגע לא רק היקף הסחר הבינ־לאומי. הקרבן העיקרי יהיה מה שקרוי היום המחנה המערבי: אין להעלות על הדעת כי הוא יקיים אחדות מדינית כלשהי כלפי ברית המועצות, כאשר הארצות המרכי־בות אותו נתונות במלחמה כלכלית זו עם זו. במיוחד אמורים הדברים כלפי יחסי כל יתר הארצות עם ארצות הברית: בלעדי חסותה של ארה"ב ספק רב אם אירופה המערבית תוכל לקיים את עצמאותה מול ברית המועצות.

*

יש עדות לכך, שארצות המערב מודעות לסכנת הקרע ביניהן: עצם העובדה, כי עד כה נמנעו מצעדי מלחמה שאין לחזור מהם ביחסיהן ההדדיים, היא המשתקפת בצדדיות אלה. מנהיגותה של ארה"ב, אף שמנסים לכרסם בה, מקובלת ככלות הכל על כולן, כולל צרפת. הסיכום לגבי הנהגתה של שיטה־קבע נידונה עתה, עד אשר ארה"ב תגיע לאיזון התשלומים הבין־לאומיים — כנראה תוך שנת 1974. עד אז, כך אפשר לקוות, תושג גם הסכמה לגבי דרכי איזונן של יתרות וגרעונות כרו־ניים: ארה"ב תוכל להציע, תמורת ויתורה של אירופה על התנגדותה לאוטומאטיות האיזון, חידוש המירות של הדולר.

הסיכויים להתפתחות חיובית זו אינם רעים. אך אין זאת כאגגם הנוגשם: ארצות העולם לא אחת עמדו לפני בחירה בין הגיוני הרע, כאשר יתרונו של זה וגרעונותיו של זה גלויים לעיני כל — ובכל זאת בחרו ברע. האינדיקאציות העיק־ריות לגבי כיוון הבחירה יינתנו ב־ועידת הגא"ט הקרובה ובמגעיו של הנשיא ניקסון עם ראשי הארצות באירופה וביפן. אם בוועידה תחול התקדמות אל עבר הסרת מחסומים בפני הסחר בין ארה"ב והשוק ה־משותף, ואם יצליחו האמריקאים ו־אירופה להסכים על שיתוף פעולה מדיני, יהיה בכך משום הקדמה ל־הסכם מוניטרי. אם לא, יהיה על העולם להתכונן לסערה: מבגב הזכה למה שצפוי במקרה כזה, קדם למל־חמת העולם השניה.

עידן המכות המדיניות

מאת יואל מרקוס

אם כי ההחלטה האוסטרית מעור־רת רוגז מובן בישראל, אינני בטוח שרוב תושבי אוסטריה מתנגדים לסגירתה של טירת שנאו. ד"ר קר־ייסקי הודה בגילוי לב שמחנה זה היוה מטרד בטחוני ופוליטי. ה־החלטה על סגירת מחנה המעבר — אמר — במסיבת עתונאים — היתה צריכה להתקבל מזמן. יתכן איפוא שהמחבלים הערבים היו בבחינת מאיץ בלבד. במוקדם או במאוחר היתה נופלת אותה החלטה. אם כי הגלולה היתה ודאי פחות מרה לו לא היתה כרוכה בכניעה לסחט־נות. הפניות הרגשיות של גב' גולדה מאיר בפגישתה עם הקנצלר האוסטרי ודיבוריה על הומאניזם ו־כל השאר נועדו במקרה זה מראש לכשלון. כי ההחלטה של קרייסקי היתה החלטה מדינית מובהקת ויותר מחר שבת מכה שנדמה.

בסיכומו של דבר יש לראות את הפרשה העגומה באוסטריה כחלק מ־תהליך עולמי כולל שסימנו הבו־לט הוא להפוך את מדי־נת ישראל לאסקופה נדרסת. בתהליך זה שהואץ מאוד באחרונה נוטלים חלק שלושה סוגים של מדי־נות: אלו שמטעמים אידיאולוגיים או היסטוריים שונאים את ישראל ואת הגוש שהוא מייצג; אלו שמ־שיקולים מדיניים או אחרים מבק־שים את קירבת הערבים; ואלו ה־טרודות בבעיותיהן הפנימיות ואי־נן רוצות להסתבך בכל צד שהוא בבירת המזרח התיכון. המכנה המשותף לכולן: שהמדי־ניות הפרו־ערבית או מדיניות אי־ההתערבות מתבצעת באמצעות פגי־עה בישראל, מילולית או מעשית.

זהו תהליך בלתי סימפטי בהחלט שניתן להגדירו כעידן המכות (ה־מדיניות) לישראל. משהו בנוסח ה־שיר הפופולארי „העולם כולו נג־דנו". היה זה שר הבטחון שלפני זמן מה אמר בחוג סגור כי „הצד־לם קיבל באחרונה שינויים". כלו־מר שהדיפלומטיה כבר לא מסתפ־קת ב„אקספרסו" מצוחצחת אלא עו־ברת לפסים של אלימות מתוך שי־קולים קרים של כדאיות האינטר־סקה של דיפלומטים הבינלאומים. הערכתו של דיין היתה כי בתקופה הקרובה (שאין הוא צופה בה מלח־מה) צפויים דווקא ימים מדיניים קשים לישראל.

יותר מדינות ינתקו אתנו יחסים דיפלומטיים (ב־5 השנים האחרונות ניתקו אתנו יחסים 16 מדינות). יו־תר מדינות יצעדו צעדים של דיפ־לומטים ישראליים. יותר ועידות יוק־יעו אותנו. יותר מוסדות יקבלו החלטות גינוי נגד ישראל. יותר מדינות ייכנעו לטרור הערבי ל־דרישותיו. ומי יודע, אולי יהיו פגי־עות יותר ממשיות כמו הפסקת קו־תעופה, סילוק מארגונים בינלאומ־יים ואולי אפילו גירוש מאו"ם. מ־מילא אין לנו במועצת הבטחון יח־סים דיפלומטיים עם כמחצית ה־מדינות. בעצרת אוים מהודים ה־מוסלמים, הקומוניסטים והבלתי מז־דהים רוב מוצק בעד כל החלטה נגד ישראל. ישראל כשולה בזירה המדינית לשק אימונים חסר־אונים בו מתאגרפים מנחיתים עליו אג־רופיהם ללא חשש תגובה.

מה שקרה כאן הוא מיזוג בין ה־תמורות האובייקטיביות שחלו ב־אחרונה בעולם לבין המחדל הטו־טאלי של ישראל להסביר את עצ־מה. כמובן יש מדינות שהנימוקים הטובים ביותר שלנו יפלו כעל אז־ניים ערלות. אך גם המדינות שה־ין פתוחות לכאורה לשכנוע לא יש־תכנעו בשני דברים יסודיים: א) שלא אנחנו המעכבים השגת הסדר, ב) שהטרוריסטים אינם חלק מתנ־ועת שחרור לגיטימית. למעט את ארצות הברית, רואות בנו כל מדי־נות העולם את האשם האמיתי ל־חוסר התזוזה הפוליטי וכתוצאה מ־כך גם האשם האמיתי להפיכת כל העולם זירה לפעולות האלימות של הפלשתינאים הנאבקים לשחרור ארצם הגזולה.

אם כי חובבי בלשים וסיפורי די־גול מלאי התפעלות ממקצועיותם של אנשי השירותים שלנו הפועלים ב־יבשת אירופה ובמקומות אחרים, אין הממשלות רואות בעין יפה את העברת הזירה הצבאית בינינו ל־בין הערבים לתחומיהן בעוד שב־איזור עצמו שורר שקט. הצורך להת־גונן בגבורה, העמידה נגד הסחטנות שהם מובנים אצלנו, אינם מובנים באירופה. איש אינו רוצה להיות גיבור במלחמה שאינה שלו. קל להן איפוא למדינות אלה לקנות את ה־שקט בארצן על ידי גינוי ישראל, ניתוק יחסים עמה, נקיטת סנקציות נגדה ויתור לדרישות של מחבלים חוטפים למיניהם. קל להם לעשות לא רק מפני שהערבים שולטים על הנפט והם רבים ולא רק מפני ש־„צריך להיות בסדר" עם העולם ה־שלישי אלא גם מפני שרבות מה־מדינות השתכנעו שישראל אשמה. אם אנו רשאים לטפוח על כתפינו ולהתפאר שהטרור הערבי נכשל ב־תוך שטח ישראל, לא נותר לנו אלא להודות שהשיג נצחונות גדו־לים בהערכות המדיניות בכך שה־פך אותנו לשק־האימונים של המע־רב המערבי, העולם המזרחי וה־עולם השלישי. הצלחה זו היא גם כשלוננו.

אפשר היה לסיים מאמר זה ב־קריאה נרגשת אל עצמנו לא להיש־בר ולא לפחד. אך מה שמדאיג אינה יכולתנו לספוג — אני בטוח שאנו יכולים — אלא חוסר ההידב־רות שלנו נוכח המציאות שבתוך 135 חברות באו"ם נותרה לנו אחת — ארה"ב — המקבלת עדיין את הסברינו ושיטתנו. את יהדותנו אנו מנצלים לתרומות וללחץ מדיני. את נבחריה אנו מנצלים להקלת מצב היהודים בברה"מ. את הממשל אנו מנצלים כדי שיציל אותנו בהספ־קתו ובאמצעות הנשק שלו כלספוג אגרופים חזקים מדי. השאלה החי־שובה ביותר של תקופה זו היא מה אנו מתכוננים לעשות כדי לשכנע מדינה אחרונה זו שהצדק עמנו ושפנינו להסדר שלום ולא לסיפוח טוטאלי. השאלה היא איך ננצל את השאנס היחיד שלנו להגיע להסדר בסיועה של מדינה שתתחשב גם ברצונותינו וגם בצרכינו. דבר ש־כבר לא נשיג כיום באמצעות שום מדינה אחרת בעולם.

אלא שאיש אינו אומר. איש אי־נו שואל אם היה לנו כשלון מדיני, במה נכשלנו, מי הכשיל ומה ייע־שה בו. איש אינו עושה חשבון מה היתה תרומתנו בתהליך זה של בי־דודנו. נפושה במדינה מערכת בחי־רות שיקבעו דמות הממשלה ל־4 השנים הבאות ואיש איננו מתייחס כלל למצב שנקלענו אליו. איש אי־נו מציע כיצד לצאת ממנו. איש אינו מציע תכנית. דומה שהישר־אלי הממוצע, תקוע בין אטימות ה־מחשבה לפאטאליזם, אימץ לעצמו את ההגות הטיפשית שמצב מדיני הוא גזירה משמים, כלומר מה ש־בא בא. העיקר שנקנה דירה גדולה יותר, נחליף את המכונית, נקבל יותר הוצאות, שיהיה שלום בר קיי־מא ובנוסף לכל זה — שלא נזוז מילימטר.

ביקור הפתע האומלל

מאת דן מרגלית

זה שנעשה במרוצה השבוע ל־קון בולט בשיטת המגעים הא־ישיים שפיתחה ראש הממשלה גול־דה מאיר בשנים האחרונות — החל בזה אשר נעשה כמעט בחיפזה ה־ז. היה זה ברגע בו נודעה. הח־לטה של הקאנצלר האוסטרי ברונו קרייסקי להכביד על עליית ה־יהודים מברית־המועצות לישראל דרך וינה. לכל האספים בלשכ־תה של ראש הממשלה בתל־אביב זה התחוור כי ראש הממשלה ה־סרי תגנה את הכבוסרים שלה, לא ידעו מה כוונתו, ובאמצע־ את השגריר יצחק פטיש. גולדה זה את ידה לשפופרת הטלפון ד שה לשוחח עם קרייסקי. רק שי־ שני סיכנע אותה להוזר על ה־ לשיחה צפו.

כל מחליפי השעות נתבררו מס־כונתו של ההחדר האוסטרי ל־ילים הערבים. קרייסקי ניסה ל־ש את העקבות ולערפל את ה־דות. בעתון אחד טען שהערבים ו את סגירת מחנה שנאו. בראיון גילה שכבר לפני כמה שבועות הר בחיסול המקום. כאשר תבע יצוא־הברית השתתף בנדל ה־ך בכבבע עליית היהודים מבריה־לישראל — העמיד פנים כאילו ידע מה חלק של המיכון ה־יהאי ביציאה הגדולה מברית ה־עות.

המחלוקת הישראלית־אוסטרית לא זרה בהוד. היא גם יכלה להמ־לסיפול בישיבה הדבגעית של ישלה ביום א' בבוקר. אולם ב־ שעות עבודה הגב' מאיר לסוים נצבת אירופה בשטרסבורג. היה, וא, צורך להקדים את ישיבת ישלה למוצאי־שבת. הישיבה רכה נמשכה עד לשעות הקטנות הלילה ולפיכך נבצה יגאל אלון צת השרים ויתור על ניהול ה־בה הרגילה של הממשלה בשעות קר של יום א'. לאחר צאת גול־ מאיר את הארץ.

אותה ישיבה נדונו צדדים שו־ של הבעיה. צונגה התרשמותו ירבית של השגריר פטיש מגבה ־ פנים שלהוב באזנו קרייסקי. ה הרגשה משותפת שקרייסקי ין להרוויח זמן ולהרדים את הקהל במערב.

באותה ישיבה מבוגות, תוך כדי שמיעת דברים שונים, ההכרה גם ההצעה שנדחתה בשלב הקודם של הדיון, כאשר ראש הממשלה שקלה אם לשוחח טלפונית עם קרייסקי. אפשרות זו לא נראתה לשרים ר־צויה, אך אחד העיר, שאם לגולדה להשפיע עליו הרי שכדאי לעשות זאת בשיחה ממשית, והענין נשאר פתוח.

ביום א' בבוקר החל פטיש לטפל בברור סיכויי ביקורה של גולדה מאיר בווינה, בשובה משטרסבורג. המענה מלשכת הקאנצלר היה חיו־בי. קרייסקי קיווה כי הדבר ירגיע את כל הארגונים היהודיים ואמ־צעי התקשורת במערב, את האופו־זיציה בארצו אשר ישראל לא טר־חה לקשור עמה קשרים מספיקים ואת דעת הקהל באוסטריה — ל־מתן את ביקורתם כלפיו. ובינתיים, בשיחתו עם גולדה, ימצא איזו גבר־נת לחזור, אם על ידי הצבעה ה־סיוע האוסטרי לפליטים היהודים, או הבנה ישראלית לבעיותיה.

אין לומר כי עצה של ראש ה־ממשלה נתקל בהסכמה מלאה. פקי־דים בכירים בירושלים הגדו שאינם מבינים מה הביא אותה לכך. רבים תהו על צעדה, אולם הוסיפו במשי־כת־כתף: „אולי יש לה איזו הבטחה אסטרית". כאשר הגיעו הידיעות ה־ראשונות על ההזמן שבתפילה לאוכ־ גסון של וינה להתגר בה בהחלטה, נשמע בירושלים פירוש חדש: כי נראה שמאיר קיבלה רמז מהנשיא ניקסון כי אם תיסע לווינה לא תבא בבירת אוסטריה בידיים ריקות.

הפעילות האמריקאית כלה צניות (שנעשו בדרך כלל בהיבא) לבירה אחרת להרך על קרייסקי.

הביניה של ואשינגטון ברורה: אב המהלך ההיפ הוא כבחינות קדר קונצלטסני העיקם על גבו של ה־קאנצלר — רצוי שהדבר ייחשף. ואם לאו — הרי שבעוזו על קריי־סקי מכביד על הסיכוי לחפוא והמן ברזה רציונותיו של ד"ר הנרי קי־סינג'ר, מבבל בהפשרה בין ברורה למערב ומגביר את המהנהגה של ישראל כלפי כל פעולה מדינית בין־לאומית.

אלא שלמרות כל ההסברים הב־מנה גם בקרב גורמים ממשלתיים וגם בשורות האופוזיציה ניבה על ביקורת כלפי נסיעתה של גולדה מאיר לווינה. בפורום ממלכתי מצאו לנכון הן הליכוד הן גורמים מסוי־מים בממשלה, לרבות במערך, להבי־ע ספקוק אם נהגה מאיר בתבו־נה. הם הזהירו אותה בצעדה ב־שטרסבורג כי קרייסקי טומן לה מל־כודת. הוא כרודיה וכן ובנוי לאבק לשקרת. קרייסקי אינו יכול לחזור בו, אפילו ירצה — וספק אם יראה לכך. מסע בהשתתפות ראש הממש־לה יש להבין בקמודנות. בשעתו נש־מעו בירושלים השגות על תוצאות ביקורה בוותיקן. כאשר פגעו בה נאלצה לפתוח ביקורת פומבית על כאורה, והתעוררה השאלה אם לא ייצא שכר המסע אל הקתולים בהפ־סדו?

בפרשת וינה היתה שאלת היוק־רה ומעמדה הבין־לאומי של ראש הממשלה בבחינת היבט אחד מלבד ככלל האספקטים של הבעיה המ־סובכת. שכן ביקור כזה מזמין מ־ראש נכונות לפשרה. ואם אינו עולה יפה, הוא מותיר את עמדות שני ה־צדדים ודוחק אותם לפינות אשר מהן אין הם יכולים לסגת. מוטב, איפוא, לוותר על ביקור בוינה ו־לפתוח מיד במערכה מדינית על־מית כנגד קרייסקי. לאו — יכול לשבות גם דיפלומט. ואם יש גבר־נה להן — רק אז כדאי להטריח את ראש הממשלה.

דעה זו היתה לא רק של אופו־זיציונרים מן הליכוד אלא גם של מרכיבים במערך. אולם יגאל אלון, שהכבת את הטיעונים, דחה אותם. הוא הסביר כי הדימוי השונים של השאלה בשקלו הוכרע בעד המסע. נראה כי באותו שלב לא נמצא ב־ממשלה מי שסבר כי קרייסקי ה־סוציאל־דימוקרטי יהיה כה קיצוני.

החלטת גולדה מאיר ליזום את הביקור התעלמה מכמה עובדות רקע חשובות:

* יחסיה עם קרייסקי בעבר היו משובשים. הם תוקנו לכאורה רק בביקורה בוינה בשנה שעברה. לפני שנתיים התבטא קרייסקי ב־תקיפות קיצונית כלפיה, בהעידו: מה היא רוצה ממני? שאתנהג כ־ראש ממשלה ישראלי (בדיונים ב־ירושלים הוזכר כי חרף היותו יהו־די אין קרייסקי רשום בפנקסי ה־קהילה היהודית בעירו).

* לא נעשתה כל הכנה מדי־נית מוקדמת לביקור. הטענה כי ה־שגריר פטיש דוחה את טיפולו באר־גון המסע עד שיבקר בקיבוצו — מלמדת שגם הוא קיווה כי בשעות שיחלפו תשנה מאיר את דעתה ו־תוותר על הביקור שנדון מראש ל־כשלון.

* חמור במיוחד: שעות ספורות לפני צאתה לווינה רמז לה קריי־סקי בפומבי כי בבואה לאוסטריה היא מזמינה לעצמה סטירת־לחי פו־ליטית. הוא הכריז כי אין סיכוי ש־ישנה את החלטתו. במצב זה לא היה טעם בנסיעתה אלא אם האמי־נה בטעות כי בכוח אישיותה ומש־קלה בתנועה הסוציאליסטית תוכל לכפות על קרייסקי, הנחשב בעיניה שחצן, לשנות את החלטתו. אם חשבה כך — הרי שטעתה בשיקול דעת, וכפי שהוכח יותר מאוחר הפגין קרייסקי תוקפנות מחודשת בתשובו־תו הגסה לפניית הנשיא ניקסון, ש־הוא מעדיף להתפטר מאשר לשקול מחדש את שינוי החלטתו.

* קרייסקי כבר הפגין התרח־קות מישראל כאשר יזם נגד דעתה, בתמיכת דום מינטוף ממלטה, דיון בבעיות המזרח התיכון בוועידה ל־בטחון אירופה.

למאיר היה גם כשלון תכסיסי. היא לא השכילה להסתיר את רגשותיה, הזעם, הביטול המפתיע של מסיבת העתונאים, הרתיעה מביקור במחנה־שנאו. לא חיזקו את ישראל לקראת העימות המדיני עם וינה.

כאשר התכנסה הממשלה שלשום להחליט על פניות המערכה המדי־נית נמנעו השרים מלחרות כלה על פגיעה הפוליטיים של גולדה מאיר. רק שני שרים הסתייגו בעקיפין מה־ביקור בהגבירים בשאלה את הפגיעה ביוקרתה.

עתה מתחילה המערכה המדינית. לקראתה אמרו שלשום שרגשים ש־עקבו אחרי ישיבתה המיוחדת של הממשלה כי „האוסטרים מטעים את העולם באמרם כי בכניעתם למחב־לים נהגו כמדינות אחרות ששחררו טרוריסטים. האוסטרים לא רק שיח־ררו טרוריסטים אלא קיבלו על עצ־מם התחייבויות כלפי המחבלים ל־עתיד. התחייבות כזאת היא בבחי־נת חידוש מסוכן".

אך נוסח הודעת הממשלה, שהוכן לעומת הודעות קודמות, רמז כי יש התחלה ל„התקפלות" ישראלית ב־פרשת מחנה־המעבר בשנאו.

בוא לגור באחד המקומות היפים -
גני-פאן-לון
ב ראשון לציון

על יד ה„תותחי" של ראשון לציון באחד האזורים היפים של העיר. בתוך שכונה מקסימה עם גינה ושירותים שבנתיים מפותחים -

בונה חברת פאן-לון דירות איכות בבתים רבי-קומות. גימור מעולה, הקפדה על איכות הבניה ועל איכות הסביבה.

פאן-לון
משרדי מכירות
ראשל"צ — רוטשילד 50. בת-ים — רוטשילד 34. חולון — שנקר 47. רעננה — ראה הרצליה. אשדוד — רוגוזין 4. פתח-תקוה — ראה בני-ברק. בני-ברק — רח' ז'בוטינסקי 20 (פינת רבי עקיבא). רמת-גן — ראה בני ברק. הרצליה — סוקולוב 58. לוד — שד' דוד המלך. יועצי השקעות חוץ — פרישמן 10 ת"א.

ההפשרה הבין־גושית מצטננת

קיסינג'ר מול שלזינג'ר

מאת אליהו סלפטר

הביטויים הפומביים הראשונים ל־נימת הצורמות בתמונת ההפשרה ה־אמריקאית־סובייטית, שהד"ר הנרי קי־סינג'ר הוא מתכננה העיקרי, הופיעו בתחום הפוליטי הכלכלי. האכזבה מההתנהגות הסובייטית, גורמת ב־מרכיב להיסוסים גוברים מפני וי־תורים והטבות כלכליות וטכנולוגיות לברית"מ. אך הצטננות אווירת ה־הפשרה, מורגשת לא פחות בתחום הרגיש יותר של מירוץ החימוש.

מלווין ליירד, מי שהיה מי־ניסטר ההגנה וכיום משמש יו־עצו המיוחד של הנשיא ניכסון ואחד האישים המקורבים ביותר אליו, הבהיר לאחרונה כי ברית"מ מנצלת את אווירת ה־הפשרה, ביחסים עם ארה"ב כדי להשיג יתרונות בתחום החימוש.

ליירד, המשמש גם כחבר מועצת הבטחון הלאומי של ארה"ב, הוסיף כי לדעתו הסובייטים במצב בו הם אכן יכולים לנצל לטובתם את הס־כמי הגבלת מרוץ החימוש. „הם סבורים שהצליחו להרדים את ארה"ב בהרגשה שהרוסים בעצם לא עושים הרבה בתחום הבטחוני. אך העובדה היא שהם מתקדמים כל הזמן... ברית"מ דוחפת קדימה את מערכת הבטחון ואת תוכנית המחקר והפיתוח הצומחות יותר מהר מאשר בכל מדינה אחרת".

דברים אלה, אינם תואמים את האופטימיות ששררה בוואשינגטון, כאשר ד"ר הנרי קיסינג'ר עשה את המאמצים האחרונים להחתמת השלב הראשון בהסכם להגבלת החימוש האיסטרטגי (סאלט־א'). אך הם מוצאים הדים בדברי יורשו של מר ליירד בפנטגון, מר שלזינג'ר, אשר עברו כראש מוסד הביון המרכזי של ארה"ב מעניק משקל נוסף להע־רכותיו. מר שלזינג'ר הזהיר כי ברית"מ נמצאת בעיצומה של „תוכ־נית פיתוח תקיפה" וכי הסובייטים עלולים לפתח „עליונות ברורה של כוח מגוון גרעיני נגדי".

צימצום אך לא כאוזן

אין זאת סוגיית החימוש היחידה בה נתקלת ההידברות הסובייטית־אמריקאית בקשיים. לאווירת הגלים החלקות ודברי הנועם שליוו את ביקורו של ליאוניד ברז'נייב בוואשינגטון בקיץ האחרון, לא היו תוצאות ממשיות רבות: אך בנושא אחד נראה כי המנהיג הסובייטי השיג ויתור משמעותי ממארחו ה־אמריקאי: בהודעת הסיכום המשו־תפת נכלל משפט שמדגיש את ה־חשיבות שמייחסים למו"מ על „צימ־צום הדדי של כוחות וחימוש" שי־פתח ב־30 באוקטובר. משמעת זה הכות המילה „מאוזן", כלומר צימ־צום שהוא לא רק הדדי אלא גם מאוזן. ברית"מ מנסה מאז ראשית התבנות לפיתוח, להחדיר את הרע־יון שמדובר בצימצומים „שווים" או „מקבילים", כלומר, תמורת כל גדוד שברית ורשה מקצצת, תקצץ גם נאט"ו גדוד אחד.

מבחינה שכוחות היבשה של ברית ורשה גדולים בהרבה מכוחות נאט"ו, דומה קצת ההצעה הסוב־ייטית לאותו נקניק עשוי שווה בי־קנה מבשר סוס ובשר אווז — חצי סוס וחצי אווז...

אך כה שמעניק חשיבות מיו־חדת להדגשה ההדדית והאיזון הוא הצד הגאוגראפי שבדבר: אין אוהבת משכנעת לתמורת כוחות ה־סובייטים ממזרח אירופה לברית"מ, עם יימצאו במרחק של כמה מאות קילומטרים כגון להתורת כוחות אמ־ריקאים ממערב אירופה לארה"ב — שם יפרידו בינם לבין כדינות נאט"ו אלפי קילומטרים.

פרשנים טענו בשעתו, שהבית ה־לבן קיווה, ע"י „הגמישות" למען סלילת הדרך לשיחות על קיצוצי הכחות, להשפיע על הקונגרס שלא לקצץ באופן חד־צדדי במספר ה־חיילים האמריקאים המשרתים מעבר לים. הגמישות הבאה לידי ביטוי ב־ניסות, אך הקונגרס לא התרשם ובימים האחרונים החליט לקצץ ב־שליש את התקציב להחזקת כוחות מעבר לים. וקיצוץ חד־צדדי כזה, כמובן, מפחית עוד יותר את נכונות הסובייטים להסכים להדדיות ושוויון אמיתי בקיצוצים.

גם ועידת האו"ם לפרוק נשק סיימה ב־1 בספטמבר את שנת ה־ישיבות ה־13 ללא התקדמות כל־שהיא. נשאר הקפאון בין ארה"ב וברית"מ הן לגבי ההצעה לאיסור השימוש בנשק כימי והן באשר להצעה להרחיב את הסכם איסור הניסויים הגרעיניים גם על ניסויים שמתחת לפני האדמה. בשני המק־רים נובע הקפאון מסרוב מוחלט של ברית"מ להרשות ביקורת בינ־לאומית על אדמתה — ואי־נכונותה של ארה"ב להסכים לשיטה המספ־פקת יותר של „פיקוח עצמי" וב־קורת מרחוק. יתכן שבעצרת או"ם הקרובה ישמעו ספקות אם יש בכ־לל טעם להמשיך בדיוני פרוק נשק.

ויתור אמריקאי לברית"מ

ההתפתחות התמוהה ביותר חלה במרוץ החימוש הגרעיני. בהסכם „סאלט־א'" שנחתם בקיץ 1972, ויתּ־רה ארה"ב לברית"מ בכמות הטילים ועוצמתם המשקלי, בשל עליונותה באיכות: לסובייטים נקבעה תקרה של 2,358 טילים בין־יבשתיים לעו־מת 1,710 טילים לאמריקאים, משום שלארה"ב היתה כבר מערכת ראשי חץ גרעיניים מתפצלים עצמאיים, אשר מגדילה בהרבה את סיכויי ה־פגיעות האפקטיביות.

הנחותם של הנשיא והנרי קיסינג'ר היתה שמאזן כללי כזה יספק את מוסקבה אשר תמשיך אמנם במחקר ופיתוח ראשי חץ מתפצלים, אך לא תראה צורך במאמצים קדחתניים ה־עלולים לסכן את שיתוף הפעולה עם ארה"ב בתחומים אחרים, בעיקר בשטח הכלכלי.

אך בשבועות האחרונים אישר הפנטאגון, שברית"מ לא זו בל־בד שהשלימה פיתוח ראשי חץ מתפצלים עצמאיים, אלא אף ערכה בהם ניסויים אופ־טיביים מעל האיי קמצ'אטקה בסיביריה.

המשמעות של ההודעה היא משו־לשת:

✶ לא התאכזבה תחזית הבית ה־לבן לגבי התנהגות ברית"מ;

✶ מוסקבה, שפיגורה אחרי אר־צות הברית בטכנולוגיה ניווט וראשי חץ של טילים באמצע אשתקד בחמש שנים, סוגרת כנראה את ה־פער האיכותי בקצב מהיר.

✶ העליונות הכמותית של ארה"ב מצטמצמת יותר מהר משחשבו.

מבחינה כמותית, ברית"מ כבר כמעט השיגה את ארה"ב במספר טילים משוגרים מצוללות (628 לעו־מת 656), ובמספר טילים משוגרים מהיבשה כבר עברה את ארה"ב ב־מידה ניכרת (1,527 לעומת 1,054). עדיין, יש לארה"ב עליונות מעשית ניכרת בזכות התקדמותה בפיתוח ראשי החץ המתפצלים העצמאיים וברית"מ לא תספיק לצייד מספר ני־כר של טילים מסלה בראשי חץ כאלה לפני סוף 1975.

אך ההשלכות המדיניות הן מיי־דיות:

✶ היעד של שיחות „סאלט־ב'" יורחב: ניכסון וקיסינג'ר קיוו ש־בסיבוב השני יסכימו הסובייטים, תמורת ההסכמה האמריקאית לעל־יונותם הכמותית, לנוסחה שתוביל להקפאת המרוץ האיכותי; עתה גובר הלחץ מצד הפנטאגון להכליל בסי־בוב השני גם חזרה אל השוויון ה־כמותי. (מיניסטר ההגנה שלזינג'ר אמר במסיבת עתונאים במוצהש כי „ככל שהסובייטים סוגרים את הפער הטכנולוגי... ארה"ב לא יכולה עוד להשלים עם היתרונות הכמותיים שיש כעת לברית"מ").

✶ ההתקדמות הסובייטית מעני־קה דחיפות מוגברת לצורך להגיע להסכם על הקפאה איכותית של המרוץ. אך זה הרבה יותר קשה, מאחר שלפי שעה שום פיקוח „בטוח" על קיומה וארה"ב לא יכולה לוותר על ביקורת במקום לה מת־נגדים הסובייטים: אפשר לקבוע, באמצעות לוויינים למשל, לא רק את מספר וסוג הפיצוצים הגרעי־ניים בעל פני הקרקע) אלא גם את מספר וסוג הפיצוצים הגרעיניים מ־על פני הקרקע (ובאופן חלקי אף מתחת לפני הקרקע) אלא גם את מספר הטילים הבין־יבשתיים שיש לכל מעצמה. אך שום מכשיר ש־קיים כיום, לא מסוגל לקבוע מרחוק אם בראש אותם טילים יש ראשי חץ מתפצלים „רגילים" או ראשי חץ מתפצלים „עצמאיים" החדשים.

סיבוך המו"מ

שני הדברים גם מסבכים ומא־ריכים לאין ערוך את המו"מ הצפוי ב„סאלט־ב'" וגם מדגישים את ה־סתירה שבין האינטרסים אותם מיי־צג ד"ר קיסינג'ר לבין אלה שמייצג מר שלזינג'ר: הבית הלבן והדיפ־לומטים מחשיבים יותר את הערך של אווירת הסכמים וההידברויות כשע־רים המשנה את מהות היחסים בין ארה"ב וברית"מ. מערכת הבטחון האמריקאית סבורה יותר מבעבר, שכל הסכם וכל הסכמה חייבת להי־בדק מראש בשבע עיניים — וביי־צועם חייב להיות מובטח לא רק ע"י התחייבות חד־משמעית לחלו־טין, אלא גם ע"י פיקוח יעיל לחי־לוטין.

לפי תפיסת ד"ר קיסינג'ר — הרוסים יסכימו להסכם על ראשי חץ מתפצלים עצמאיים כאשר יהיה גם בידם כושר מטווים בתחום זה — עשויים הניסויים בקמצ'טקה ל־סייע למוסקבה להשתחרר מרגשי נחיתותה. מר שלזינג'ר, לעומת זאת, משוכנע שהרוסים לא רוצים אלא עליונות גם בראשי חץ מתפצלים עצמאיים.

בעימות זה של השקפות — ש־אינו רק אישי אלא משקף חילוקי דעות רחבים יותר בוואשינגטון — יהיו לניסויי קמצ'טקה גם השלכות מדיניות נוספות:

✶ יתחדשו הטענות שאנשי ה־בית הלבן הגזימו מאד בהערכת משמעות „סאלט־א'", ואולי אף עשו משגה רציני כאשר הסכימו בתנאים שהסכימו.

✶ יתחזקו הטענות שכל תפיסת „ההפשרה" מוטעית: הסובייטים לא רוצים יציבות הדדית אלא מחפשים מסוה שמאחוריו יוכלו לנסות לה־שיג עליונות צבאית כללית על ארה"ב.

לגבי דבר אחד כמעט ואין ספק: ההאטה הצפויה במרוץ החימוש, לא התממשה בעקבות „סאלט־א'". תיכנס עתה לקצב מוגבר: הסוב־ייטים יאיצו מאמציהם להפוך את ראשי החץ המתפצלים למבצעיים ולציידם בהם מקסימום של טילים; האמריקאים יגבירו את הצבת טילי „מינוטמן" חדשים ובעיקר יזרזו את השלמת ציוד הצוללות הגרעיניות, בטילי פוסיידון המסוגלים לשאת כ"א 10 עד 14 ראשי חץ עצמאיים ויחישו את פיתוח מערכת טילים התת־ימית החדשה בשם טרידנט.

לפי „המכון ללימודים איסטרטג־יים" בלונדון, יש כיום לארה"ב עליונות של יותר מ־2:1 במספר ראשי חץ שאפשר לשלח אל יע־דים נפרדים: כ־5,000 לעומת 2,200. תוך חמש שנים יכולה ארה"ב לה־גיע עד ל־8,000 בלי להפר את ה־מוסכם ב„סאלט־א'". וזוקה שהסוב־ייטים יעשו הכל כדי שלמרות ה־תוספת האמריקאית האבסולוטית, מעמדם היחסי לא רק שלא יגרע אלא ישתפר במידה ניכרת.

הצלחה במאמץ זה עלולה לגרום להתמוטטות ביחסי ההפשרה האסטר־טגיים בין שתי מעצמות העל ואולי — כפי שחוששים מומחים מערביים אחדים — גם לגירסה מסוכנת בעק־רון של „יציבות מאזן האימה ה־הדדית" ביניהן.

זאת תוצאה שונה מאד מהציפיות הוורודות שליוו את חתימת הסכם „סאלט־א'" לפני שנה ורבע.

(המאמר רביעי בסידרה)

מתוך מכונית הפולקסוואגן קוראת בת הערובה היהודיה (כשהמחבל הערבי לצידה) לעזרתו של שוטר אוסטרי. הצילום נעשה בנמל התעופה של וינה לפני שיחרור בני הערובה.

דו־שיח בין חרשים

הגורמים לקשיי ההידברות בין ישראל לאוסטריה

מאת שלמה אהרונסון

המונולוגים שהחליפו הגב' מאיר ומר קרייסקי, חייבים היו ליפול על האוזניים האטומות של שניהם, לפ־חות כפי שהדברים נראים עתה.

קשיי ההידברות נובעים לא רק מן ה„גבוזות" האוסטרית או מ„כני־עתה" של וינה, אלא מטעות נפוצה בהערכת מניעיהם של בעלי דברנו באירופה. אי הכרת עולם המוש־גים שלהם ושיטות עבודתם. יתר על כן — גם אנחנו פועלים לעתים כמותם — במהופך — ודוחים בש־תי ידיים כל ביקורת מוסרית ו„צד־קנית" מצידו של „העולם" כלפינו.

שיקוליו של ראש ממשלת אוס־טריה, קשורים בשלושה או ארבעה גורמים: ראשון, הוא הבוחר האוס־טרי, ערב הצבעה באחד ממחוזותיה החשובים של המדינה. אפשר לומר שגם בישראל עושים מדיניות חוץ, לפי השיקול הזה, ובאים ככל ה־ניתן לקראתו של מר משה דיין ב־תקופה שבה כח המיקוח שלו גדול מאוד. יתר על כן — זה שיקול לגיטימי, וגם הנרי קיסינג'ר מכיר בו. לפי הערכתו של קרייסקי אין הבוחר האוסטרי רוצה בשפיכות דמים על אדמתו, אין לו ענין מיו־חד בהצלת יהודים — ובוודאי לא במתן שירותי שמירה עליהם. והוא סולד מן ההוצאות הכספיות הכרו־כות בכך.

אין כאן סתם „גמטליכקייט" אוס־טרי, אלא כאילו השקפת עולם חד־שה, שנוצרה בעקבות המלחמה ו־בשל הנסיון הנאצי לפיו אוסטריה איננה עוסקת עוד בגדולות. אין לה יומרות, כולל שליחויות מוסריות — אלא אם כן יש קונסנסוס בין־לאומי בעניינן, דוגמת קליטת פליטי הונ־גריה וצ'כיה בשעתו — והיא משת־דלת להרעיף על עצמה ועל אחרים שקט ושלווה, ולשחק בכללים ה־בין־לאומיים המעטים המוכרים. זהו המעשה „המוסרי" ביותר, לאחר ש־נתברר כי האידיאליזם של העבר הוליד שואה.

כל אחד לשיטתו

שבירה של כללי המשחק, וזהו ענין העומד מעל לפרשה האוסט־רית עצמה — מוחירה את רוב ה־אירופים במצב מוזר, עד שהם מוד־ליטים: איש לשיטתו. מעשי המחב־לים אינם נכנסים לכללי המשחק ה־מקובלים, כמו תגובות אוהדות של ישראל, אם נניח שפרשת ליללהאמר היתה אחת מהן או ירוט המטוס הלבנוני. הפצצות כבדות על מחנות פליטים נראו רע מאד בטלוויזיה האירופית, למרות שהקריינים מסרו ברוב המקרים, ששכנו שם מפקדות של מחבלים, וכי נעשה מאמץ גדול לפגוע בהן בלבד.

כל קיומו של מחנה שנאו לא היה במסגרת כללי המשחק שאוסטריה קיבלה על עצמה, אלא מעבר להם, בעצד שישראל שלאחר מלחמת ששת הימים אינה נראית תמיד כמי שיש חובה מוסרית מקובלת ומוכרת כלפיה. זהו מערך ההתייחסות השני של קרייסקי: תדמיתה של ממשלתו בעיני בוחרים צעירים ועירניים לגו, או בעיני מדינות אירופיות אחרות שאינן מקבלות את מדיניותנו, ו־פועלות נגדנו כמעט כשמדובר גם ברוחה לאינטרס הלאומי שלהן, כמו צרפת. הללו כמובן משתמשות ב־טיעון המוסרי למטרות של יתרון פוליטי וכלכלי, אלא שלעתים יש בחוסר הלגיטימיות הבין־לאומית של מעשה זה או מחול ישראלי, מסגרת כמעט משפטית־מדינית, שהיא ה־חשובה ביותר במערכת המושגים של האירופים, כדי לקבל החלטות נג־דנו.

מערכת ההתייחסות השלישית של קנצלר אוסטריה, היא יחסיו הצדי־נים עם ברית"מ וצ'כוסלובקיה. קרייסקי לא רוצה כארה"ב או ברי־טניה. במערב הוא מעונין בבון ו־ביתר ארצות השוק המשותף עם צרפת בראשן. לא ברור באיזו מי־דה היו הרוסים מעורבים בתקיפת בני הערובה, אך ידוע שיאסר ערפאת מקובל עליהם, ידוע שיש ל־מחבלים משרדים ואולי בסיסי אימו־נים בגוש המזרחי, ומכאן נובע ש־יתכן ויימשיכו לבוא מן המזרח — מצ'כיה, ממזרח גרמניה, כהונגריה ושמא מיוגוסלביה. אין אפשרות טכ־נית, לדידו של קרייסקי, להגן על שנאו מפצצות של מרגמה קטנה שהוצבה במרחק מה מן הטירה, או עניין להתחיל לשריין את תאי ה־קיים של חברת „אואה" האוסטרית ולהציב בהם אנשי בטחון.

מכאן שעומד לפניו כאילו החשש לסגור את הגבולות הפתוחים של אוסטריה ולשוות למשטר בארצו צביון שונה, שהוא דוחה על הסף. מובן שיהדותו של קרייסקי — ה־כיצד ינהג כלפי „אחיו" במצב זה, היא גורם חשוב. כל השיקולים ה־ללו אופיניים לצרות האופקים ול־קטנות המוחין של פוליטיקאים אי־רופים קטנים, ולמוסר המפוקפק שלהם — פתוח מדור לאחר ה־שואה. אולם אלו הם נתונים פולי־טיים שצריך לפעול בהם, ולא רק לצעוק או להתחנן. במידת מה אנו עם מבודד שנהג — כדי לשמור על קיומו — בשיטות שהאחרים אי־נם נזקקים להן, לפחות באירופה. מכאן שאין להם מסגרת משפטית־מוסרית המתאימה לנו, והטיעון ה־מוסרי לא יעמוד להם, אלא אפשר להפכו נגדנו, כפי שכבר קרה.

מוצא של פשרה

מי שמופעה מדיניות של אינטר־סים, נוסח קרייסקי, צריך לנסות ולשכנע אותו שאין מעשיו מועילים לאינטרסים שלו (שלנו לא מעניי־נים אותו), או למצוא פשרה, אם ניתן למנוע הפסד יוקרה רציני. או לפגוע באינטרסים שלו. אוסטריה איננה זקוקה לנו הרבה וצריך לראות את כוונה של יהדות ארה"ב בענין זה. שנאו היתה פירצה שקראה ל־גנב. ולכן הזמינה פגיעה בנו על אדמת קרייסקי. אם תכשל יהדות המערב בלחצה, מוכרח המוצא להיות פשרה הנראה אם האוסטרים יציעו אותה שנוכל להיות צפה. עתה עומ־נו את שנאו לענין שביוקרה פני־מית לקרייסקי, והוא יעקול מה עדיף — להפסיד יוקרה בבית ול־הסתבך עם המחבלים, או להרוויח בחוץ (בעיקר בירושלים) ולהפגין „חוסר חוט שדרה" לפני הבוחרים שלו. הפתרון — שאולי ביניים — ביע אנחנו — חייב להיות באמצע.

שותף תקיף יותר

ל"ע מבטיחים להחריף את מאבקם בתוך הממשלה הבאה

מאת דן כסלו

אם להאמין לסקרי דעת הקהל, צפוי לליברלים העצמאיים הישג בבחירות הקרובות, שאולי יחזיר אותם למעמ־דם שלפני המפלה מלפני ארבע ש־נים. לפי הערכתו של השר משה קול יהיה זה ניצחון בולט — בתנאים ה־מוגבלים של ל"ע, כמובן: עליה מ־4 מנדטים בכנסת הנוכחית עד ל־6 או אולי אפילו 7 בכנסת השמינית.

את האופטימיות שלו מבסס מר קול על ניתוח של תוצאות הבחירות להס־תדרות, לאו דווקא במקומות המסור־תיים של ל"ע, כמו הערים הגדולות וריכוזי אינטליגנציה. נראה כי ראשי ל"ע עצמם הופתעו מגידול כוחם ב־עיירות פיתוח וריכוזי עולים אחרים. כך, למשל, בטבריה עלה ייצוגם כמ־עט פי שניים, מ־2.6 אחוז ל־4.6. מפתיעה עוד יותר עלייתם במקום כמו מעלות תרשיחא: מ־0.8 אחוז עד ל־5.5 אחוזים, או בקרית שמונה שבה לא היתה ל"ע מיוצגת כלל וזכתה עתה ב־3.21 אחוז.

מצד שני סבור מר קול, שיש עליה משמעותית בתמיכה בל"ע בין הצ־עירים — דבר שהתבטא בהצבעת החיילים. כל זה יחד איננו מביא אמ־נם לשינויים מהפכניים במעמדה של ל"ע בציבור, אך מצביע לדעתו על תהליך התחדשות של המפלגה הקט־נה, שהצליחה לצאת מגבולות של ציבור הבוחרים המסורתי שלה.

לא מערך ולא ליכוד

יתכן שיש יסוד לסברת ראשי הלי־ברלים העצמאיים — הנראית לכאורה כאבסורד — שהקמת הליכוד לא רק שלא תוריד מכוחם, אלא יכולה לע־זור להם. חלק מהציבור — טוען ה־שר קול — אינו מוכן להצביע בעד המערך, אך גם אינו מוכן להגיע עד לעמדות הליכוד. ציבור זה אינו מז־דהה עם השמאל וקולות המחאה שלו לא ינתנו לרשימות שמאליות — כולל אפילו רשימתה של שולמית אלוני.

לציבור זה היו — לפני הקמת ה־ליכוד — כמה כתובות. נוסף לל"ע עמדה בפני עיניהם של בוחרים אלה אפשרות להצביע למרכז החופשי (או ליתר דיוק בעד שמואל תמיר אי־שית), או לרשימה הממלכתית. הלי־כוד פינה את השטח בשביל ל"ע, סי־לק עבורו את הקונקורנציה האפש־רית.

נוסף לכך יתכן שקיומו של הליכוד פועל לטובת ל"ע גם מבחינה אחרת. לפי ההרגשה הכללית יחולש בבחי־רות הקרובות מעמדו של המערך — וזה על חשבונו של הליכוד. יחד עם זאת מעטים מאמינים — אם בכלל — שהליכוד יהפוך כבר בבחירות האלה לאלטרנטיבה של ממש. התוצאה תהי־יה שהמערך שירכיב גם את הממש־לה הבאה יהיה חלש יותר ותלוי יו־תר בשותפיו לקואליציה.

עמדות ברורות

ברור כראש מי יהיו שותפים אלה: המפד"ל מצד אחד, והליברלים העצ־מאיים מהצד השני. במצב זה תוספת כוחם של הליברלים העצמאיים מגד־ל במידה מסויימת את כושר המיקוח של המפלגה הקטנה. קשה אמנם לה־גיד שמעמדה יהיה מסוגל להרכיב קו־אליציה עם ל"ע בלבד, אך סביר ש־כוחם של ל"ע יוכל להוריד הרבה מ־כושר המיקוח של הדתיים.

התמיכה בחוגים ציבוריים חדשים מחייבת מחשבה חדשה ועמדות בהי־רות יותר מאלה שליע היתה יכולה להרשות לעצמה בעבר. מבחינה זו רוכבת עתה המפלגה הליברלית הקט־נה על שני סוסים עיקריים: בעיית דת ומדינה ובעיות מדיניות חוץ ו־בטחון. בשני המישורים נעשו עמדו־תיהם של הליברלים העצמאיים ברו־רות יותר ואפילו תקיפות.

לראשונה מתייצבת ל"ע בצורה מפורשת כמפלגה יונית, ללא גימגו־מים והצאי־דברים. השר קול מכריז במפורש שהוא וחבריו מתנגדים ב־תוקף למיסמך גלילי. אם יש למיסמך זה משמעות מדינית — של החמרה במדיניות בשטחים ופתיחת דרך ל־סיפוח זוחל — יש ללחום נגדו כצעד הסוגר את האופציות לשלום. אם אין בו משמעות כזאת, אז — לדברי מר קול — כל המסמך לא היה נחוץ מב־חינה מדינית ואולי אף מזיק מבחינה זו, וכל משמעותו היתה פנים־מפלג־תית — לצורך חשבונות אישיים ב־תוך מפלגת העבודה.

מר קול אינו מצייר מפות. אך מת־קבל הרושם שגבולות הביטחון ש־עליהם הוא מדבר קרובים מאוד, אם לא זהים, לגבולות של מפת תוכנית אלון. מכל מקום הוא וחבריו אינם שוללים את ההתנחלות בשטחים; הם מקבלים אותה אך בצורה מבוקרת, כפי שנעשתה עד עכשיו, כלומר לפי תוכנית אלון. אגב, גם ההתנחלות ה־תנועתית של ל"ע מבוססת על עיקרון זה בתוספת הנטיה המקצועית של מגדהים: התיירות (התנחלות בשארם אל־שייך ובחרמון).

בנקודות רבות מתקשרת הגישה ה־יונית של הליברלים העצמאיים עם הליברליזם כלפי פנים. הסדר השלום דרוש לישראל לא רק מבחינה בטחו־נית, אלא גם כערובה לקיום הדמו־קרטיה הפנימית במדינה. מאותה סי־בה היו ל"ע מעורבים במאבק על זכו־יות תושבי בירעם ואיקרית הבדואים של רפיח. מסיבה דומה התנגד השר קול בממשלה — ללא הצלחה — להצעתו של משה דיין בעניין עבודת בדואים במשקי המתנחלים בפיתחת רפיח. „גם אני בעד עבודה עצמאית בהתיישבות העובדית", הוא מסביר, „אבל אני רואה סכנה גדולה בהסדר צבור בו הצבא ישמש מכשיר לפתרון בעי־יות ציבוריות".

רפורמים וקונסרבטיביים

הסוס השני של ל"ע — בעיית דת ומדינה — מוגדר לא פחות. ראשית חוק האזרח יחזור לשולחן הכנסת מיד אחרי הבחירות. הפעם יעמדו ה־ליברלים העצמאיים, כבר בשיח ס־ביב ההסכם הקואליציוני, על זכותם להגיש חוק זה ומבחינה זו לא תבוא הפעם הצעת החוק למשבר קואליצ־יוני. אך עדיין לא ברור כה תהיה ע־מדת מפ"ם לגבי החוק. קשה להניח ש־מפ"ם תוכל לסגת גם בנקודה זו מ־עמדותיה, האם המשיך בתמיכה בהצ־עת החוק יחזור בעצם „משבר המעמ־רימי" בבירסוני החדשה. מה עוד: שגם בתוך מפלגת העבודה קיים

משה קול

סימפטיה רחבה למדי להצעה זו, וה עם יכולים ביסויה להיות תקיפי עוד יותר מאשר בעבר.

אך „פסולי החיתון" לא תהיה בק דת כמחלוקת יחידה שאותה מכיני ל"ע לקונדנציה הבאה. מאבק חריף פחות — ואולי אף יותר — צפוי ביב דרישתם השניה: הענקת זכוי שוות לכל זרמים בדת היהודית. ב לים פשוטות: הענקת זכות חוקית רפורמים ולקונסרבטיביים בישראל ערוך נישואין לכל דורש, או לפח לכל אלה שההלכה האורתודוכסית גה שוללת כהם את הזכות הזא

נראה כי הפעם ההיה זאת מעת מהוכנית היטב, שלא תוגבל להצ הצעה בלבד. בביקורו האחרון בא צות הברית קיים מר קול קשר הד עם ראשי קהילות רפורמיות וקונס וטיביות באמריקה ואף הועצ מכעסם את כבוד של סלומון שכ (כייסד הזרם הקונסרבטיבי ביהדו האות שלפניו קיבלו רק לוא"ים מ קלסיקין (התאורטיקן של הזרם קונסרבטיבי), הרי טרומן ומרטין ל תר קינג.

נראה, שנוסף לסכמי כבוד הוו מגבים אלה כמרות מעשיות יותר הבטיח שיתוף פעולה של חלק ניכ של יהדות ארצות־הברית עם הליבר לים העצמאיים במאבק על זכוי זרמים לא אורתודוכסים בישראל. תוצאה הראשונה יהיה לחץ של חוג אלה על ישראל, ברגע שהשר ק יגיש אחרי הבחירות את הצעתו.

מכל מקום — נראה כי הליברלי העצמאיים לא יהיו הפעם שקטי כל כך, כפי שהרגלנו לראותם ב

איך חיים

גלי גלעד—סטודנטית שנתעוררה

מאת יאיר קוטלר

עד לפני שנה היתה גלי גלעד סטודנטית בקאמפוס של האוניברסי־טה העברית בירושלים, תלמידת שנה ראשונה בפסיכולוגיה וביחסים בינ־לאומיים. היא גילתה אדישות למת־רחש בישראל. אמנם התעניינה בחד־שות, קראה עתון יומי, האזינה לרד־יו, צפתה לעתים בטלוויזיה — אך היתה אדישה למתרחש סביבה, לפו־ליטיקה, למפלגות.

גלי גלעד נולדה בירושלים ב־1953. ב־1970 סיימה את לימודיה ה־תיכוניים. ב־1972, אחרי שהשתחררה בצה"ל, נתקבלה לאוניברסיטה העב־רית. יש לה שני אחים — הבכור, בוגר האוניברסיטה בן 26, נשוי ואב לילד, האמצעי — סטודנט רווק בן 23. הוריה עובדים כל חייהם כדי לקיים את המשפחה. האם נולדה ב־קייב, עלתה לארץ לפני יותר מ־35 שנה, האב בא מהונגריה לפני 30 שנה, היה מנהל חשבונות בסוכנות היהודית עד שיצא לגימלאות. מש־פחת גלעד (סיגלר) מתגוררת בדי־רה עכורה בקרית־משה, ליד בית־הכרם. שניים וחצי חדרים ותחושה תמיד היה צפוף בבית, אך לכל ילד היתה הפינה שלו.

האם גלעד, ספרנית בספריה הל־אומית בגבעת רם, נאלצה לחזור לעבודה אחרי צאת בעלה לגימלאות. במשכורת של פנסיונר קשה לחיות היום. שני ילדים עודם בבית, לא קל. מעמסה גדולה, תמיד יש, חר בית, אך אין כגוסטנים.

הוריה של גלי נמנו תמיד עם או־הדי מפא"י. שלושת הילדים — גלי ושני אחיה — לא הלכו בעקבות הוריהם. מפא"י, או כל מפלגה אח־רת, לא אמר לשלושה הצברים דבר. בצה"ל אדיש. גלי נדבקה מאוחיה הב־כירים.

התחילה נתאכזבה

לפני כשנה התחולל שינוי באורח חייה של גלי. אחד מחבריה הסטו־דנטים כתב מכתב לח"כ שמואל תמיר, ביקש לשמוע את דעתו בנושא ה„ביזיון": התעבורה בירושלים, ה־אנדרלמוסיה בדרכים, הקואבאות ה־סלולה. תמיר הזמין את הסטודנט לישיבה בכנסת. הסטודנט הזמין את תמיר להרצ־בות ברחביה כדי שגם חבריו הסטודנטים יאזינו לדבריו.

באו 15 סטודנטים. גם גלי גלעד היתה שם. כמה מהם היו אוהדים של גח"ל. יוצאי ביתי"ר. אוהדים נמנו עם תומכי המערך, אך הרוב היה כמו גלי — אדיש. אחרי ששמעו את שמואל תמיר, שמיקד את דבריו על השלטון הכושל, הצורך בשינויים, ההתעוררות הנוער וצמיחת מנהיגים חדשים כדי לקדם את החברה הישר־ראלית, הוקם התא הראשון של ה־מרכז החופשי בציבור הסטודנטים בירושלים.

חמישה סטודנטים נרתמו לפעי־לות לרכוש תומכים למפלגתם החד־שה. הבחירות מתקרבות ויש לע־שות נפשות למרכז החופשי. וכבוש רז את הקרקע לכבם סטודנטים עם שמואל תמיר.

ב־1973 קשה מאד לעורר את הס־טודנטים לפעילות מפלגתית. כל אחד עסוק בעיסוקיו הפרטיים. הסטודנ־טים — אומרת גלי תבאה, שפגיה הד־פים מוסתרים בחלקם בסערה והארוך הגולש — ומרגיזים מאד, כי הם קודם כל פראקטיים. הם מבקשים לרכוש מעמד מכובד בחברה על ידי השכלה אוניברסיטאית. רובם מחל־קים את יומם ללימודים ולעבודה. כמעט שאין להם זמן פנוי לפעילות חברתית, שלא לדבר על עיסוק פו־ליטי. הם אינם מאמינים כי אפשר להזיז דברים בישראל, שבה שולטת מפלגת העבודה עשרות שנים בכל תחומי החיים.

חודשיים אחרי חוג הבית ברחביה, שאליו הוזמן שמואל תמיר, הצליחו ראשוני פעילי המרכז החופשי ב־קאמפוס הירושלמי לערוך כנס סטו־דנטים. באחד מאולמות האוניברסי־טה נאספו כ־150 סטודנטים. בתום הערב כבר מנה תא המרכז החופשי 30 סטודנטים. לפני כחצי שנה, כא־שר שמואל תמיר, אליעזר שוסטק ו־המרכז החופשי, כבשו כותרות ונפ־שו את כלי־התקשורת בחשיפת פר־שיות שחיתות בספורט, באוטוקרס, בורר, בנתיבי נפט, בתשלובת עדי — החליטה גלי גלעד לצרתם לפעילות אינטנסיבית. היא כבר לא שאלה יותר את עצמה: מה מסוגלים שני חברי כנסת ממפלגה קטנה לחולל בישראל? מה יש בכוחם של תמיר ושוסטק לשנות?

כרטסת אוהדים

גלי וחבריה הסטודנטים הפיצו ברוזים, ערכו תוכניות, פקדו שיכו־נים, ניהלו כרטסת של אוהדים, ח־ברים ופעילים. הם נסחפו על שום רצונם — כדברי גלי — לתמוך ב־מפלגה קטנה הנאבקת למען טוהר המידות. המלחמה בשחיתות, כפי ש־הפגין לעיניהם שמואל תמיר בהופ־עותיו בכנסת ובועדותיה, היוה ה־אידיאולוגיה החדשה של גלי גלעד וחבריה. הדגל, שהניפו אותו ברמה. המרכז החופשי — מספרת גלי — גילה פתיחה רבה מאד לצעירים ול־דעותיהם וכך כבש אותנו, עודד או־תנו, חילץ אותנו מאדישותנו, המ־ריץ אותנו לפעולה ציבורית.

לא חלפו חודשים רבים ובידי גלי גלעד כבר היתה כרטסת של 1,200 ירושלמים שנחלקו לשלוש קטגור־יות: 1) 800 עד 900 אוהדי המרכז החופשי. 2) 70 חברים, פונקציונ־רים. 3) 300 פעילים אינטנסיביים. כ־50% מהרשומים בכרטסת סווגו כסטודנטים. כאשר החל המו"מ על הקמת הליכוד התעצם הצבא הקטן של המרכז החופשי בירושלים, ש־אורגן בעיקר על ידי סטודנטים ואו־הדים מושבעים, לכמה אלפים. עד הבחירות, לוא היה המרכז החופשי מופיע ברשימה עצמאית, ודאי היתה ירושלים לבר הזדכת מנדאט אחד לכנסת.

גלי וחבריה לא התלהבו מהצטר־פות המרכז החופשי לליכוד. הם קיוו לכשלון המו"מ, בגרדו מן היחס שגילו ראשי תנועת החרות, וגם עסקני הליברלים, כלפי המרכז ה־חופשי. גלי הזהירה את שמואל ת־מיר: השותפים שלנו מוליכים או־תנו שולל... והזהר מליכוד שהוא מילכוד... הסטודנטים ביקשו למצוא ישועה אצל אריק שרון — ונתאכ־זבו, לדברי גלי גלעד.

בשלב מסויים של המו"מ, כאשר החל — כדברי גלי — מבול של הש־מצות נגד שמואל תמיר, התלו הור־הודי חרטה לעקה את המזכירה הצעירה של סניף המרכז החופשי ב־ירושלים גלי גלעד. היא כבר לא היתה שלמה עם עצמה. חבריה הסט־דנטים, שנרתמו לפעילות פוליטית ב־גין מלחמותיו הציבוריות של שמו־אל תמיר, רטנו. אמרה גלי: מי צריך את כל הרפש וההשמצות ה־אלה? בשביל מה נרתמנו לפעילות פוליטית? בעולם לא היינו חברי מפ־לגה, אך האמנו כי המרכז החופשי הוא יפה וטהור, כשהו הריג בחיים הציבוריים שלנו. המו"מ על הקמת הליכוד העציב אותנו. חשבתי לעצ־מי: אולי המרכז החופשי כבר לא יהא כל כך יפה בעתיד, בתוך הלי־כוד? חשבתי כי הלכנו לקאנוסה.

גלי גלעד

גלי גלעד, ערב חתימת ההסכם על הקמת הליכוד, התקשרה טלפונית עם שמואל תמיר, הפצירה בו לא להצ־טרף לגוף החדש, המבקש לטמון לו מלכודת, לחסל את המרכז החופ־שי כמפלגה עצמאית. השיב לה ת־מיר: אנו לא הולכים ללקק דבש... תהיה התמודדות קשה, אך בעשה לריענון הגוף החדש... יש סיכוי ל־שינוי על ידי צירוף הכוחות האופו־זיציוניים, גם הדתיים, אשר בני־חיל... יש לתת לזמן לעשות את ש־לו... למען סיכויי העתיד יש להי־עלות... הגוף הקטן שלנו, המרכז החופשי, על תהליכיו הדמוקראטיים אמנם נבלע בליכוד, אבל האורח עומד לנגד עינינו ויש לשרתו... נ־לך לליכוד למען האורח עם תנאי מינימום בלבד...

גלי גלעד, שבאה לתל־אביב עם עוד שני פעילי המרכז החופשי ב־ירושלים, נרגעה אחרי ששמעה את הסברי שמואל תמיר. אני סומכת — היא אומרת — על תמיר ושוס־טק. הם יידעו לגלות יוזמה בכנסת גם אחרי הכיבלעות שהטילו על ה־מרכז החופשי בהסכם הליכוד. גם קיצוני המתמרמרים החליטו להמשיך בפעילותם בסניפים. מי יודע מה יולד יום? אולי יתפרק הליכוד אחרי הבחירות? גלי גלעד, המדברת בשם חבריה הסטודנטים, מדגישה: המר־כז החופשי נשאר מרכז חופשי... אמנם אנו פועלים במסגרת הליכוד, אך לא יבלעו אותנו... אנו ממשיכים בדרכנו...

גלי וחבריה פועלים בימים אלה שעות נוספות להצלחת הליכוד ב־בחירות לכנסת כדי שאוהביהם, אהוד אולמרט, הרביעי ברשימת המרכז החופשי שהוצב במקום ה־36 ברשי־מת מועמדי הליכוד לכנסת, ייבחר. אז תהווה סיעת המרכז החופשי אר־בעה חברים — שנים ותיקים (שמו־אל תמיר ואליעזר שוסטק) ושנים צעירים (עקיבא נוף ואהוד אולמרט) — גוף לוחם שימריץ את הליכוד לפעילות, יחסים את הכנסת. ואם יקרה גם והליכוד יצליח בבחירות מעל ומעבר לכל תחזית, יהיו למר־כז החופשי חמישה נציגים בכנסת, כי גם מספר 41 (ברוך ברק) ייבחר. תקוות של צעירה בת 21.

גלי גלעד חולמת על מיגוש הש־גים אלה. למזכירת הסניף המרכז החופשי בירושלים היא צריכה לע־בוד רק ארבע שעות ביום תמורת 400 ל"י בחודש, אך מי מסתכל על השעון? עובדים שמונה ו־10 שעות ביום, ואם יש צורך גם יותר. היא מעידה על עצמה כי לא באה לה בקבלת שכר, כי הכל עובדים בהת־נדבות, אך היא מתנחמת בעובדה כי התמורה קודש למימון לימודיה, המזומנים של השבון פעילות ה־מפלגתית.

סיכוי לשינוי

אני שואל את גלי גלעד: מדוע צעירה כמוך, סטודנטית שנה שניה, נסחפת לפעילות פוליטית? איזה ענין יש לך בעסקנות מפ־לגתית?

גלי: האווירה בישראל של 1973 הוציאה אותי מן האדישות. אולי הפעם יש סיכוי לשינוי. המרכז ה־חופשי פתוח מאד לצעירים. המנ־היגים משמשים לנו דוגמה טובה. תמיר מתחשב מאד בדעת הצעי־רים, מאזין לנו הרבה. זכריך מרית־קים אותנו, הוא נוטע בנו אמון לעתיד יותר טוב.

שאלה: מדוע לא לעבוד בשביל הבלת־אדום, כאיר פעיל?

גלי: נכון כי גם מאיר פעיל הצ־ליח להפעיל נוער אדיש, להתסיס סטודנטים, אך הוא התחבר עם ה־קומוניסטים. סטודנטים רבים נוהים אחרי תנועות קטנות הלוחמות למען טוהר המידות וביעור השחיתות, ה־גמדרות מנגנונים דורסים, לא מסו־דות. מאיר פעיל הוא תנועת יחיד העומדת על כנהיג.

— ומה רע באורי אבנרי?

גלי: אין לי אמון באורי אבנרי. הוא איכזב סטודנטים רבים. הוא בידידה. נכון כי העלה בכנסת ה־צעות טובות, כמו נושא התפלות. אך הוא עשה הרבה רוח ופחות מעשים מהמרכז החופשי. תמיר חשף שחיתות, חקר, הוקיע, פעל בכנסת, הביא עדים, הבע למשפט, עיבד הצעות מעשיות לרפורמה במס הכ־נסה, לצימצום מהדרי הבצלה, לי־עידוד בניה להשכרה.

— האם שיכנעת את הוריך להצ־ביע בעד המרכז החופשי, הליכוד, אחרי הצבעתם המסורתית בעד מפא"י־המערך?

גלי: אבא כבר הצביע הפעם בעד חו"ל/סט"ים ואבא מתבייש במערך, אך הוא חושש שגם הליכוד, כפי שהקם, אינו ליכוד־אמת. אני עו־בדת עליו. בתחילה אמר לי אבא: אני הולך הפעם אתכם, אך אחרי ששה שבועות של המו"מ על הקמת הליכוד, הוא נתאכזב.

אמת או חובה

מאת אמנון רובינשטיין

מה שעושה מפ"ם מצביע על שפל חסר תקדים בפוליטיקה

בישיבת מזכירות מפלגת העבודה — ישיבה שבה אבנר כל הנוכחים אבוי למסמך גלילי — היה קול אחד. אריה (לובה) אליאב הגדיר את המסמך במלים חריפות יותר כ„תקע הציונות". אך למרות דברים חריפים אלה, הלך לובה אליאב לכנסת במצע שהוא עצמו התנגד לו במלים חדות כתער. אלפי ישראלים שלחו אגרות תמיכה בלובה והזדהו עם עמדתו. עתה הם נקראים להצביע בעד רשימה שכל כולה עומדת בניגוד לעמדתו של אליאב ודרכו.

איני מבין כיצד אפשר לעשות זאת. איני מבין כיצד אפשר לקרוא לאנשים להצביע בעד „תקע הציונות", לא אם כן אתה אויב הציונות. אני יודע מה טובות וטהורות הן כוונותיהם של אליאב ואנשיו, אך איני יכול להתבונן כיצד אפשר לומר דבר ולעשות את היפוכו. השאלה אינה מי צודק, ביקורת על מדיניותנו ב„שטחים", גישה שאכן מסמך גלילי הוא שיא השלמות; לא זו השאלה. השאלה היא כיצד יכול אדם לומר את אמת שלו ולא לשאת בחובה הנובעת ממנה. נדמה לי כי על פי האמת שלו עצמו, לא יכול לובה אליאב, לא יכולים התומכים בו, להצביע בעד מפלגה, שלפי דבריהם הם, מפרה את יסודות הערכים של מפלגתו שלו.

*

במודעה הגדולה שמפרסם המערך מופיעים אישיו המרכזיים של המערך עבודה — מפ"ם. הצילומים מרשימים בתוך ציור דמוי כוורת, שבו בני מאיר — האם התכוונו המפרסמים לרמוז לנו כי מדובר במלכת הדבורים? — ומסביבה בתוך תאי הכוורת, כוכבי המערך, אוספים צוף (אם התכוונו המפרסמים לרמוז לנו כי המערך הוא כוורת, עדיין לא ברור אם נלקק דבש ממנו). על כל פנים, למודעת הכוורת נוספה, ברגע האחרון תמונתו של מר יעקב חזן. מה מסמלת תמונה זו? מדוע צריכים אנשי מפ"ם להמחיש … הדבורים שבכוורת? לשאלה אין תשובה ממשית.

אנשי מפ"ם תוקפים בחריפות יתרה את דונן את שר הבטחון, שותף מכריע בכוורת, ומרעיפים עליו כינויי גנאי בשפע. את מסמך גלילי … עמו הולכת עבודה לבחירות — תקפו מנהיגי מפ"ם כ„סגירת אופציות לשלום". מסמך זה חובר בלי אפילו שנועצו בראשי מפ"ם, תוך זלזול מופגן בהם ובמפלגתם. בשיחות פרטיות, אומרים אנשי מפ"ם דברים קשים ומלאי זעם. הם מאשימים את צמרת עבודה בכניעה להלך רוח קולוניאליסטי ואפילו המלה „פאשיזם" לא נעדרת מהלכסיקון שלהם. ב„חוגים" מתפרסמים דברים חריפים מאד נגד עמדתה של צמרת העבודה, נגד כניעתה לשר הבטחון, וכיוצא באלה. שוב, לא חשוב אם צודקים אנשי מפ"ם אם לאו. זוהי האמת שלהם, כפי שהם מצהירים עליה.

נדמה לי כי חובה היא לא רק לדבר את האמת, אלא גם לפעול על פיה. היום קוראת מפ"ם לחבריה להצביע בעד אותם דברים שהם מבקרים כ„סגירת אופציות לשלום" ובעד הבטחות, אותן הם מקללים. ה…

הפוליטיקה הישראלית אינה מצטיינת בערכי יושר ותום-לב, אך נדמה לי כי מה שעושה היום מפ"ם מסמן שפל חדש, חסר תקדים, בפוליטיקה זו.

מפ"ם יושבת בממשלה ונושאת באחריות מלאה — מוסרית ומשפטית — לכל מעשיה. אך אנשיה תוקפים את המדיניות לה הם שותפים ולאחר מכן, קוראים לתומכיהם להצביע בעד מדיניות זו ומסוגרים את הקיבוצים בפני מי שבאמת להצביע על סתירה זו.

הם תוקפים במלים נוקבות את מה שהולך — ועוד יילך — לגבי הבדואים בפיתחת רפיח, אך שרי מפ"ם כסרבים — כעדותם של צעירי הקיבוץ הארצי משושי הנגב — אפילו לבקר בפיתחת, שכן ביקור כזה עלול להיראות כפגיעה בשר הבטחון ויגרום לכך שירגזו עליהם.

כך במדיניות חוץ וכך גם בענייני פנים: השר ויקטור שם טוב היה חבר הליגה נגד כפייה דתית, וכשהצטרף לממשלה הצהיר בפומבי כי ימשיך להיות חבר הליגה. היום הוא נותן ידו לאחת הממשלות הקיצוניות ביותר שהיו בישראל בענייני כפיה דתית. מפלגתו לא תמכה אפילו בהצעה המינימאליסטית של ח"כ ג. האוזנר להתיר נישואין בין יהודים פסולי חיתון.

השר שם טוב המתנגד, כביכול, לכפיה דתית — התנגד אפילו לדיון בהצעתו של השר קול להתיר לרבנים לא-אורתודוכסים להשיא בני זוג שהרבנות הכשירה אותם לנישואין.

חבר זה של הליגה למניעת כפיה דתית, אינו מוכן לפגוע במשהו במונופולין של הרבנות האורתודוכסית והוא נותן ידו למערך, שבפעם הראשונה בהיסטוריה של ישראל, עשה את הכפיה הדתית לא לכורח של פשרה פוליטית אלא לאידיאולוגיה רשמית. בהיותו חבר הליגה, תמך השר ויקטור שם טוב בקיום תחבורה ציבורית בשבת. הוא פתר את הבעיה הזו בצורה פשוטה בכך שנתן את התחבורה הציבורית העומדת לרשותו — שכן מכונית השרד שלו היא רכוש הציבור — לשימוש הפרטי של בני משפחתו בשבתות.

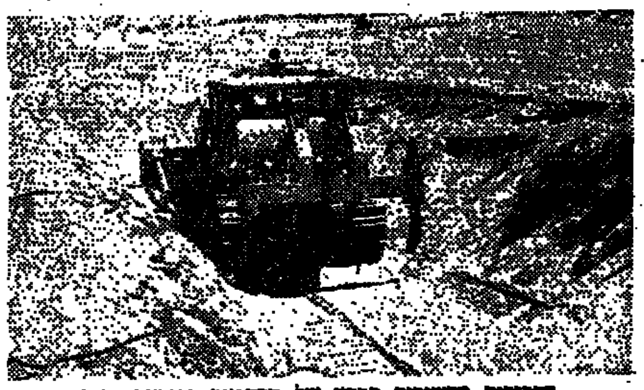

דחפורים מכשירים קרקע של הבדואים בפיתחת רפיח

בשם מה הולכת, איפוא, מפ"ם לקלפי? למה היא קוראת לאנשיה להצביע בעד המערך? האם היא מבטיחה שכל אותם ישראלים שאינם יכולים להגיע בשבתות לשפת הים יוכלו לנסוע במכוניות השרד המפוארות של שריה? האם היא רוצה שחבריה יתמכו בשרי מפ"ם כדי שיוכלו להמשיך ולהיות פילגשם של מי שהם עצמם מכנים כ„קיסר השטחים"? השאלה היא פשוט שאלה של אמת או חובה. שוב: השאלה איננה אם הם צודקים, אך אם מה שאנשי מפ"ם אומרים הוא אמת אזי חובה על מי שתומך בה, להצביע נגדם.

*

לאנשי רפ"י יש טענות ומענות בעניינים הנוגעים לדמוקרטיה פנימית במדינה ובמפלגה, למשטר הכלכלי השורר שאינו מבוסס על יעילות ושלטון חוק וכיוצא באלה. כשחזרו למפא"י, גורקה להם בעניינים אלה, עצם אותה: ההבטחה לשנות את שיטת הבחירות לראשי עיריות. הבטחה זו סוכלה על ידי „הגוש" מטעמים ידועים. באסיפה האחרונה של אנשי רפ"י לפני ה„סולחה" של מסמך גלילי, הושמעו דברים קשים והאשמות חריפות נגד ראש העיריה בתל אביב יהושע רבינוביץ, על שסיכל אפילו רפורמה צנועה זו. כל השיטה הכלכלית-משקית הותקפה בפגישה זו. „קרן ספיר" זכתה לגינוי כולל של מנהיגי רפ"י. בשיחות פרטיות מתארים מנהיגי רפ"י את מפלגת העבודה כקבוצה בולשביקית ואת „הגוש" כ„כנופיית הקרמלין". ח"כ מ. בן פורת מתאר את ראשי מפלגתו כ„גנבי סוסים".

היום משתתפים מנהיגי רפ"י במסע למען זה שהתקיפו אותו, ואחד מנסיכיהם, יושב במטה הבחירות של מר רבינוביץ, כשתפקידו העיקרי הוא לחבר בירות אינטאגוניסטיות בגד מערך הליכוד, שלמה להם.

כל הישגיה של רפ"י בממשלה מתבטאים בשטח המדיניות בשטחים. לגבי הנעשה בישראל, אין להם שום השפעה. הפשרה שהושגה במפגש הנסיכים שקדם למסמך גלילי, תכנו פשוט ביותר: רפ"י נותנת יד להמשך שלטונו של שר האוצר בישראל, ואילו מר ספיר מסכים להעמקת שלטונו של שר הבטחון בשטחים. המתבונן היטב בתמונת הכוורת יכול לראות קריצה סמויה זו שבין שר האוצר לשר הבטחון, כאילו אמרו זה לזה: אני אתן לך לגדור ולהניח עוד כמה אלפי בדואים ואתה תתן לי לנהל את קרן ספיר שלי.

זו האמת של רפ"י ובזכות אמת זו היא סוברת שחובה על חבריה להצביע בעד כל אותם דברים שהיא נלחמה נגדם.

*

כולנו יודעים מה יהיו תוצאות הבחירות. המערך יזכה ב„מקומות הבטוחים" שלו — עצם המושג מקומות בטוחים הוא ביטוי לזלזול המפלגות בציבור — אך נדמה לי כי גם ברור מי יפסיד בבחירות הבאות: האמת תפסיד, והחובה תפסיד.

חזרה אל עצמנו

מאת הרב איסר פרנקל

יום הכיפורים מחזיר לנו את שיווי המשקל הנפשי

אחת התמונות המרשימות בגוף יום-הכפורים היא סיפור יונה הנביא. השלה אחרון לתורה. בקריאה של תפילת המנחה, הוא אשר מפטיר בנביא בהפטרה המיוחסת. היא מקרבת אותנו, סמוך לדמדומי-חמה, אל שיאו של היום-הקדוש וסיומו - עם תפילת הנעילה.

מגמת העלאתו של סיפור-יונה באזני המתפללים, משתלבת ברעיון המרכזי של תוכן היום, ככתוב בתורה: „כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאותיכם, לפני ה' תטהרו"; מטיב הסליחה. זאת בעקבות התשובה: „הפותח שער לנוקשי בתשובה".

הלקחים הנלמדים: אי-אפשר לברוח משליחות הדת-עולם. זוכרים? יונה ירד ביפו אל תוך אניה הנוסעת לתרשיש. ובדרך כאשר נרדם בירכתי הספינה, שכוח ועזוב, התחוללה הסערה הגדולה והתברר שכל הסער הזה בגלל בשל יונה. כשהושלך למעמקים — בהסכמתו — שקט הים מזעפו. מה לא עשה יונה כדי לברוח מן השליחות הזו? בימלים אחרות: מה לא עשה כדי לברוח מה'? דבר לא עזר לו.

לקח נוסף: גם ממעי הדג מצא דרך אל ה': „מבטן שאול שועתי — שמעת קולי. ותשליכני מצולה בלבב ימים ונהר יסובבני כל משבריך וגליך עלי עברו".

ועוד: נביא, שיש לו ייעוד בחיים, חייב לקבל על עצמו גם שליחות לא פופולארית ולהסתכן בשליחות שמטרתה אינה בטוחה ומבטיחה. לקח נוסף מופנה כתוכחות אלינו בני-אדם: התנהגותם של אנשי נינוה, היא אשר שינתה את ההחלטה להפוך את נינוה: „וירא האלקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וינחם האלקים על הרעה אשר דיבר לעשות להם ולא עשה". חכמינו ז"ל מדגישים בקשר לכך במסכת תענית (כ"ו ע"א): „הזקן שבהן אומר לפניהן דברי כיבושין: אחינו! לא נאמר באנשי נינוה וירא אלקים את שקם ואת תעניתם (והיו שם שק ותענית: „האדם והבהמה, הבקר והצאן, אל יטעמו מאומה אל ירעו ומים אל ישתו ויתכסו שקים האדם והבהמה ויקראו אל אלקים בחזקה") אלא „וירא אלקים את מעשיהם, כי שבו מדרכם הרעה". ובזה גבהנו. הכוונה הכללית היא להשריש בנו את ההכרה, כי גם התענית והתפילה של יום-הכיפורים אינם אלא אמצעי. בלבד ואילו העיקר הם המעשים ואלה מחייבים. אותנו לא אחת בשנה, אלא כל השנה כולה. כפי שאמר אחד: מאבות תנועת החסידות על הכתוב שציטטנו: „כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם". „כי ביום הזה יכפר" — הקדוש ברוך הוא יכפר ביום הזה על מי ועל מה שראוי לכפרה. אך אין זה פוטר אתכם ממעשים ומיוזמה אישית: עליכם לטהר אתכם". נראה שאנו חשים דגדוג-קסן בכיוון הזה בשאלתו של רב החובל את יונה: „מה לך נרדם? קום קרא אל אלקיך". רגעים קשים של סער גדול בים, האניה חישבה להישבר ויונה נרדם ואנו שומעים דרכו את הקול הקורא אלינו בעולם סוער ומסוער מצוע וכואב ומצולק: „מה לך נרדם"?

ואולם, קורא הקול אלינו, כדי שנתעורר מתרדמה ונעמוד מפוכחים מול פני המציאות שעל פיה משלם יונה את מחיר האניה (ומכיוון שהוא מכהר לברוח, יש לו עניין שהאניה תפליג במהרה ולפיכך מוכן הוא לכסות את מחיר ההפלגה המוקדמת מכיסו) אך בו בזמן שהנוסעים נהנים מתנאים טובים, הוא מצוי בירכתי הספינה. והנה כאשר מתרגשת ובאה הסערה, מיהו זה אשר נפל בגורלו לשלם את מחיר הסערה? היהודי השקט והמסכן: יונה. רק כשליך אותו אל הדגים המורפים אז העולם יהא נינוח יותר ומאוזן יותר. הוא חייב להבטיח בקרבנו שנוסעי האניה יגיעו אל חוף מבטחים.

לא, אין הם יודעים אל נכון מיהו. הם חוקרים אותו: „מה מלאכתך ומאין תבוא, מה ארצך ואי מזה עם אתה". חקירה טבעית מאד לגבי אדם המבקש להגר מארץ לארץ. אך ברגע שנשמעת התשובה, היא נגלה כרעם: „עברי אנוכי", כלומר: איזה קריטריונים אתם מבקשים לקבוע בשבילי? הרי עכשיו תעשו כל תרגיל, כדי להבהיר בדרכים מעודנות — ממש בדיפלומטיה של כפפות משי — ש„עברי" פירושו: שווה פחות ושכל קריטריון אינו הולם אותו, אלא זה הקובע: „שאוני והטילוני אל הים וישתוק הים מעליכם".

לא, רב-החובל ומלחיו בספינה ההולכת תרשיש, אינם מתבלים. הם אינם אבירי המהפכה הפלשתינאית ולא המדינות התומכות בהם, אלא הם מאלה הסוגרים את מחנה שבאו נוסח קרייסקי וחבריו, ומגלגלים עיניים וחסודות כלפי מרום, שהרי כל כוונתם היתה טובה והקב"ה שמים: „ואל תתן עלינו דם נקי, כי אתה ה' כאשר חפצת עשית — וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפו".

הזכרנו את קרייסקי ששמו נישא עתה בכותרות. לפני שנה בזמן הזה סבב כל הסער סביב הרוגי מינכן. במרוצת השנה היו לנו די סיבות להרגיש ש„העולם כולו נגדנו". הנושא עתיק הוא. החשבון ישן. פרצוף היחסים בין עם-עולם לעמי עולם, לא נשתנה בהרבה. הם — הגויים — עומדים באותו מקום. אנחנו לשמחתנו — לא. אנו יודעים היטב שלא קל להיות „עם לבדד ישכון". ומה שאנו עושים לסיפוק היהודים בינינו לבין עמי תבל — צריך שייעשה. אולם רגשית ההגיונית השילוב שביניהם, חייב להנחות אותנו חזרה אל עצמנו ואל עצמיותנו היהודית. חלקים ניכרים בעם נמצאים במצב של בריחה. הבריחה מאורח-החיים היהודי המקורי הביאה להתדרדרות קשה ולהתפורקות מערכים. „אשמנו מכל עם בושנו מכל דור" — כך נאמר בסליחות יום הכפורים — אם אמנם „אשמנו מכל עם" — אומר הרב עמיאל ז"ל — הרי זה משום ש„בושנו מכל דור". אנו מתביישים להציץ בגנזי עברנו, לעמוד מול הדורות הקודמים. לא מפני שאנו סבורים שהם היו טובים יותר, אלא מפני שיש לנו יומרה לטעון שאנחנו מתקדמים יותר. זה אשר גורם לניכור ולזרות שאנו חשים כלפי כל מה שחתום בחותם של תרבות יהודית מקורית ושל מסורת ישראל.

יום הכפורים הקדוש — יום גמלא של סולידאריות ושל הרגשת שייכות יהודית. יום המחזיר לנו את שיווי המשקל הנפשי היהודי שלנו — את החזרה — אל עצמנו.

הדרכה להבנת העולם המוסלמי

מאת רוברט ואלטש

לונדון

בימי המאבק הפוליטי העז המתחולל עתה בין מדינת ישראל לבין כל העולם הערבי המאורגן, עם התנגשויות מתמידות ומעשי איבה, האי עולה בדעת אדם חושב השאלה: מהו היחס היסודי בין יהודים וערבים במרוצת הדורות מחוץ לסיכסוך האקטואלי? יש אילו שהם סיכויים להתקרבות ולהבנה הדדית, או יש כאן שני עולמות נפרדים הנדונים לאיבה ושנאה הדדית נצחית?

מי שעלו במוחו מחשבות כאלה טוב יעשה אם יפנה לספרו החדש של ברנארד לואיס, פרופסור באוניברסיטה לונדון חבר מהכתב של „מכון מצרים" — "Institut d'Egypte" בקהיר, מלומד יהודי דגול הידוע גם בישראל. שם הספר „האיסלאם בהיסטוריה"*), בתוספת „רעיונות, אישים ומאורעות במזרח התיכון". וזו רמז שיש לו גם זיקה לזמננו. בעולם המדע המתרכז ביחוד במאות האחרונות של העימות בין אירופה לבין המזרח התיכון (שם זה מודרני, לכן הוא מעין אנאכרוניזם בהקשר הנוכחי), עומד בשורה הראשונה הניגוד הדתי, שהיה הקובע בימי הביניים. מבחינה זו אין להבדיל הרבה בין העמים השונים המאוחדים בהשתייכותם לאיסלאם (על כל כתותיו) כשמנתחים את המנטאליות הבסיסית.

ספרו של פרופסור לואיס הוא קובץ מאמרים שהופיעו במקומות שונים במשך כ-20 שנה, אחד ב-1953, אחד רק יופיע בעתיד הקרוב. אך המעניינים ביותר הם אלה מהשנים האחרונות, ועל-אף שהכתובה היא למחקר ואינטרפרטאציה שלו, יש כאן גם הערות הנובעות במצב שנוצר לאחר מלחמת ששת הימים.

*) Bernard Lewis: Islam in History. Ideas, Men and Events in the Middle East. Alcove Press 59 St. Martin's Lane London W. C. 2, 1973. 349 pp. & 5.—

חוט השני בכל החומר, על כל סעיפיו השונים, הוא האזהרה לאנשי המערב לא לגשת לעולם המוסלמי במושגים מערביים, אלא לנסות להבין את המזרח, היינו את האיסלאם, מתוך תנאי תולדותיו המיוחדות והמנטאליות המושרשת שלו.

יחד עם זה גם יש להדגיש כי האיסלאם הוא מתאר מקורי, בלתי תלוי ממה שקרה במערב. העולם האירופי היה בשבילם שטח ניסתר ברברי; המחבר מדבר על מעין מסך ברזל, למרות מגעים בודדים. רק במאה ה-11 נשתנה המצב, כשהפראנקים האירופים התקדמו דרומה (לספרד) ומיזרחה ואפילו כבשו שטחים בשולי האימפריה המוסלמית העצומה. הם הגיעו לאוזנם (המזרח התיכון לפי ביב… [?]) בימי מסעי הצלב. אולם עוד במאה ה-12 עד ה-14 לא ידעו המוסלמים פרטים על עמים מערביים. משום לא הוצגנו משום שבשבילם היה העולם המוסלמי מרכז התבל. רק במאה ה-19 קיבלו מדינות מוסלמיות את הצורות החיצוניות של אדמיניסטראציה מערבית ועברו מתאולוגיה לפוליטיקה בתור אמצעי הטיעון.

מסתכלים אירופים וא"כ אמריקאים ראו את העולם המוסלמי דרך זכוכית מצוחת של קטיגוריות מערביות ומוסלמים ברצונם להיראות כמודרניים חיקו אותו מנהג. על-ידי כך הם הטעו את החוקרים המערביים. למעשה, מושגים מערביים שגורים, כגון לאומני, סוציאליסטי, מתקדם, מהפכני או ימין-שמאל, אינם מתאימים להכרת עמים אלה, טוען לואיס.

אירופה והאיסלאם

אבל הערבים הגיעו לישות פוליטית רק במאה ה-20, וב-400 מאות השנים, הנציג של העולם המוסלמי בתודעת המערב היה הטורקי. לפני הרפורמה של אטאטורק אחרי מלחמת העולם הראשונה, השתמשו הטורקים בכתב הערבי; הנביא שלהם היה מוחמד, אישיות ערבית (כמו ש„הנביא" של הנוצרים היה יהודי). האיסלאם היה העיקר, ההבדלים (החשובים מאד) בין טורקים לערבים ניטשטשו בדעה הפופולארית האירופית, ביחוד במאה ה-19 כשרגש העוינות של האירופים היה בשיאו, אחרי גירוש הטורקים מאירופה המרכזית במאה ה-17 וירידת הכוח העותומאני במאה ה-18 וה-19. האוריינטאלים נעשו נושא לצחוק, אולם גם נשאר משהו מהאגדה של ימי הביניים על גדולת נסיכים מוסלמים. כך הם מופיעים, למשל, באופרות של מוצארט או רוסיני, אנשים מוזרים ולפעמים אכזרים אולם גם נדיבים, סובלים והומאניים, תמיד בצבע של קצת הומוריסטית. לפעמים הם נראים יותר הגונים מהאירופים.

בדעת הציבור האירופי גם קודר חשש שאהדה רומאנטית עלולה להטעות מדינאים בימי המלחמה הרוסית-טורקית בשנות השבעים של המאה ה-19, שנסתיימה בקונגרס הברליני ב-1878. דיזראלי בתור ראש ממשלת אנגליה לא רצה להרשות את כיבוש קושטא על-ידי הרוסים. מדיניותו היתה מבוססת על הרחקת רוסיה מהים התיכון מטעמי בטחון הקיסרות הבריטית-הודית. ואילו המפלגה הליבראלית שבראשה עמד גלאדסטון, היתה אנטי-טורקית, בגלל הזוועות שהטורקים עשו נגד הנוצרים (ביחוד בולגרים) בבאלקאן. מתנגדי דיזראלי טענו שהישראלי מעדיף את הטורקים משום שבתור יהודי הוא רואה כל האוריינטאלים כבני-דוד. העוסקים של לואיס מצטט מגילויי דעת אנגליים מהזמן ההוא, הם מדהימים.

עוד ב-1924 כתב יועץ אחד למשרד החוץ הבריטי בהוכיח היסטורי כי דיזראלי „היה באופן עקבי יהודי וציוני" וכי „ריכוז בצדק(!) יחסו את מדיניותו במזרח הקרוב לאינטרסים הטבעיים שלו". אבל, דיזראלי היה גאה על מקורו היהודי, אולם במדיניותו במזרח התיכון רק המשיך את הקו של פיט, קאסלראג, פלאמרסטון, ואחריו לויד ג'ורג', צ'רצ'יל ואחרים, כולם פטריוטים נוצרים באמונה.

היהודים תרמו הרבה למחקר המזרח ולמדע האיסלאם. כשההיסטוריון המוסלמי הטורקי אחמד ראפיק זמר מסויר באירופה, אמר כי הדבר המפליא ביותר שראה היתה האוניברסיטה בבודפאשט, שם מצא פרופסור יהודי שהסביר קוראן לכתה של סטודנטים נוצריים. זה היה גולדציהר המפורסם. על השני מזרחנים יהודים יש ללמוד פרטים רבים מהמאמר האנציקלופדי של ד"ר לואיס. בפסיפס הספר הזה מדע חומר רבגוני בו טמונות פנינים של הסברים ופירושים להבנת הבעיות המסובכות.

אחד הדברים המתייחסים באופן ישיר לעניינים אקטואליים הוא הדיון על אנטישמיות כביכול ערבית בזמננו. פרופסור לואיס מתנגד בכל תוקף לשימוש במושג „שמי" או „ארי" או אנטישמי וכדי משום שאין למלים אלה יסוד גזעי או מדעי, הן אינן מתארות לא שפות ולא עמים. ערבים אינם „אנטישמיים", הוא אומר, משום שאנטישמיות מודרנית היא תופעה אירופית-נוצרית. היא התגובה של הנוצרי לתני ליהודי אחרי האמנסיפאציה, בהוספת שרידים תיאולוגיים ופסיכולוגיים מימי הקדם. גורמים כאלה אינם משפיעים באיסלאם. מצד אחר, אין להכחיש שחיי היהודים בארצות מוסלמיות היו גן-עדן. אדרבא, יהודים ונוצרים היו מקופחים תחת שלטון מוסלמי. אולם חדירת האנטישמיות המודרנית לעולם הערבי, נובעת משלוש סיבות: השפעת אידאולוגיות אירופיות וביחוד התעמולה הנאצית אחרי 1933. שאלת ארץ-ישראל עוררה התנגדות ערבית עזה, אך זהו סיכסוך פוליטי, לא „אנטישמיות" במובן המקובל. השינוי לרע במעמד המיעוטים במזרח התיכון, בעת מהפכות סוערות. פרופסור לואיס סובר כי הגורם השלישי הוא מכריע, והוא מטעים את דעתו באופן מאוזן וברור. אך נדמה לי שהוא ממעיט במקצת בחשיבות העימות הפוליטי ע"י רלטוי [?] באצילה זו, הרי סיכסוך זה מספיק לגמרי, לפי כל מידות אנושיות ופסיכולוגיות, להסברת השנאה הערבית.

לא קשה להבין שהערבים מרגישים את עצמם מושפלים והסרדונים [?] ונוטים לא רק להשמצת האויב אלא גם מקבלים בברכה כל הסבר הנראה כמוכיח כי אויב זה הוא כוח שטני הרוצה להשמיד את העולם התרבותי כולו. הוכחה כזו מבאו בספרות האנטישמית האירופית, ביחוד ממקורות רוסיים וגרמניים.

סולידאריות כל העם היהודי באשר הוא שם עם מדינת ישראל, הודגשה בקול רם בתעמולה הישראלית, ביחוד אחרי מלחמת ששת הימים. לכן היה הגיוני שהערבים ראו את הדבר באותן העיניים; ר אין פלא שמיגאים ערבים, או המנהיגים הרוחניים והתעמולנים שלהם, נכבשו לפיתוי להשתמש בספרות הנאצית הגסה ביותר בתור נשק פסיכולוגי במלחמה זו. בודאי זו גם היתה תקווה למשוך בעלי בריות באוססטוף [?] הרוחני של עמים אחרים, ביחוד העמים שאצלם גולדה ספרות זו הכניסה את יצילותה. אין להתפלא שמארגני „מסע צלבי" זה גם מאמינים שזהו הדרך להחדיר לתודעת העמים של המזרח הערבי את השנאה המכונה באירופה „אנטישמיות" למרות שהמלה איננה מדויקת.

מצב טראגי וכרוני זה, מלבד השלכותיו המעשיות, מעורר בנו גם הרהורים עיוניים. ראשית, אם היה אפשר למנוע את האיבה הקטלנית של עם שאנו עלינו לחיות, ושיתחדר משתקף בפרקים שמגיש לנו פרופסור לואיס בספרו. אם, כמו שרבים חושבים, לא היה צריך בהכרח להגיע למצב זה להא בהגנו והיהודים בבעך 50 השנים האחרונות בקצת יותר בגישות ורגישות, לא נדע לעולם.

מחשבה מלנכולית היא שעתה יש ממליצים לחזור לשיטות אפולוגטיות נגד אנטישמיות, שאבותנו הציונים מאסנו בימי הציונות הקלאסית. שבגרמניה דגלה „האגודה של אזרחים גרמנים בני אמונה יהודית" בסיסמא של "Abwehr des Antisemitismus" אנו מעטו כי הציונות תשים קץ לפולמוס מסוג זה. הוא אינו יעיל, והוא יהיה מיותר, האנטישמיות תיעלם עם קום הציונות. זו היתה אחת ההאשליות שהיו לנו, וזוהי אחת האכזבות שעלינו לעמוד בפניה.

עולה חדש ופטור ממס

31 בדצמבר 1973 הוא היום האחרון לקנות בלי מכס

הזדרז לנצל את זכותך לקנות בלי מכס לפני התאריך הקובע

Graetz Constructa Fakir — מחירים לעולים חדשים ופטורי מס

פאר תוצרת גרמניה

Graetz — טלויזיות גרץ

דגם	גודל	מחיר בל"י	מועד הספקה הובלה אוירית
באירנס 2127	17"	—.1,230 ל"י	תוך 15 יום
מארקגרף 2350	24"	—.1,350 ל"י	תוך 15 יום
נובורנר — פרינרס סנטור 2355	24"	—.1,550 ל"י	תוך 15 יום
מנדריין — רהיט 2380	24"	—.1,985 ל"י	תוך 15 יום

Constructa — מכונות כביסה, מדיח כלים

דגם	מחיר	הובלה ימית
C.V. 520 מכונת כביסה	—.1,990 ל"י	תוך 30 יום
C.V. 545 מכונת כביסה	—.2,190 ל"י	תוך 30 יום
G.S. 130 מדיח כלים	—.2,343 ל"י	תוך 30 יום

Fakir — אוגרי חום, רדיאטורים, שואבי אבק, מנקי שטיחים

דגם	מחיר	הובלה ימית
אוגר חום 2 קילוואט	—.680 ל"י	תוך 30 יום
אוגר חום 2½ קילוואט	—.805 ל"י	תוך 30 יום
אוגר חום 3 קילוואט	—.893 ל"י	תוך 30 יום
רדיאטור שמן עם טרמוסטט 2 קילוואט	—.563 ל"י	תוך 30 יום
רדיאטור שמן עם טרמוסטט 2½ קילוואט	—.617 ל"י	תוך 30 יום
שואב אבק ומנקה שטיחים מודל 350	—.640 ל"י	אפשרית הובלה אוירית או ימית
שואב אבק ומנקה שטיחים מודל S.17	—.780 ל"י	אפשרית הובלה אוירית או ימית

המחיר כולל: 1. הובלה. 2. ביטוח הובלה. 3. שיחרור מהנמל ע"י עמילי מכס. 4. הובלה למעבדה. 5. בדיקה במעבדה. 6. אחריות לשנה.

רמפון אימפורט בע"מ

תל-אביב, רחוב החשמונאים 119, טלפון: 263040, 268904

תחת קורת גג אחת

תוכל למצוא את כל השרותים הדרושים לקניה, למכירה, להשכרה ולניהול נכסים.

לין דר Lin Dar

חברה לנכסים והשקעות בע"מ

רחוב שמאי 12 כניסה ב', טלפון 233778 ירושלים

ברשם לוק

הגידו כן לזקן!

כל אדם מזדקן כל יום גם אם אינו אוהב לחשוב על כך.

כל אדם זכאי לקיום מכובד לעת זקנה.

פנסיה ממלכתית מכובדת מגיעה לכל אדם, שכיר או עצמאי, עולה חדש או עקרת-בית.

מקיצבת הבטוח הלאומי אי-אפשר להתקיים.

מאות אלפי זקנים בישראל הם חסרי מקורות קיום מספיקים.

הליברלים העצמאיים יזמו הנהגת פנסיה ממלכתית לכל האוכלוסיה, הגישו הצעת חוק ולוחמים בעקביות למען עניין זה. הם לא נזכרו בכך רק לקראת הבחירות.

הצבע לע

חזק את הליברלים העצמאיים.

גם אתה תזדקן.

המפלגה הליברלית העצמאית

למען זכויות האדם

הצטמקות רוחנית בתנועת העבודה

מאת אליעזר ליבנה

נראה שמסתיימת ההנהגה של מפלגת העבודה במערך הציוני

התחסלות הגלויות ושיבת האומה הישראלית לארצה היא תופעה היס־טורית ללא־הקבלה. אין להגדירה כתנועה לאומית אף שהביאה להקמתה של מדינה לאומית; אין לראותה כתנועה סוציאלית אף שהיא מבו־בשת צורות סוציאליות חדשות; אין להחזות כתנועה דמוקרטית אף ש־היא מעבירה מיליונים ממקום למקום. הציונות כוללת את אלו; אך יש בה משהו נוסף והוא העיקר: המשך היעוד הישראלי בנסיבות אכסיסטנ־ציאליות מופלאות, התקבצות האומה בארצה העתיקה, עימות עם למצי ה־מודרניות תוך יניקה ממקורות עבר. הציונות מופעלת בידי אומה לא־גדולה ומתגשמת בארץ קטנה, אך משמעותה אוניברסלית. אין למוד אותה במושגים נפוצים בחוץ, אך אפשר להתחייע בחשיבה ציונית כדי להבחין במיבעם ומיבם.

ככל ששיבת ציון מתקדמת גובר קיצבה, מתרבות העליה והתבעים מ־מדי התנחלות מקיפים יותר. בשיאיה של תקופה ציונית תהום ונבוכים מול אתגרי תקופה חדשה. השוני ה־ציוני כלפי המקובל בחוץ נראה מרתיע, הגמים המתרגבים פורצים אופקים שנורים. הכמיהה ל„גורמ־ליות" מתקוממת נגד עימותים מת־חדשים; התנועה מתכווצת, והוצי שיבת ציון הופכים למעבבים. עולה משמרת ציונית חדשה.

*

במשך מאה שנה ויותר נשאו יהו־דים חודים בעולה של שיבת ציון: הרחיבו ישובים עירוניים, יצרו רוב יהודי בירושלים, הקימו מוסדות או־טונומיים, יסדו עתונים עבריים, ר־פתחו בהתיישבות חקלאית. הם נק־ראו אחר כך „ישוב ישן", אך בל־עדיו לא היתה אחיזה ל„חדש". בי־נתיים נגלו אתגרים מפתיעים וסכ־נות חדשות, בארץ ובגולה. העליה ההגונגה, אחרי ההתנחלות רחבו, ר־בדרשה העזה פוליטית בלתי־שגורה. הראשונים לא היו מוכנים לכך, רעי־נונים פנה הם נתכווצו בקליפתם. בסוף המאה הי"ט עברה הבכורה בשיבת ציון לציונים חילוניים: בי־ליו, מקימי המושבות, מייסדי ההס־תדרות הציונית ומתווי מדיניותה. הציונות להטיל ספק במקורות מעלם תשיבותו? ביקורת תנועת העבודה בגדם אפשרית היתה כיוון שהתקיימו ונשאו בעול; עליתם של אנשי ה־תנועה — כיוון שהיה לאן ללכת ובנגד מי להיאבק. בראשיתה של באה זו בצטמקה רענונות של הציר־בות החילונית הליברלית ופחתה רגישותה לנמוני הזמן: לא היתה מודעת לאתגר הגואה של חלוציות והתנחלות. הנהגתה של שיבת ציון עברה לידי תנועת העבודה.

*

תנועת העבודה הגיעה להנהגת ה־ציונות ולשלטון פוליטי במדינה כי־וון שמילאה תפקיד ראשי ביעדים הציוניים — חלוציות והתנחלות. ב־כך היה כוחה, לא בהשקפות סוציא־ליסטיות שאימצו לעצמם אנשיה. חוגים יהודיים שונים, מהם לאומיים, באמנים היו יותר להתפיכות סוציא־ליסטיות שלטו באירופה, אך הם התנדפו בכור־המצרף של הזמן. תנו־עת העבודה הציונית צלוחה למעמדה, כיוון שכבוגדיה סילקו מהתמישות הסוציאליסטית כל מה שהפריע ל־ציונות השאירו מה שהתאים. לפ־תע לא הניק, עיונתי מחשבה שנות־רו גבלעו במעש התיישבותי גדול. שלילתם הגלה להיות מוחשת כאשר החלוציות וההתנחלות אבדו את רא־שוניותם בעולמה של התנועה.

מחשבתה הסוציאלית של תנועת העבודה כוונה לתכלית ציונית. הס־תדרות העובדים הוקמה במתכונת ריכוזית (להבדיל מאיגודים מקצו־עיים בעולם) לעשותה מכשיר לקלי־טת עליה, התיישבות ופיתוח קואופ־רטיבי; מייסדיה לא שיערו שהריכו־זיות תשמש אמצעי לשררה פוליטית ואילו ההתיישבות תאבד את ראשו־ניותה. העבודה העברית היתה פעולה לשחרורת יהודים לרובדי־כלכלה ר־חבלי ארץ נוספים, ולא בצידם של עובדים ערביים; לא עלה על דעת הוגיה שתיהפך סיסמה לוויתור על חבלים ארצישראליים.

*

בשנות החמישים הגיע פעלה ה־ציוני של תנועת העבודה לשיאו. התיישבות צעירה נמשכה, אך מיב־צעה הגדול היה העברת מאות אלפי עולים לעיסוקים פרודוקטיביים ולהת־נחלות ענפה, בכוח הכוונה ממלכתית. ההתנחלות הרחיבה את התשתית הר־ציונית על שטחים חדשים. חלוציות והרחבת התשתית הארצית קשורות היו זו בזו ובלתי־אפשריות אחת בל־עדי האחרת.

*

עם התקדמות שנות השישים דללה העליה ואיטה ההתנחלות. תחומיה ה־קטועים של המדינה ניראו כסופיים. לא הבינו שהתהליך הציוני בראשי־תו, וההפסקה היא זמנית. עתיד ה־חברה הישראלית נראה באור הדגי־מים מעריבים שונים. והעיקר: ה־האומה הציונית במציאות המיסית הפ־פה התקרשות פנימית בלב התנועה, וזיון סביל לאחר פעלתנות דינמית יובל תמים והחוקה בשלטון עשרות שנים רצופות.

מלחמת ששת הימים היתה הפתעה, ויותר מכך תוצאותיה. לא היו מוכ־נים לשלב הציוני החדש מבחינה נפ־שית ואינטלקטואלית, חברתית ופולי־טית. השטחים החדשים הביכו, הצ־ליה מבריה"מ היתה בלתי־צפויה.

ושוב התאשר: כל עוד התהליך ה־ציוני בעיצומו אינו ניתן ליישום ללא חלוציות נועזת והתנחלות נירחבת. צורותיהן מתגוונות, הטכניקות מתח־לפות, המרכיבים המקצועיים והטרי־טוריאליים משתנים, ומופיעים כינו־יים חדשים להליכים ידועים, אך ה־מהות נשארת בעינה — שינוי מק־צועות הרגלי־עבודה, הקמת תשתית ארצית חדשה להמוני עולים, שם יפתחו את מלוא יכולתם תוך יזמה ואחריות עצמית.

החלפת הפיסוק עשויה להיות קרי־זה „הסבה" במקום „הכשרה"; בכך לא נעלם המאמץ הכרוך בה. הקליטה אינה מתחלקת עוד בין יסוד כפרים רגילים, זריה של עיירות ודחיסה לאזורים מטרופוליטניים; פירושה עתה הקמת ערים־ממוצעות מתוכננות בייצורן ומקפידות על סיב סביבתן, והקלטות מדעית מוגנה מיעוש, ב־אחרים צחיחים לכאורה הם רובה של ארצנו. כל זה — חלוציות מובהקת, העזה משקית והתחשלות אנושית, אלא עתה בממדים מקיפים בהרבה ותוך פיזור־אוכלוסין רדיקלי לאין שיעור, מאשר בעבר.

אפשר לפרנס מהגרים בכרכים מצופפים ומנוקים, אי־אפשר להחיות בהם המוני עולים. אלה שני הליכים סוציולוגיים שונים. אפילו תימצא תעסוקה וייבנו שיכונים, תפ־רוץ אי־נחת. אם עלייה־כוללת אינה מלווה התנחלות־כוללת, הופכת ה־קליטה לפליטה, וההתערות גיגלית כ־שולית, והירידה כמהותית.

*

התופעות מתריפות עם הלחצים ה־אקולוגיים המודרניים, והאוטיניים ל־אזורים דחוסים, ביחוד לאתרים מט־רופוליטניים. ההגות הציונית שיערה התפתחות זו, שללה ריכוזי כרכים, העריכה את החקלאות לא כגורם־ייצור בלבד, וצידדה במיזוג אלמנ־טים תעשייתיים וכפריים, טכנולוגיים וטבעיים בצורות־ישוב יהודיות. ה־תופעות את תפישת־החיים היהודית. עתה נעשה הדבר ציווי־חיים דחוף.

רוב האוכלוסיה היהודית מצטופפת בשפלת החוף. זיהום האוויר והמים, השחתת הקרקע ועיקור הסביבה הטב־עית, מחמירים. אתרים מבורכים הפכו כיסי־חום ומוקדי־מחנק. הכמויות ה־דחוסות קוטלות את איכות החיים. ה־זיהומים הפיסיים מבשילים לחץ נפ־שי. ההתנגדות כופה ניכור. הגירוד־יים המתמידים דוחפים להתגררות הד־דית. הרעש מחריש את כושר ההקש־בה, והצמידות הכפויה מקהה את הגישה הנדיבה.

ללא תמורות אקולוגיות, מחמירות הבעיות הסוציאליות. המצוקה האנו־שית איננה ניתנת לריפוי בתנאים ה־סביבתיים המצויים. אין סיכוי להב־רת רווחה ללא רווחה ארצית. האוו־רים הישנים־מצופפים לא רק בלתי־מסוגלים להשריש ולהבריא באי־גולה, אלא נידרש פיזור אוכלוסייתם למנוע את ניוונם והשחתת נופיהם.

התנחלות מסועפת, הרחבת התש־תית הארצישראלית והקמת קהילות רעננות בנופים חדשים לא היו דהור־פות בתולדות השיבה הציונית כפי שהן דחופות וחיוניות כיום. העולים המשפחות הצעירות, בני המושבים החוסרים קרקע בכפריהם וילדי הפר־ברים התנוקים במגוריהם ובחוותים בעיסוקיהם, זקוקים לכך בעת ובע־ונה אחת. אין קידום לשכבות מקופחות ללא קידומה של ההתנח־לות. היא נעשית מוקד בעיות ה־חברה הישראלית.

*

אותו זמן שרויה הנהגת המפלגה יורשת תנועת העבודה בהצטמקות רוחנית, נידהמת מול האתגרים הציו־ניים הבלתי־צפויים ואובדת עשתו־נות בפני התופעות והברותיות החד־שות. מנהיגיה אינם מבינים את בני הזמניות של השניים והקשר ביניהם. הדאגה לשמירת השלטון תופסת מ־קום מכריע בחישובים ובהחלטות, כ־אילו אינם יכולים לקיים את מפלג־תם ללא הנאות השלטון ותוקפו. אי־גם חשים, כנראה, שהצמידות המת־מדת בין מפלגה לממשלה, נוטלת משתיהן את אופיין הדמוקראטי, ומד־מינה בהדרגה את רסתם המוסרית ורגישותם האינטלקטואלית של המח־שיבים. ריקון החזיה הציונית נימנה על תהליך זה, וכן הרפיון כלפי מוש־גים המוחדרים מבחוץ. שירות הקיים, „בטחוני" בלשונם, גיראה להם הבטחה הכל; ובטחון זה כולל לא רק הבטחה בפני סכנות־חוץ, אלא את בטחונם הם להתמצא במממדים החופפים את רוחם הרגילים.

מבלי משים, הועמד סולם־הערכים הציוני על ראשו. הבטחון הצבאי אינו עוד תנורות־הגנה לארץ ישראל ההולכת ומתמלאת ישובים יהודיים, אלא ההתנחלות הפכה אמצעי בטחו־ני־מישבי. חבלים ארציאליים בירה־בים, ריקים שלא־בבקרה ונדרשים ל־מליוני עולים שלא־באקראי, מאב־דים בעיניהם ערך עצמי ונחשבים כ־עמדות־מגן ומשלטי־אתראה בשביל הישובים המצויים.

תמיכת ההכוונות נוטה לא להר־חבת התשתית הארצית, אלא לחלוקה בין לקוחות ישראלים מצויים; ומת־גשת סתירה אנטי־ציונית, בין ה־אינטרסים של הישוב הקיים והצור־כי התרחבות וההתנחלות. הלעג שבש־פך על תפישה זו מפי אבות תנועת העבודה נשכח (או מועלם). החשש בפני המרחב דוחף לחפש בטחון ב־התכווצות, אי־הנהיות מול הקצב ה־גואה כופה אישיות משוטות. ההתנח־לות צריכה איפוא להיות „סלקטי־בית", לא מירבית; השלום חזוי על־ידי החזקה חלל ארצי קטוע; „התד־מית" מרופדת מליצות דיפלומטיות שחוקות, שעה שהעלאת יהודה של הציונות בעולם־משתנה הוא אתגר אינטלקטואלי נועז.

כך הגענו למצב הענוס המסוכן שבמשך השנים הלא־מועטות מא־מלחמת ששת הימים ישבו בשטחים המשוחררים, להוציא ירושלים, לא יותר מחמשת אלפים נפש; ומצב זה מעיך לקראת שנות השבעים הנוה רות מגיה תוספת של עשרים אלף ב־ערך. המוני העולים והמצוססים מ־ריבויו הטבעי של הישוב נועדו להי־דוס באתרים ישנים, ולשם יכוון מירב האמצעים. כדי לכסות את ה־„סלקטיביות" מול לחצים מבפנים נאסר על יהודים לרכוש נכסי־דלא־ניידי ביהודה. האין זו נסיגה מתלד־ציות ההתנחלות כתהליך ציוני קובע וכדרך לפתרון בעיות חברתיות ו־ואת בתקופה יהודית הרה עתידות הרבה השתנה באפיה של מפלגת העבודה על גלגוליה, מאז עלתה ל־משמורה הציונית: הרבה הצטמק ו־נידלדל, התרוקן ונתעוות, דעך ונימ־וק — וזיון נודע בגולגלותיהם של גופים פוליטיים ותנועות ציבוריות. מבחינה זו לא תוצדק התמיהה. אך הגיעה השעה לשאול: שמא מסתיימת ההנהגה של המפלגה במערך הציוני ובמסכת היהדיה־מודרנית? האם ל־המשיך בשליחותה של תנועת העב־בודה בנסיבות שונות־מאוד מעתות היולדה, הלא מצריך הדבר מסגרות חדשות?

השאלה מועמדת כאן לבירור.

משבר האנרגיה מדאיג גם את הקומוניסטים

מאת ס. ל. סולצברגר
The New York Times
מיוחד ל„הארץ"

הונג־קונג

על אף השיפור הניכר ביחסים המדיניים ובקשרי הסחר בין המע־רב למזרח, נראה שהעולם הקומו־

ליאוניד ברז'נייב

ניסטי עדיין אינו מאמין שבשיפור היחסים יש משום התקרבות אידי־אולוגית וצמצום הפער בהשקפות העולם בין המחנות היריבים.

למסקנה זו אפשר להגיע אפילו מדבריו של ברז'נייב עצמו המרבה לשוטט בעולם. רק אשתקד אמר ברז'נייב לכתב „פראבדה": עלינו להיות מוכנים שהמאבק ילך ויגבר והוא אף יקבל צורה חריפה של עימות בין המשטרים — הקומוניסטי והקפיטליסטי.

ואף על פי כן, ירד על שני המח־נות היריבים הבורח הבלתי בעיב והבלתי צפוי של התקרבות, כשהמע־רב נוטה לכך לא מתוך ברירה תופ־שית, אך מתוך הכרה וכורח המצי־אות. ואילו המזרח מנסה ללכת ב־עקבותיו ולהדביקו. התקרבות אידי־אולוגית זו נובעת מהשותפות הבלתי מבוקשת שנכפתה על בני דורנו ב־שני הגושים כאחד לצורך הטיפול בבעיות המביאות בהכרח להשפעה גומלין אידאולוגית מצד לצד. בין הבעיות המשותפות לשני העולמות תופסות מקום ניכר בעיות האנרגיה, איכות הסביבה והמטבע.

לפי התחזית, צפוי גם לברית־המועצות ולגרורותיה המזרח־אירו־פיות מחסור באנרגיה. אמנם לא צפויה להם מצוקה דומה בהיקפה ובחומרתה לזו שבפניה יעמדו אר־ה"ב, יפן ומערב אירופה, אך ברור שבואו של המשבר הבלתי־נמנע על הגוש הקומוניסטי סותר את החזר־תיה של מוסקבה רק מלפני שנה או שנתיים.

מתוך הנתונים הסטטיסטיים ניתן לחזות מראש שעד שנת 1980 תעלה צריכת הנפט העולמי והגז הטבעי בארצות ה„קומאקון" (המקביל ה־קומוניסטי לשוק האירופי המשותף) על התפוקה. לפי האומדן, יצטרף ה־גוש המזרחי ליבא כ־175 מיליון טו־נות של נפט גלמי מדי שנה, רובו מהמזרח התיכון ומאפריקה. מומחה מהונגריה מעריך שגם יבוא הגז ה־טבעי יגיע אז לכדי 130 מיליארד מטרים מעוקבים לשנה.

דאגה מפני הזיהום

בריה"מ צימצמה בהדרגה את תכ־ניותיה לייצור האנרגיה בשנות ה־60, אולם אפילו אז קצרה ידה מל־הגיע למטרות. אחת המסקנות אליה הגיעו שליטי בריה"מ היא החל־טתם הנחושה לפתח בישה הופ־שית ונתוה יותר אל אוצרות הדלק שבמזרח התיכון, כדי לרוות בו את הצמאון לדלק אצלה ואצל בעלי־בריתה.

לפי שעה, לא סבלה התעשיה או תכניות התיעוש בארצות הקומוניס־טיות ממצוקת הדלק, שכן הן ע־דיין נתונות בשלב התפתחות והן רחוקות מרמתו של המשק האמרי־קאי, האירופי והיפני. למשל, מ־צויים בברית־המועצות אחד־ותצי מיליון מכוניות פרטיות, לעומת 85 מיליון מכוניות בארצות הברית.

ואף על פי כן, בעוד שהאוויר ש־מעל לאימפריה הקומוניסטית רח־בת הידיים נקי יותר מהאוויר שב־יפן או במערב, מהמרים המהנד־סים הסובייטיים זימור עצום באו־צרות המים על־ידי הסייתם של הנ־הרות הגדולים בסיביר. יתר על כן, טיפול בלתי־מספיק בשפכים ר־בפסולת התעשיה כבר גרם לזיהום חופי הנהרות, ובעיקר של אלה ה־זורמים אל הים הכספי. אגמים ונה־רות הולכים ומזדהמים בכימיקלים המשמשים לדישון השדות.

המשק הסובייטי המתוכנן מנסה להקים סכר בפני סכנת הזיהום ב־טרם גדלו מימדיו. מוסקבה מסלקת מתחומי העיר כ־200 מפעלים הגור־מים לזיהום. עתוני בריה"מ חדלו להתפאר ש„המדינה שלנו לא תר־שה לעולם לזהם את האוויר".

המשבר המוניטרי במזרח

ההתפתחות המעניינת ביותר מב־חינת חריגת הבעיות המודרניות אל מעבר לגבולות, היא התפשטות ה־משבר המוניטרי הקפיטליסטי על פני העולם המרכסיסטי, אשר עד כה התאמץ שלא להיות קשור לב־סיס הזהב ולהימנע כניקה לגופים בין־לאומיים, כגון „קרן המטבע ה־בינלאומית". עתה יש תמוהים אם מוסקבה, המרחיבה בכוונה תחילה את היקף הסחר עם המערב, לא תהי־יה נוטה יותר לקחת פעלה בדיר־נים על בעיות המטבע העולמיות.

ביניסטר האוצר ההונגרי העלה השנה דרישה כי המערכת המוניט־רית של ארצות הקומאקון תגיע ל־דרגה יעילה יותר של מיזוג, כדי ל־הגיע למטבע משותף, אשר ימלא את התפקיד של שער חליפין ראלי. כן תבע אותו מומחה פיננסי הונ־גרי, כי המערכת המוניטרית של ה־קומאקון תהיה קשורה בקשר הדוק עם המערכות המוניטריות האחרות שבעולם.

לדעתו, עסקות הקלירינג, הנעשות ברובלים, את כל הסימ־נים של עיסקות רב־צדדיות, אלא שעיסקות הקלירינג האלה, המחש־בות את העודפים והגרעונות, מקי־פות חלק קטן בלבד של הסחר בין ארצות הקומאקון. אחת הסיבות ה־עיקריות לכך היא העובדה שהמט־בע המשותף עדיין אינו ממלא את התפקיד של שער חליפין מציאותי.

ככל שהאורתודוכסיה הקומוניס־טית הסובייטית מתאמצת לגרש כל מחשבה על התקרבות אידאולוגית אל המשטרים האחרים, אין מנוס ואין אפשרות להתחמק מהבעיות האכ־זריות המשותפות לכדור הארץ שלנו כולו, ההולך ומצטמק והכופה על תושביו דאגה משותפת וטיפול משו־תף בבעיות.

כפי הנראה, אין עוד למנוע הת־קרבות אידאולוגית בין המחנות.

המערכה על שיבת ציון מברית המועצות

מתוך העקרונות

וקווי הפעולה של הליכוד

א. המערכה, המדינית והציבורית, על הבטחת זכות העליה החפשית ליהודים מבריה"מ לארץ־ישראל, היא בעלת משמעות היס־טורית, להצלת אחים ולהבטחת עתידה של מדינת היהודים.

ב. על מדינת ישראל, והעם היהודי כולו, לנהל מערכה זו בהתמדה ברחבי תבל, גם בעזרת דעת הקהל הנאורה בארצות החפשיות, עד אשר יינתן לכל דורשי ציון בבריה"מ לשוב למולדת.

ג. אין להשלים עם מכסת עולים, חדשית או שנתית; נעמוד על מימוש הזכות לעלייתם של היהודים בבריה"מ, ללא כל הגבלה מספרית, או אחרת.

ד. הצעת התיקון של הסנטור ג'קסון וחבר הקונגרס ואניק, היא חיונית להבטחת זכות העליה החפשית מבריה"מ; משום כך מו־טלת חובה על העם היהודי ועל ישראל לתמוך, ללא סייג, בהצעת החוק הזאת, אשר הרוב המכריע בשני בתי הקונגרס של ארצות הברית מחייבים אותה.

ה. ביום החמישי ביוני 1967, היום בו מדינת ישראל יצאה להגן על עצמאותה וקיומה נגד תוקפנות אויביה, ניתקה בריה"מ את היחסים הדיפלומטיים עמה.

אם ממשלת בריה"מ תיזום ותציע חילופי שגרירים בין שתי המדינות, תעמוד ישר־אל, לפני חידוש היחסים הדיפלומטיים, על כך ישוחררו כל אסירי ציון ותובטח זכותם, ללא מכשול, של היהודים בבריה"מ לשוב לארץ־ישראל, מולדתו ההיסטורית של העם היהודי.

הליכוד

גח"ל, הרשימה הממלכתית, המרכז החפשי, תנועת העבודה למען ארץ ישראל השלמה

מר בגין־ תן סיכוי לשינוי!

מר מ. בגין מכריז
שוב על "אלטרנטיבה".
זו הפעם השמינית.

משונה.

אין מדינות דמוקרטיות
בעולם בהן מנהיג
אופוזיציה נכשל יותר
מפעמיים – ואינו מסיק
את המסקנות.
אולם מר בגין אינו
מסיק מסקנות אלו.

אתה החלטת נגדו
שבע פעמים –
אבל הוא אומר:
"בעיקרים לא טעינו.
תמיד ראינו נכוחה.
לא השתנינו ואיננו
צריכים להשתנות".

הוא אינו משנה דעותיו.

אנו סומכים עליך שגם
אתה לא תשנה דעתך.

הצבע "אמת".

תן להם את קולך וחזק את קולם

הצבע אמת

המערך/מפלגת העבודה הישראלית-מפ"ם

מול מערך וליכוד

הסרת העיוותים — צורך דחוף

דרושה מדיניות של מחירים ושכר לחיסול מכת השביתות ולמלחמה באינפלציה

מאת ח"כ גדעון האוזנר

החיים המפלגתיים במדינה רצו־ים עיוותים חמורים. החוק מעניק זמון ניכר למפלגות בלי שיציג כל צאים לגבי משטרן הפנימי. הצי־ק היחיד לסיוע הכספי למפלגות פלגתיים, על חשבון משלם המסי־ים, הוא בכך שהדמוקרטיה זקוקה קיום מסגרות מפלגתיות. עיקרון זה חייב גם דמוקרטיה בחייהן הפני־יים של המפלגות: בחירות חש־יות וחפשיות, חיסול ועדות המי־יים למינוין בהרכבת הנציגות ל־נסת, והליכים מינימליים של נוהל קבועים על פי החוק.

אין זכר לכל אלה. היתה, לפי ידוע לי, מפלגה אחת (ל"ע) שגם הרה את נציגיה לכנסת וגם קבעה ת מיקומם ברשימה, בבחירות סגו־יות השאיות על ידי מוסדותיה. פלגות רבות לא נהגו כך. הן קי־לו כסף רב למען הדמוקרטיה ועשו יתה פלסתר בבית פנימה.

כאשר עיוות נעשה על ידי שני גדולים" בצוותא, ניתן לו הכשר ושותקים את הביקורת לגביו, ל־ג זה שייך חוק באדר־עופר, שכל מתו לעוות את רצון הבוחר, לגזול ת קולות מרשימות קטנות ובי־ניות לטובת הגדולות. זה היה מע־ה גלוי של שוד פוליטי שהציבור יך לזכור אותו ביום החשבון ה־דמפלגתי ולהעניש את שני ה־תפים לעבירה. עכשיו נוסף לסדי־: זו עניין החדרת אלופי צה"ל עבר, למאבק הבין־מפלגתי. מקובל על הכל, כדבר מובן מ־ין, שצריך להרחיק את הצבא ל פוליטיזציה. למעשה, משתמ־ת מפלגות משמאל ומימין, באלו־ צה"ל לשעבר במערכת הבחירות, ום ניצול הפופולריות שזכו לה פקידים בשורות. לשם כך מנהלים אתם בהכרה משא ומתן עוד בהיו־תם לובשי מדים, זמן רב לפני שחרורם, ומבטיחים את שחרורם למועד שיהיה הולם את החוק: לא פחות ממאה ימים לפני הגשת הרשימות. נתברר כי במקרה מסוים התקיימו המגעים המפלגתיים אפילו כמה שנים לפני כן. כאשר שר הבטחון נשאל על כך בכנסת, בשאילתא ש־הצגתי לו, השיב כי אין זה נוגע את פקודות מטכ"ל.

אם כך הדבר, הרי שגם הפקודות וגם הסדר הציבורי — לקויים. כי במציאות זו יוחשדו להם קצינים ב־כירים הרוצים להיכנס לפוליטיקה, אחיזה במפלגות עוד בתקופת שרו־תם, ודווקא בשיא הצלחתם הצב־אית, שהרי אז הם מהווים נכס ל־מפלגה. אם התופעה תתמיד תהיה התוצאה הבלתי־נמנעת פוליטיזציה של הדרגים הבכירים, שיזכו להגיע להצגה למנהיגות במפלגות. אין סכנה גדולה מזו לצה"ל, ולאמון של הציבור במפקדיו. כאשר יהיה מקום לחשוד שקצינים גבוהים מתמרנים עצמם, בשלב כלשהו של שרותם, לכניסה לחיים המפלגתיים, על ה־פלוגות הפנימיות שלהם, יתערער בהכרח האימון הקיים באוביקטיביות של פועלם ובעצמם הביטחונית. אז אי אפשר יהיה עוד להסתכל עליהם כעל נכס של העם כולו, אלא יחו־שדו כעסקני מפלגות לעתיד. ייווצר רינון סביב הקצונה, למי ולאן מוע־דות פניו של קצין זה או אחר עם שחרורו מהצבא.

המערך והליכוד עשו שרות רע למדינה כששיתפו את אלופי צה"ל להצטרף לחיים הפוליטיים, מיד עם שחרורם. נוכח האטימות משמאל ו־מימין לעניין חיוני זה, יהיה הכרח בחוק שיאריך לפחות את תקופת ה־המתנה מאז השחרור מהצבא עד ל־כניסה לתפקיד של יצוג מפלגתי.

מכת השביתות

סכסוכי עבודה הם נושא כאוב בשנים האחרונות. עלה מספר השבי־תות וההשבתות בהדרגה מ־100 ב־שנת 1968 ל־168 בשנת 1972. בשנה האחרונה הלכו לאיבוד, עקב סכסו־כים כאלה, כרבע מליון ימי עבודה, קרוב ל־90,000 עובדים שבתו או הושבתו.

חופש המאבק המקצועי הוא הישג סוציאלי ראשון במעלה. באותן מב־שי מתבסס העיקרון על הנחה כי כל צד עשה לו את חשבונו. העובד מח־שב מה מגיע לו. הוא אינו מסכים שהמעביד ינצל את עמלו להתעש־רות קלה, ולכן הוא זכאי לאיים ב־שביתה כשאינו בא על סיפוקו. ה־מעביד, מחשב את הפסד השביתה כנגד תוספת השכר שדורשים עוב־דיו. תוך משא־ומתן ביניהם מגי־עים הצדדים להסדר, כל אחד מתוך חשבון הכדאיות שלו. בהעדר הסדר — תפרוץ שביתה או השבתה, אשר בעקבותיה עלול מפעל להתמוטט ו־להיסגר. גם זה מביאים המעביד וה־עובדים בחשבון וחישובי הכדאיות.

כל זה כוחו יפה לגבי הסקטור הפרטי במשק העיקרון פועל שם ביעילות יחסית. מכל מקום לא היו לנו בעת האחרונה סכסוכי עבודה חמורים במשק הפרטי. שם, דווקא, מסתדרים הצדדים ביניהם. הזעזו־עים פקדו אותנו בעיקר בסקטור ה־ממלכתי והציבורי. האם גם כאן ני־תן להחיל את העיקרון של חופש המאבק המקצועי? באלה הרי אין כל יכולת לעשות את חשבון הכד־איות הכלכלית, ודאי לא מצד המע־ביד.

מה שווה למדינה הפסקת שידור תים רפואיים עקב שביתות רופאים או אחיות? אי אפשר כלל לעשות חישוב כזה. מה כדאי לממשלה ל־שלם בתוספות שכר כדי למנוע את הפסקתם של שרותי התקשורת למען לא תנותק המדינה מהעולם החיצון?

פועלים שובתים בנמל אשדוד

כאן אין כל מקום לחשבון הכדאיות, שהוא המנחה במשא ומתן חפשי של עובדים ומעבידים. יתרה מזאת: ב־סכסוך עבודה במשק הפרטי סובלים המעביד והעובדים. במשק הציבורי — סובל הציבור כולו. המדינה יכו־לה בעצם לספק כל דרישה להעלאת שכר. אולם אז הצורך לקצץ בשי־רות אחר או להתכון באינפלציה.

אין, איפוא, הקבלה בין חופש המאבק המקצועי במשק הפרטי ל־מאבק במשק הציבורי.

כאשר הממשלה עומדת מהצד ד־מתינה לתוצאות המשא והמתן בין ההסתדרות לבין התאחדות בעלי ה־תעשיה ולאחר מכן „מאמצת" לעצ־מה את התוצאות — כבר בכך יש עיוות, כי המדינה היא מעביד מסוג מיוחד והיא חייבת לנהל משא ומתן משלה לקביעת שכר עובדיה. אולם כאשר לאחר מכן פורצים בזה אחר זה, בסיטונות, סכסוכי עבודה בין הממשלה ועובדיה האין כל נסיון למצוא דרך להסדר כולל שימנע או לפחות יפחית את הזעזועים, הרי שמשהו יסודי פגום כאן.

עובדי הציבור מתלוננים כי כל עוד אינם מכריזים שביתה אין איש שם ליבו לתביעותיהם ואין להם עם מי לדבר. רק כשפורץ הסכסוך אצים שרים ומנכ"לים ועושים ימים ולילות למצוא פתרון. לכן אין להם דרך אחרת, לדבריהם, להעלות את דרי־שותיהם ולבוא על סיפוקם. לעתים יש צדק בטענה זו. נפגשתי, במס־גרת הסיעה שלי בכנסת, עם הנהגת ההסתדרות הרפואית לפני הכרזת שביתתם. הרושם היה כי לוא הוצע להם, לפני השביתה, מה שהושיגו בעקבותיה — לא היתה השביתה פורצת. יש, איפוא, צורך חיוני ב־קיומה של מסגרת מחייבת שבה ני־תן לדון ברצינות על תביעות שכר לפני שפורץ הסכסוך.

זה שנים מעלה התנועה כי ב־שרותים ציבוריים יונהג תיווך חובה בשרותים מסוימים, החיוניים לצי־בור כולו, אף תונהג בוררות חובה. התיווך יקים מסגרת שתחייב את שני הצדדים להאזין זה לזה ולבחון בכובד ראש את ההצעות ההדדיות. ואילו הבוררות, שתהיה מחייבת ב־מספר מוגדר של מפעלים, תעניק לעובדים מסגרת ציבורית אוביק־טיבית ככל האפשר לבירור תביעות השכר שלהם ותחייב במסקנותיה גם את המוסדות הממלכתיים. הרווח ה־נקי לציבור תהיה רגיעה מסוימת ביחסי־עבודה.

מפתיע שהממשלה סרבה להתדיין בבוררות עם מדעני משרד הבטחון, שבגלל סודיות עיסוקיהם אינם יכו־לים אפילו לגלול בפומבי את תביעו־תיהם. רציתי להעלות את הנושא ל־דיון בכנסת ושר הבטחון התנגד. הכנסת, לדעת המערך, אין לה בכלל להתערב בסכסוכי עבודה. גם כאשר כל המדינה נעשית נגוד על הכנסת לעמוד מהצד. המערך אף קבע ב־מצעו לבחירות בהסתדרות כי הוא „ישקוד על חופש המאבק המקצועי, יתנגד לחוק בוררות חובה ולהגב־לת זכות השביתה". חד וחלק. כ־אילו לא פקדו אותנו לאחרונה זעי־זועי השביתות, כאילו הכל בסדר, וכאילו אין כל צורך בהתערבותו של המחוקק.

אין זה כך. מן ההכרח להסדיר דברים מסוימים על ידי חוק. בשלב ראשון דרוש חוק האיגוד המקצועי, למען יהיה ברור, בין השאר, מעמדת הדרך בחירתו של ועד עובדים וכן באיזה הליכים אפשר בכלל להכריז על סכסוך עבודה: באסיפה כללית, בהצבעה חשאית וכו'. כן יש להד־גיש את התיווך והבוררות כאמצעים יחידים שיש בהם כיום מסגרת אל־טרנטיבית לבירור יעיל וצודק של תביעות שכר, ולהרגיע, את הסערות של סכסוכי עבודה.

המערך מתנגד לכך. האם יתמוך בכך הליכוד? בעבר נקטו לעתים דוברי „חרות" בסכסוכי עבודה, ב־מסגרת סיעתם בהסתדרות וכן ראשי הסתדרות העובדים הלאומית, עמ־דות נוקשות וקיצוניות. בכנסת דיב־רו נציגי גח"ל אחרת. היתמוך הלי־כוד בלב שלם בתיווך חובה ובבור־רות חובה במסגרת האמורה? במשך השנים בהן השתתפה גח"ל בממשלת הליכוד הלאומי, לא חוללו בציניה כל שינוי בנדון, ולעומת זה תרמו לסילוקו של אלוף לסקוב מניהול רשות הנמלים, כשניסה להתגבר ל־הפקרות ביחסי עבודה.

המלחמה באינפלציה

האינפלציה אוכלת בנו בכל פה, ועברה אצלנו את כל המקובל ב־עולם. אך במקום להתמודד אתה החליטו קברניטי הכלכלה הישראלית כי „יש להתרגל לחיות עם אינפל־ציה". במקום מדיניות בא האילתור של הקפאת מחירים שהמשק כבר לא עמד בה ושאין יודעים מה יבוא אחריה.

הדבר המסוכן ביותר באינפלציה הוא הכניעה לה, כאילו היתה גזירה מהשמים שאין תרופה נגדה.

בעולם כולו נאבקים בתופעה זו. שם כבר „גילו" שגידול התפוקה אינו צריך להשאיר את הרווח בכיסו של בעל המפעל, אבל גם אינו מכ־רח להתבטא באופן אוטומטי בהוצ־את שכר, כמו אצלנו. פעולה מ־תוכננת ומתואמת יכולה להוביל ל־עתים להוזלת מצרך, עקב גידול תפוקה, ובדרך כלל — לשיתוף ה־עובד ברווחי המפעל. יש המציעים כעת שיתוף כלל העובדים ברווחי כלל התפוקה המוגדלת, על ידי כך שמפעלים יחויבו לתרום לקרן תפו־קה, ממנה ייקנשו בבורסה ניירות ערך — שיחולקו בין השכירים. באופן זה כל אחד ייהנה מגידול הייצור בלי שיוגדם כח קניה מוגדל של מזו־מנים לשוק. העובד יקבל תמורה של רכוש בעד המאמץ שלו להגדלת הייצור והתפוקה. רכוש זה ניתן להמיר במזומנים באופן מבוקר, בדרך כלל רק כעבור זמן.

ארבעת ה„יתר"

יש גם תרופות אחרות שכלכלנים מצביעים עליהן. ניתן להחליש את ארבעת גורמי העודפים־היתרים אשר דוד הורוביץ מתריע עליהם: נזי־לות־יתר, השקעות־יתר, תעסוקת־יתר וצריכת־יתר. הצעות כאלה ל־אחרות גבוהות ובחלקן גם מופעלות בארצות רבות, באמצעות מוסדות קבע, כגון „מועצת המחירים וה־הכנסה" באנגליה, „מועצת השכר", „ועדת המחירים" בארה"ב, „ועדת המחירים וההכנסות" בקנדה וגופים דומים בצרפת, בשוודיה ובהולנד. במוסדות אלה מתקיים בהכוונת ה־ממשלה, מיפגש קבוע ומתמיד של האינטרסים השונים במשק, המתפ־שים את הדרך לריסון הרווחים, ל־ויסות השכר וליציבות מכסימלית, באותו — שם מתעצבת מדיניות של מחירים ושכר. ואילו אצלנו, בהעדר מדיניות, מקימים בחפזה גופים אד־הוק, מאולתרים לפי צרכי הרגע כשהכל כבר בוער סביב, כגון ועדת המלחמה באינפלציה שבכל פעם מ־שהו פורש ממנה וחוזר אליה הלי־פות, ושאין לה השפעה של ממש על המציאות הכלכלית.

בארה"ב מפעילים את „טנק המח־שבה" במיטב הכוחות הכלכליים ה־אינטלקטואלים לקבלת חוות דעת בלתי תלויה. בישראל, בה מצויים בעלי מחשבה מבריקים ברמה בינ־לאומית, אין נזקקים להם להכוונת המדיניות.

בשעתו נעשה נסיון לקיום קבע של מועצה כלכלית עליונה. הנסיון הוזנח בעיקר מפני שהממשלה לא רצתה לקשור את עצמה לתכנית כלכלית ולתוצאות הדיונים המקצו־עיים. נוח היה לה בלעדי אלה. באין תכנית כלכלית כוללת המתבטאת ב־פועל, באלצים השכירים לתבוע תו־ספות יוקר שאינן מגדילות עוד את כח הקניה שלהם ואילו המעבידים יכולים להשלים בשקט עם הספירלה העולה של שכר ומחירים, כל עוד המחירים יכולים להאמיר ולהשאיר את מדד השכר מאחור. נפגעות קשה השכבות החלשות של האוכלוסיה, ששכרן מפגר הרבה אחרי ההתיק־רות. הקרבן העיקרי הוא המשק ה־לאומי, המיטלטל כספינה ללא הגה.

התירוץ הוא שכל המחירים בעולם עולים. אבל העליה אצלנו גדולה כמעט פי שלושה מאשר בארצות מתוקנות. ואת כאשר יש לנו, ליד האמצעים המקובלים כבר בארצות אחרות, גם דרכים משלנו לריסון יעיל של זרימת הכסף לשוק והשתו־ללות הצריכה והמחירים. בצד ה־תרופות הבדוקות של קיצוץ ההוצ־אות הציבוריות, העלאת שער הרי־בית להלוואות ממשלתיות, הקטנת המריצים למספר השקעות, יש לנו אמצעי מובהק של הסכון והוא מכי־רה מבוקרת של מקרקעי המדינה. על ידי כך ניתן לספוג מהציבור סכומים ניכרים מאד, המתבזבזים כ־יום על מוצרי צריכה ומוזרות ה־מעלים את המחירים. הנטיה לרכי־שת מקרקעין היא תכונה יהודית, המעדיפים נכסי דלא ניידי על מצ־רכי בלאי. אפשר לנצל נטיה בריאה זו, להוציא חלק מנכסי המדינה ל־מכירה, וגם להטיל לאחר מכן מיסוי סביר על הנכסים שיימכרו, אם רק ישתחררו ראשי הכלכלה שלנו מה־פחד להציע קרקעות לבעלות פר־טית.

כל הכבוד לעקרון הבעלות הלאו־מית על מקרקעין, שוודאי שרת כ־ראוי את הישוב העברי כאשר לא יכלנו למנוע, לא באמצעות החוק ולא בדרכים אחרות, ספסרות במקר־קעין. בעידן המדינה, כאשר והליכים אלה ניתנים לבקרה על ידי מגב־לות ומיסוי, זהו עקרון שפג טעמו. מדוע לא נמכור לפחות למשתכנים את הדירות שהם גרים בהן בשכי־רות? הרי בלאו הכי עוברות זכויות החכירה ליורשים או לקונים שה־חוכרים מוכרים להם את הזכויותי־הם. הבעלות הלאומית היא פורמלית בעיקרה, אך מצריכה מנגנון כבד לגביית שכר הדירה, להחזקת הנכ־סים ולהתמקחות על „דמי הסכמה" במקרה של מכירה.

אנו יכולים גם להשתחרר מה־מנגנון הזה, גם לספוג כספים וגם ליצור אווירה של רווחה. צריך רק להתנער ממיגבלות שעבר זמנן.

הנה כי כן קיימים אמצעים ל־האטת האינפלציה, גם כאלה שכבר נוסו במקומות אחרים וגם כאלה שהם אופייניים לישראל.

קיימים בכלכלה הישראלית יסודות דינמיים בריאים, המוזנקים מדי פעם לפיתוח ולפעילות, אולם מוצר ה־לואי שלהם הוא האינפלציה. יש צורך בהכוונה, בתכנון ובהצעה, ל־שם ריסונה ולשם ייצוב המשק.

(מאמר שני בסידרה)

חמום מרכזי בכל הדירה עם הדוד

אמטור

דגם 1974 הגיע

לכבוד
אמטור מגה אחרי מעיש רח' פישמן מימון 16 טל. 228166 תל־אביב.
אבקש לקבל פרטים נוספים בלי־כל התחייבות מצדי.
שמי ________ כתובתי ________
מס' הטלפון ________

אמטור

228166

אשדוד: אשקור, מרכז מסחרי א', טל. 31328 ● אשקלון: מילמרשטיין, מרכז מסחרי אפרידר, טל. 2438 ● באר־שבע: קרומן גרשון, הדסה 668, טל. 2010 ● בנימינה: ניגו אליהו, טל. 88246 ● גדרה: תנוך ברוך, המנה מרכזית, טל. 91270 ● הרצליה: זהם קזר, העבודה 10, טל. 984476 ● חיפה: המקפיא אלנבי 34, טל. 521755 ● מבשרת: שפר, הכלנית 2, טל. 931739 ● ירושלים: לוסטיג, שטראוס 29, טל. 87685 ● כפר־סבא: סלון השרון, ויצמן 78, טל. 927637 ● נהריה: אלישע, מרכז מסחרי 17, טל. 920139 ● נתניה: פרידמן זגורי, שד' בנימין 14, טל. 28641 ● עפולה: שרבקור, שרה 8, טל. 23913 ● פתח־תקוה: גיל קור, הרצל 33, טל. 911956 ● צפת: פינקלשטיין, ירושלים 79, טל. 30118 ● קרית ביאליק: גבה, דפנה 16, טל. 712604 ● קרית מוצקין: פלג, שד' השופטים 12, טל. 717349 ● רחובות: סלון גרינס, הרצל 171, טל. 953547 ● תל־מונד: זילברמן שרייר, טל. 922609 ● טבריה: רהוסי חן, רח' הגליל, טל. 20225 ● רחובות: להוס, רח' אחד העם 2, טל. 955513.

להשיג בחנויות השקם
לאנשי ההתיישבות העובדת — במשרד מת"ם.

כאבי גב, כאבי פרקים
בריץ מרפא מים המלח
גולדמן, רפוי פיסיקלי תיא רח' ליברמן 10.
פנת שלמה המלך 103 טל. 240495
בין השעות 13—10, 19—16.

רצונך ללמד שעורי־עזר?
הרשם למדריך
המורים 445379

וילונות מפלסטיק
לחדרי אמבטיה, מטבח
תוצרת חוץ
מפות שולחן
מכסים שטיחים
גפנה, תל־אביב, פינסקר 29 פ. טרומפלדור טל. 288770

תודותינו העמוקות שלוחות לאמנים, לאנשים
ולמפעלים הבאים ששמחו אתנו הביאו את:

ברכת העורף לחזית — בפרוס השנה החדשה

1. אלמגור גילה
2. אלוני מירי
3. אלהרר דוד
4. אלוני בצלאל
5. ברדו יעקב
6. בהס אבי
7. בריק פנינה
8. בר־לב אריאלה
9. ברק יוסי
10. גריף גדעון
11. גרנות דני
12. גל עמי
13. גלעדי אריליה
14. דגן עזרא
15. דוד יהושע
16. דורון זאב
17. דן אבנר
18. דיין תיקי
19. דיין ראובן
20. הורוביץ פולדי
21. הלל משה
22. הירשברג מולי
23. וולש ג'יקי
24. וולך יוסי
25. חיימוב אמנון
26. חרד יגאל
27. טל ג'קי
28. ירקוני יפה
29. יובל חנן
30. כהן חופני
31. כוכבי יגאל
32. לוי אושיק
33. לויד ג'ימי
34. לוקה ג'יטה
35. מרגלית מאיר
36. ניר רמי
37. נוטע מרטי
38. נשרי ישראל
39. סגל שמואליק
40. סגל יוסי
41. ספרוני ואתי
42. פוקס אריאלה
43. פליישר ציפי
44. פיק צביקה
45. צוויג אנדרי
46. קופרבוים משה
47. שורר איזי
48. שדה מיכאל
49. שפירא איתן
50. שפילמן אודי
51. שושן גבי
52. שביט עמי
53. שלישית הנשמות הטהורות
54. שטנגר אליעזר
55. תורג'מן רוני

עשרת חברי להקת „סדנת שכונת התקווה"
בבימויו של אלוני בצלאל
הלהקות הצבאיות
תזמורת חיל האוויר
צוותי החוזי של צה"ל

מפעלי „קרגל"
סלומי שמואל
בית"ר „פרומין"
בית"ר „עלית"
מיכניס זניוק
מועצת הפרחים
יקבי אגודת הכורמים הישראליים
מועדון בן־יהודה 77, תל־אביב

יחד עם כל בית ישראל נשואות עינינו לשנת שלום

בברכת גמר חתימה טובה

ענף הוי ובידור
„קרן־אור" לחיילי צה"ל

לעם ישראל, לצ.ה.ל.
לבתי־חר לצמיגים „אליאנס ו„שמשון"
ללקוחותינו, לחבר העובדים ולכל הידידים

שנה טובה וגמר חתימה טובה
שנת שלום. בטחון ושגשוג

מאחלים:

חל"צ בע"מ

חברת לשיווק צמיגים בישראל

המשרד הראשי והמחסן: תל־אביב, רח' תושיה 19, טל. 31405/6

ירושלים:	מסביג מנוס, מנוס יהודה, אגריפס 88	טל. (02)227362
תל־אביב:	בית הצמיג בע"מ, רח' הרכבת 4	טל. 612472־612574
	בכור אלברט, רח' לוינסקי 129	טל. 32332
	„גומיה" בע"מ, קיבוץ גלויות 29	טל. 822939־821380
	כהנא ברוך, רח' המסגר 8	טל. 35208
	כהן משה, רח' השרון 14	טל. 31754
	כל צמיג, רח' טברסקי 4	טל. 35574
	לסרמן־בנימין, רח' מגידו 9	טל. 246157
	מקור הצמיג, שדרות הר־ציון 19	טל. 828552
	משולם נסים, צמיגי דבל, אלקלעי 5	טל. 444954
	סלומקין צבי, דרך פ"ת 40	טל. 35658
	צמיגי־סלומון ב„בית־הרכבי" מגדל שלום	טל. 56611
	צמיגי ארגנטינה, כביש הטייסים	טל. 749675
	רוזנר אהרן את יצחק הייבלום גבעת הרצל 99	טל. 820796
יפו:	אלקים אבינדור, דרך שלמה 35	טל. 826077
	הניפור, רח' אילת 4, פינת הרצה 5	טל. 823817
	מרכז הצמיגים בע"מ, דרך שלמה 12 (סלמה)	טל. 825028
גבעתיים:	טסלר עוזיאל, יצחק שדה 17	טל. 749334
רמת־גן:	אלפיה יוסף, מודיעין 16	טל. 796142
	לוי אליהו, כביש הרצליה	טל. 796591
בני־ברק:	צמיג לכל, בר־כוכבא 8	טל. 791417
פרדס כץ:	רוזמים יצחק, רח' ז'בוטינסקי 137	טל. 788209
נתניה:	סנדר־שוורץ, תחנת דלק „עוזי"	טל. (053)23016
ראשון־לציון:	ולטר מרדכי, רח' הרצל 80	טל. 941228
רחובות:	הירש אליהו, רח' הרצל 116	טל. 952453
רעננה:	ליס משה, כביש חיפה סבוב רעננה	טל. 921395
כפר־סבא:	מדהאל יעקב, אזור התעשיה א', רח' טשרניחובסקי	טל. 928817
גדרה:	תחנת שרות גדרה, רח' הרצל 3	טל. (055)91059
חולון:	צמיגי רפי, שדרות קוגל 1	טל. 840830
בת־ים:	המהיר — אחים רונבי, רח' האורגים 15	טל. 864314
אזור:	ארזין יצחק — כחלון מנשה, תחנת דלק	טל. 841136
באר־שבע:	ליבוביץ יעקב, דרך חברון, איזור התעשיה	טל. (057)4846
	אחים לנפר, דרך חברון, איזור התעשיה	טל. (057)4200
חיפה:	צפלר יוליוס ובניו, דרך העצמאות 2 (חניון העצמאות)	טל. (04)667338
	רוטנברג—גרין, רח' יפו 129	טל. (04)521675
זכרון יעקב:	גלשטן יעקב (לב־טל), רח' האורגים 6	טל. (063)9306
חדרה:	הרמן אהרון, כביש חדרה—חיפה	טל. (063)22870
	צפלר יוליוס ובניו, כביש חדרה—חיפה	טל. (063)22905
טבריה:	ורדי יוסף, רח' הגליל	טל. (067)20996
	יודר אברהם, רח' הגליל	טל. (067)20108
עכו:	מוסך עכו, דרך הארבעה	טל. (04)910036
פתח־תקוה:	בית צמיגי ארצנו בע"מ, אזור התעשיה	טל. 908416
רמלה:	ארקוסין חיים, הרצל 69	טל. 861425

מוזיאון ישראל
ירושלים
מריאנלה לצילום

חמצן
לחולי לב
אלקטרוסיגנל
גאולה 42, ת"א. טל. 57614

קורס
למסג'יסטים/יות
גולדמן

טלפון: 240495
בין השעות 13—10, 19—16

הפעם הבחירה היא אישית

הצבע
חל
טעמ

להט לתל אביב—יפו

הליכוד

היופי נשאר מאחרי הקלעים

שחמט
משה צ'רניאק

המשחק הבא, ברומה למרבית משחקיו של טאל, מצטיין ביופיו ה„נסתר"; זה שאינו מתבטא במסעים שנעשו במשחק, כי אם בווריאנטים שהוכנו כתשובה למסעי היריב.

לבן: טאל
שחור: סאבו
תחרות סוצ'י, ספטמבר 1973.

1. ה4ף; 2. ד4, ר—ה3; 3. פ—ג3, ג6; 4. ד4, א6; 5. פ—ג3, ב5; 6. ר—ב3, ר—ב7.

סאבו מרבה להשתמש בפתיחה זו אם כי אין הוא משיג בכך תוצאות רצויות. המשחק צ'רניאק — סאבו, בודפשט 1971, נמשך: 7. 0—0, פ—ו6; 8. ר—ג3, פ—ו6; 9. ו4, פ—ב3; 10. מה—ה1, 0—0; 11. צ—ד1, פ—ב—ד7; 12. מה—ה4, ב4; 13. פ—ה2, ג5; 14. ד:ג5, ד:ג5; 15. ו5, ז:ו5; 16. פ—ה—ד4 עם התקפה מוחצת ללבן.

7. מה—ה2, ג5; 8. ד:ג5, ד:ג5; 9. ו4, פ—ג6; 10. ר—ה3, פ—ד4?!
השחור מזמין סערה. אך גם אחרי 10... ג4; 11. ר—ה4 עמדתו בהותה.

11. פ:ד4, ג:ד4; 12. 0—0—0.
בנערה עמדה „לפי רוחו של טאל", הוא מפתה את היריב להמשיך: 12... ב4; (12... ד:ג3; 13. ה:ב5+) 13. פ—ה4, מה—א5; 14. ר:ד4, מה:א2; ועל כך הכין הלבן המשך ראוה זה: 15. פ—ו6+!, כ—ו8; 16. פ—ד7+, כ—ה8; 17. ר—ב5, א:ב5; 18. מה:ב5 ועתה 18... מה—א4 (או 18... כ—ז7; 19. פ—ו6++, כ—ו8; 20. מה—ה8+! עם מט־חנק) 19. מה:ב7, צ—ו8; 20. ר—ב6, מה—א1+; 21. כ—ד2, מה:ד1+; 22. צ:ד1, צ:ד7+; 23. פ—ה2!! את כל הווריאנטים הללו הציג טאל מיד עם תום המשחק.

12... ב4; 13. פ—ה4, פ—ו6;
סאבו, השועל הזקן, אינו נלכד. הוא הרגיש כי בהמשך 13... מה—א5 אורבת לו סכנה, גם אם לא חזה את כל פרטיה.

14. ר:ד4, 0—0; 15. ר—ג5, מה—א5; 16. ר:ה5, צ—ו—ה8; 17. ר—ו6.

מעניין, כי טאל כבר רשם את המסע המתבקש 17. פ—ו6+, אולם אחרי ההלבטות ממושכת שינה את דעתו. הסיבה לכך טמונה בהמשך: 17... ר:ו6; 18. ה:ו6 מה:א2; ועתה, על המסע הטבעי 19. מה—ה5 קיימת האפשרות 19... צ—א—ד8!!, למשל: 20. מה—ו5, פ—ו5; 21. ר:ד8, צ:ד8; השחור מאיים מה—א1+ ובעקבותיו מה:ב2.

17... ב:ו4; 18. ר:ב4, ר:ו4; 19. מה:ה4, פ—ו4;

אילו הבחין סאבו בתחבולה הבאה של יריבו היה ודאי משחק כאן 19... צ—א—ב8, אם כי גם אז די ביתרונו של הלבן כדי לנצח. המסע בטקסט מאפשר לטאל תחבולה יפה ומכרעת.

תחרויות חצי הגמר

ירושלים. סיבוב תשיעי: מגידבין — רוזיק 1:0, ליברמן — דודקוב ½:½, פנביאס — אופנהיים 1:0, יהודיוב — עין־דור 1:0; סיבוב עשירי: דודקוב — מגיבין 1:0, יהודיוב — פנביאס 1:0, רוזיקי־סמס 0:1, דובקין — ליברמן ½:½, אופנהיים — וייסמן 1:0 (אי־הופעה); השלמות: דוד — מגייבין 1:0, דובקין — אופנהיים 1:0.

הדירוג לפני הסיבוב האחרון: מגייבין 7, דובקין, עין־דור 6½ (1), דודקוב 6½, וייסמן 5 (1), יהודיוב 4½ (2).

„מכבי" ת"א. סיבוב אחד־עשר: כרמלי — דומניץ 1:0, פלאם — קליין 1:0, חלפינגר — קורצטג ½:½, מגן — בירנבאום ½:½, לדרמן — קופלוביץ ½:½, קנדלשיין — גלפר 1:0; סיבוב שנים־עשר: דרמניץ — לדרמן 1:0, קופלוביץ' — קנדלשיין 1:0, גלפר — מגן 0:1, קורצטג — פלאם 0:1. סיבוב

שלוה־חצר: קנדלשיין — דומניץ 1:0, מגן — קופלוביץ 1:0, בודשפיץ — ציסקוב 1:0, חלפינגר — צוקרמן ½:½, כרמלי — קורצטג 0:1; השלמות: דומניץ — בירנבוים ½:½, גלפר — לדרמן ½:½, ציסקוב — מגן ½:½, לדרמן — קנדלשיין 1:0, קורצטג — בורשטיין 0:1; בירנבוים — ציסקוב 0:1, דומניץ — בורשטיין 0:1.

הדירוג (13 סיבובים): לדרמן 9½ (1), ציסקוב 8½ (2), גלפר 8½ (1), דומניץ 8½, מגן 8, בירנבוים 6½ (4).

רמת־גן. סיבוב עשירי: בנק — טורס 1:0, קלדור — משיאן 0:1,

בן־ציון — בירנפלד 1:0, צגור — זינגר 1:0, שורק — הרוהי ½:½, שטרן — כנעני 0:1, רדשקוביץ — פלאי 0:1; סיבוב אחד־עשר: בן־ציון — משיאן 1:0, בירנפלד — צגור ½:½, זינגר — רדשקוביץ ½:½, כנעני — שורק 0:1, הרוהי — לב 1:0, טורס — קלדור 0:1; סיבוב שנים־עשר: רדשקוביץ' — שטרן ½:½, צגור — משיאן 1:0, קלדור — שני 0:1 (אי־הופעה). השלמות: רדשקוביץ' — פלאי 1:0, בנק — טורס 1:0, טורס — לב ½:½, לב — בן־ציון ½:½.

הדירוג (12 סיבובים): בן־ציון 8 (1), קלדור, רדשקוביץ' 8, משיאן, הרוהי, כנעני 7 (1), צגור 7, לב 6 (3), פלאי, בנק 6 (2).

חיפה. סיבוב שמיני: בליימן — גונן 1:0, רום — הררי 1:0; סיבוב תשיעי: הררי — פרץ 1:0, שייטולד — הרשברג ½:½, אורץ — בר־זיו 1:0, גונן — מינסקר 1:0, יוזקובסקי — רום 1:0, קלאוזנר — אורן 1:0. השלמות: גונן — פרץ ½:½, בליימן — הרשברג 1:0, אורץ — פוטסמן 1:0, פוטסמן — בדבר 1:0, שייטולד — רום 1:0, בר־זיו — פוטסמן 1:0, רום — הררי 1:0, קלאוזנר — אורן 1:0, לוד־קובבסקי — רום 1:0.

הדירוג, אחרי 9 סיבובים: בליימן 8 (1), פוטסמן 5½ (2), שייטולד 5½ (1), אורץ 5 (2), רום 5 (1), מינסקר 4½ (1), פרץ 4 (1).

בגלל דוחק הזמן

היה מעניין לערוך סטטיסטיקה בנושא: כמה משחקי שחמט הוכרעו בשל דוחק זמן? אם נניח כי דוחק הזמן נוצר כאשר לא נותרה יותר מדקה לכל מסע, נוכח כי לפחות בשליש המשחקים גורם המחסור בזמן להפסד מקרי או החמצת נצחון בטוח.

החמצה הדדית

המשחק כגן — סאנו מן התחרות האחרונה בסן־פאולו, התפתח בדרכים בלתי שגרתיות, המסע האחרון 34. צ"ג—ב7 מאיים מה—א6 עם זכיה בכלי.

סיום משחק מס' 823

סן־פאולו, אוגוסט 1973
סאנו

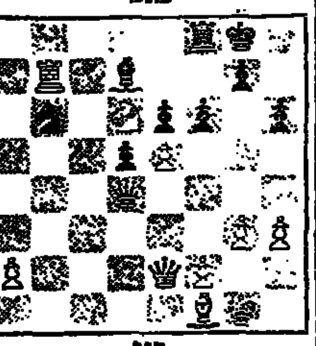

כגן

34... ר—ג6;

אילו היה עדיף במקצת 34... ר—א4, למשל: 35. מה—א6, פ—ד7; ועתה, על 36. צ—א7 או על 36. מה—א7 יבוא 36... ו:ה5! אך שני הצדדים נקלעו לדוחק הזמן ומצאו מעניק שלא להסתכן. מסעו האחרון למעשה מציג היקו: 35. צ—ג7, ר—ד7.

35. ה:ה6?!
כגן רוצה לנצח „בכוח". בשל מחסור בזמן אין תחבולתו ניתנת לחישוב מדויק. אך גם ליריב אין זמן לדייק בהגנתו. בתנאים אלה מעדיף הקרבה כזאת סיכוי מעשי טוב.

35... ר:ב2;
כפוי. אם 35... צ:ו6 או 36. צ—ב8+, פ—ו7; 37. מה—ב3+ וזוכה.

36. מה:ה6+, פ—ו8?;
גם רבי האמנים שוגים בדוחק הזמן. לשחור היו שתי אפשרויות בלבד והוא בחר במסע, שצריך היה לגרום לו הפסד. אחרי 36... פ—ו7! היה קשה ללבן להוכיח את נכונות תחבולתו וכנראה היה צפוי לו הפסד.

37. ו:ד7+ ?
אך עתה תורו של הלבן לשגות. ההמשך 37. פ—ו7+, כ—ו8; 38. מה—ה7! היה מביא לנצחונו של הלבן, למשל: 37... צ:ו7; 38. מה:ו7, מה:ו6; 39. ר—ד3+, כ—ו8; 40. מה—ה8+ או 37... צ—ו8; 38. פ—ה5! ומאיים 39. ו7 או 39. ר—ד3 (38... פ—ו8; 39. מה—ג7 וזוכה).

37... מה:ו7;
המסע המתבקש. אך לו שיחק השחור 37... מ:ו7! היה מעמיד את יריבו בפני בעיה קשה; שכן מציאות הדרך לתיקו אינה מן הקלות ביותר ומה עוד בדוחק הזמן. הלבן כופה תיקו כך: 38. מה—ה7+, כ—ו8; 39. מה—ו6+, כ—ו8; 40. ר—ד3+!! רק כך! 40... מה:ד3; 41. מה—ה7+ והשחור כפוי להשלים עם שח־חזר. הנסיון לזכות ע"י 41... כ—ו6? יביא אחרי 42. מה:ו8 ללכידת המלך השחור ברשת איומי־מט.

38. פ:ג8, מה:ג8;
על 38... צ—ו6 יבוא 39. מה—ה8+.

39. מה:ה8+, כ—ו8; 40. מה—ו6+, כ—ה8;
כמובן, לא 40... מה—ו7; 41. מה:ג8 עם עדיפות ברורה ללבן.

41. מה—ה6+, והסכם על תיקו.

מכונה — 9

שחמט בעולם

ידיעות קצרות. בפורטורוז' נסתיימו משחקי חלת־קרב בצנצונה של לאורים פורטיש אשר צבר 5½ נקודות, ללא הפסד. הוא ניצח את פולוגייבסקי בשיעור 3:1 ואת גלר 2½:1½. במקום השני ובעליה לתחרות ה„מועמדים" זכה לב פולוגייבסקי עם 3½ נקודות. הוא ניצח את ראפאס גלר בשיעור 2½:1½. תהיה זו השתתפותו הראשונה של פולוגייבסקי בשלבה הסופי של אליפות העולם ● התחרות הבינלאומית בסוציי עברה בסימן התמודדות בין שני אלופי העולם לשעבר. עוד נצחון פרשים לטאל שצבר 11 נקודות (מ־15) והקדים את ספאסקי בנקודה. ● נקבעו זוגות ה„מועמדים" שיתמודדו בינואר 1974 ביניהם לבין עצמם. ספאסקי יתמודד עם ביירן ב־פורטורוריקו. פטרוסיאן יתמודד עם פורטיש בספרד, קורצ'נוי יתמודד עם מקינג בארצות הברית ואילו קרפוב ופולוגייבסקי יתמודדו בברית המועצות. בתום משחקי רבע־הגמר יתמודד המנצח של הזוג הראשון עם זה של הזוג הרביעי ושני המנצחים הנותרים ביניהם לבין עצמם (משחקי חצי־הגמר יערכו במרס 1974). קשה להרבות בניחושים אם כי נראה לנו כי לספאסקי ולקרפוב סיכויים טובים יותר במקצת. פטרוסיאן הגריל יריב „לא נוח". פורטיש, כידוע, ניצח אותו מספר פעמים ולא הפסיד אף פעם. דו־קרב מרתק ביותר צפוי בין מקינג לקורצ'נוי.

לחץ איסלנד על שוויץ

ברידג'
משה ברגר

היד שלפניכם נתקבלה מהמפגש בין נבחרות איסלנד ושוויץ בתחרויות על אליפות אירופה שנערכו בחודש שעבר בבלגיה. השוויצרים בקו צפון־דרום הגיעו לחוזה סופי של „3 בלי שליט". הכרוז (דרום) הפסיד לקיחה אחת בהארט ולקיחה אחת בקלאב, והשיג את יתרת אחת־עשרה הלקיחות, שהביאו זיכוי של 460 נקודות לטובת שוויץ.

האיסלנדים התוקפנים הגיעו לחוזה „בתוחי" של „6 ספידס" מצד דרום, הוא בוצע בצורה נאה על־ידי הכרוז פרייקארוויק. מערב התחיל את ההגנה עם ה־K הארט. שדרושה לזכות בלקיחה הראשונה ב־עזר מזרח משליך הארט נמוך. מערב המשיך עם ה־Q הארט שנלכד על־ידי ה־A הארט בדומם. מערב, כמובן, הגן היטב, למרות שלכאורה הוא איפשר לכרוז לזכות בשתי לקיחות הארט. אם מערב נבגע כ־להמשיך בהארט בלקיחה השניה, יכול הכרוז להשתמש ב־A הארט ככניסה לדומם, אחרי שיגנבהו קלפי הקלאב באמצעות היתוך קלאב שניה בדומם. במקרה זה מתבצע החוזה בקלות כי הכרוז יכול להשליך הארט אחד ושלושה קלפי דיאמונד מידו על ארבעה קלפי קלאב שהוגבהו ב־דומם (במקרה זה אין אפילו צורך לגנוב את העקיפה בדיאמונד). ב־סיכום כזה זוכה הכרוז בחמש לקיחות ספייד, חמש לקיחות קלאב ו־

יד השבוע: מחלק צפון אין פגיעים.

צפון
♠ K
♡ A 9 7
♢ 9 7 5
♣ A K J 9 5 3 2

מערב
♠ 7 6 4 3
♡ K Q 6 2
♢ J 4
♣ 10 8 6

מזרח
♠ 10 9 8
♡ 10 5 3
♢ K 10 8 3
♣ Q 7 4

דרום
♠ A Q J 5 2
♡ J 8 4
♢ A Q 6 2
♣ 5

יחד עם שני ה־A האדומים משיג בקלות 12 לקיחות.

לאחר שמערב חיסל את הכניסה לדומם באמצעות ה־A הארט, יש לכרוז משימה קשה ביותר, אך הוא מצא את הפתרון. הוא שיחק את ה־K ספייד בדומם, המשיך משם ע"י דיאמונד נמוך. העקיפה הצליחה כ־אשר ה־Q דיאמונד זכה בלקיחה. הכרוז משך עתה שלוש לקיחות גבוהות בספייד, בעוד מזרח משליך הארט נמוך. הכרוז משך את ה־J הארט, שעליו השליך מזרח דיאמונד נמוך. בשלב זה נראו הידיים כ־דלהלן:

דומם
♠ —
♡ —
♢ 9 7
♣ A K J

מערב
♠ —
♡ 6
♢ J
♣ 10 8 6

מזרח
♠ —
♡ —
♢ K 10
♣ Q 7 4

כורז
♠ 2
♡ —
♢ A 6 2
♣ 5

הכרוז שיחק את הספייד האחרון בידו. מערב השליך הארט ומהדרכם נזרק דיאמונד. מזרח נתפס בלחץ של צבת קשה בשתי סדרות המינור. אך השליך קלאב נמוך ל־לא היסוס. הכרוז שיחק קלאב ב־ידו ומשך את ה־A, K קלאב ב־דומם שלכדו את ה־Q קלאב מיד

מזרח. ה־J קלאב שהוגבה בדומם, וה־A דיאמונד ביד הכרוז השלימו את ביצוען המוצלח של החוזה. ב־סיכום זכה הכרוז בחמש לקיחות ספייד, שתי לקיחות הארט, שתי לקיחות דיאמונד ושלוש לקיחות קלאב שהשלימו את המשימה ה־קשה. איסלנד זכתה איפוא, ב־980 נקודות הודות להישג זה, ובסיכום שני השולחנות יצאה איסלנד ב־רווח של 520 נקודות שתורגמו ל־הפרש של 11 נקודות משחק. לפי כך ניצחה איסלנד במפגש נגד שוויץ בתוצאה של 57:53, לאחר ש־הייתה בעמדת הפסד של 46:53.

אליפות אירופה 1973

הנבחרות שייצגו את ישראל ב־אליפות אירופה ל־1973 (שנסתיימה בשבוע שעבר בבלגיה) השיגו תוצאות נכבדות ביותר. הגדילה לע־שות הנבחרת הפתוחה (גברים) ש־תפסה את המקום השישי בקרב 23 המדינות שהתמודדו על אליפות אי־רופה. נבחרתה זו של ישראל היתה מורכבת מהזוגות הצעירים פרידריך־שאופל, שטמפי־שוורץ, לוויט־הוכציים, והיא לחמה במרץ וב־עקשנות על מקום נכבד בצמרת ה־אירופית, כאשר היא מתמקמת ב־מקומות 3—7 ברוב שלבי התחרות. המקום השישי הסופי מהווה את ה־תוצאה הטובה ביותר שהשיגה יש־ראל בזירה האירופאית (הפתוחה) בברידג'. הישג זה, בשילוב עם ה־תוצאה המצויינת שהשיגו אשתקד צעירי ישראל (עד גיל 27), כאשר תפסו את המקום השני באליפות אירופה לצעירים ובשילוב עם ה־הישג המצויין של המקום השמיני שתפסה ישראל באולימפיאדת ה־ברידג', אשתקד, הופכות למעשה את ישראל למעצמת ברידג' בפועל.

כמצופה זכתה באליפות אירופה (הפתוחה) נבחרתה החזקה של איטליה כאשר היא מקדימה את: (2) צרפת (3) פולין (4) שוויץ (5) אוסטריה (6) ישראל (7) נורווגיה (8) בריטניה (9) שוודיה (10) בלגיה.

גם נבחרת הנשים של ישראל הגיעה להישג נכבד באליפות אירופה לנשים. נבחרתנו שהופיעה בהרכב של הזוגות גבי ביטסי־בן־היינבך, גבי נוסמן־גבי וינר, גבי ברנמן־גבי ליבסטר, תפסה את ה־מקום השישי בקרב 14 הקבוצות שהתמודדו על אליפות אירופה ל־נשים.

פרויד בבולי גראנאדה

בולים
מאת שמואל שליט

דיוקנו של ד"ר זיגמונד פרויד מופיע על אחד משמונת הבולים, שהנפיק לא־מכבר הדואר בגרנדה ב־מלאת כ"ה שנים לארגון הבריאות העולמי.

הבול בתבנית מלבנית־אנכית מראה את במרכזו את קלסתרו של פרויד וסמל ארגון הבריאות העולמי. מסביב מופיעים אלמנטים מקשטים ו־שם המדינה רשום בתחתית הבול. יתר הבולים בסדרה זו הוקדשו ל־אישים שונים שהצטיינו בשטח ה־רפואה — ממציאים, מנתחים ופסיכולוגים.

תל־אביב. יתר הבולים בסדרה יתארו: בית עירית בתים (שעודד) בוכנו סערה ציבורית בהיותו במיזמו ולטעמת רבים. לא... גלי במידה מספקת, אך יחד עם זאת זכה המבנה בשבחים רבים בתחרות מקצועית בעולם); בית ההבראה של „מבטחים" בזכרון יעקב (שזכה בפרס ישראל); בית ספר „עמל" בתל־אביב; בית הכנסת בגבעת רם בירושלים ואולי אף המוזיאון בקריית מרדכי.

הבולים בתבנית מלבנית־אופקית גדולה. מהדגיל צויירו בידי מר א. אלדר, גרפיקאי מחונן מאוד, שצייר בעבר בולי ישראל יפים מאוד. הוא חזר באחרונה מחו"ל, לאחר שזכה בהצלחה מקצועית רבה באנגליה, בעיקר בציור ולא בגרפיקה.

אם לא יחול שינוי בתרשים (במונה) יצוייר המבנה המיוחד ב־מרכז הבול, הכתובת „אדריכלות בישראל" בראש הבול, שם המדינה וערכו הנקוב בתחתית הבול ובשוליים שליד המבנה, או צורת הקונסטרוקציה של אותו בית.

הבולים יודפסו בשיטת דפוס־שקע (פוטוגרביורה) אצל המדפיס הממשלתי בירושלים ואם לא יחול שינוי פתאומי, יוכנסו הבולים למחזור בפברואר ויהיו הבולים הראשונים לשנת 1974.

אדריכלות בישראל

הבולים הראשונים שתוכננו ל־שנת 1974 יוקדשו לארכיטקטורה בישראל. תהא זו סדרת בת חמישה בולים או שישה בולים, שנושא לציורם שימשו מבנים מיוחדים ה־מעניינים מבחינה ארכטקטונית.

השרות הבולאי העביר לי צילום של תרשים לאחד הבולים מהסדרה ארכיטקטורה בישראל, שציורו מראה את בנין הספריה באוניברסיטת

הבול שתבניתו מלבנית־אופקית ערכו הנקוב 0.90 דינר, צוייר ב־ידי אלבן יוקוביץ'. הולמק מבולגר... הוא נדפס בארבעה צבעים אופסט דפוס שטוח, אצל המדפיס הממשלתי ביוגוסלוויה, בגודל 30X37 מ"מ. בגליונות בני 9 בולים כ"א. הבול הוכנס למחזור ב־1 באוקטובר 1974.

מאה שנה להולדת וילה קייטר

הדואר בארצות הברית הנפיק לא־מכבר בול זכרון בודד במלאת 100 שנה להולדת וילה קייטר, סופרת שמתה ב־1947 וב־1922 זכתה ב־פרס פוליצר לספרות בעת יצירתה „אחד מאתנו". אך עיקר פרסומה בא לה בזכות הספר „בכית אבותיה".

הבול בתבנית מלבנית־אופקית מראה את דיוקנה של וילה קייטר. שמה רשום בתחתית הבול והערך הנקוב 8 סנט, רשום בפינה השמאלית העליונה.

כ"ה שנים לשלטונה של המלכה יוליאנה

בחודש שעבר כלאו 25 שנה ל־עלייתה לכס המלוכה של יוליאנה מלכת הולנד. לכבוד המאורע הנפיקו משרדי הדואר בהולנד, בסורינאם ובאנטילים ההולנדיים, בול בציור זהה, עם דיוקן המלכה יוליאנה.

הבול בתבנית ריבועית נדפס ב־הולנד בערך נקוב 15 סנט, בסורינאם 30 סנט ובאנטילים ההולנדיים 40 סנט. דיוקן יוליאנה צוייר במרכז הבול, שם המלכה, שם המדינה ו־השנים — 1948—1973 בחלק ה־תחתון. מצד לראש המלכה צוייר דגל לאום, בכל בול של הארץ ה־מנפיקה.

תלמיד צייר בול „לשבוע ילדים" ביוגוסלוויה

השבוע הראשון באוקטובר הוא „שבוע הילד הנוער" ביוגוסלוויה ולכבודו הנפיק הדואר היוגוסלווי בול־זכרון מיוחד, זו הפעם השמי־שית בהסות „יוניצף" — קרן הנוער שליד האו"ם ובהקשר לשבוע הילד העולמי.

פענח את הצופן [56]

להלן רשומה אימרה של ג'ק לונדון, במספרים שכל אחד מהם מייצג אות מסויימת. ככל צופן, אף זה שלפניך חובר לפי מפתח מסויים, ואם תמצא, על דרך ההגיון או הניחוש, את המפתח המתאים, תדע את האימרה.

האימרה

10 19 15 6 · 7 17 16 17 · 27 16 17 26 11 18 · 18 23 21

16 22 11 10 · 25 7 9 10 · 10 24 9 23 · 27 24 12 13 7

16 19 10 · 25 26 6 16 · 24 25 11 · 16 6 · 10 24 9 23

7 17 16 10 · 18 21 · 18 23 21 7 · 24 17 13 27 18

7 21 25 7 · 10 19 21 27 18 · 10 27 6 26 · 10 21 26

11 10 11 18 16 · 26 18 18

הפתרון בשבוע הבא

פתרון „פענח את הצופן" 55

„ויאמר בי נשבעתי נאם־יהוה כי יען אשר עשית את־הדבר הזה ולא חשכת את־בנך את יחידך: כי־ברך אברכך והרבה ארבה את־זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על־שפת הים וירש זרעך את שער איביו: והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקלי"

(בראשית כב טז, יז, יח)

העורך אברהם סלבין

ללקוחותינו, ספקינו, פקידינו, עובדינו ולכל הבאים עמנו בקשרים
גמר חתימה טובה
ל.פ.ו. עמודים בע"מ
פלסטופול

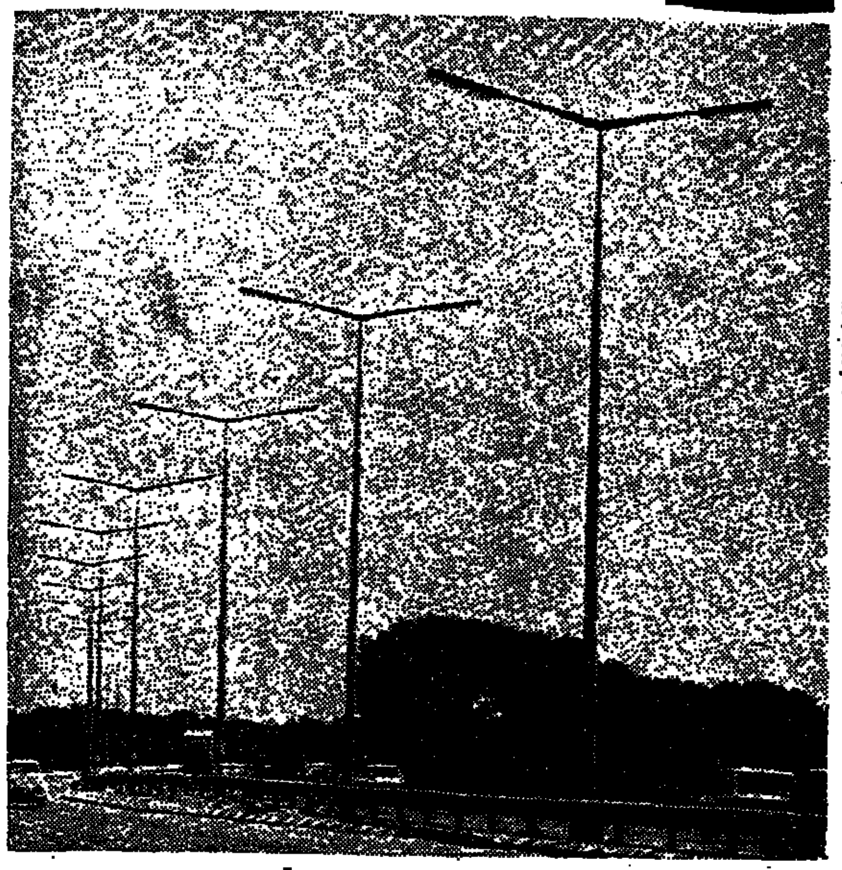

גבעת אולגה

עמודי תאורה מפוליאסטר משוריין
הוכחו בתחליף לעמודי מתכת

בדבר פרטים
נא לפנות למשרדנו: רח' להגרדיה 23 תל־אביב, טלפון 33044
המפעל: איזור התעשיה, קרית אריה, פ"ת

פלסטופול: קל - חזק - צבעוני - חסכוני

24 שעות צלום
בעזרת פלש למצלמה או להשכרה
מבחר פלשים גדול
מקרני שקופיות, מקרני כיסים, בבבור עשיר!
* הגדלות צלויות (9/13) — 40 אגורות!
* צלומי מסמכים — בן רגע!!
פוטו־ברנר
חיפה, רחוב החלוץ 31

דרושה
מרכזיה משומשת
במצב עבודה טוב, 70—50 קוים
לפנות לבית הספר להנדסאים וטכנאים מיסודו של בסמ"ת, ת. ד. 4651 חיפה

כ"ה שנים למדינת ישראל
מרכז ההסברה

כנס ארצי — פלמ"ח
הועדה המארגנת

לוחמי הפלמ"ח - חטיבת הנגב

מגיני קו המים בנגב, מלווי השיירות לדרום, חיות הנגב, לוחמי ישובי הנגב הנצור, בית־אשל ונבטים, כובשי באר־שבע, הודפי הצבא המצרי, משחררי הנגב, מניפי דגל ישראל באילת, כולם, על משפחותיהם, נפגשים ביום ג', ה' דחוהמ"ס, 16.10.73, בשעה 16.00 אחה"צ בפרק הירקון בת"א.

בתכנית: מפגשי רעים
עצרת פלמ"ח חגיגית

דמי הרשמה בסך —.20 ל"י למשפחה יש להעביר לאחת הלשכות המחוזיות של מרכז ההסברה:
ירושלים: בנין משרד ראש הממשלה, הקריה.
תל־אביב: רחוב אחד העם 13.
היפה: רחוב אחד העם 5.
באר־שבע: בנין מרכז הנגב.

לנרשמים יוענק מדליון מיוחד שהוטבע לקראת הכנס ועלון הפלמ"ח.

כולם לובשים חולצות לבנות!
איש בל יעדר!

כ"ה שנים למדינת ישראל
מרכז ההסברה

כנס גולני
הועדה המארגנת

כנס גולני

יערך ביום ג', י"ג תשרי תשל"ג (9.10.73) בפרק הירקון מול מגרשי התערוכה בתל־אביב.

משתתפים בכנס כל החיילים והמפקדים אשר שירתו בגולני מ־1948 עד היום ובני משפחותיהם ובני המשפחות השכולות.
מוזמנים אנשי ההגנה המורחבת — ומגיני הישובים במרחב גולני מתש"ח

דמי הרשמה לכיסוי הוצאות הכנס המדליון בסך —.20 ל"י למשפחה. „מרכז ההסברה — כנס גולני" יש לשלוח עם התלוש המצ"ב ללשכות המחוזיות של מרכז ההסברה:
ירושלים, בנין משרד ראש הממשלה הקריה.
תל־אביב — רח' אחד העם 15
היפה — רח' אחד העם 5
באר־שבע — מרכז הנגב.

גזור ושלח

בזאת מאשר את השתתפותי בכנס גולני.
שם ושם משפחה ________ כתובת ________
טלפון ________ מס' הגלוים ________
יחידה/גדוד ________ השנים בהן שירתתי ________
חתימה ________

פרטי הכנס:
שרות מיוחד של אוטובוסי „דן" יופעל החל בשעה 14.00 לאזור הכנס מהתחנה המרכזית בתל אביב מאחורי קו 43 ברחוב השוק.
בתום הכנס יעמדו האוטובוסים ליד מגרשי התערוכה.

בא להצטייד בלבוש חם.

המיקסר של שנות ה־2000
מיקסר היוקרה
PAUL

באר תוצרת אירופה־
בעל המוניטין הבינלאומי

אחריות ל־12 חודש.

* מטחנת בשר בעלת עוצמה * בלנדר גדול־תכולה ½1 ליטר * קערה ללישת בצק וקצף־מכסה * מסחטה למיץ הדרים
להשיג בחנויות החשמל המובחרות
לפני שתקנה דרוש לראות את PAUL
* המיקסר שישרת אותך בנאמנות עד שנות ה־2000
סולפרד
ת"א, רח' בר־יוחאי 25, טל. 825980

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

פקיד/ה
במחלקת הנהלת חשבונות
נסיון בהנהלת חשבונות
הדפסה אנגלית
תנאים טובים
930795 265228

דרוש
טכנאי קרור
סוג א׳
ועוזר קרור
(תלמיד)
לפנות: פילפסון,
ברזילי 2 ת״א
בין השעות 16—18

לחברה גדולה בחיפה
דרושים מכונאים
לטרקטורים ומכונות חקלאיות.
נא לפנות לטלפון 04-721108, 04-724673.

נעשיות רוגוזין בישראל בע״מ
מחפשים
מכונאי אורג
לנולים: דרייפר — רוטי
תנאים טובים למועמד המתאים.
סודיות מובטחת.
על המעונינים לפנות בכתב או אישית למחלקת כח אדם ת.ד 8 אשדוד.

לאחים קורנברג בע״מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למשרה מלאה
אחים קורנברג
טלפון 821558 או 820752 ת״א

א.ו.ל ישראל בע״מ
תעשיות אלקטרוניקה
דרושים
מסגר מעולה
לעבודות פח וזיווד אלקטרוני
מסגרים כלליים
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות טל. 782141 מר׳ כ״ץ
מבצע קדש 48 בני־ברק 51203
סודיות מובטחת.

מפעל פרטי בענף החשמל
מחפש
מחסנאי - קניין
כישורים:
רצוי בעל ידע בציוד חשמלי
רשיון נהיגה
נא בהשמטן מחסנאי לשעבר במלאות.
פנות בכתב לת.ד. 10159 מפרץ חיפה או לפנות 04-725081. למתאים מובטחים תנאים טובים.
— סודיות מובטחת —

לחברת שיווק גדולה
בירושלים
דרוש
סוכן לקבלת הזמנות
ממוסדות ומהשוק הערבי.
מועמדים בעלי רכב יפנו בכתב בצירוף פרטים אישיים לת.ד. 6700 ירושלים.

למפעלי דינמומטר
דרושים בוחני רכב
כונאים, יוצאי צבא, בעלי רשיון נהיגה
קיימים בעלי פנ מקצועי
תנאים טובים
לפנות למפעלי דינמומטר
רח׳ מרדכי 62 ת״א, מול הסינרמה

למלון גדול ומפואר בדרום הארץ
דרוש
מנהל כללי
תנאים בלתי מוגבלים לאיש המתאים
עם אפשרות בהשתתפות ברווחים
המעונינים יכתבו עם פרוט קורות חיים ת.ד. 14038
למספר 26370
סודיות מובטחת

„אגרידב״
חברה לפתוח חקלאי בע״מ
תל־אביב רחוב לינקולן 9, ת.ד. 20021
לעבודה באפריקה המערבית
דרוש
מהנדס אספקת מים
בעל נסיון בתכנון — בצוע מפעלי אספקת מי־שתיה בישובים עירוניים בינוניים וקטנים.
הכרחית ידיעת השפה הצרפתית על בוריה.

למשרד אדריכלים
דרושה כתבנית מעולה
(עברית/אנגלית)
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 03-221250

דרוש:
מנהל
חשבונות
(אפשר גם פנסיונר)
טלפון: 826534 ת״א.

„אגרידב״
חברה לפתוח חקלאי בע״מ
תל־אביב רחוב לינקולן 9, ת.ד. 20021
לעבודה באפריקה המערבית
דרוש
מכונאי ציוד מכני כבד
בעל נסיון בטרקטורים כבדים וציוד לעבודות עפר.
ידיעת השפה הצרפתית רצויה

לאגד
דרושים
חרטים
עובדי רבולר
כרסמים
משחזנים
בעלי נסיון של שנתיים
נא לפנות בשעות העבודה לטל. 820171 ת״א

ISRAMEX
Company Ltd.
WANTED FOR FIRST CLASS REPRESENTATION COMPANY
GOOD ENGLISH TYPIST
(PREFERENCE SHORTHAND)
WITH SLIGHT KNOWLEDGE OF HEBREW.
GOOD CONDITIONS.
APPLY TO TELEPHONE 248213-4-5 TEL-AVIV.

ל„אחים גולדשטיין״ בע״מ
דרושים:
בירושלים
קבלני שלד
עם ציוד
להקמת מספר בניני מגורים גדולים
לשם קביעת פגישה נא לפנות טל. 02—222632 בין השעות 15.30—17.30 מלבד יום ג׳)

למפעל מתכת באזור חיפה
דרושים: -
1. מנהל ייצור
הכישורים הדרושים:
מהנדס מכונות עם 5 שנות נסיון
ידע בעבוד שבבי,
נסיון בתפקיד דומה
שליטה טובה באנגלית
2. מנהל חשבונות ראשי
הכישורים הדרושים:
נסיון בתפקיד דומה,
שליטה טובה באנגלית
ידע והבנה בהנהלת חשבונות ממוחשבת.
3. מזכירת מחלקה
הדפסה עברית ואנגלית
סטנוגרפיה
נסיון בניהול משרד בעבודה של שנתיים לפחות.
לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 4568, חיפה, עבור מספר 106.

דרושים צעירים
לעבודה אחראית ומעניינת באזור ת״א
- הנתונים הדרושים:
  - השכלה של 11 שנות לימוד לפחות.
  - כושר בריאות תקין.
  - אחרי שרות צבאי מלא ביחידות שדה.
  - בוגרי קורס מיקים לפחות.
- תנאי העבודה:
  - עבודת משמרות (8 שעות משמרת כולל לילות ושבתות)
  - ההעסקה עפ״י חוזה מוחזר למשך שלושה חודשים לפחות (עם אפשרות הארכה).
  - שכר ממוצע של — 1250 ל״י ברוטו לחודש.

התחלת העבודה בהקדם, מותנית במעבר קורס בן מספר ימים במשכורת.
העבודה מתאימה גם לסטודנטים
המעונינים מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 7 אוקט׳ בין השעות 08.30 — 12.00 לרח׳ אבן גבירול 10 ת״א ולפנות לפקיד המודיעין. נא להצטייד בפנקס מילואים ותעודת זהות.

לחברת ביטוח מתפתחת
דרוש
מנהל מכירות
לנהול מחלקת בטוח חיים
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודות, לת.ד. 1144, תל־אביב, „עבור בטוח חיים״.
סודיות מוחלטת מובטחת

למשרד רואי חשבון בחיפה
דרושים
- ✱ בוחנים מרכזיים, בוחנים, מתמחים
- ✱ פקידה כללית
  מדפיסה בעברית ובעלת השכלה.
- ✱ עובד/ת ל־5 שעות, אפשר בגיל הפנסיה, לשליחויות קלות.

המעונינים יפנו בכתב יד בציון השכר הנדרש, ופרוט נסיונם בעבודה לת.ד. 7054 חיפה.
סודיות מובטחת בהחלט.

מפעלי ביר
אמריקאיים ישראליים בע״מ
דרוש הנדסאי כימיה
למעבדה כימית
לא דרוש נסיון קודם.
נא לפנות בכתב אל: מנהל כח אדם, ת.ד. 142, חדרה.
ביר מעולה לכל מטרה

מהנדס מכונות
בעל נסיון עשיר בתכנון מבלטים
לעבודות מתכת
מחפש משרה באזור ת״א
לפנות ת. ד. 36364 ת״א.

מכון ויצמן למדע
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
או פיסיקאי
לאחזקת אלקטרונמיקרוסקופ ואנליזטורים. מתקדמות ולפיתוח מכשור אלקטרוני חדיש, כמו־כן מעגלים לקישור למחשב
משרה 229
על המעונינים לפנות בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם למדור המנגנון ת. ד. 26 רחובות 76100 בציון מס׳ המשרה

דרוש
מהנדס תעשיה וניהול
לעבודה ביחידה מרכזית
להנדסת ייצור בחברה גדולה
רצוי נסיון של 3 שנים.
- לפנות בכתב עם קורות חיים מקצועי אל: כרמון — הנדסת תעשיה וניהול, רח׳ בן יהודה 211 א׳ תל־אביב, טלפון 452061 בין השעות 8.30—13.00.

יבמ IBM
דרושים לנו
נציגי מכירות
לאגף מכונות משרד
לעבודה באיזורי תל־אביב וחיפה
הכישורים הדרושים:
- ✱ השכלה תיכונית
- ✱ שליטה בשפה האנגלית
- ✱ בעלי רכב
- ✱ יוזמה ומרץ.

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב לי. ב. מ. ישראל בע״מ
מח׳ כח אדם ת. ד. 20210
תל־אביב, 61200
יבמ IBM

קולסו בע״מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA USA
ייצור מכשירים אולטרה מדוייקים
חיפה, קרית המדע, ת.ד. 7206, טל 520071
דרושים
1. כרסמים משחזנים
   מעולים
2. פקיד קבלה ומשלוחים
   נסיון בתפקיד דומה רצוי במפעל מתכת.
   שליטה טובה באנגלית.
3. מבקר טיב
   נסיון בעבוד שבבי,
   ידיעת אנגלית.

קדום מקצועי · קדום כלכלי · עתיד בטוח

לחברת שרות ארצית
דרושים
1. עובדים חלקיים
   בצפון הירושלים
   לעבודה חלקית בשעות היום. רכב הכרחי.
2. מזכירה כללית,
   עם נסיון בנהול משרד. רצוי תושבת רמת־גן.
3. פקידה להנהלת חשבונות
   עם נסיון.

לפנות: ת. ד. 39160 ת״א

למפיצים מקומיים של
קונצרן כימי בינלאומי
דרושה
מזכירה / קצרנית - כתבנית מעולה
בגרמנית
ידיעת אנגלית ועברית — יתרון
שעות העבודה: 8.00—15.00
נא לפנות לכמיטריד בע״מ, תל־אביב, מגדל שלום קומה 22, טל. 51461

לשרון
תעשיות מיזוג אויר בע״מ
רמת־גן, רח׳ בלפור 2
(פינת אבא הלל 12)
דרושים
1) טכנאי
מומחה למיזוג אויר מרכזי לפיקוח על הרכבות ושרותים בעל רשיון נהיגה
ידיעה בשפה האנגלית הכרחית.
2) טכנאי קרור
לשרות למזגני אויר ומקררים ביתיים
בעל רשיון לקטנוע.
— סודיות מובטחת —
לפנות טל. 733251 לקביעת ראיון

לחברה גדולה בתל אביב
דרושה מזכירה
המעונינת להצטרף לצוות צעיר ודינמי
הכישורים הדרושים:
- ✱ תעודת בגרות
- ✱ נסיון בנהול עבודות מזכירות
- ✱ ידיעה טובה בהדפסת עברית ואנגלית
- ✱ הופעה נאה

בציון פרטים מלאים נא לפנות לת. ד. 16284 תל־אביב עבור „מזכירה״

דרושה
קורספונדנטית
השולטת בצרפתית ואנגלית
לפנות מרכז לשיווק שדרות 15 תל אביב.

אם אתה
חרט וכרסם
ומעונין ללמוד בניית מבלטים מיוחדים
(הגיל אינו קובע)
פנה אל: פלדה קדרות בע״מ רמת השרון טל: 770236, מ־8.00—14.00.

דרוש
מחסנאי
עד גיל 30
בענף
הקוסמטיקה
•
לפנות בכתב:
לת. ד. 4100 ת״א
עבור מס׳ 2160

רוטופלס בע״מ
תעשיית מוצרי פלסטיקה
ירושלים אזור התעשיה תלפיות ת.ד. 10285
טל: 02-64461, 02-33255
דרוש
שרטט מכונות
רצוי נסיון של 3 שנים לפחות
מקום העבודה — ירושלים
נא לפנות לרוטופלס, טל. (02)33255
ת. ד. 10285 ירושלים
תנאים טובים
למועמד המתאים

דרושות בהורות
לעבודה נעימה ומעניינת
באלקטרוניקה
(באולם ממוזג אויר)
אין צורך בהכשרה מוקדמת
הדרכה תינתן במקום.
לפנות במקום, ביום ראשון, 7.10.73 בין השעות 8—10 בבוקר.
מעליות ישראליפט
רח׳ הקישון 13, (אזור התעשיה) בני־ברק

למיכלי כרמל
תעשיות קרטון גלי בע״מ
דרושים
1. גלף בגומי
   הכישורים: נסיון בגלוף בגומי להדפסה פלקסוגרפית
   תנאים טובים למועמד המתאים
2. חשמלאי תעשייתי
   בעל רשיון מוסמך ונסיון קודם במפעל תעשיתי.
   הדרגה תקבע בהתאם לכישורים.

נא לפנות בכתב למחלקת כח אדם ת.ד. 860 חיפה.

1800 לידות לחודש בכל מקום בארץ
באם יש לך השכלה תיכונית
באם אתה שואף להגיע למעמד מקביל לאקדמאי תוכל להשתלב בענף מתפתח וחדיש במשכורת גבוהה מאד לאחר תקופה קצרה של הכשרה מתאימה.

שם: ____
גיל: ____
השכלה: ____
כתובת: ____

לקבלת פרטים גזור ושלח לת.ד. 28125 ת״א למס׳ 35

מכתשים באר־שבע
מפעלים כימיים בע״מ
דרושים למחלקת אחזקה
◂ מהנדס מכונות
לתפקיד מנהל קבוצות אחזקה של המפעל.
הכישורים: בוגר הנדסת מכונות או כימיה, בעל נסיון של שלוש שנים לפחות בניהול צוותי אחזקה במפעל תעשייתי. רצוי נסיון במפעל כימי. ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
◂ חשמלאים
הכישורים: ידע מקיף בחשמלאות, התמצאות במערכות פיקוד ובקרה, קריאת תכניות חשמל מורכבות. ידע מקיף במנועי חשמל להגנות למיניהן. יועדפו מועמדים יוצאי ח״א במקצוע חמ״ם (פרק א׳). יתקבלו גם חשמלאי רכב ו/או חשמלאי ציוד קרקע. יועדפו בעלי נסיון בתעשיה. תנאי שכר בהתאם לכישורים.
◂ מכשירנים
לצורך אחזקת מערכות מיכשור תעשייתי מורכבות.
הכישורים: ידע כללי במערכות פניאומטיות. ידע כללי במערכות אלקטרוניות. רצויים בוגרי בתי״ס במגמות הנ״ל. יועדפו בעלי נסיון קודם בשטחים אלה. תנאי שכר בהתאם לכישורים.

תנאי תעסוקה מעולים למועמדים המתאימים
סודיות מובטחת
מועמדים יפנו בכתב בציון נסיון קודם ופרוט קורות חיים למחלקת כח אדם, ת.ד. 60 באר־שבע, 84 100

מידוע לצורך עליה

מאת **שבתי טבת**

אין אנו ערוכים לקלוט מיליון עולים ב־10 השנים הקרובות

„העליה לא התגברה, אם כוח קליטתנו תמשיכתנו אנו, פה בארץ, לא יגדל ולא יעצם". דברים אלה אמר דוד בן־גוריון ב־1924 והמה כי הם יפים היום יותר מתמיד. שכן מכאן ואילך אין לה לישראל מקורות לעליית־הצלה ועליה־אין־ברירה. הדרך היחידה להגדיל את העליה, או אפילו לקיימה בקצב השנתי הנוכחי שהוא, היא למשוך יותר עולים מתוך בחירה (ראה מאמר קודם בגליון ה״יש״).

בעצם, אנו עומדים בפני סוגיה חדשה. שהרי רק כעטים שבבעטים עלו לישראל (או לארץ־ישראל) מ־תוך ביסוסים חלוציות, או בלשון יום־יום, מתוך ציונות לשמה. רוב רובה של העליה נדחף לכאן מתוך פחד ומצוקה, בפועל או בכוח. גבר נה האימרה כי ישראל נבנתה על־ידי „עליות קטסטרופליות", קרי של גב־לטי שואה למיניה. על כך אין עו־רים. עתה זו הפעם הראשונה בתול־דותיה שהעליה חייבת להתבונן מבי שבחרו לחיות בישראל ולכונן בה את חייהם. במלים האחרות, „כוח הקליטה המציכתי", בלשונו של בן גוריון, חייב להיות חזק מתמיד.

האבחנה, בבחינת הקליטה, בין ע־ליית־מצוקה לעליה־בחירה היא ר־בת־פנים. ידוע לכל כי לעולי־מצוקה „נותנים פחות", ואילו לעולי־בחירה „נותנים יותר". וכך, כפי שקודר הדים כה עמוק בתודעתנו, ניתנו ל־עולים שבאו בהמוניהם בשנות ה־1950, הפחתונים, הבדונים והאסבס־טונים, ואילו לעולים בשנות ה־60 המאוחרות ותחילת ה־70, ניתנו די־רות מרווחות (96 מ״ר ואף יותר); בתקופת העליה ההמונית לא היו מרכזי־הקליטה ואולפניהם, כוסדות ושרותים שנבנו בביחוד לצורך ע־ליית־הבחירה. לגבי הראשונים היה שריר המושג מעברות, שאינו נזכר עוד במינוח הקליטה הישראלי, ול־אחרי המעברות התנהגה הקליטה־ה־ישירה, או בלשון הפרזאית „מהאניה אל הכפר", מחיפה לחבל לכיש (ב־משאיות).

היום קליטה ישירה פירושה מה־נמל לדירה המוכנה, וזו שאינה ישי־רה עוברת דרך מרכזי־קליטה המב־שירים את העולים תקופה ארוכה, עד חמישה חודשים. היום יש קורסים להסבה בקבוצות, דבר שלא היה ידוע, ואולי אף לא נחלם, בשנות ה־50. למיתה־מקצוע אז נעשתה ב־תוקף הנסיבות. היום יש הבחנה ד־התחשבות בלאה בגלות ובגלות ובאישיות האישיות של כל עולה.

אבחנה אחרת היא שעליית־המצוקה היתה „כובשת", על־ידי כך שלקי־תה ברובה נעשתה „בחוץ": היא א־עד כבשה את בהמי הנגב והדרום ואת האזורים ההררים בירושלים ובגליל. כיום אין לתאר כבלעדי ה־עליה המצוקה את ישוב הנגב והג־ליל, אף לא את מרביה עד־יה־פיתוח. כך אף היתה עליה הקולטת את עצ־מה במידה רבה. בחבל לכיש, דרך משל, לא היה מי שיקלוט את עולי צפון־אפריקה זולת עולי צפון־אפרי־קה עצמם. ואילו עליה־הבחירה תו־בעת קליטה „ביתית", על־ידי הזו־לת, ואין היא כלל „כובשת". אדר־בה, לרוב העולים היום יש כוונות מוגדרות מבחינת קליטתם, אלה רו־צים בתים האלה נהריה, אלה כור־גים בביסתם לדיור בדירה כזאת וא־חרים לוכתים כיטום שהם כבאים להתגורר בקומה ד'.

אבחנה כהותית היא שעליית־המ־צוקה קדמו לפיתוח הנדים לקליט־תן, ואילו עליית־הבחירה זקוקות לכך שהפיתוח־הכולל יקדים אותן. בשנות ה־50 באו העולים וישבו בכבעברות והתחילו לפיתוח, אותו עשו לרוב ב־עצמם, אם בהקמת כפר ועיר חדשים, בבינים והרחבה חדשים ויטוב אחר־רים לא־נושבים. עתה, כדי לקלוט עולים מתוך בחירה, שכ־40% כהם יש להם השכלה אקדמית, חייב ה־תשתית־לקליטתם להיות מוכן בטרם באהם. לכסל, כדעינים צריכים עד־היו כוכבים שיקבלו אותם.

אכבם, יש גם כאן קו דמיון. הוא אולי העיקרון החשוב ביותר לגבי ישראל כארץ־עליה: אין עליה בלא פיתוח, ובמנה הפיתוח תהרוך את גודל העליה. כך קבעו מגבות־הפי־תוח בשנות ה־50 ועד אמצע ה־60 את הכות העולים שנתאורזו, בחוק־לאות, בהרושת־טכסטיל ובכבנו. ב־עוד עכבר עתה ברור שכמנות לא ינחלו הצלחה מלאה לגבי העולים מהוק בחירה. אין היום להעלות על הדעת קליטת עולים מברית המועצות או מצפון־אמריקה בבניה ובהפעלת בית־חרושת חדש למלט או לכותנה.

וכאן יש כעין פרדוכס. שהרי לכל הדעות ישראל חזקה היום ומוכנה — בבחינת האמצעים — לפתח מב־בות־פיתוח לקליטת עליה, מאשר היתה בשנות ה־50. שהרי אז לא רק חסרו אמצעים, אלא שכמעט לא היה מושג ברור מה דרוש לעליה. התקוות שעולים מתימן יצליחו כמעבדי כשד־קים חקלאיים הררייים היותה חסרת כל ביסוס במציאות, וכך שעולים מהררי האטלס יצליחו בגידול־שדה.

היום אין זה כך. לא רק אמצעים גדולים עומדים לרשותה של ישראל, כמעאבים פנימיים והיצוניים (כשד־רה לגיוס כספים התפתח בצורה מ־סחררת), אלא שיכול להיות ביסוס לכשאלותיה מהעולים. הרי זה לגב־רי סביר לצפות שמהנדסים מצפון

דוד בן־גוריון

אמריקה ומברית המועצות יהיו מ־סגלים לפעול בהצלחה בכפעלי וב־שרותי הנדסה, או שרופאים מאותן ארצות יוכלו לקיים היטב שרותי־רפואה. אף על פי כן, ישראל של שנות ה־50 גילתה לאין ערוך יותר נכונות ותעוזה במבצעי־פיתוח לצר־כי קליטת העליה.

אכבם נכון, חלק רב מהפיתוח אז נעשה מחוסר־ברירה — שהוא הביך מדיך נבויך, החלק רב כהוך אינ־רציה. קליטה בחקלאות והתרחבות עצלנית לא רק שלא היתה זרה לרוח הציבור הישראלי אז, אלא שאף נח־שבה כעין גאולה ותרופה. לא בכדי נזרקו אז להלל הסיסמה של „אלף הנקודות". אולם יהא זה לא נכון, וב־מובן אף לא הוגן, לראות את הדבר רים רק כך.

כדי להבין את התליך הקליטה בשנות ה־50 יש לזכור היטב שני דברים עיקריים: א) בהנהגת עבות־רה בעיצבה להגדלת העליה; ב) נכו־נות של הציבור לקבל באהבה (או בלעדיה) את ההכחודות שהיא הד־לה. ממשלת ישראל בהנהגתו של בן־גוריון ראתה בעליה את עיקר העיקרים. היו כל הביקורת (לעי־תים היתה היסבה כאד) חורך כל הקשיים (הכלכליים והחברתיים) ש־עוררה עליה העליה ההמונית הת־מידה בן־גוריון וממשלתו בקו של פתיחת השערים למקסימום של ע־ליה. נראה העליה היה מהגבוהים בסדר הקדימויות הממשלתי והממלכ־תי ולא היה כמצב דבר שהיסכו לע־צותו לעינה. החל בשיבוץ תכנית האכבטים (כאשר יצא ה־צבא למעברות תכל על עצמו הוראה הנחלת הלשון) וכלה בשיבוש מע־רכת החינוך (מסגרות־לימודים כפו־לות ומשולשות, שכירת מורים לא־מוסמכים וכיו"ב).

הציבור הישראלי קיבל עליו את המעמסה בבתמורות שהוליה העליה בתוך רצון, הוא עמד במסמר בנא שבור עליו אורח חיים מיוחד והת־נסה בכל סוגי המחסור — במצרכים בכבדותים, בדיור ובשב־תנועה. כ־שותף סביל נשא כל הציבור בהד־אות העליה. אולם נולדו תגרנות ע־עבו כך מתוך פעילות ושאיפה להקל על העולה מיסורי הקליטה ולעודדו בהתאחדותו. שורת המתנדבים, בו־

עד הבושבים הארגונים אחרים, הצלו את עדכי העליה על גב. וכאשר בנה התנועה הגדולה של תנועת ההתנד־בות עלה על סדר היום הציבורי ה־נושא של „חלוציות ממלכתית". כלו־מר, שאין העליה וצרכי ישראל צרי־כים להמתין למתנדב שיבוא לסייע להם ולקדמם, אלא שהמדינה עצמה חייבת לעשות זאת במלוא התקף. כלומר, משרד החינוך והתרבות וה־ רבי להגבות מורים טובים לישובי ה־עולים, וזו חובה הסתדרות המורים, בנוסף ובנפרד למתנדב. אם אפשר לומר כך, היו דעת הרצון, לפחות ב־חלק מהציבור, ל„אלאים" את ההתנד־בות. בכל מקום, היתה זו תנופה ממלכתית שפיתחה את הנגב הרחוק, ובנתה את אילת, הגלילה ביהוד הג־ליל, ובנתה את גבורת־עליה. אזורים וערים שאוכלסו בעיקר על־ידי עולים.

הנהגה מודעת ובעלת־יוזמה לעליה תכונות מצד הציבור, סבילה או פ־עילה, הביאו לכך שישראל היתה כ־אבן־השואבת לעליה. ואילו היום סו־נה המצב. ראשית, אין עוד עליית־מצוקה הנדחפת בכוח לישראל. ש־נית, אין שאלת העליה עומדת ב־ראש־סטיגי הממשלה ואין הציבור בגלה פוד אותה נכונות לוויתורים.

מבחינה מילולית אין הממשלה בהנהגותה של גולדה מאיר נר־פלת מכל ממשלה אחרת, ביחס לחד־סיבות העליה. הכמה אף, כי ראשת הממשלה עצמה עושה מה שנראה לה כנחוץ וכדרוש. היא נפגשת עם עולים, משתתפת בכנסי מגבנון הקלי־טה וכו' וכו'. בדוגמת להרון אל־ראשיד „הנוסדת" גם היא; פה ושם, מק־רי קיפוח האבהת ומסייעת להם, ולוא בתוקף שאלותיה בלבד. אבל עם כל הכבוד לגולדה מאיר, לכוונתה בנושא העליה ולרצון הטוב שהוא מצלה, אין מעשיה מצטרפים לכדי מנהיגות בירדה וחוכבת ההוראת להגדלת ה־עליה וההבשכה הפלשלת של ישרי־אל כארץ־עליה.

הצירוף גולדה מאיר ופנחס ספיר, כבר אמרנו, אינו אתהו מגע לקליטת עליה שהיו בצעתו דוד בן־גוריון ולוי אשכול ז"ל. כראש־הממשלה ו־אחר־כך כשר האוצר. שכן לגבי הא־חרונים היתה העליה בשלב הגבוה ביותר של מודעותם המדינית, ואילו לגבי הראשונים אין זה כך. בעצם, אף לא אחד משלושת השרים החשו־בים — מאיר, ספיר ודיין — אינו עוסק בעליה כבשאלה המרכזית. זו נדוקה למשרד הקליטה ולמחלקת ה־עליה והקליטה בסוכנות, כשהיא מס־תייעת על־ידי משרד השיכון ומח־לקות במשרדים אחרים.

אפשר לומר, במידה מסוימת של אמת, שעם יצירת משרד הקליטה אין עוד העליה שאלה המעסיקה את הממשלה כולה כגוף אחד. ה„טיפול" נמסר לניגורות, וכך בעצם נוצרה אותה ביורוקרטיה שגולדה מאיר עצמה הולוונה עליה. לוא היתה העליה נושא שגרתי, או לוא נמשכה עליית־המצוקה כבעבר, אולי לא היה בכך כשום רע. במקרה זה די שמשרד אחד יהיה האחראי לעליה השוטפת בשגרתיות.

אולם לא כך הוא. עליית־המצוקה נגמרה וכדי למשוך את עליית־הבחי־רה ולהחזיקה כאן צריכה ישראל למאבק מיוחד, רעיוני, כספי וחברתי. מה שברור הוא שישראל עומדת בפ־ני ברירה: להמשיך בקליטת העליה כפי שהיא נעשית עכשיו, כלומר מתן פתרונות וסיוע ראשונים לעולה, ב־הנחלת הלשון, בדיור ובהבאת תע־סוקה; או פיתוח מגמות חדשות, על־ידי יסוד מפעלים ויזום פעולות המכ־וונות במיוחד למשיכת עולים.

המשך הקליטה כפי שהוא נעשית עתה תביא לישראל עליה של כ־20 אלף לשנה מכל הארצות פרט למזרח־אירופה, וכשל 40 אלף עד 50 אלף לשנה ממזרח אירופה. בניכוי שפור הירידה הקבועה עתה — אבל העתיד יגדל לגבי עולי ברית־המועצות — יתווספו לישראל תוך עשר שנים כחצי־מיליון תושבים. ואולי פחות, אם גורמי הרתיעה בארצות העולם וגורמי המשיכה בישראל ייחלשו.

אם רצונה של ישראל במיליון עו־לים בעשר השנים הבאות, אין ספק כאין היא ערוכה לכך. קודם כל לא מבחינה רעיונית. אין עדות טובה ל־כך מאשר יצירת הקרן בת מאה מיליון דולר לסיוע לקליטת עובדים אקדמאים (עולים וישראלים). קרן זו מעידה כי המחשבה לגבי הקלי־טה התאבנה ואין רעיונה אחרים א־לא אלה של סובסידיה וסיוע. אם מתבקשים חיזוק לשבכה זו, באה ה־רעיה הכלכלית האחרונה והמוכיחה כי הבעיה היא מחסור בפרוייקטים ולא מחוסר בכסף. לוא היו פרוייק־טים חדשים ומוצגים, כבלולא היה נוצר ביקוש לכוח־אדם ומכאן פתח למשיכת עליה. אבל בהיעדר פרוייק־טים כאלה אין בסיוע האישי, או ל־מפעל מסוים, כדי לפתור בעיה של קליטת עליה עם שעור גבוה של אקדמאים. פתרון לאיש זה או אחר כן, לעליה שלמה לא.

העליה משולבת איפוא בפיתוח יש־ראל. בעבר היה זה הפיתוח החקלאי והתעשייתי (בעיקר בנושא הטכסטיל). היום מתבקש לישראל פיתוח מסוג אחר, הקרוי כבר בפי הבריות מד־דע. פיתוח על־ידי יצירת מבוני מדע, למחקר ולהוראה, לתעשיה ע־תירת־מדע ולשירותי־מדע, אף כי יש ניצנים רבים שכצד, עודו תזון הי־חוק מישראל ועודו מבקש גיבוש וניסוח. עודו מבקש מנהיגות המסו־גלת להצעידו כשם שבעבר הצעיד הפיתוח החקלאי־תעשייתי על־ידי בן גוריון, אשכול ז"ל ופנחס ספיר יבד־לו לחיים.

שכן רק על־ידי מאבק ממשלתי אחיד בנושא העליה ורק על־ידי מ־גמת פיתוח חדשה אפשר יהיה לקוות לעליה גדולה ומפתחת, בעתיד.

(מאמר שני ואחרון)

השיגשוג בראי הסטטיסטיקה

מאת **אלעזר לוין**

השנתון הסטטיסטי מוסר מידע אפילו על עסקות השוק השחור

היכן אפשר לברר בדיוק מה היה שער הדולר והזהב בשוק השחור (רחוב ליליגבלום) בתל־אביב? ה־תשובה על כך הפתיע רבים: ה־מקור הרשמי והמוסמך לבירור מידע על עיסקות אלה, שהן בגדר עבירה פלילית, הוא... השנתון הסטטיסטי לישראל, היוצא לאור על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בעמוד 225 של שנתון 1973 (שדף הכריכה שלו מגדיש כי „זכויות היוצרים בפרי־טים זה שייכות למדינה") תוכלו למצוא כי בשנת 1972 היה שער ה־חליפין הממוצע של הדולר בשוק השחור 4.414 ל"י בדיוק — לא פחות ולא יותר. שער החליפין הממוצע של הזהב היה 8,440 לירות לקילו. אכבם, השנתון מורה לציין כי המקור לידיעות אלו הוא העתונות, „ועל כן מהימנותם של נתונים אלו מוג־בלת יחסית".

קצת הלאה, בעמוד 328, תמצאו תשובה לשאלה המנקרת בלב רבים מאתנו בימים אלו של אינפלציה: במה כדאי להשקיע את החסכונות? ב־1972, מתברר מטבלה המופיעה שם, היתה התשואה הריאלית של אגרות חוב צמודות למטבע חוץ (ב־עיקר דולרים ופרנקים שוויצים) 6.6%, בעוד שהתשואה הריאלית של אג"ח צמודות למדד היתה רק 5.3% והתשואה של אג"ח מסוג בריה נעה בין 5.6 ל־6.3 אחוזים.

הוכפל ערכן של מניות

אולי כדאי לקנות מניות בבורסה? ב־1972 היה זה עסק טוב ביותר, כי התשואה הכללית של המניות היתה כ־103 אחוזים, כלומר מי שקנה סל מתאים של מניות, הוכפל ערכו ב־שוק במשך השנה. עובדה זו ידועה לרבים. מה שידוע פחות הוא, ש־התשואה בדיווידנד היתה באותה שנה דלה ביותר — 1.3 בממוצע (ל־אחר ניכוי מס־הכנסה במקור).

רבים סבורים, ועדיין סוברים, כי את החסכונות כדאי להשקיע ברכישת נכסים שונים, מן יפלה מחירים מזאר. ואכן, בשנת 1972 רכשו ישראלים, לפי השנתון, כ־36 אלף מכוניות נוס־עים חדשות (לעומת 24 אלף ב־1971, שהיתה שנת השיא הקודמת ברכישת מכוניות), כ־40 אלף רשמי קול ו־פטיפונים (לעומת כ־35 אלף ב־1971), 73 אלף מכונות כביסה (לעו־מת 63 אלף), 80 אלף תנורי בישול מסוגים שונים (לעומת 51 אלף), 26 אלף מזגנים (ללא שינוי לעומת 1971), כ־17 אלף מכונות תפירה (לעומת 14 אלף), כ־16 אלף שואבי אבק וכ־64 אלף מקררים.

המוצרים הזולים והפשוטים הול־כים ונדחקים הצידה. ב־1972 רכשו ישראלים רק 363 קטנועים — לעו־מת 521 שנה קודם לכן וכ־1200 ב־1970. קנית דודי השמש ירדה ל־3,500, לעומת 19 אלף ב־1971. יש מוצרים שבהם הגיע השוק לרויה, ולכן ירדה במכירתם: קנו רק 78 אלף מקלטי טלוויזיה (מול 111 אלף ב־1971), 36 אלף תנורי נפט לחי־מום ו־29 אלף מערבלים (מול 41 אלף שנה קודם לכן).

התנפלות זו על המוצרים למוצרי חשמל העשירה את בעליהן. אולם הלקוחות — כולנו, למעשה — לא כמעט יצא בצלחת, קנו מכל הבא ל־יד. מכירות המסחר הקמעונאי המ־אורגן, עלו בשנה פוריה זו ב־30 אחוז. האם גבר דוקא מכירות ה־מזון? לאו דוקא. מכירת המזון ב־סופרמרקטים גדלה ב־10 אחוז ל־ערך בלבד, פחות מעליית המחירים של מוצרי המזון. גם מכירות מוצרי ההלבשה לא גדלו. אולם מכירת כלי בית המטבח גדלה ב־24 אחוזים, מכי־רת הדלק והטבק גדלה ב־26 אחוז, וכך הלאה.

תפוסה רבה במלונות

עתה נפנה מן הישראלי הצורך ו־הולך אל הישראלי המטייל. ב־1972 נרשמו בבתי המלון בארץ, ב־כהם בסך הכל כ־18 אלף מיטה, 7 מיליון לינות של אורחים. בתי־המלון גרפו אכבם כבכבם לתיי־רים; אולם למעשה, כ־1.9 מיליון לינות מאלו שנרשמו, היו של יש־ראלים. היכן נוטים אנו להתאכסן? בראש וכראשונה במלונות הבינ־ניים, בני שלושה כוכבים, בהם נר־שם כשליש הלינות של ישראלים. כ־20% אחוז מהלינות היו במלונות בני ארבעה כוכבים. 230 אלף לי־נות נרשמו בכפרי נופש — אבל רק כ־100 אלף לינות במלונות הפאר (5 כוכבים), כנראה, קל יותר להוציא כסף על מכונית ותנור בישול, מאשר על לינה במלון פאר. אגב: למרות תלונותיהם של בעלי המלו־נות, היתה תפוסת החדרים הממוצעת במשך כל השנה כ־66 אחוזים — כאשר התפוסה הגבוהה ביותר (כ־76 אחוזים) היא במלונות הפאר, ש־רוב מכריע מאורחיהם בא מארצות הברית. ככל שיורדת רמת המלון, כך קטנה תפוסתו, ובמקביל הולך ויורד מספר אורחיו הבאים מארצות הברית.

בני־דודינו נהנו אף הם מן השג־שוג. אשתקד נרשמו בשטחים המוח־זקים 168 אלף משפחות: ל־79 אחוז מהן מקלט רדיו, ל־9 אחוזים כלי־ריזה, לכ־17 אחוז מכשיר לבישול, ל־11 אחוז מקרר חשמלי, ל־2 אחו־זים פטיפון ומכונית פרטית. המצב ביהודה ושומרון טוב בהרבה, מבחי־נות אלו, מברצועת עזה.

היבואנים נהנים מן השגשוג, אך גם היצרנים המקומיים אינם מומ־נים ידם בצלחת. השנתון מונה שור־רה ארוכה של מוצרי תעשיה, וכי־תוכם בהרחבה בכמה דוגמות: יצור סיגריות גדל מ־4000 ל־4300 טונות ולעומתו גדל יצור הסיגרים מ־14.7 ל־16.7 טונות. יצור נייר עיתון גדל מ־8400 ל־10,200 טונות (את התוצ־אות מרגישים גם בגליון זה), יצור קפרוה מסבה גדל מ־60 ל־68 אלף, ויצור סבון ההפריקים גדל מ־1200 ל־1300 טונות.

334 מחשבים

מספרים אלו אינם מפתיעים. אך לם זה הנתונים הבא בהאי אינו ידוע לרבים. בסוף 1971 היו בשטח הישראלי 257 מחשבים; כמספרם גדל תוך שנה ל־334. קיימים בארץ 187 מוסדות שבשימושם מחשבים, כלומר בממוצע שני מחשבים לכל מוסד. בניגוד למה שמקובל לחשוב, אין מערכת הבטחון הלקוח הגדול ביותר על המחשבים: היא מחזיקה רק 25 יחידות. למפעלי תעשיה 62 מחשבים, לחברות מסחריות 17 מחש־בים, לשירותי חינוך 34 מחשבים, ואת השיא מחזיקים המוסדות הציבוריים — 72 מחשבים.

השנתון כולל יותר מ־700 עמודים גדושי חומר ונתונים, שחסרונם העיקרי הוא בכך שאינם מעודכנים די הצורך: רוב הנתונים הם לשנת 1972 (אין בו כל נתון לשנת 1973) ולעתים הנתונים האחרונים הם ל־1971, ל־1970 ואף ל־1968. אחד מן התחומים בו השנתון מעודכן המקסי־מאלי הוא בנושא האוכלוסיה. [illegible] בטבלות המרכבות כלומר כי ב־31 בדצמבר אשתקד מנו 3,232,300 איש — מהם כ־2.75 מי־ליון יהודים ו־477 אלף ערבים, שהם כ־15 אחוז מכלל האוכלוסיה. ה־סכנה הדמוגרפית אינה קיימת לע־שעה, כי שיעור הפריון באוכלו־[illegible] אינו נגבא בקצב גידול, ובכל [illegible] השנים הקודמות האחוז דומה.

אחרונה הביבה היא העליה: [illegible] אינו זוכר את הדפסת מסדר הע־[illegible] והסוכנות, מדי שנה, כי „השנ־[ה] יעלו לארץ 60 אלף עולים". אך השנתון אינו יודע רחם, והוא מונה את המספרים בדייקנות: ב־1972 עלו לארץ (כולל תיירים שהחליטו להתקע ועולים־בכח) 37,800 איש; ב־1970 ירד המספר ל־36,750; ב־1971 עלו לארץ כ־42 אלף איש; אשתקד נרשמו כ־55,900 עולים. אחוזים כן העולים ו־17 אחוז כן ה־עולים בכות לארץ בשנה 1971 [illegible] עזבו אותה תוך שנה: המדובר ב־2000 איש, והמספר זה יש להפחית במספר העולים לארץ באותה שנ[ה]

פריחה בשוק הובלות הנפט

מאת **יהושע גלבוע**

בעתיד הרחוק עלולות השפעות פוליטיות לגרום היווצרות עודף במיכליות

בעל אניות, שהימצא לו כיום ב־מפרץ הפרסי מיכלית של כרבע מי־ליון טונות — כמו זו שרכשה צים לפני שנים אחדות במספנה גרמנית ב־18 מיליון דולר — היא פנויה להובלה, יכנה בהפלגה אחת לאירו־פה כרווח נקי של 7—8 מיליון דולר.

חברת ספנות שתרצה לרכוש כיום באספקה מידית, מיכלית הדומה של כרבע מיליון טונות, תשלם עבורה בגבולות 90 מיליון דולר. מחיר ה־שיא של 85 מיליון דולר, ששולם לפני כחודשיים עבור מיכלית כבוב־שת של 285 אלף טונה שנרכשה ב־אמצעות טרנסאט־אסיק (חברה האם של „קצא״) והועבר כנראה לצים, אינו מגום איפוא, נוכח המצב ש־נשתרר בשוק הובלות הנפט. הבקו־רת על עיסקה זו מתייחסה לעיתויה — הרכישה נעשתה כשמחירי המי־כליות הגיעו לשיא ללא תקדים.

לפני כחצי שנה נרעש עולם הס־פנות עם הודע עסקת בנית האניות הענקית בבריטניה, מטעם חברה ימית להובלת פ"י, שבהנהלת יעקב מרידור ורב חובל מילה ברגר. באותה העסקה הוקמה שותפות בין חברה ימית (75 אחוזים) לבין המספנה ה־בריטית סואן האנטר (25 אחוזים). החברה המשותפת שכונתה „סואן מריטיש" הזמינה במספנת סואן האנ־טר 26 מיכליות, במחיר כולל של 360 מיליון דולר.

עתה מוסרת העתונות המקצועית הבריטית, כי „סואן מריטיש" נמ־צאה כבר בשלבי מכירה של 6 חוזי בניה. בכלל ששה חוזי הבניה הל־לו ארבעה עיסקים במיכליות בנות 310 אלף טונה, שמסירתן ניתנה ל־שנים 1974/6 ועליהן הרוויחה החברה המשותפת לפי הפרסומים כ־17 מי־ליון דולר. בשלבי מכירה כל חוזי בניה, נמצאות גם שתי מיכליות ענק בנות 261 אלף טונות כל אחת, ש־אספקתן צפויה בשנים 1975/6 ורו־המכבך צלהה להגיע 42 מיליון דו־לר כל אחת.

אין הפרסומים מציינים כמה תרויח החברה במכירת חוזי הבניה של שתי מיכליות הענק, אולם ניתן לשער זאת על פי המחירים המקובלים כ־יום לגבי אספקה לשנים 1975/6 ל־מיכליות של כרבע מיליון טונות, ע־הם בגבולות 55—60 מיליון דולר למיכלית. אחת מהסיבות למחיר גבוה זה הוא, שהמספנות בעולם כבר עמוסות הזמנות עד סוף 1977.

שוק הובלות הדלק נתון לתנודות גדולות ומושפע ביותר ממשברים פו־ליטיים. לא אחת הוא מושפע שהוקים בגלל מחסור עוני על מצב זה ה־קטן של אמצעי הובלה, או תווית פוליטית כפעולה גם להתבדבות. ל־פתע עלולים המחירים לעלות לשפל שלעתים קשה להסבירו.

מדד המחירים בהובלות הנפט, ה־„וורלד סקייל", הגיע בסוף 1970 ב־הובלות נפט בודדות (היינו חכירה להפלגה אחת) ל־300 נקודות, שיא שטרם היה כמוהו. באמצע שנת 1971 הוא ירד לשפל של 20 נקודות, שאפילו אינו מכסה הוצאות החזקת מיכלית חדשה יחסית. זמן מה לא־חר מכן התאושש השוק והמחירים הוסיפו ועלו וכיום הגיעו לשיא חדש של 350 נקודות. הווה אומר שב־תקופה של פחות משלוש שנים ירדו מחירי ההובלה בחכירות בודדות פי 15 ושוב עלו פי 17.

22 מיליון רווח

לדעת מומחים מושפעים עתה דמי החכירה הגבוהים מהמשבר שנוצר בין הצריכה לתפוקה המקומית בארה"ב (משבר האנרגיה), כגידול הצרי־כה בשוק אירופה, העולה על החזוי לשנה זו. בבהולה כאחוזה את המצ־רב בעיקבות הגיליטאצאציה המוסג־גת על מדינות ערב מפיקות נפט, ובכלל זה הקיצוצים בתפוקה של לוב, שכתוצאה מכך נאלצות צרכ־ניה, בעיקר ארצות מערב אירופה, להוביל כמויות יותר גדולות של נפט ממרחקים הרבה יותר גדולים, בעיקר מן המפרץ הפרסי.

שלא כעסקות של חכירות בודדות, הנושאות לעתים קרובות אופי של הימור, אין החכירות למועד מבוקש־ שהן חלק נכבד ביותר מהעסקה ה־נעשות בענף הובלות הנפט, נתונות לתנודות מחירים כה קיצוניות. מ־חיר ההובלה לחכירות ממושכות יו־רד ככל שארוכה יותר תקופת החכי־רה, משום שבכך מפחית בעל האניה את הסיכון להפסד בעין.

כפי שהוזכר כבר מגיע כיום מחיר המחירים בהובלות בודדות ל־250 נקודות. לעומת זאת, צוטט עתה בעתונות המקצועית חוזה חכירה של מיכלית בת רבע מיליון טונות, ל־תקופה של שנה, לפי 175 נקודות (רווח נקי של בעליה בגבולות 22 מיליון דולר לשנה). חוזה חכירה לחמש שנים למיכלית בגודל זה יה־יה כיום בגבולות 100 נקודות.

על כן, אם להתייחס לגיאות ללא תקדים שפקדה את ענף הובלות ה־נפט, לא קשה יהיה להבין את אווי־רת התיסכול השוררת בין אנשי חב־רת צים, המוצאים עצמם כמעט ל־חלוטין מחוץ למשחק, על אף ש־בבעלות החברה צי מיכליות חדיש וגדול יחסית.

בענף המיכליות פועלת צים לפי המדיניות, כי בהיותה חברת בעלות לאומית, אל לה להסתבך בתנודות של שוק החריפות של הענף, [illegible] על מדיניות זו. צי המיכליות של צים, שהיקפו כיום כמיליון טונה (חוץ מהזמנות ובניה) כמומן בע־קיפין כולו על־ידי הצינור. כל הצי נמצא בחכירת הצינור או צרכי ה־משק, ולמעשה מתנהל כמעט כל ענף המיכליות של החברה הלאומית על בסיס של עיסקה בנקאית, כמעט ואין החברה מושפעת מתנאי הגיי־אות והשפל בשוק הובלות הנפט.

הצלחה לצינור הנפט

חלק מהמיכליות החכירה צים ל־צינור ל־14 שנים, בתנאים, לפיהם מבטיחה לעצמה החברה החזרת כל הקרן הריבית תוך אותה התקופה וכן את הוצאות התפעול, כלומר ה־מדובר בקוסט־פלוס. הרווח של צים מתבטא בכך, שכעבור 14 שנים תהיה בבעלותה מיכלית שערכה ב־ספרים הוא אפס שתוכל לנצלה עוד כמה שנים טובות, ואם תתקיים גם אז הגיאות בשוק ההובלות, העסקה בה רווחים גדולים. יש חוזים שבהם מובטח לחברה רווח הוגן אך ללא כל התייחסות למחירים המאמירים ב־ענף ההובלות, ומאידך גם אין היא מסתכנת בהפסדים במקרה של ירי־דה תלולה במחירים. בכל זאת יצ־את החברה לעיתים גם נפסדת. כך קרה עם המיכלית, בת 226 אלף טונות, שנבנתה בגרמניה במחיר של 18 מיליון דולר (הוזמנה לפני 4 שנים), שאותה מימנה באשראי ב־מארקים. את חוזה החכירה עם ה־צינור, שנערך בד בבד עם חוזה ה־בניה, עשתה צים בדולרים שערכם ירד מאז בעשרות אחוזים בהשוואה למארקים.

הצינור אילת—אשקלון שהוא אר־[illegible]

[illegible] לי כהמפעלים הגדולים שהוקמו במדינה מאז מלחמת ששת הימים (השקעה של יותר מ־170 מיליון דולר) זוכה עתה להצלחה מסחרית. הצינור כבר יעביר השנה כ־30 [illegible] ליון טונה דלק, כתפוקה כמעט המקסימאלי המתוכנן. יתרונות הצינור הם בכך, שהוא מקצר את העברת הנפט מהמקור אל הצרכן. המחיר העצמי להעברת טון נפט בצינור הוא פחות מדולר אחד [illegible] מחיר ההובלה הימית, [illegible] הצינור מספקים גם את רוב [illegible] ההובלה שלו, [illegible] החברות הספנות הישראליות וכן [illegible] מיכליות שבבעלות צינור עצמו.

בקורת חריפה נמתחה על הצי־נור, בעיקר מצד חברות הספנות, [illegible] עוד זמן, כשמחירי המיכליות [illegible] [illegible] מספקים לצינור ובתוצאה מכך [illegible] [illegible] בנכסי [illegible] אות מיליוני דולרים; [illegible] שלא מיתם המפעל, [illegible] בגלל מדיניות [illegible] ההוגבאות האחרונות [illegible] לפני חדשים, של מיכלית ענק [illegible] בת 285 אלף טון [illegible] של 85 מיליון [illegible] [illegible] 1972 היתה עולה פחות [illegible]

על כמות הנפט הזורמת אלו מ־[illegible] „טראנסקאנאדיאן" [illegible] [illegible] אלא לנצל [illegible] „אני לא ספקולאנט" [illegible] [illegible] כי אין הביה [illegible] להסתכן [illegible] של האופטימיסטים [illegible] הנפט לא הוו כי תוך זמן [illegible] [illegible] הנפט שתעבור בצינור. [illegible] של הקמת הצינור ובהנת הנפש [illegible] הראשונה (1970) [illegible] וכן הזוי הספנות, על החזרת [illegible] מיליון טונות בלבד ב־1973. [illegible] באמצע 1972 לא עודד [illegible] בדדלה, כל [illegible] [illegible] כשעבור השפל בענף [illegible] לפני יותר מסנה, [illegible] [illegible] הזמנות [illegible] לא היה [illegible] [illegible] עוד [illegible] [illegible] חלק מהמיכליות [illegible] [illegible] הצינור.

ההכרה בעלה הצינור [illegible] דוד היא כראש [illegible] אספקת נפט בידה [illegible] נפט במחירי גיאות, כפי [illegible] הם, כהאיה לה גם [illegible] מחירי [illegible] להפחית מחיר [illegible] בקבלה בתנאי שוק רגילים.

באשר להביט רחוק יותר — [illegible] להם השפעות פוליטיות כגון [illegible] ההיבצע על ידי מדינות ערב [illegible] לעודף כוגבי ימי [illegible] יכול להווצר עודף במיכליות [illegible] עקבות הצלאה נוספת גדולה [illegible] מחיר החלק הגלובי, יחול [illegible] צריכתו.

העסקנים הערבים רוצים כסאות

מאת **עטאללה מנצור**

ההתרצנות העסקנים הערבים אחר־די, כמו בכנסת הבאה נראתה כ־קומדיה יותר מאשר דרמה רבת מתח. נסיונם של חברי הכנסת ה־יוצאים היה דיאב עוביד ואליאס נכלה למנוע את סילוקם מהכנסת ע"י יציאתם לבחירה ברשימה „עצ־מאית" לא עורר אהדה רבה. שני הם נבחרו כמועמדים לכנסת לפני כעשר שנים על ידי העסקנים היה־הודיים, ללא קשר למידת אהדתם בציבור הבוחרים.

נדמה לי כי מעטים מאד הבוח־רים הערבים המאמינים כי הרשימה „העצמאית" של שני חברי כנסת אלה תפעל באופן עצמאי בכנסת במידה שתזכה לייצוג. היה דיאב עוביד (בן טייבה) ואליאס נכלה (בן ראמה) נהגו במשך כל חייהם ה־ציבוריים כעסקני „הממשלה" — מפאי — העבודה, ואם הם מציגים כיום את רשימתם העצמאית „כהת־גלמות חלומו של האזרח הערבי" — דומני כי רק בודדים אינם יוד־עים כי חלום זה יגוז מחר בבוקר אם עסקני העבודה יאותו להכניס את ראשי רשימה זאת למסגרת ויודיעם על תכנית המערך ברשי־מתם. הדבר איננו בלתי אפשרי.

עסקני המערך בסקטור הערבי נכ־שלו הפעם כשלון חמור. את שני נאמניהם אלה הדיחו מתוך תקוה כי את הבוחרים, אנשי המערך, ב־אזור המשולש ייצג בכנסת הבאה מר מחמוד עבאסי (בן הכפר אום אל־פחם) אשר מר יגאל אלון חפץ ביקרו ומבטיחו כי יהיה מועמד „בטוח" ברשימת המערך. אך ועדת המינויים של המערך לא התרשמה מהבטחתו של שר החינוך והתר־בות, ובעיקר כאשר שרצה כי מוע־מד הערבי ייבחר מתוך המיכסה של מפאי, ולא של לאחדות העו־בודה. מחמוד עבאסי הוצב במקום ה־59 מקום לא בטוח כלל וכלל. נראה כי לעסקני המערך לא יהיה מנוס מלמיים את מועמדם „העצמ־אי"...

יחסי חמולות בגליל

בגליל, מצב הערבים של המע־רך טוב יותר. ראש עיריית נצרת ח"כ סיף אל־דין זועבי הועמד ב־ראש רשימת „קידמה ופיתוח" מחז־יק מעמד היטב על אף היותו חבר הכנסת מאז הכנסת הראשונה. השני ברשימתו שייך ג'בר מועדי הוא חבר כנסת ותיק ודי מקובל על עדתו. העובדה כי לשייך ג'בר מוע־די אין כיום מתנגדים גלויים (בא־מוניים של אלה להפקידי יעוץ ב־לשכת נשיא המדינה, במשרד ה־מסחר והתעשיה, ובלשכה היועץ ל־ענייני ערבים) משאירה את סגן שר התקשורת ללא יריבים מתוך אנ־שי המערך ומאפשרת לו, ולעסקני המערך התומכים בו, להתייצב מול עסקני המפלגות היריבות. כי אין העדה הדרוזית כיום כפי שהיתה במשך זמן רב „בטוחה" למפאי־העבודה. רק"ח הוכיחה כי לה חסי־דים רבים בין הנוער הדרוזי, וחסי־דים רבים יותר יש בקרב הדרוזים לליכוד, אשר התחילו מונים יריב רציני לעבודה. הצטרפותו של מר אכל נצר אד־דין לעירית עסקני גח"ל, לאחר פרישתו משורות עס־קני העבודה, נתנה לליכוד עסקן צעיר יעיל ובעל שיעור קומה ב־קרב עמו.

מר נצר אד־דין אשר ניהל קודם את פעילות ההתנגדות בקרב ה־דרוזים באזור הכרמל העליון בתפ־קידו הקודם כאיש גח"ל להפעיל קרובי משפחה, ידידים ומעורמרים נב, שלטון העבודה בישובי הדרו־זים גם באזורי שפרעם והגליל ה־מערבי. אך העסקן הדרוזי הצעיר לא הצליח להיכלל במקום בטוח ב־רשימת הליכוד: הוא הוצב בסוף העשיריה הרביעית, וספק רב אם ייבחר לכנסת הבאה. כן מכרסם ה־ספק בלבם של עסקים נוצרים רבים אם ייבחר לכנסת הבאה נוצרי, מ־חוץ לחבר הכנסת תופיק טובי, ה־מועמד השני ברשימת רק"ח. ברשי־מת המערך הוצב מועמד נוצרי אבל רק במחצית השניה של הרשימה. ברשימה הערבית הנתמכת על ידי המערך, הוצב מר מסעד קסיס, חבר כנסת לשעבר, במקום השלישי, ו־רק מעטים סבורים כי ייבחר בבחי־רות הקרובות.

כרגע בטוחים רק ארבעה חברי כנסת ערביים שייבחרו לכנסת הב־אה, לעומת ששה בכנסת היוצאת. נציגי הערבים ברשימה רק"ח ו־כפ"ם (תופיק טובי, ועבד אל־עזיז זועבי) חוזרים לכנסת וכנראה גם סיף אל־דין זועבי וג'בר מועדי, מרשימת רי"א הקשורה למערך.

קולות הבוחרים יתחלקו בין ה־מועמד השלישי ברשימת ערביי ה־מערך, מסעד קסיס, ובין חיב ה־יוצאת אליאס נכלה הדרך הפעם ב־מקום השני ברשימת, רי"א, אחרי דיאב עוביד, נציג משולש „הבדו־גי". גם קולות המוסלמים במשולש יתחלקו בין „נציגם" במקום ה־59 ברשימת המערך מחמוד עבאסי, „נציגם העצמאי" דיאב עוביד, ו־נציגם המוצב השלישי מוחמד זאהי־לקה „ברשימת הבדוים והכפריים", היא הזרוע „המתסכבי" של המע־רך לערבי ישראל. ספק רב אם אחד משלושת אלה ייבחר לכנסת.

בדווים לכנסת

גם על קולות הבדוים התחרה גדולה וספק אם תגרום נחת למשת־תפים בה. תחילתה של התחרות זאת בבצע ההוק שהיה בשנים ה־אחרונות לכמה קציני צבא בכירים עם שבטי הבדוים נוכח התנדבות בניהם לצבא. קצינים בכירים אלה באו לבקר בשבטי הבדוים עם הנ־לאותם של קצינים בדרגה או בגבול חללים מבין החיילים הבדוים. ל־זכותם של קצינים בכירים אלה יא־מר כי הם הדגישו לעתים קרובות בראותם את התנאים הפרימטיביים בהם חיים משפחות חייליהם, או יתומי החללים.

האלוטים רחבעם זאבי (גנדי) ו־אריאל שרון הם רק שניים מתוך קצינים בכירים אלה, וכאשר פרש שרון היה ברור לרבים במערך כי הוא ינצל את קשריו עם שבטים אלה לטובת מפלגתו החדשה ולכן, החליט להקדים תרופה למכה. עס־קני המערך המטפלים בשטח ה־ערבי החליטו להקים רשימה בד־ווית, מעריכים כי ל־22 אלף בדוים זכות הצבעה. רובם יושבים בנגב, אבל כאלפיים אחוז מהם יושבים בגליל, וקשיי שני הריכוזים רד־פים. כדי לפתור בעיה זאת החו־לט להציב שני מועמדים מגזר כהד־רום והשני מהצפון.

שייך חמאד אבו רביעה, מהנגב, הוא חביב אנשי מפא"י זה זמן רב ובהירותו לא הפתיעה בשל קשריו עם גורמי בטחון עוד מתקופת 1948. אחריו ברשימה הוצב מוחמד ה־כפר ביר אל־מקסור, ובן שבט אל־הגידראת (בכביש נצרת־שפרעם) מר מוחמד חסין גדיר.

שאלתי מוחמד זה: מה המדי־ניות של הרשימה?

ענה: אנחנו לא פוליטיקאים.

אמרתי: מה תעשו בכנסת?

ענה: נתמוך בממשלה.

שאלתי: מדוע צריכים הבדוים לתמוך בכם?

ענה: אנו מבטיחים לעזור לאנ־שים כדי להב בעיה. באופן אישי. לא נעשה חוקים. לא נבוין בלחבה. לא נתתום על הודה שלנו. רק ב־ענינים אישיים.

אמרתי: אבל זאת אתה עושה כל הזמן כמבוטאר.

ענה: זאת אעשה אם אבחר ל־כנסת. כך אמרו לי אותם שהציעו לי להיות חבר כנסת.

שאלה: מי הבטיח לך זאת?

תשובה: המציעו אותי לכנסת ה־ציעו לי.

שאלה: כי הציע לך זאת?

תשובה: שכחתי. מה זה חשוב. אמרתי לך כי הכנסת הציעה לי זאת.

משל המשורר והרועה

הוצעה חברות בכנסת גם למר חסן פלאח אל־זבדי, השבב בצרה ובן השבט הבדוי ערב אל־זבדי ה־מסתובב בין אזורה בהלל, במערב, וסובא ליד ראש פינה בצורה. למר פלאח שלושה בנים המשרתים ב־צה"ל רב־סרן, ושני סרנים — ו־בן רביעי אשר התמהדר כגבה ב־דרגה סבל. כמאן המזכירה שלו עם אנשי הפיקוד הבכיר של צה"ל. גם לו „הוצעה" אכהחד חברות בכנסת. מי עשה זאת? הכנסת הציעה לנו. היה שם הירצון לציגני ערבים הוזו אנשים רבים. לבקשי בנכד בו ובחרו בשייך חמאד אבו רביעה וכהמוד חסין גדיר. הוא נעלב ובקלות כצא בעל בריות לקלפה. אריאל שרון היה מוכן לספוך את המבבד הנעלב כהצבעה עם סלאמה אל־הוזיל, בן השייך סוליטאן הגדול.

פגשתי את ראש השיבה „ערבי ישראלי" של הליכוד בביתו בנצרת. הוא בטוח כי רשימתו תצליח לצבור קולות לבחירת שני נציגים. על מה מבסס את אמונתו: רק אללה יודע כיצד יצביעו האנשים. אנחנו מא־מינים באללה ובכוחו.

שאלה: אבל מספר מצביעים ה־בדוים מוגבל.

תשובה: הבדואים רבים. [illegible]

שאלה: אומרים עליך כי הנך מחסידי וידידי שר הבטחון משה דיין.

תשובה: זה נכון. שנינו חברים של אריאל שרון. אל תאמין לסיפורים על המפלגות. זאת רק הע־מדת פנים. כל היהודים חברים ו־נלחמים יחד ולא אחד נגד השני.

שאלה: העתון „אל־אנבאא" אומר כי עשרת אלפים איש קיבלו את פני סגן שר התקשורת ג'בר מועדי כאשר ביקר בשבטם, ומי יצביע בשבילך?

תשובה: 13 איש בלבד ראו את שייך ג'בר, ואיש לא יצביע בעדו.

שאלה: על סמך מה אתה אומר זאת?

תשובה: אינך מכיר את הבדוים וכדי להבינם אמשיל לך משל. משו־רר אחד הגיע לשבט והחל קורא שיר שבחים לשייכים. האחד הבטיח כי יתן לו כבשים, השני עזים, ה־שלישי גמלים, והאיש היה בטוח כי הוא זקוק לרועה. פנה אל אחד הנערים וביקש לגייסו לעבודה ב־שרותו. הנער היה נבון יותר מה־משורר וענה לו: באת והשמעת דב־רים מתוקים וקבלת הבטחות דומים, ומדוע תשלה את עצמך כי תקבל תמורה כבשים לקפיים?

הבדואי נהנה בראותו שאני רו־שם דברי המשל. אבל בטרם אסיים את רישום דבריו החל כאויך בי כי אצביע בעדו. אמרתי כי אני זקוק לשבתי. אעשה אותך שר, הבטיח תוך קריצת עין לעגנית. אמרתי לו כי חבר כנסת איננו יכול להבטיח לבוחריו דבר כה גדול. הוא הציע לי ללכת בעקבות המצביעים בבחי־רות ולשמוע כי הם מבטיחים דב־רים גדולים יותר.

„מומו" הגדול

יודע במה לבחור!

מומו הגדול בעל בי"ס לנהיגה „מומו" רכש מכונית רנו 12 ס.ט. וכך כתב:

„אני קניתי מכונית „רנו" 12... אני מרוצה מאוד מהמכונית וכן גם כל התלמידים והתלמידות".

מומו בעל נסיון עשיר במכוניות - הוא יודע מהי הטובה ביניהן. כמורה לנהיגה ברור לו מה הן הדרישות ממכונית שינהגו בה ידיים רבות. לכן בחירתו היתה:

RENAULT 12 רנו

בני משה קרסו

תל־אביב: רח' דיזנגוף 26. טל. 33241	באר שבע: סוכנות „רנו" לנגב דרך הנשיאים טל. 2466
ירושלים: רח' הס 4, טל. 226491	ראשון לציון: ברמצקי. רח' הרצל 42, טל. 941068
חיפה: „רכב חיפה" רח' יפו 32. טל. 523359	נצרת: „כוכב הגליל". נצרת עלית. טל. 56687
נתניה: סבבדלוב, רח' הרצל 34, טל. 23852	אשדוד: „רנו אשדוד" - מאר רוגוזין 15 טל. 21569

Carrier

רשימת הלקוחות מדברת בעד עצמה

* אוירה טובה * אויר צלול * מיזוג אויר מעולה עם מתקני מיזוג אויר משוכללים של

אוירם בע"מ סוכנים בלעדיים ומפיצים ראשיים של

Carrier - החברה הגדולה ביותר בעולם למיזוג אויר.

מלאי ציוד וחלקי חילוף • שרות 24 שעות ביממה • טל. 623795

תל־אביב: דרך פתח־תקוה 14 • טל. 611866 • ת. ד. 718

ליה רביקוביץ

אתה הר הגדול

של אחר הצהרים
ישלים,
הקדות ש...על גן ממלא,
...רחוב שלומציון
לנו אפל כארזים.
מה חשכה לי בצהרי יום
...רך.
...ני הדרומי של מלון המלך דוד,
...נות
...דתי ספרות
ר־כך כברה סגלה
...ותי חלונות מעל בריכת ממילא;
...שעורי התלמוד
...שעורי הלשון
...אני והיא מתרחבים.
...כי לישון בצהרים
...דתי לסרה סגלה
...ומה רביעית
...היתה פה כבד.

...תי בת עשרים
סנורים
...ה. לוטות שמעל ממילא
...ה החולים הצרפתי
...י שטח ההפקר.

לא צריכה את ירושלים להתהדר
...ם שמשש כחה של חמה
...ש הקמשונים.

...ז בת שמונים
...סובים עולה מן הכנסיה
...יתי כמו פאסה מורעה
...ל ימין משה.
...יש לי עכשו מה
...ל הדרכים פתוחות
...העפר קשה?

באתי אליך קטנה ובאתי אחרי שנים
כמו בריה משנה.
הייתי לבדי
בבית לא שלי
עיני נשאתי להרים
לראות אם בא עזרי

עמים לעיני שלחו יד זה בזה
מתחתי הברושים הכהים רעש
פתאם התנפל מקצה מערב
שבר חמה תמהוני.

העמקי הציפיתי כים
והיו מנסרים במחי כצרצר
והיו רוחשים בי כנחיל של צרעות
ברב שכרוני.

תהום אל תהום קורא

אשלים באו כלי ימי ששנים
זאת ירושלים אם לא שכחה ועוד שכחה

תכונות אנושיות

לדיה בלכמן

שום דבר אנושי אינו זר לי
אף גם לא קרוב . ביחוד.
יש מחזור שאינו פוסק:
אנשים חדלים
ביום אחד.
השמש עמד בגבעון
הירח במרום השמים עמד.
דוד בן ישי עודו נער
הרג את גלית.
אף דוד זקן בא בימים
עוד מעט מעבור השמונה בשוקים
נשוא אראלים את המצקים,
חוסו על כבוד המלך,
אל תגידו בגת.

והוא במותו כשאול בגלבע,
שדי מעלות לא יוכל עוד לשמע.
אין לי ענין בזה.
אני מוכנה לעצם את עיני ולשתק
אני מוכנה להמוג.

זלדה

* * *

עלים וצירים של משי
חזרו מן הגן
אל העץ היבש.
לבי נפתח למתיקות שובם
ולא היה אכפת לי ברגע ההוא.
שבגשרי התחיל להתקמט
שהולי מנסה למלך
מנסה לצאת על מעשי.
כסלי מלא מהומה של ששונות
הלאה מקימי —
כסלי מלא מהומה של צבעות
נוראה
כסלי מלא רחמים
וצעקתי בשמנתי:
הוי אביב והוי קיץ
הוי סתיו והוי חרף
זכרו אותי כאשר לא אהיה
אהבתי אתכם כמו שאוהבים
אנשים קרובים מאד
נתתי לכם את נפשי.
הוי אביב והוי קיץ
זכרו אותי
הוי סתיו והוי חרף
נתתי לכם את נפשי.

אחר הצהרים בככר טרפלגר

שלשה אנשים קראו לי ברמזי עינים
להצטרף אליהם להבריח להרפתקה.
תרכי ושני ספרדים מעל מעקה הגלריה
ושתי מזרקות פזרו את המים לתוך הברכות
מסביבך הספות
היה עליו כתמי מורר.
הבתים היו טוחים בפיח עבה
כבדי כפות והאויר כילו בה.
אני נראיתי בלודה מעט, בערבים שחורים
בשער סתור ושמלה חמה משבצת,
מקוה לטוב בכל כחי.
מקוה להגיע
עד אפס קצהו של פסל האדמירל.

1958

גרשון שקד

דוד פוגל – סופר של חולין

„אצלנו אין חול וקודש זה בצד זה, אין שני עולמות של קולטורה חיצונית וקולטורה לאומית; אנו רוצים להיות בני־אדם שלמים, בני־אדם בעלי אופק אחד ובעלי מחשבה אחת ובני זמן אחד..."
(מ. י. ברדיצ'בסקי — על הספרות)

א

היסטוריון הספרות עשוי להב־חין בספרות של כל עם וארץ בין קו מרכזי שנטל השעה קבין, לבין מסלולי־שוליים שנטלו קב אחד בלי בד. אך יש לעתים שדוקא בשולי הדברים גדלים פרחי גני פראים, שיופים משכר יותר מצמחי הבית, שבשולי השדרה המרכזית.

הספרות העברית ממנדלי ועד ל־דור האחרון הפנתה מבטה ליהודים ובעיותיהם, ומשבאה לנמק בני אדם ולספר מעשיהם, הרי נימקה אותם בהתאם לתהליכים החברתיים שעב־רו על היהודים כיהודים וישראלים כישראלים. מנדלי הפנה את המבט אל חברה יהודית משוחת, וברנר ובני דורו — אל אלה שנותקו ממנה ושנבצו ובדו על פני העולם, מפני שנעקרו מסביבתם. בני העליה הד־שניה והשלישית עקבו יותר אחרי השתרשותו של המהגר היהודי בארץ החדשה או תיארו את תלישותו ב־מולדת. בני „דור־בארץ" הפנו את המבט אל הישראלי החדש וכיוצא בזה. העיצוב האנושי של גיבורי הסיפורת העברית היה „פרטיקולרי", הוא התייחס, בבדק, אל מסיבות חברתיות מוכרות וניסה לחוות על בעיית היהודי והאנושי כאחד. ואף־על־פי שהספרות העברית לא נשמעה לאחד־העם ולא נסתגרה בד' אמות של „בעיות יהודים ויהדות" בלבד, הנה התיחסה אל האנושי מנקודת־המבט היהודית ולהפך. סופרים מ־עטים מאד הפנו את המבט אל מ־סיבות שהן מחוץ לגדריה של הוד־חיה היהודית הספציפיות. תחום זה

עיון בחיי נישואים"[1]

למסיבות חברתיות יהודיות או ל־העמקה מנטלית יהודית או ישרא־לית. זיקתן אל חברת הקוראים היא לשונית ולא נושאית או פסיכולו־גית. האם שמי הוא יוצא מן הכלל בספרות שצמחה בארץ, הרי קמה בספרות העברית באירופה קבוצת סופרים, שזיקתם אל המסיבות ה־יהודיות היא כישנית. למרבה ה־

דוד פוגל: „אינני איוב ואף לא בתוך האפר אני יושב; כי אם כאשפה, כאשפת יסורי המכוערים"

נשאר פתוח לסופרים יהודים שכת־בו בלשונות לועזיות, שהעלו דמוי־ות מבני העם, שלשונם נועדה להם, ואילו רק עיון שני או שלי־שי היה עשוי לגלות נקודת־מבט או דרך־הסתכלות שמקורה במוצא היהודי, ולעתים קרובות גם לא נת־גלתה זווית זו.

הסופרים נתערו בחברה הזרה ורק אצל מעטים מהם נשאר משקע יהו־די בתפיסת העולם ובעיצוב האדם.[2] דין קל וחומר בסופרים עבריים, ש־בהוויים הלשונית יש משום הכרעה חברתית ברורה (לאומית וציונית) ברם גם כאן מאשר היוצא מן הכלל את הכלל הוא־הוא שמעמיד אותם יוצאי־דופן, שהם לעתים ק־רובות יוצרים מעניינים ביותר. דוג־מה מובהקת, למשל, הוא יצחק שמי, סופר שכתב נובלות ערביות בלשון העברית, „נקמת האבות", „בחולות הישימון", „ג'ומעה אל אהבל" אי־נם אלא סיפורים ערביים בלשון עברית. אין נובלות אלו מתייחסות

המפתה, כתב אליעזר שטיינמן — סופר יהודי מאד בלשונו. ובכמה וכמה מיצירותיו ובעבודת האיסוף והעיבוד שלו — כמה רומנים ש־קרבתם אל מסיבות אורבניות ומל־חמת המינים חשובה הרבה יותר מן המסגרת היהודית של אסתר חיות, רחל ותכנא חבריהם ב„זונותי" ו„אסתר חיות". רומאנים אלה וק־רובים להם אינם מתייחסים למסי־בות היהודיות העמוקה פסיכולוגית יהודית: אך ענינם עדיין ביהודים ובמעשי היהודים; אך גורמים אח־רים המעיטו בערכו של הגורם ה־חברתי הכסיבתי.

מעמד מרכזי בספרי־החולין אלה, היוצאים מכלל הקו העיקרי של ה־ספרות הלאומית תופס הרומן של דוד פוגל „חיי נישואים", שנדפס בשנים 1929—1930. משנדפס, חשו כמה מבקרים צעירים ביחודו והפנו את תשומת־הלב לאופיו החילוני של רומן זה. כך כתב, למשל, א. ברוי־דס (אז, מבקר צעיר) בשנת תר"ץ:

„בתוך הדברים, בסביבת המאו־רעות, בטיפוסים שונה ספר זה מ־שאר ספרי הפרוזה המקוריים ה־מופיעים בעברית. אין כאן היהודי הרגיל עם גבגנו המסורתי. לפנינו מופיע סתם בן־אדם. קשה להכיר מה מוצאו ורק דרך־אגב, מתוך ה־שתלשלות הנושא מתבררים לנו מ־קורות גופו" (א. ברוידס, על חיי נישואים, מוסף „דבר", ד'(ה) י"ס חשון תר"ץ).

ב

והכן הרומן „חיי נישואים" עשוי להיקרא כרומן אוסטרי־וינאי הכתוב (במקרה) בלשון העברית. אילו תורגם לגרמנית היה נקרא כרומן גרמני בעל מישקעים יהודיים. נר־אה לי, שמבחינה סגנונית ומכמה בחינות אחרות נתאפשר הרומן של פוגל על ידי מסורת־ברנר בספרות. ברנר שהוא, כשהוא לעצמו, „יהו־די־היהודיים" שחרר את הלשון מעבותות־תרבות ומועקת־העבר ו־איפשר לשון חילונית, שנתפנתה ל־ספל בחיי־מעשה, בלא שהמשא ה־תרבותי־הספרותי של העבר ילחץ ע־ליה. פוגל הכיר במידה רבה בחוב שהוא חב לברנר ובהרצאה על ה־ספרות העברית, שנשא במסעו ב־פולין בשנת 1931, אמר על ברנר את הדברים הבאים: „שונה לגבורי הוא סגנונו של ברנר. זהו סגנון של עני המסתפק בלחם ובצלים, שלא נבנע מפני הגודל האנושי, של כפיפות ראש, מתוך צידוק הדין, סגנון פשוט ועגו, ללא כל ברק וללא גנדרנות, הנוהג קצת רשול בעצמו, מתוך אדישות גמורה לגבי כל גיהוץ חיצוני".

אין דבריו של פוגל הולמים דוו־קא את סגנונו של ברנר[3] הדברים אינם חשובים כבקורת ספרותית, כשם שהם חשובים כקליטה ועיכול של ברנר ביצירתו של פוגל. פוגל לא ניסה לכתוב בלשון הספר אלא בקש לסמן את העולם ולמצוא סי־מנים הולמים לעולם, בין שאלה ס־מוכים על המסורת הלשונית העב־רית ובין שאינם סמוכים עליה. הוא יצר צירופים חדשים ותרגם דברים מן הגרמנית והאידית תר־גום מלולי, בלא שראה לנגד עיניו לשון נורמטיבית:[4] „קרונית־טבלאי" (עמ' 17), „מלוהי", „ת ר י ס ־ ג ־ ל י ל ה" (עמ' 24); „ש ע ו ן ה ־ א צ ע ד ה" (עמ' 33); „פ ל ג את המאוסטריגג" (עמ' 48); „קבוצת חיילים ב ז י ו ן מלא" (עמ' 75); „מרצה־לקח משונן על־פה" (עמ' 76) אלה מסוג הצירופים המוכרים שפוגל נזקק להם, כדי ל„סמך" את העולם. אך פוגל לא הסך בגרמני־ציה, „הוא חש מיד דוחק פנימי" (עמ' 35); „לא אני אומר לך! כאתת כשניה" (עמ' 40); „האדם איננו חזיר וסדר צריך שיהיה" (עמ' 42; תרגום מלולי של אמרה־כנף גרמנית); „אי־מובך" (עמ' 170); „אי־צפויה" (עמ' 184); „מ־דה הבדקת עינים" (עמ' 75). ה־דוגמאות שהבאנו הם רק מעט מ־זעיר מלשון חילונית שנשתחררה מן הנורמה של לשון הספר וכן ה־עומס התרבותי ההולל הסמלי שלה. שאינני בא לשבח לשון זו או לג־נותה; מה שאני מבקש להדגיש הוא, שזה סימן מובהק לניתוקו של פוגל ממבודה של המסורת. אין הוא קרוב אצלה; ואף־על־פי שגיבו־רו היהודי קרוב באופן זה או אחר לגיבורי ברנר, הוא קרוב יותר ל־גבורי ארתור שניצלר, יעקב ואסר־מאן, סטיפן צוויג ופרנץ קאפקא. יצירתו של פוגל היא כמין חוליית מעבר בין ספרות עברית המכוונה לקוראי עברית ובני תרבותה, לבין ספרות שנכתבה עברית והמכוונה

תרבות וספרות

לקוראי עברית, שבשולי התרבות החברה.[5]

ג

שלוש מסורות עיצבו, אפוא, את הרומן של פוגל: א) הניאורומנטיקה (מה שמכונה גם ספרות „שלהי המאה" או ספרות הדיקדאנס) ה־וינאית; ב) מסורת רומן־המטרופו־לין; ג) המסורת הברנרית (שהעל־תה את דמותו של „התלוש" בספ־רות).

הרומן עצמו עניינו „חיי נישו־אים" בין האינטלקטואל היהודי גור־דויל לבין הברונית תיאה. נישואים אלה אינם עולים יפה ובין הצדדים מתפתחים יחסי־איבה סאדו־מזוכיס־טיים. הגיבורה הראשית מתעללת בגבור בצורות מצורות שונות וה־גיבור הולך ומשפיל עצמו, עד ש־מגיעים כים עד־נפש ובאין ברי־רה, כשנסגרים כל השערים וכלים כל הקצים, הוא רוצח את אהובת־מענתו. המסורת הניאורומנטית ה־וינאית נתגבשה, למשל, ביצירתו של ארתור שניצלר (1862—1931),[6] בנובלות כמו „לכות", „פרחים" או „הסגן גוסטל" או הרומן „תרזה" או הנובלה המפורסמת „העלמה אל־זה" (בן זמנו של הרומן של פוגל) מעלים נושאים קרובים בצורה דר־מה. כך, למשל, מעלה הרומן „תר־זה" את דמותה של עקורה, בת המעמד הבינוני, המתגלגלת בכל שבעת מדורי המטרופולין עד שהוא נרצחת בידי בנה הבלתי חוקי. ה־דמות האחת שקותה למצוא אצלה מקלט; ההלה רוצחה מרדיפת־בצע בלבד. הנושאים העיקריים בספורי שניצלר הם: אהבים ובגידות, אה־בה ומוות (אהבתו של פליכס החו־לה בחולה אנושה למארי, אהבה המקבלת ממנה יותר ויותר ה־לנים, כשהוא מבקש לקחת אותה עמו אל־קבר („למות"); בגידת אשה בגבר והתאבדותה („פרחים"). קצין מסכן החושש פן תתגלה ער־וותו, שאינו מגן כהלכה על כבודו וכי אהובתו נותנת לאחר („הסגן גוסטל"). זו אוירה של וינה ב־שלהי המאה וראשית המאה הבאה, עיר נובלה ושוקעת ובברכות הצ־קורים האינטלקטואלים השונים, ש־כל כוחם בתחושה מעוצמת מאד של אבדנם. הטכניקה הספרותית היא אימפרסיוניסטית ויש בה נס־יונות מעניינים למדי של מונולוג

(הסוף בעמוד 22, טור 4)

1. בבאת הרומן לאור, הגיבו עליו א. ברוידס, י. יציב, ב. חיים, י. סערוני, כ. שלאנגר ועוד. בשנות השישים חזרו אליו ג. מוקד (1962) ואהוד בן־עזר (1969) ברשימות ק־צרות. חשיבות מיוחדת לעבודתו ה־מבחינת של גבריאל מוקד „דוד פו־גל כמספר", (מאזניים, י"ח, חוברת ה'־ו', עמודים 426—433; וכן, כרך י"ט, חוברת א' תשכ"ד, עמודים 51—58) שהתייחס אל נושא זה מנקודת־ראות שונה.

2) עיין במסתרי פרשת האסרמן, אם תשכח אי פעם, עקד, 1941, עמ' 70—84.

3) ד. מירון, „על בעית סיגנונו האמנותי של י. ח. ברנר בסיפוריו", גזית, תשכ"א, עמ' 50—54.

4) כל המובאות על־פי ד. פוגל, חיי נישואים, מצפה, ת"א, 1929

5) פוגל ביקש להוציא את הרומן שלו „חיי נישואים" בתרגום גרמני, ועיין ד. פגיס מבוא ל„דוד פוגל, כל השירים", הקיבוץ המאוחד, תשל"ב, עמ' 24. פגיס מביא שם גם משיריו של ברמנחם מדוע לדע־תו נדחה התרגום (יהודי גרמניה פוחד להעלות יהודי וחי חיי מין פאהאלוגיים עם בארונית נוצריה).

6) יהודי במוצאו שגורמים יהו־דיים מוסיפים בשוליים מיצירותיו ה־עיקריות, „הדרך לחירות", ו„המרס־סור ברנגר". דן פאגיס במבוא הנ"ל דן בשאלת ההשפעות על פוגל (שם, עמ' 43—44). סבורני שענין ההש־פעה חשוב פחות (ועל כך עמד פגיס) מן הקירבה הרוחנית והאוירה הכללית שבכמה יצירות הקרובות ברוח.

...ל איתן

מדאם דה־סנסון

...אדאם דה־סנסון ונכדתה מארי־פראנס ישנו במיטה הכפולה שבחדר השינה, תחת תעתיק גוגה של הבתולה ובנה. מישל באותו חדר עצמו, על מיטה מתקפלת, ואביבה בסלון, על ספה ...ה וקשה, תחת הסיסמה "Legio Patria Nostra" ותצלומי לגיון ...ים.

...שלא להשהות כוסר בתו המתבגרת, היה מישל מתגנב אל אביבה ...לות. את הקולות היו מהרישים בנשיכות־כתף על גבי השטיח. ...בחר, היה חומק אל מיטתו המתקפלת.

בבוקר היו מעירות אותה האם ונכדתה בבשיקותיהן — פעם ופעם הבת — אחר היו טובלים קרואסנים חמים בספלי־צנק של ...Café au l. בשעה תשע היו הולכים אל השוק לקנות ירקות ופי־טורים, גבינות, בשר ודגים.

בשעה עשר היו נוהגים בפאוז עד תחנת הדלק הראשונה שמחוץ ... כמלאים ביכל לספינת המירוץ, ואחר, יורדים אל מפרץ ...פראנס. שם לימד מישל את בתו סקי־מים. אביבה ויתרה על ...יכה, מחכה קנאתה של מארי־פראנס, שפרצה בבכי מר אחר ...יה הראשון של ה־"Petite amie". מאדאם דה סנסון היתה מצ־...ת אליהם בסופי־השבוע וצמה סל־בצרים מלא כריכים, גבינה ...את שאר ימיה בלתה ב„בירו דה־טבק".

כמה לילות בשבוע היתה נוסעת לקזינו במונטה־קארלו.

בלא דעת, החלה אביבה הופכת מעליהם: שוחה ארוכות אל ...ד למפרץ, מטיילת בכפר העתיק של ויל פראנש, יורדת ועולה ...רגות, מציצה בחלונות הנמוכים, סופגת את ריחות השום והחמאה ...ים מתבשילי הצהרים, מבקרת תכופות בכנסיית הדייגים של ...ו, אמן־כל־האמנויות, אשר לא נשאה חן בעיניה, אך אהבה ...צא בה. ויום אחד הרחיקה לכת עד Vence צפונית־מערבית ..., מקום מגוריו של מארק שאגאל ודימתה לראות מרחוק את ...ו המתנופפת ואת פני הצו התריסים.

מישל העריץ את כשרון הבישול של אמו, שהתקינה ארוחות ...ידות מפליאה על מחבת פשוטה. כמה פעמים צוחת אל אביבה:

— הסתכלי, הסתכלי כחר לתוך הסירים! למדי! אם לא תדעי ...ל מטבח־צרפתי, לא אתחתן אתך!

— מי מדבר על להתחתן? היתה עונה בצחוק, לבה גבורת ...גדות אליבה, מהורה.

...מאדאם דה־סנסון היתה נוהגת להציגה לפני שכניה ובעלי ...יות כ„כלתי לעתיד" ואותה התכוונות חלה בלבה גם אז.

...כמה פעמים בשבוע, בשעת הפיאסטה, היו נשמעים צלצולים ...ים בדלת. לפי הוראת האם חייבים היו אז לקפוא במקומם ...דים עד שימוגו הפסיעות מחוץ המדרגות — המצלצל היה מסיה ...בלי, מאהבה כחול־הלוחים של מאדאם דה־סנסון, שבא להבתע ...היו.

פעם זחלה האם אל תחת המיטה הכפולה, שעה שנכדה הודיע ... הבולש את פני מרי־פראנס על יציאתה של אמו להסדיר ...יה במשרדי העירה. ג'יג'יגלי אמר בנימוס: „סליחה", פנה לחדר ...ה, שפי כבדות על ארבעותיו והציץ תחת המיטה. אחר, חזר ...דור, מאבק ונהוהת בקצות אצבעותיו את בירכי־מכנסיו ואמר ...בה בהדרת פנים: „המטבע נוצץ בכל מקום שנזרק אליו".

...אחר פטירת אביו, הקיבה אמו בכוחות עצמה ובסכומי הביטוח ...ים את ה„בירו־דה־טבק" ועתה ביקשה להרחיב עסקיה ולפתוח ...ק לדברי אופנה ברחוב המקביל ל־ Promenade des Anglais ...ני של מסיה ג'יג'יגלי. היא אהבה את דירתה הקטנה, האחורית, ...ה להצר כלאת כבסים שבבית־מגורים יבין הסמוך לעירייה.

...ועכשו סוף־סוף התקינה בה בית־שימוש מהודר.

...מישל ואמו לימדה רבות, כי Bouillabaisse יש להתקין משמונה ...דגים ופירות־ים, לפחות, כי אם ברצונה להתקין רוטב גבינה, ... לערב גבינה טחונה ברוטב לבן אשר צונן עד ל־52 מעלות, ...ם הגבינה איננה נמסה, יש להמס את הרוטב מעל למים חמים ...להבשילו, חלילה, בטמפרטורות גבוהות. גבינות יש לאכול בקונ־...יות נכונות, רצוי בהרכב כשולש ומן העדין אל החריף לא ...ך, משום שהחריפות מקהה את חוש הטעם.

אסור לנשנש לפני הארוחה, שכן התיאבון חייב להיות ערוך לקראתה, מושלם. הארוחה היא מאורע קודש שאין לחללו. בולילות של חולין.

פעם, בבוקר, העירה מאדאם דה סנסון לאביבה כי עליה לסגור את התלון בבית השימוש. „לא נעים שאלוהים יראה אותך יושבת שם".

שנתיים קודם־לכן העבירה האם את עצמות בעלה, מנצח תזמורת חיל הזרים אנטואן דה־סנסון, מאלז'יר לניס, „שלא יפלו לידי הערבים".

„עכשו אני שקטה", אמרה ערב אחד לאביבה, בשבתן אל שולחן המטבח, „עכשו הוא שוכב כאן בניס תחת האבן שהזמנתי לו... עכשו הוא שוכב כאן לידי, ולא בזרועות נשים אחרות... עכשו אני מאושרת".

כשפגשתהו לראשונה, היה אנטואן צוחק מלפנים ומאחור — „גם הגב שלו צוחק", היו אומרים עליו — הדבר היה בקיץ 1931. היא באה אז מניס לאלז'יר לביקור אצל דודתה. אנטואן מונה אותו זמן למישרת סגן מנצח תזמורת חיל הזרים והתאהב בה במבט ראשון, כשישבה עם דודתה בשורה הראשונה. זה היה הקונצרט המפורסם לכבוד יובל המאה של הלגיון ב־ Sidi-Bel-Abbès מקום מושב המטה.

אנטואן היה גבוה ורחב־גרם ולא נמר מסכן כמישל, הדומה לאמו. בתצלומים הצהובים כסהרה, שהוציאה ממגירת־השולחן בסלון, הסתכלו גברים זקופים שורות־שורות, צוים, משופמים, בכובעי קאפי. יהר לתוך לבה. כמה תמונות הראו את התזמורת: כלי נשיפה, תופים, מצלתיים ואנטואן, השרביט בידו, בפנים ים־תיכוניות בשרניות קצת, עוטה סיפוק של מי שקם מסעודה ערבה.

אביבה שאלה אם יש אמת בסיפורים על זוהמם של הלגיונרים: האם כולם היו פושעים לשעבר, משום השמירה על סודיות עברו של המתנדב?

— שטויות, שטויות, שטויות! כיחתה האם. רובם היו אצילים שבאו מכל אירופה תחת שמות בדויים, אריסטוקרטים שברחו ממלך רע, מקרובים נקמנים או מאהובותיהם שבגדו בהם.

אחרי נפילת־צרפת, נמלט אנטואן עם חלק מתזמורתו להצטרף אל כוחות צרפת החופשית של דה־גול.

אנטואן היה גיבור. בשנת 1961 נהרג בקרב רחוב בין האו־א־ס והאף־אל־אן.

— על איזה צד היה? שאלה אביבה.

— על צד צרפת, כמובן. הערבים רצחו אותו ודה־גול בגד בו. ביום הזכרון של אביו — בתחילת אוגוסט — עלו מישל, בתו ואביבה אל בית־הקברות החדש של ניס.

תחת מצבת גרניט גדולה, שעליה חרותים צלב לורן והסיסמה "Legio Patria Nostra" נח מנצח תזמורת חיל־הזרים לשעבר.

מישל הילך סביב המצבה הגדולה, טפח עליה בזיבה כמה פעמים ואמר: אבן חזקה — באמת.

הוא הפנה את תשומת־לב בתו אל התצלום שבמכד: גבר כמה כבן חמישים, כבד־פנים, בשפם ובקאפי.

— „הנה פאפא, מארי־פראנס, הנה פאפא!"

אך מארי־פראנס לא גילתה בפאפא אלא קוצר־רוח.

— כולם אהבו אותו. גברים ונשים. אמר מישל. הוא נהרג באוראן בתאונת אופנוע. כמה פעמים הזהרתי אותו שלא ינהג באופנוע! ומיד הוסיף בקול רך: אהבתי אותו מאד. הוא היה אב טוב, אף־על־פי שהיה בעל גרוע.

ערב אחד, כששבה, מצאה אביבה את מאדאם דה־סנסון יושבת אל שולחן המטבח, "Quel Malheur, Quel Malheur" מלמלה לעצ־מה, נשאה ראשה להביט רגע עמומות בקיר והציגתה אותו למקומו, שעל זרועותיה המוטלות על שולחן העץ. כוס ושני בקבוקי בירה ריקים ניצבו ליד מרפקיה ולמראשותיה מחצית הכוס בירה שסוחה.

כשנשאה ראשה שוב שאלה:

— איפה מישל?

— הלך לסובבות, לסדר את החלפת המקרר.

— המקרר הזה משגע אותי! כל השבוע הסברתי לו שאינני יכולה לישון. הרעש הזה יכול להוציא בן־אדם לשתיה! כל השבוע הסברתי לו שהוא לא שוה פרוטה, שיזרוק אותו...

— מישל הלך להחליף את המקרר.

— ממש כאביו. לא יכול להישאר רגע בבית, O pauvre Aviva אביבה המסכנה... גם אביו היה יפה־תואר, אבל No good for nothing... (מאדאם דה־סנסון למדה כמה ביטויים ממלחי הצי השישי) והוא מוכר הכל.

— שנשל אמה שיבבר בצעירה גם את עניין הרשיון לבוטיק. ופתח שביקשתי ממנו — הפנתה עתה האם את עיניה מלאות... הראש אל הצעירה — כמה שביקשתי ממנו כל השבוע: גש לעירית, עוד מעט יעבור הזמן לקבלת הרשיון. חרש כמו האם הקדושה. גם אביו היה כל חייו רודף־נשים. שוכב חולה במיטה. יש לו חום — קופץ מן המיטה ומרביץ לי. ואיך הוא מבשל! מלא תבלים ושומן! הכל שמנוני, כמו Les Arabs! ושותה את כל הכסף. היה לי באלג'יר עוגב־כנסיה. כשחזרתי הביתה, כבר לא היה. כל פעם היה חסר משהו — רהיט, תמונות... הכל הוא שובר, מוכר, שותה. תמיד הוא ליד הכיסים שלי. בבוקר אמרתי לבעלי להסתלק מיד מן הבית. בערב אבוא הביתה עם משטרה. וזה היה יום־ההולדת שלי... שבר לי את האף, כתמים שחורים בעיניים. כשעליתי לאוטובוס, כולם נבהלו. ובימים ההם היתה עוד אלז'יר עיר יפה מאד, לא כמו היום. הם קלקלו שם הכל! הם חושבים שעצמאות זה החופש לזרוק אשפה לרחובות! שום דבר לא מעניין אותו אפילו לא המוסיקה שלו. מאיים עלי בסכין־קצבים, שיכור: „תני כסף!"

אסור לי לדבר כך — הצטלבה האם במהירות, „אבל אלהים המתוק יודע מי הצדיק ומי הרשע... היתה לו חתולה יפהפיה־יפהפיה, וגם לי היתה חתולה יפהפיה, שלי. הוא מכר את החתולה היפהפיה ש ל י למישהו מאוראן, שהיו לו עכברים. לעומת זאת — החתולה שלו, היה מפנק אותה כאילו מי יודע מי היא. כל הלילה היתה מיללת, כל הלילה, מפני שהיא — את מבינה — רוצה חתול..."

היא בקשה מאביבה שתוציא לה מן המקרר עוד בקבוק בירה. אביבה הלכה אל המקרר — שטורטר בשקט — הציצה בו ושיקרה: אין יותר! האם הפנתה אליה ראשה וצחקה אליה רגע באהבה: "Quel Malher, Pauvre, Pauvre Aviva", אחר פנתה שוב אל השולחן.

„הבן חולה — הוא מכה את הבן... וכמה ילדים יש לו מכל הנשים הזרות? הוא עזב את הבית לשש שנים. ניצח על תזמורת חיל־הזרים והאלז'יראים הרגו אותו בדם קר... היו לי תכשיטים — גנב הכל! והוא עצמו יש לו יהלום גדול בבנק. כשאמרתי לו משהו על איזו אשה — זרק עלי ביצים, ואני במו־עיני ראיתי איך הוא משלם בעד המלון. בבית הוא כבר חודש ימים ולא נותן לי אף פראנק אחד. הוא משתמש בגאז, בחשמל, בבית־הכסא החדש שעשיתי, אבל לא נותן אפילו פראנק אחד. וכשאני יושבת אל השולחן לשתות ספל קפה — הוא קם מן השולחן.

„אלכהוליסטים שותים למוות, Pauvre Aviva, מאתיים פראנק ליום, שלוש מאות... מכר את המגהץ החשמלי החדש... להורי היו כרמים, סידות, רשתות, טבאק, מכונה לבידור טבאק, חזירים, פרות, תרנגולות. עכשיו, הכל בעלם. כשאני עוזבת את הבית — אני צריכה לסגור הכל. תמיד יעצתי לדודתי לרשום את בעלה בבית־החולים כאלכהוליסט. לקחו אותו סוף־סוף והוא נשבע שיהרוג אותה כשיחזור הביתה — מפני שנכנסה להריון בפעם השביעית. לא, לא, את שלי אני הולכת לבעוט החוצה מן הבית. פייה־נואר מלוכלך! ולא כמו שדודתי עשתה. הכל הם גנבים — אפילו את הסיגריות, את כתונת־הלילה שלי. כשאני רוצה ללכת לכנסיה — אני מגלה שאין לי מעיל. מה קרה? הוא מכר אותו לחנות בגדים משומשים. הדוקטור שגר ממול, אומר: „איזו בושה!"

„כששבר את החלונות בבית, מה אמר השוטר? מותר לו לעשות זאת — זה הבית ש ל ו! יש לנו משפחה, ארבעים דודים. לפחות. אחד מבני אחיותי נשוי באמריקה לבתו של סנאטור. הוא מוזמן תמיד לבית־הלבן ואשתו תמיד בטלוויזיה... גם אני הייתי יפהפיה לפני כן: הזה No-good-for-nothing שבר לי את האף...

אנשים מתרחקים ממני, כמו שאני רואה את העתיד. שכן שלנו, שם, ממול, התחננתי לפניו שלא יזרוק, זה לא עסקך — אמר לי — „הם רכושי הפרטי". — „מה פירוש? חיים הם לא רכוש פרטי!" אמרתי לו. רציתי שיתן אותם לי, שאטפל בהם, אבל הוא לקח אותם באופניים, בסל, וזרק אותם לים. אמרתי לו: „יפה, מסיה, אלהים יעניש אותך עוד השנה. הוא יוריד מחייך את חיי כל הכלבלבים שהטבעת!" וככה היה, Pauvre Aviva לא עבר קיץ אחד — מקיץ עד קיץ, וזהו זה. שבוע ימים היה מוטל מת בדירתו. שבעה ימים יללה הכלבה עד שמצאו אותו. היתה לו אהובה, לשכן הזה, שהיתה באה אליו מפעם לפעם במשך שנים. כאשר מת, רצתה להוציא משם את הבגדים המזוהמים שלה — אבל אחיו לא הסכים: „אם לא היית כאן, זנזונה שכמוך, אם הסתובבת, השד יודע איפה, במשך שבוע ימים, ולא ידעת מה קרה לו — לא תקבלי כלום!"... ככה אלוהים העניש אותו".

לבסוף, גלתה מאמין סוד לאביבה: היא כתבה את כמה תחת גומיית דלת־המקרר, כדי שלא ישלחו לה שוב אותו מקרר עצמו, הרמאים.

*) מתוך הרומן „ליה ושיוה", שיראה אור בקרוב בהוצאת „עם עובד"

יהודה עמיחי

שיר דרכי אלהים

דרכי אלהים בפרדס הישן בשרון.
הוא נתן לי ללכת בהן. בין עצים שחורים.
רק אני יודע ידע, אני אדם של משה.

השבט הקרוב בא והרחוק בא בזהר.
בעיני השוכב בו בשעת הצהרים
מותר העכשו מן הנצח.

בלילה אני שומע את קול המשאבת ליד הגג,
אני אדם של מטה. כל אהבה
מרחיקה אותי מחיי וממותי כאחד.

שיר

אף אחד לא שם תקוותו בי.
חלומות של אחרים סוגרים בפני:
איני בהם.

גם קולות הדבור בחדר
הם סימן צובה כקשרי העכביש.

בדידות הגוף
שיש בה מקום לכמה אפים.

מורידים את האהבות, אחד לשני,
מן האצטבה, עד שריק.

ומתחיל החלל החיצון.

זכרון מתקדם לעתיד

אני עומד עכשו בגוף
שאותו ראיתי יחיד מן הגבעה:
העצים עשוני ברותה,
כנביא אנשים באחרית הימים
ואשר ברחקם הקרוב כל כך
היה ללא נשוא, והמרעו, חבל
שאין לנו זמן. "כשתהיה
בפעם הבאה, נלך לשם."

אני שם.
ויש לי זמן.
אני הפעם הבאה.

רות, האושר

רות, האשר מהו? צריך היה
לדבר על כך ולא דברנו.
המאמצים שאנו עושים להראות מאשרים
מוזלים את כחנו, כמו מאדמה עיפה.

נלך הביתה, אל בתים שונים,
"ובמקרה שלא נתראה שוב."

תיק הצד שמשך את כתפך
עשה אותך לנודדת יצילה
בלי שוי משקל עם מבט בהיר.

כשהרוח המרימה עצים, תרים
גם את לבי ותביא אל מקום אחר,
זהו האשר האמתי.

"ובמקרה שלא נתראה שוב."

שיר אהבה

אנשים משתמשים זה בזה
כמרפא לכאבם. אחד את השני
שמים על הפצעים הקיומיים שלהם,
על הצואר, על הערוה, על הפה ועל היד
הפתוחה.
תופשים זה את זה ולא רוצים לרפות.

לוי אותי

לוי אותי לנמל העופה.
אני לא בא, אני לא הולך, אני לא עוזב.
אבל, לוי אותי אל כסוס לבן
בין ערפלי עצי זיתים,

אמרי מלים שמחליפות עונות
בחפזון קצר של שפת פרידה.

אז הידים באות אל
העינים הבוכות כמו אל
שקת לשתות ולשאת.

אהוד בן עזר

ספרי דורות קודמים

חתולותי הלבנות ליעקב הורביץ

מי הן חתולותיו הלבנות של יעקב הורביץ?

„בחשבי עליכן, נשי תל־אביב התמודות, חברותי לדרך חיי ומקור הלהמתי, המשקיפות מקרן כשפכן על עניי קיומנו הכבדים, המארגנות את קשרי הדבקות במסכת היום־יום, הנותנות משום כח להיות ולהמשיך — בחשבי עליכן, נשי תל־אביב התמודות, חתולותי הלבנות, הרי גל תמימות מציף את לבי והנני שברבות הימים ותעקם בתוך ספקנ־סרנט, מתפשל ומתפשר כמו כדי בת־צחוק כל־מבינה וכל־מרוממת, כפיה של אותה לבנה בלה במרומים, הצפה במרחבי האיתר ומשקיפה אלינו כמעט ספשה ומאד הודת מספרי האגדה המאובקים הפנים יסודות החיונה מאז ועד היום.

„הנני לא־ביישן, נשי תל־אביב התמודות, חתולותי הלבנות, ובא אל תבוא לי אם כמו גבר פשט גבוד אודה ולא אבוש: הנני אוהב אתכן בתל־אביב זו, הנני מלא ריחותיכן הנישאים סביב, מרענגים אף בימי שרב ויובש, משכרים יותר כימי הסגריר הקודרים מני סוד — הנני אוהב אתכן ואת העיר. ויודע אני לספר על שיחות בושם עליצות, על עוקץ לשונכן המלוטשת, על קוצר בושתכן המחושבת ועל עוצר אביונתכן הלוהטת. הנני כונה דרך לחיוך וצליל אל צליל אחבר, כשומר אוצר עתיק־יומין בלילות קיץ משעממים — לעתודני. הה, נשי תל־אביב התמודות, ידעתי אף את הספין של הבכי הנגר כגשמי זעף קצרים, ואף את כח החיים השוטף מבין שפך מתגבר הולך. הנני מרכין ראשי לפניכן, אתן שלמדתן להפריח כל יאוש על מנת לתת לנו כח להיות, להיות ולהמשיך." (עמ' 235).

קטע זה, פתיחתו של סיפור „אל נשי תל־אביב התמודות", מוסר גם מקצת סגנונו ועולמו המיוחד של יעקב הורביץ בסיפוריו משנות העשרים והשלושים. יעקב הורביץ נולד ב־1901 התחנך בוינה בימי מלחמת העולם הראשונה. ב־1919 עלה לארץ, חבר „השומר הצעיר", ועבד בכבישים, בבניין ובשמירה. לימים יצא לחוץ־לארץ וסיים לימודיו באוניברסיטת וינה ב־1924. הוא לקח חלק כמשתתף ועורך בקבוצות ובבטאונים הספרותיים של שנות העשרים והשלושים: „כתובים", „טורים", „אמודאים", „יחדיו" ו„סדן", ובשנים אלה הופיעו גם ספריו: „עד דכאי", „אור זרוע", „מזמור הנקמה", „שערי סומאמה" ו„גלגולה של אשת התליין". מ־1943 ובמשך יותר מעשרים שנה היה עורך מוסף „תרבות וספרות" של „הארץ".

„סוליקה", סיפורו הראשון, נדפס בקובץ „פרט" שהוציא א. שוטמן בוינה בהוציו, 1924, ושב ונדפס בקובץ „חתולותי הלבנות". בסיפור מצויים כבר כמה יסודות המאפיינים את הקובץ כולו. קודם כל השם, „סוליקה", שם אגדי־תנכ"י ועם זאת בעל צליל ערבי־מזרחי. סיפור העלילה אף הוא חוזר שוב ושוב בכמה מהסיפורים: מרדכי ואיציק, שניהם אוהבים את סוליקה היפה, מרדכי זוכה בה ואיציק נותר מרומה, נבגד וגם שואף נקמה. הזוהר הוא של פועלים יהודים בתל־אביב, ובקיבוצים צעירים בעמק, אך הסגנון נוטה לאימפרסיוניזם אגדי, נוסח הספרות הרומנטית של המסוף, האוספמן, ולהבדיל — קלרמן. כך למשל תיאור פגישתם של סוליקה ואיציק:

„בחוצות באה סוליקה. בחלון דפקה ויצא אליה איציק. הלך אתה. על שפת הים טיילו, איציק וסוליקה. אחרי כן פשטו בגדיהם, איציק לבש בלבד וסוליקה לבשה חלוק ארוך, ארוך ולבן, ובים התחילו מתרחשים. סוליקה ואיציק רקדו בים והנשמה וסוליקה שרה שיר אבדון: „את עיניך אנקר" — שרה סוליקה — „ולא יהיה לך עוד עינים, את בשרך אוכל, ולא יהיה לך עוד בשר, את דמך אמוץ, ולא יהיה לך עוד דמך כזאת שרה סוליקה, ורקוד ורקודה, רקוד מפרדס השלדים המלבילים לאור הסהר המלא." (עמ' 24—25).

גם סיומו של הסיפור אגדי. איציק כולא את מרדכי במערה ליד שער שכם, ועולה עם סוליקה אל ההר ומשליכה משם כהסלך השעיר לעזאזל, והיא מתה.

אילו היו המלים צבעים דומה שאפשר היה לתאר סגנון אגדי־תנכ"י־מזרחי ויחפני זה של שנות העשרים והשלושים בדומה לסגנון ציוריהם מאותה תקופה של גוטמן, ראובן, ציונה תג'ר, לובין ואלהאל. זו היתה הפגישה עם האור הארץ־ישראלי, עם המזרח הצבעוני, ועם ההתפכחות הכוססת שבלב. זו כבר לא היתה התלישות הבואבת, הפסימית של ברנר, אלא תלישות מתרוננת, צבעונית, שלהטקאית ושטיינמנית, מאוהבת קצת בעצמה וביהירותה, שיכורה מלים. שכרון הצבעים (כמו הירוק הרוסאי של גוטמן בציור „פרדסים ביפו") היה מופלא, חד־פעמי. ואילו שכרון המלים של שטיינמן, שלונסקי והורוביץ, האגדה, הבזיק הלשוני ופיתולי ההתייפיפות של מלים חדשות ומחודשות למכביר — ניראים עתה, ממרחק השנים, ואולי נראו כך כבר בתקופתן, כהישג הרמטי, סגנון סגור בתוך עצמו, מילולי ולא חושני; מפרה יותר כשהוא בר־קיימא. יש בו מרוח התקופה, ארץ־ישראל האירופה בין שתי מלחמות־עולם, אך אין בו חן של גלויות זוהר ישנות, וגם לא הכאב העוקב, ברנרי, מן הצד האחר.

„שלושה עילופי איציק" הוא המשך סיפור אהבתו הנכזבת הפעם ללוליגה היפה, ומולו המשורר זיגפריד, המתעלל ברגשותיו: „גו, דומני אין אתה יודע לשם מה נוצרה אשה... בוא ואלמדך. הנה — מפהק זיגפריד — האשה נוצרה ל... התבין? הנה חמוקי ירכיה עגולים ואגן בטנה רך, ושדיה נוצרו... לדבוני תאווה..." (עמ' 41). סופו של איציק שמשתגע, לאחר ספינת של סירוף אירוטי, כול מחוללת צירומה בבית תימני בשכונה ידועה ביפו העתיקה. „גבר לא יצלח" הריהו שוב סיפור של התנגשות גבר בגבר, האחד לא־יוצלח, השני משורר תמסן. בן־חיים איש־שדה, לשעבר קרל פלדמן, מאוהב באשתו הבוני דינית קרינה, הגרה עמו בקיבוץ, ואולם היא היתה פילגשו של ידידו לשעבר, המשורר אליאש גרויזה, לימים — הד"ר אלימלך גרויזה. גרויזה השטחי היהיר לא רק שמשתמש בשורות גנובות משירו של איש־שדה, אלא גם מחזיר לו את סיפורו: „הלא עוד בימי שחרותך ניבאתי, כי לא משורר יצאת מרחם אמך וכל נסיונותיך. הספרותיים גם או היו זקוקים לתיקון מצדי. אני מייעץ גם לך בצדק ובמישרים להקריב קרבן לאסקולפיוס למען ישלח לך רפואה שלמה ממחלת־הכתיבה, (...) בתקווה, כי אין זאת הפעם האחרונה לחלוף מכתבים בינינו, אף כי לא בעניני הנשמה..." (עמ' 83).

„שתי נשים באהבה אחת" הוא סיפור תשוקתו של ד"ר גרויזה המזדקן לבחורה תל־אביבית מוכת־חיים, עדה, הבאחות בו בפר־בעת בקנה־קש, ומשמשת חומר לרשימתו מסיורו בארצות הקודם על „יגון הנשמות הערטילאיות למען קיומנו". גם בסיפור „אור־שת פנים" משמש הד"ר גרויזה גיבור, הפעם הוא מפתה שחקנית צעירה ושמה אינה — בכוח אמנותו חולקת לשונו וסיפוריו על פאריס. הוא מנסה למצוא בה עקבות האשה שאהב בנעוריו, וסופו שהיא מצמיחה לו קרניים ועליו מלגלגת כל העיר. ב„הלך גיבנך" חוזרת אותה מעשיה באשה קלינה, אשר עוזבת את הגיבן הולכת אחר אליהו סמואל, בעל החולצה השחורה והשפתיים השמנות. „נשף מסכות אחת" רקעו נשף־הפורים של ברוך אגדתי בתל־אביב בשנים ההן, בתקופה של משבר כלכלי וחוסר עבודה, פליאן, אמן הריקוד, המארגן את הנשף, מסרב לתת כרטיס הזמנה לעוריאל המפל, סופר צעיר ופועל־בניין מובטל, למען ידידתו החולה ורדיה (מעניין עד כמה דומים שמות הנשים בסיפוריו של הורוביץ, כאילו מקור אחד נחצבו), וסופו של הנשף, מעשה בגניבה.

הסיפורים האחרים בקובץ הם „חתולה לבנה", „עיר ומיצר", „מרש אבלי", „צוואת מרגלי" ו„מסע הילד אבילחם". ברבים מהם, ובייחוד ב„מסע הילד אבילחם", מתגבר היסוד האגדי־האכספרסיוניסטי בעלילה ובלשון עד שהוא כמו מרחיק לעתים את הסיפור מאותה ריאליה של רקמת החיים שבתוכה נוצר. דומה כי מה שעולל הסגנון הקפקאי־עגנוני לחלק מן הסיפורת העברית הצעירה בשנות החמישים והששים, עולל עוד קודם־לכן הסגנון האכספרסיוניסטי־אגדי לסיפורת של שנות העשרים והשלושים בארץ. בשני המקרים היתה התוצאה — התרחקות מהתמודדות עם הריאליה. שכן, התמודדות אמיתית עם המציאות אינה צילום (נוסח „תנובה לאביגדור המאירי") אלא מגע חי בלבה.

* יעקב הורביץ: חתולותי הלבנות. קומץ סיפורים. בהוצאת „יחדיו", דפוס „הארץ". תרצ"ט, 1939. 248 עמודים. כלול במהדורת ארבעה הכרכים של כתבי יעקב הורביץ, הוצאת מחברות לספרות, 1965.

מכתב מלונדון

ישראל המאירי

„גן הדובדבנים" בנאשונל תיאטר

יש אומרים שצ'כוב הוא מיבחנו האמיתי של תיאטרון, של בימאי, של שחקן. אם אכן יש אמת בכך, הצגתו של „גן הדובדבנים" בתיאטרון הלאומי האנגלי עשויה להאיר כמה בעיות המטרידות את אוהבי התיאטרון ומאוכזביו בארצנו. מה גם, שעדיין לא יצא זמן רב מאז הנסיון האחרון להציג את המחזה הזה — האחרון מתוך הקוארטט הנפלא של הסופר הרוסי — בתיאטרון ישראלי, והצגה זו בתיאטרון הקאמרי היתה לדעת רבים „הביצוע הסביר" ביותר של צ'כוב בארץ.

מייקל בלאקמור, שביים את ההצגה בתיאטרון הלאומי הבריטי, ביקש, כבדומה, להאיר בעיקר את הצד הסוציאלי של המחזה; הוא רצה לראות בו כבראה תמונה של חברה מתפוררת, תמונה של ניוון, של אנשים העושים דברים, מדברים, מהבדחים — בלא לקוות באמת, כמין רוחות־רפאים מגוחכות. הצבע השולט על הבימה הוא מין אפור־צהוב חיוור, כמעט חולני. אף עצי הדובדבנים הנראים מבעד לחלון צבעם לבן־עכור, חוורורי, נטול כל ברק. גן כזה עשוי להיות יותר סמל של הכליון הקרב, או אף זה המצוי בחייהם עצמם, מאשר של זיופי ההוויות שהגיעו אל קיצם.

בסיום המחזה, כאשר כל אנשי הבית נסעו והשאירו את הבימה ריקה והאור כבה לאט, מסתובבת ידית אחת הדלתות ואתה מצפה שפירס הזקן יכנס לבימה כמו במחזה. אך הנה מסתובבת כל התפאורה ומתגלה קיטון עלוב ומוזנח של אמה על אמה ובו עומד פירס (משחק בלתי־נשכח) וממלמל את דברי הסיום של החיים שעברו בלא שמוזו. ואז מתיישב הוא באנחה על דרגש המיטה, מעלה את רגלו השניה (אותה שומע ממש את חריקת העצמות), משתרע ו„מפסטנת" נופח את נשמתו. עד שדומה כי אותו צליל מפורסם „כקול מיתר שפקע", כפי שכתב צ'כוב, אינו אלא הפעימה האחרונה של לבו הפגוע של האיש, השרוע על דרגשו ללא רוח חיים.

בית [illegible]

המשחק בתוך תפאורה נזירית, נטולה צבע, כזו של ההצגה הלונדונית, עשוי לכאורה להיות מיבצע קשה במיוחד. אלא שכאן כמון באמת אותו הלקחים והשובים של הצגה זו לגבי צופה־תיאטרון מישראל: הבימאי והתפאורן דאגו, הרף הגורדות והדלות המסוגננת, לביצוע מדוקדק של הוראות־התפאורה שבמחזה; הם דאגו כי לשחקנים יהיו דברים להיאחז בהם ולהתייחס אליהם: פתחים, כוסיות, כדורגה, הלוך — דבר אינו מיותר ואינו כמתכון? ארגון המיזנסצנה כבצל להפליא את המעט אך המהותי שהתפאורה נותנת. (עניין חשוב במיוחד בשל בר־הומניות המיוחדת למחזות צ'כוב בכלל ול„גן הדובדבנים" בפרט; ר' דוגמה נפלאה לכך, שזכתה להגשמה מושלמת בהצגה זו היא מעמד הנשף.

הנה, כשאתה נזכר בתפאורת „גן הדובדבנים" של התיאטרון הקאמרי, שכללה בית בגבעונירה ורוד וקטן וכמה עצי־דובדבן „סמליים" המרחפים בחלל, אתה מתפלא שעוד הצליח מישהו לשחק שם בכלל.

חרף כל הצבעוניות שהיתה או על הבימה ב„קאמרי", היא היתה משעממת מפני שהשחקנים לא התייחסו אל התפאורה והתנגדו בתוכה.

הקו הרצוף, השלם

בלאקמור דאג להעניק אינטרפרטציה מובהקת ושלמה לכל אחת מן הדמויות במחזה. אתה יכול להסכים או שלא להסכים ללופאחין צעור ומתוסכל כל־כך, הנראה כמעט כ„אינטלקטואל מנוכר" (אהבתי את לופאחין ההם של יודין ב„קאמרי"), וגם זה „לקחי" לוואריה עצבנית, היסטרית־כמעט, לגאייב ולשרלוטה כאלה — אבל אינך יכול שלא להעריך את הקו הרצוף והשלם, הבראה בפליל בביצוע, למן קריאת המחזה בבית ועד בחירת השחקן והלבשתו וביטוי כל תנועה ופאוזה שלו.

התוצאה נראית בעיקר בתמונה, שהיא אולי היפה ביותר במחזה: כניסת הולך הקבצן, כשבני המשפחה יושבים על ספסל ליד האחוזה. כאן מתח בלאקמור את השתיקות עד לשיא. הולך השחור מהלך בין האנשים, נועץ בהם מבטים. באוויר שורר מתח שניתן לחוש אותו באצבעות: כל אחד מהם מגיב באופן שונה לגמרי, הגובה שלמה ושירה לדמות הכהה — ואת, בלא להוציא הגה ובלא למוש ממקומו. נראה שהצגה מושלמת דורשת תהליך שלם: הבימאי צריך להכיר את השחקנים, בחירתם היא חלק חשוב ונכבד בעבודתו. ההצגה בקאמרי היתה מקרה אופייני: בא בימאי מארצות־הברית, „מקבל" שחקנים (ובעיקר — שחקנית ראשית) שכבראה לא עליהם בדיוק חלם, „מלבישי" עליהם דברים שאינם ממינם, והתוצאה מכרזה להיות חסרת־פרצוף.

תמימות מקסימה

למען האמת, גם ראנייבסקיה של ההצגה האנגלית היא נקודה כוקשה; ולדעתי זו תורפת ההצגה העיקרית. קונסטאנס קאמינגס, המגלמת את התפקיד, היא ללא־ספק שחקנית בעלת־מקצוע ממדרגה ראשונה. אבל קשה להבין מדוע בחר בה הבימאי, דווקא לאור התפיסה הכללית שלו. ושמא גם בתיאטרון הלאומי הבריטי לפעמים „אין ברירה"? לדעתי, חייבת ראנייבסקיה להיות בעלת אישיות חזקה ואישיות קיימת במובהק.

כשקאמינגס אומרת לפירס: „כמה אני שמחה שאתה עדיין בחיים" היא נקמצת כגבירה אנגליה הפלי באלגנטיות בריזה צינית בפק להנאת המסובים; וכך נשמט א המרכיבים החשובים של הגובה צופה. לדעתי, היא חייבת להיות תמימה עד אווילות, (ומקסימה, בשל כך). והצופה צריך לה בלבו: כמה אכזרית עשויה להיות התמימות המקסימה הזאת. הרי הסיום, כשראנייבסקיה, בלאת ה גה לפירס, משאירה אותו בבלי לגווע בבית הנעול, כהאשרת את בה הזאת.

קשה היה, למראה השחקנית המשוכללת הזאת — שלרגעים, זאת, כמעט השליכה שממון על הבימה — שלא לחשוב כי אחר לזה הכל. שחקן הוא קודם־כל אישיות. את השאר אפשר ללמוד אפשר „להביא".

דוד פוגל — סופר של חולין

(סוף מעמוד 21)

פנימי או דיאלוג מרומה („הסגן גוטסלי", „העלמה אלזה"). יש ביצירותיו של שניצלר (וכן בסיפורים של צווייג, אלתנברג וכמה אחרים מבני הדור), בשום הבאה מצוין של הוויות כאב ושקיעה. גיבורים אלה הם בני העיר הגדולה שאפילו הוויות המוות והסבל השפלה וההשפלה הן בגדר הנאות בדיניים, מפני שהן מעוררות את ההוויה האנושית הרדומה (ולענין זה, כדאי להפנות את הקשב גם למשוררים חשובים כבר־הופמאן ר הופמאנסטל). למסורת זו נודעת השפעה ניכרת על יצירתו של פוגל, שגיבורו, בדומה לגיבוריו של שניצלר (ומרבית בני דורו), נהנה אף הוא הנאה משונה משפע הסבל ומצמצה את הוויותיו. בדומה לגיבורים אלה ובדומה לגיבוריהם של רומנים „אורבניים" מובהקים כגון „ברלין, כיכר־אלכסנדר" (1929) מאת אלפרד דאבלין או „יוליסס" (1922—1919) לג'יימס ג'ויס, הנה גיבורו של פוגל אף הוא (כהאנס ביברקופף וליאופולד בלום) אבוד במבוכי העיר הגדולה.

לנקודת־ראות זו, יש אולי להפנות את תשומת־לבם של הקוראים: הסיפורת העברית היתה ספרות של עיירה (בגולה ובארץ) שנעשתה סיפורת של כפר. מיעוטה של ספרות זו הוא סיפורת הכרך הגדול (וטוב ראוי שנזכיר דווקא כאן את רומני אודסה של שטיינבך או את בגידתו של יעקב רבינוביץ ב„נווה קידר", להאיר את הפרוזר העירוני).

„חיי נישואים" הוא רומן של הכרך וגיבורו גורדוויל מבלה את רוב ימיו בבתי־הקפה, בבתי־המרזח, בשדרות וברחובות של הכרך הגדול וינה. הוא מן הנעים הנבדים הסהרורים, שהקימו לעצמם בית מדרכה אשר מכבר הם מושלכים, בלשון המשורר, „אל המצולות ואל ההזיות", כמו ב„יוליסס" (שלא בדומה לסיפורי קפקא) זה כרך ריאלי, שמסבו אתגנב אל הוויה הסביבית של מטרופולין זו. אנחנו מתגלגלים עם הגיבור ברחוב קרנטן (הרחוב הראשי במרכז העיר וינה) נחרדים עמו על פני מאריאהילפרשטראסה (מרכז הקניות) הרינג (הרחוב המקיף את העיר העתיקה) וכלהים אליו בסיפסה של־פני השדרה המרכזית Hauptallée בזיבגע השעקונים המרגנע — הפראטר. גם כהה וכמה מתבודדות הממשיים של העיר, הד מתבלים את אימותיה וזיהותיה (בית־המשוגעים שטיינהוף) מאכלסים את הרומן ומקנים לו אותה מהימנות ריאלית של מטרופולין.

המחבר והגיבור אינם מולים בסיפוריו של הכרך הגיגאי ולעתים קרובות מהרהר הגיבור (וניכר שהמספר מזדהה עמו) באהבה רבה ובחיבה עמוקה על העיר הקרובה ללבו (כיושב בפני עצמה) של השבים האבעיגיים המאכלסים אותה: „חבת עינם בעל תמיד לעיר זו הנוגה משהו, הלגלגנית, והתמימה גם כן. אהב רחובותיה המפולים ד הקפה־ריים, בביניה עלה ההרים־ענוגים, גניה גננוניתיה רותי הצבעת המתוקה, שרושה הבנקנים והמודים עליה, שכבר מורגש בם שכן מקפי־הרוח המסובב של נטי האלפים המצחקים הרחוקים מכאן; אהב מושביה קלי־הדעת ותלויי־החיים של עיר זו ואת חרבנה הקלילה והרפרפנית, הספונה בה" (שם, עמ' 136). זה וידוי אהבה של האדם המעורער לפיתויות הנוגות של העיר, שהלכה ונעשתה חלק ממנו. אך יחסו של הגיבור אל יפהפיה זו הוא כיחסו אל אשתו — תיאה — יחס דו־משמעי. כה כפתה היא בעגבית תעליים, כה דוהה היא באימה ובקור. שואג „מטלה־עליו". אמביוואלנטיות זו מתעצמת והולכת לקראת סוף הרומן, כשהשנאה לאשה ולעיר האימה מציפה שלטות בכל; אך כבר מתחילת הרומן בולט יחסו המאוים של הגיבור אל ההוויה האורבנית וזו הולכת, כאמור, ונעשית חלק חשוב בתודעתו העצמית במיפגשיו התכופים עם אפורי העיר. כך הוא מתואר, למשל, על הולכו ומתכונן גם לעצמו: „והימני נכמרו על הללו, בעיר זו כביתר כרכי העולם, שנשארו עדיין בחוץ, שאמסים לבלות לילותיהם על ספסל תחת כפת השמים ומתנות לגשר, ובתעלת השופכין. האנושיות צריכה היתה לדאוג לכך, שיהא מובטח לכל איש ואיש מעון. ופרוסת לחם. זו לכל הפחות" (שם, עמ' 487; והשווה עמ' 69).

בין כה וכה, מועברת ההוויה האורבנית אל הקורא בעיקר באמצעות שרשרת ארוכה של קטעי אווירה אימפרסיוניסטיים, שכמוס אינו בתיאור מדויק של אתרים (שהמחבר, כאמור, לעולם אינו מוותר עליו; ראה תיאור הפראטר — עמ' 160; ויגת מן הקהלנבל — עמ' 356; שטפאנדום — עמ' 338—339) אלא בעיצוב רב־משמעי ומורכב של אווירת המטרופולין. ר' דוגמה: „ערב האביב היה פושר. מן השמים המאפילים המקודים רעמה לבנה דקה. ברחובות המרוקנים כמעט נראו כמטאטאים יפה. הכרך נרדם והלך לאורו המהוסס של השמש. [illegible] כיקבצות־זוגות מתאמוים הם הובילו נוספים מרטטים, התרפצר ביותר ראש, ביותר הפוה. רכבת מודחקת פלוה צפירה מבושבה, ששומה משמה. בגבמה רגע בדומין נסיעת ארוכה בגוף לילה אפל, נושם באיץ שכם, וכרכים זרים, נשכבים פלינגים אכלוסוף". (שם, עמ' 34).

הערב הפושר, השמים הרדפים הצבע, האור הבכבבות, קרונות המרעם כיקצבה זוגם, הנסיעה אל הלילה האפל הם קטעי הציכום היוצרים את האווירה, שהיא תערובת של תוגה ונשכבת הציכה עזקה (קיצות וזיזם). אווירה החוזרת בגלגולים שונים לאורך כל הרומן; רכבת המרוססה לבקהלה של עולי אשמה (עמ' 23); עגלונים — לבדותנת גטולי־חיים (עמ' 63); רוח לאה שגלבה בפת (עמ' 97); אנשים גלובים עהולים כבכן הא־כה (עמ' 375) ועוד.

ד

אך העיר הגדולה קיימת לגבי גידוד של גורדוויל בעיקר בתמונת הקפה „הרנדורף", בקום בימלכם של הסריים, או ביתם היחיד של כל הקודים המעטבים זה לזה דרך־קבע — באקראי. עם מקובם של האינטלקטואלים המסבבי־אינטלקטואלים, זו חברה בתחנית של איגא קבורה לפניך כלשהו. ביהוד ל„אינטלקטואלים" הרכסים לתרבות (ביצירת ברנר, שופמן ושטיינמן) ובדומה (אולי) לדמויות של גנסין, אלו דמויות שאינן כרבות אפילו קבצי־זמלין בענייינים העוסקים ברזמי על עולמם התרבותי. ואין להם בעולמם אלא מערכת יחסים־לאריחוסים המקבת ביניהם. דבריות כאסטל אולריך, פרציק, לוטי כתנריים, גורדוויל מתמעה ומערכת, כשיחסו של הגיבור אל חבריו הוא כאל נקודות־אחיות, מקודות לכלוות המורים העבנים והידירותיו מהם אינם אלא סימונים בתהליך ביחוד (נדקים לבאהרה מלכתחילה). הצעגו החברתי של קבוצת „אינטלקטואלים" זו מעניין, והשיבות כפולה ב מכופלת יש כאן (כפי שגבורה) לבדיקת מקומם כל „היהודים" בקבוצה זו התערבבת„כנגבהב. לא מיתוס של דבר, כהקבצה קבוצה זו ברותית זו באופן ריאלי לבדי: כה קבוצה זו בבביאות מורכבת מיהודים רבים, כך גם מאוכלסת היא בבוין ב„בני דת משה"; אך אין פוגל מבחין בין יהודים לגויים הבחנה מוסרית כלשהי. כמה מן האינטלקטואלים המתבוללים הבלתי־בני־מים הבולטים ביותר (כגון פרציק ודייר אסטל) הם יהודים (וכן דייר קרינגל מעסיקו של גורדוויל), כשם שכמה מן הדמויות האכזריות והמתוסבכות ביותר הם גויים (כך תיאה, אחיה פרידי, הילדסהייבר וגבי פישר, בעלת־הבית); וכן כמה לפת אשינה: כמה מן הנשים שהמכוער מעצבן כנושאות הבנות היהוביות (כגון מיצי המצילה את גורדוויל בשעת התמוטטותו ורובציק המבהלי הזקן והעצוני) הן לא־יהודיות כשם שלוטי בהדבהים העדינה הערגיסה, הנמהיהה יפה אל הגיבור הראשי היא יהודיה. אף „סוגיה היהודית" לא נעלמה, אינה תוספת אותו מקום שהוא תופסת ביצירותם של מספרים עבריים ואידיים אחרים. היאה צצה מבסמנה דעות אנטישמיות גרועות בעיר: „...את נבר לבע שתיק. הצבות מי מטסחי־צלב, אל השכבה: עליך להיזהר ביותר מפני היהודים!... ויגה העיר נהיתה מקפה לקבה. שוב אין מבחינים בין דג לדג... מרעילים את האויר כמה..." (עמ' 57) ובמקום אחר נהקלים דייר אסטל וגורדוויל באנטישמיות אברגימית אך מפויקה. לנפי בביאם („שוב לך אל גליציה, מקום לבאם משם!", עמ' 321—322) אך יותר מכל, יש עניין בתיאור יחסו של הגיבור (גורדוויל) אל הצברות: בשעה שהוא קורא לפני תיאה כתוך „הבעיה היהודית", לעולם הנגבר היה כתו משיכה לאידביל לבנין („הללו ברז אהו בבריאות...", [illegible] עמ' 259). ויוצה אל עולם זה היה אבינימאלבי. [illegible] כביכול, של הרומן אין נושא זה אלא נושא מיבני, אלא־אם־כן נבקש לפרש את יחסי תיאה וגורדוויל (על דרך הסמל) כיחסים סאדו־מזוכיסטיים שבין גויים ליהודים. זה פירוש שאינו נראה בעיני ואינו הולם את העובדה.

מבחינה הצקת המבורג רחוק הרומן מן התיאור הארקסטי כל ההוויה יהודית (המבאות יחס כעיבה מאד), המבני ביצירות של ברנר (ולעתים קרובות ביצירת עגנון). אפילו אירוניה דקה ביחס אל העדה היהודית והצפינים לשופמן (הקרוב לפוגל בהתהוותו בהתפעעות סיפע, ובניקתו להבגה האוסטרית) לא תמצא ברומן זה. לאמנית־שלידבר, פוגל גימולי לבדי ביהור אל בביאות זה. הוא אינו בא לדון אותה ביהודיה או במגמה וגם אין הוא מבקש לשיר שיר־הלל (בדומה לכלום אחד בגולינגית, ב„קדוש השם" או ב„בעל תפילות"). [illegible] גיבורו של באלו „הרצוגי" יהודי והוא [illegible] (אף שהוא מבליט בודדים חזובים וחבליליים כל במאליות יהודית) ולא במצגם לבני צאם (להיוב ולשלילה). לגיבוריו של באלו כל הארץ ברדום, מפני שהוא צים רומנטי ותפחה. הוא הדין באפרים של גנסין, האכול ספקות ואיבה־מוות, מפני שגורמים אלה הם חלק באישיותו. כמסויים אלה אינם מיתוסים תבנתעתיים לתמצתם. בניגוד לברנר, שופמן דברת בארץ ואפילו שטיינברג, ובדומה לגנסין ושטיינמן מעריך פוגל את גיבוריו ללא־זיקתם הרזתית הגלובית, אף־על־פי שבמבאות הדברים, קרוב גיבורו, והוא בו הרגשה, שמעולם לא נמצא בבית. שתמיד יהיה צורך כך יגע ורצוץ" (עמ' 505) לכל בני הדור הזה, בלא שיהיה עם עברו והדהי.

ה

תבנית הרומן דו־מסלולית; בדיקה מובילה אותנו אל לב־ליבו של הרומן. מצד אחד, זה רומן המבוסס על מחזוריות של פעילות הגיבור. מחזוריות שאינן משוגה במוחתה ברצף, אלא חוזרת בגלגולים שונים בעקבות השיגעונים ההלים ברצף. זהו תבנית־הנדודים: הגיבור גורדוויל יוצא מחדרו השכור ונודד על פני רחובות וינה. יש שהוא מבלה בבתי־הקפה ויש בבית־מרזח ויש שהוא בא ונד ברחובות ללא תכלית ומטרה. ספסל בשדרה, בית־מחסה לעניים, ועוצמים הם נקודות־אחיזה נוספות, כשכלים הקבעים. כמו מקומות אחרים בכרך גם אלו תחנות בחיים הסהר־התכלית. מצד אחר, יש לרומן זה תבנית ברורה למודר הכעלכת הבנית ברצף הלילה. זו עלילה טראגית שבסבובה אנטי־גיבור, אשר סביבתו להוצאת עליו יותר ויותר לבדידות אוהו, עד שהוא מנותק ונמבוד לגבי סתום ואין לו כוח אלא במעשה של פשע. בראשית דרכו, הוא עובד בבית־המשאה של ד"ר קרינגל, כצורה בחברת בית־הקפה „הרנדורף" ומתגורר עם ידידו אולריך. הגורמת Hamatia המקרית — מקורה באהבתו של גורדוויל לתיאה. מכאן ואילך, הולכת אשתו ומתעללת בו. היא בוגדת בו ומספרת לו על בגידותיה. נולד להם תינוק (מרטין). היא מרמת, שהתינוק אינו שלו, וכשמרטין חולה, אינה מתייחסת אליו ואינה דואגת לו. מותו של התינוק הוא שלב נוקף בבידודו של הגיבור. הוא דוחה מעל פניו גם את אהבתה של לוטי בהדבהים המתחנדת לפניו. לאחר שהוא מתנתק מכנה כמעט שהקשר שלו עם תיאה הוא קשר כל בגידה, מתאבדת לוטי. מכאן עוברת עליו תקופה קשה, הוא יוצא מדעתו ומתי־קלים באמצע הרחוב. ידידו משכבו הימים, פרינצי מייגלסהופר (בסיעל בה כבהינה בבית־מבונים), מרחמת עליו דאוסנבג, צוות אליה, אך הוא חוזר אל תיאה, עד שזו מגרשת אותו מביתו והוא מבלה את לילותיו בבית־מחסה לעניים. הבבעת הולכה ומגברת עליו כמאשתו שוכבת לנגד עיניו עם זר (הילדסהייבר). רק כאן, כשכלו כל הקצין תמכלו כל העברים, הוא מוליים לרצוח אהבה. הוא כגבר לאנטי־גיבור, שהבתו, האכזרית, ההתעללות כדרפים אותו לגבל עצמו כן הכוח הביכאי העולם בו שלכון גמור. זו עלילה על הגבורה התזאסתבורנת כל גרות מהולסת, כשאשה אינה כבחינה לו לגבר כל מוצא וכל מבוא, והוא הלוה בה כתינוק בסיגר אבד או כנאר בהבל. הרצח הוא מעתו לו, לאדם המבודד והבבודר בעולם.

לתבנית זו מהוות כמה עלילות אנאלוגיות. המחבר מרבו שאית השישאי של גורדוויל אינם יוצאים־דופן, השם שאשתו בוגדת בו. כך בוגד הוא הוא (ללא כורנת הכוון). בעלה של אשה אחת, פרוצל הילדסבמר, משולו לנשקה (עמ' 78) תעלם אחר־כך, מפני שהוא מבקש לשדול, שישכב עם אשתו, מטרה שהוא מצליח להגשים (עמ' 139). פרוצל־הילדסברגר הוא הגבר שיחסי תיאה (אשת גורדוויל) עמו הם הקש השובר את גב הגמל.

אנאלוגיים הם גם יחסי ביצי, אשתו של יוהן הורביציק, עם פרציק. והורביציק מתודה בפני גורדוויל, זה האחרון כביר ביוקתם האינטימית של הדברים להויו: „בהתרגשות גוברת והולכת קלט גורדוויל את המלים הנלחשות, שפתחו בנפשו פצעים, אשר כבר התחיל קודם עליהם עוד גורדוויל חש את יסודיו של יוהן כאילו היו שלו עצמו" (עמ' 235). שתי עלילות־מישנה אלו באות להעניק לעלילה העיקרית עומק חברתי. מה שעובר על גורדוויל אינו חד־פעמי. הוא חלק מתהליך גדול יותר; נתמכות ההתנהגות של החברה האוסטרית לאחר מלחמת־העולם הראשונה בתערעור וגורדוויל אינו אלא קרבן קיצוני של תהליך חברתי נרחב (שכאמור, אינו קשור דווקא ביהודים ויהודות). עלילות־משנה צדדיות הן בעלות אופי מיטאפורי: תפקידן להאיר מזווית־ראיה אחרת פרקים שונים של העלילה המרכזית. כך, למשל, התיאור המריף של פרידי, אחיה של תיאה, הרוצח חתול למאתו, לאחר שהשתוקק למעשה זה ימים רבים (עמ' 401—404). גורדוויל עצמו מוזה בין מעשהו של פרידי לבין מותו של מרטין (הבן) ונטיותיה הסאדיסטיות של האחות (של פרידי) האם (של מרטין) והאשה (של גורדוויל) — תיאה. תפקיד מיטאפורי ממלא גם ספורו של החייט, שנזדמן לו לגורדוויל בבית־המחסה לעניים. זה מעשה באיש מהוגן, שנידרדר לעולם הפשע לאחר שגנב מה שגנב במשרד, ואף גנב תכשיטים. החייט מתודה (כדרך גיבורים רבים אחרים) לפני גורדוויל, והקורא קושר בין שתי הדמויות המדרדרות שהגיעו שתיהן אל בית־המחסה, זה משום שנידרדר בחיי אהבתו, וזה בפרנסתו.

מבחינה תבניתית, מתגברת העלילה הגורלית ברצף, כשראשיתה בנישואים וסופה רצח, על התבניות המחזוריות; (האנלוגיות אינן באות אלא להרחיב ולהעמיק את המוזן שברצף). הבריחה מן הבית חוזרת על עצמה, ולמרות כל הרמזים, הצפיות, והוויות שדברים עשויים להשתנות, כמסתבר, שהקיץ הקץ על ביתו של הגיבור והרחוב הולך ונעשה ביתו העיקרי. מחוזי הנדידה המתצמצמים והולכים הם סימן מובהק לבידודו של הגיבור המגיע למבוי סתום, והמוצא האחד שלו הוא להרוג או ליהרג. הרומן הוא בעל תבנית דראמטית ברורה (למרות כל הסטיות האפיות): ראשיתה התאהבה (הנישואים), הסיבוך — יסורים ואפאתיה — דברים המגיעים לשיאם במותו של מרטין הבן; וסופו — עלילה יורדת (הגירוש מן הבית) ומשבר (תיאה שוכבת עם הילדסהייבר לעיני של גורדוויל) ובעקבותיה, הרצח. זו תבנית דראמטית שלא תגיע לעולם לרמה טראגית, מפני שהגיבור הוא לא־גיבור. גורדוויל הוא כמין שלומיאל כמאהב המבכה את גורל אהבתו הכושלת.

ו

הרומן כולו מואר מנקודת־ראותו של גורדוויל. זה רומן אינטרוספקטיבי המתרחש בנפש הגיבור, כשהמספר מגמה את עולם הרגשות והרחשים של הגיבור ואת הגונים השונים של תלותו המאזוכיסטית. זה גיבור שאינו מודע את עצמו אלא תודעתו מוארת. הוא אינו מנסה לשוות לחייו משמעות כוללת ואינו נכנס להרהורים מסאיים. הדבר האחד הקיים העומד כישות בלתי־אמצעית הוא הכאב. השלימיאל המתייסר בגלה יסוריו גזירה כאין עליה עוררים: „ה עות היא אולי בזה — תפס מהר הוא מהרהר בו — שקה פעם מנוחה, והיים שלבים ומולים אחד האדם — ובכאן כל האכוב מלכתחילה לא צריך היה להשל נפשו לשוא! הוא — ונתת רוח! בני־אדם שבתחילת בריאתם נת ליסורים והוא אחד מהם. נב זאת, אפילו כשהם בחזקת גוזה אין לבטלה, אין היסורים עוד מוב בים אגב כך..." (עמ' 513). יחס של הגיבור הכפהד בפני הזר ובפני עצמו (ובעיקר בפני כח אירציונאליים שבתוכו: „הרגיש עצמו לפתע, כאילו היה האדם הק כותי במעבר יער אפל — — ודרך אלפי דורות נבסר לנו אותו כגור בהמי מפני שלכוות יהדים, למצודתם פרושה על צמדי ושפלי"; עמ' 486) אלה סהדו־סל־דבר עיקר הספר. „נישואים" הם הגיהנום הפרטי האדם האורבני, המהלך דרך שבעת מדורי הגיהנום, עד שה מגיע אל הקץ הנכסף. יותר מ תיאר כאן פוגל את בלהבת המי נוסח סטרינדברג, תיאר את הש צה ב„ביצתי" הסבל, את מיצוי הכאב. הוויה שבני וינה בשלו הנאה נהגו הנאה מיכוונה להשך ולהפוך בה כוהל בה. מנקד ראות מסוימת אפשר להתבונן קפקא (שהצטיק לנושא כנפיים מאפיסיזה והעמקה פסיכולוגית) בדידות ובן־זוגם כל פוגל, שנ לר הצודיג. הסבל הנורא והנ הבוזה כמ„דרך־היסורים" של ד דם האורבני הוא הקו המשותף יהודים אלה, שלא הבליטו את צאם ביצירתם. פוגל כתב עם של גרמא סירוה בספרות הגרמנ בלא שניסה להתאים את הנ לסביבתו הלשונית התרבותית תיאר את חוויית היסורים ב אינפרסיוניסטי־פסיכולוגי מעניין מדי, וכתב ספר חילוני וקריא, הספרים שאינם כרוקים שוא אבל הם להם תוקם של קוו אים של כל יבות השנ

„דרך היסורים" זו היא גם הם ירה אותנו אל האב הרוחני סגנותי של פוגל בספרות הע רית — י. ח. ברנר לא הנעלם עצמו בסוד, ויצירותיו מצודות רקע התרבותי החברותי של הנ בו הלשונית. אך קיים, כמובן, זה יסוד אנושי (שהוא כמו יהודי אף שהוא עשוי להתלבש בושים שונים), המשותף לשני פרים קרובים־רחוקים אלה. מה כפוגל הכיר במצבים הפרטי היסורים בחיי־האדם, אף־על־פי התקוממם נגד הפרצתם. ובלשון בהרו: „אינני איוב ואף לא במ האפר אני יושב, כי אם כאשפה יהודי המכתיבים. אבל החרס איני כינה מן היד; לא גרד איני פוסק, כנראה, אי אפ בלי הגרד".

———

7) על יחסו של פוגל לווינה אורעותיו שם, עיין ד. פגיס, עמ' 17—23.

8) השווה עמ' 22—23, 26, 89, 92, 101, 123, 136, 217, 303, 324, 339, 345, 346, 312, 356, 358, 375, 572, 566, 586, 602 ו־603. ולגבי הקשר בין עולם הציורים ברומן ל עולם הציורים ביצירתו של [illegible] עיין בבאמרו הנ"ל של ג. בוקר.

9) השווה זאת לתגובה יחסו לנשואיו של גורדוויל לתיאה („ב רזן קטן!... צריך הוא לצבוע ב סוגרים... עמ' 65).

10) עיין בידזן בבפתי „יהודה איש קריות" ו„דין קידוש ההודי" בספרי „אם תשכח אי פעם", 1971, עמ' 55—64.

11) כך וידויו של יוהן הורביציק (עמ' 234—238) או וידויה של לו סה בורדהיים (עמ' 302 ואילך).

הספריה הציונית
ההסתדרות הציונית העולמית
ירושלים

מוסד אברהם יהושע השל
ירושלים

מודיעים על הופעת הספר

ישראל - הווה ונצח

מאת פרופ' אברהם יהושע השל

על המשמעות הרוחנית, התיאולוגית וההיסטורית של מדינת ישראל.

בספר זה, מאחרוני ספריו של פרופ' השל, שתורגם לעברית ע"י דוד בר־לבב, נגולה בלשון פיוטית תוך הסתמכות על מקורות היסטוריים, הדראמה שבזיקה הבלתי־פוסקת שבין עם ישראל לארץ־ישראל

228 עמודים — המחיר — 18.— ל"י

ההפצה הראשית:
הוצאת הספרים של הסוכנות היהודית
ירושלים, ת. ד. 7044

משרד החינוך והתרבות
מינהל החינוך — המחלקה לבחינות

הננו מביאים לידיעת הציבור כי

שלוחת מחלקת הבחינות במחוז תל-אביב והמרכז
עברה מבנין ההדר־דפנה בתל־אביב

לרמת־גן רח' ז'בוטינסקי 71, טלפון 03-799141-5

משרד החנוך והתרבות — משרד החוץ

מענקי לימוד במכסיקו

במסגרת הסכם לשיתוף פעולה מדעי וטכני מעניקה ממשלת מכסיקו מספר מענקי לימוד להשתלמויות ו/או לימודי תואר, בנושאים: מדעי הטבע, מדעי הרוח, פילולוגיה, מדעי החברה, אמנות ותרבות, הנדסה.

על המועמדים להיות נתינים ישראלים, שגילם לא יעלה על 35.

למועמדים תינתן אפשרות להשתלם בשפה הספרדית משך תקופה של 4 שבועות במכסיקו, אולם רצוי שיהיו בעלי ידיעה בסיסית בשפה זו.

גובה המענק — 2,500.— פזוה ($200) לחודש. או — 1,000 פזות בנוסף לדיור ומזון.

על המעוניינים להגיש בקשותיהם למנהל קשרי חוץ, משרד החנוך והתרבות, רח' שבטי ישראל 34, ירושלים,

עד יום 15.12.73.

לבקשה יש לצרף: תצלום, תולדות חיים, העתקי תעודות, המלצות, ופירוט ההשתלמות.

בדבר פרטים נוספים יש לפנות בכתב בלבד לקשרי חוץ, משרד החנוך והתרבות, רח' שבטי ישראל 34, ירושלים.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

בית הספר להנדסאים

מודיע על סיום
ההרשמה לקראת שנה"ל תשל"ד

1) למגמות והתמחות:

אלקטרוניקה	בניה	מכונות	כימיה
חשמל	אדריכלות	מיכון חקלאי	פלסטיקה
פיזיקה	דרכים	אוירונוטיקה	מזון
ביו הנדסה	מדידות (גיאודזיה)	תעשיה וניהול	הנדסאים מורים
מחשבים			

מסלולי הלימודים:

א) למודי יום הנדסאים — כתי שנים 40 שעות בשבוע.
ב) למודי ערב הנדסאים — ארבע שנים.
ג) למודי צבירה — פעם פעמים בשבוע לפי בחירה.
ד) למודי יום טכנאים — שנה מוגברת.
ה) למודי ערב טכנאים — שנתיים מוגברות.

הערות:
א) מתקבלים/ות בוגרי/ות י"ב תיכון, לרבות בעלי תעודת בגרות אקסטרנית או בוגרי בתי ספר תיכוניים מקצועיים (רמה 4 שנתית).
ב) התלמידים/ות המשתתפים/ות בלמודי יום זכאים/ות להלוואות מטעם משרד העבודה.
ג) חיילים/ות בשירות חובה הלומדים בתכנית הערב מקבלים הנחה משכר למוד בשעור 50%.

2) לבחנות קדם הנדסאים
כתות ערב חד שנתיות לבוגרי י"א כתות של בתי ספר תיכוניים ו/או מקצועיים.

3) לשם קבלת פרטים או הרשמה יש לפנות:
חיפה — (למודי יום וערב) מרכז ביה"ס בקמפוס ביה"ס בקרית־הטכניון. טלפון 347—225111.
קבלת קהל בל יום בין 8.00—12.00 ובימים א' ג' ה' בין 16.00—18.00.
„אוהל שרה" — (עמק יזרעאל) למודי אחה"צ וערב מר י. להב, המרצה האזורית יזרעאל. אוהל שרה, דואר נע יזרעאל טלפון 7—065/22956.
מדרשת רופין — (למודי יום בלבד) טלפון כפר יונה 053/98383.
אילת — (למודי ערב בלבד מכונות והכנה) מהנדס א. באום, תמנ"ע, מכרות הנחושת, טלפון 059/21/2.
נצרת — (למודי יום בנית ומכונות וכן הכנה ערב) מהנדס כרוגי רח' 10/316 טלפון 065-54831.
עמק הירדן (צמח) — (למודי אחרי הצהרים) מכללה אזורית עמק הירדן, צמח טלפון 067/50421.
צפת — מר צ. כבודי, ביה"ס עמל ע"ש בלאוכילד טלפון 067/30284.
תל־חי — מר מ. שפכנר, המכללה האזורית טלפון 067/40969.
עכו — (יד נתן) — אינג' י. לוין, ביה"ס להנדסאים הקלאים דאר נע אשרת טלפון 04/910042.

4) לתשומת לב
מועדי הבחינות לבחינות ההנדסאים התקיימנה כלהלן: (הודעות בשלוח למועמדים)
מתמטיקה 8.10.73 פיזיקה 9.10.73.

משרד החנוך והתרבות
אגף הנוער
הלשכה להדרכה לנוער

מכון לחינוך הנוער
מיסודו של פנחס רוטנברג

נמשכת ההרשמה
ל בית המדרש הארצי להכשרת מדריכים מרכזיים לנוער

תנאי הקבלה: השכלה תיכונית (י"ב כיתות לפחות)
נסיון בעבודה עם נוער, אחרי שירות צבאי.

* הלימודים בתנאי פנימיה מלאים במכון לחינוך הנוער מיסודו של פנחס רוטנברג, הר הכרמל, חיפה.
* בית המדרש מקנה תעודה של מדריך מוסמך — שוות ערך לתעודה מוסמך.
* אפשרות להשלים בחינות הבגרות תוך הלימודים.
* מגמה למדריכי ספורט מוסמכים.
* לזקוקים — אפשרות למלגה.
* למסיימים בהצלחה — עבודה מובטחת.

המעונינים לקבל פרטים נוספים ימלאו את התלוש הרצ"ב:

לכבוד
המכון לחינוך הנוער
מיסודו של פנחס רוטנברג
ת. ד. 6015 חיפה
(טל. 04—80597 או 04—80861)

השם: ____
הכתובת: ____
טל.: ____

בעולם הספרות והאמנות

דוקטור פאוסטוס באור חדש

...ות בונציה" הוא באופנה, כי-, ואת בעקבות סרטו של ויס-ו האופרה של בנג'מין בריטן. האמנם מרבים לקרוא את יצי-ו של תומאס מאן כיום באנגליה? ...י שטיינר מפקפק בכך. והוא ...ג את דעתו במאמר ב„סנדיי-...ס", אגב הופעת מחקר חדש של ...ת-המופת של מאן: דוקטור ...סטוס.

...ומנים הגדולים של מאן הם ...ים מאד ותובעניים. תביעה זו בחלקה, עניין של סגנון: מאן בכוונה תחילה פרוזה סבוכה ...לת, שאת מהותה יוכל למסור תרגום אחראי. זאת ועוד: מאן ...על מוח רחב, ולעתים אינטו-...של למדנות ההלכה פילוסופית. ...תו הספרותית צומחת כרקע של ...ופולוגיה, היסטוריה של הספ-...מוסיקולוגיה, דת, המדעים וה-...וסיקה. הוא מניח כי הקורא שלו שהוא מלומד ביותר, או שהוא לעשות עבודת-בית נכבדת. ...ואחיו", „לוטה בוויימר" ו-...קס קרול" כמעט אינם מובנים בסיס מוצק של הכרת היבטים ...ימים בדה השוואתית ופסיכו-...יה, היסטוריה של הספרות הגר-... ההתנגשויות בין הביולוגיה ...אסית והויטאליסטית.

...מאן השקפה ללא-פשרות על מע-...הרצינותה של אומנותו. השקפה ...היתה לסותרים אכזריקאים ו-...ים רבים — כהנרי בייכס, ל-..., — האולם יש הבדל: מאן הר-...ממצפון נבהר, כדמות ציבורית ...תביה זיקה שבדוגמה לספרות ...לה של העבר, לפוליטיקה ולמו-...של ההווה, ולעצם התקיימותה ...תרבות גבוהה בעתיד.

קופסאות סיניות

...אוניות ההמוח של כתיבת מאן ...ומצדיקים עמדה בעלה זו. מאן היה קלאסיקון במנו-רשלו; ו-...לגאתה ולטולסטוי היא זיקה ...ית. האולם עמדה כזאת והגימה ...ת-הראש הבאה מתוך התודעה ...מית שוב אינן לטעמו של ה-... המודוס האולימפי הזה צורם ...ים את אוזנינו.

...דוקטור פאוסטוס", יצירת המופת ...מאן נכתבה בין השנים 1943— ...כשמאן עשה בגלות בקליפור-... ספר זה הוא באותה עת מרכז ...יהו וגם הקשה מכולן.

...מראית עין, „דוקטור פאוסטוס" ...הביוגרפיה של אדריאן לבֶּרקין כפי שנכתבה על-ידי ידידו סֶר-...וס צייטבלום. לבֶּרקין הוא מו-...אי, פילוסוף ואנטי-תיאולוג ש-...נו נמכרת עליו אחרי שהוא מש-... את יצירת-המופת שלו „קינה הדוקטור פאוסטוס". בשעה ש-...צבלום מסיים את הדיו שלו, ...הא רווי-חיבה אך גם מפחיד מ-...גה מוסרית, על חייו המוסיים ...ידידו, שרויה גרמניה הנאצית ...לי הנסיבה האחרונים שלה. הנה ...בן, בדרך שהיא אופיינית למאן, ...הרומן קופסאות הסיניות ה-...צות זו בתוך זו, על משורי-... שנים ובמגנונות סיפוריים ה-...ולים באורח אירוני זה בתוך זה.

הברית עם השטן

...זו היא רק ההתחלה בדרך-היסור-... של הקורא. מאן הרוצה עצמו ...סיקולוגיה; כדי להעריך את ...ת הספר ומשמעותו, הכרחי ה-... שהקורא יעקוב, במידת יכולתו, אחר האפיזודות הארוכות של ניתוח מוסיקאלי, ואחרי התיקים המילו-ליים של אפקטים אקוסטיים. נוסף על כך, במישור אחר, „דוקטור פאוס-טוס" הוא מחקר בניטשה, שהביוגר-פיה שלו מקבילה בעניינים רבים ל-זו של לבֶּרקין. ואם נוסיף ונע-מיק, הרי יצירה זו מהווה שיא ב-מטפיסיקה הממושכת של מאן על השפעת שופנהאור ואגנר לא רק על רגישותו שלו, כי אם על ההיס-טוריה האינטלקטואלית הצבורית של גרמניה בכלל.

ולבסוף, ומעל לכל, „דוקטור פאוס-טוס" הוא לדעת ג'ורג' שטיינר נסיון להתמודדות עם השורשים הבסיסיים, הפסיכולוגיים והפילוסופיים של ה-

תומאס מאן

שואה הנאצית. מה הקשרים בין ה-אספקטים הדמוניים של המוסיקה, בין הפילוסופיה הפסיכיטוסית; בין ההשלכות המתורות והמלודרמטיות של האגני של ואגנר או של ניטשה ובצחון היטלר והברבריות? באיזו דרך ניתן לקרוא את ההיסטוריה של גרמניה כגוססה של הוזאה שכרת פאוסטוס עם השטן?

מתמטיקה וחושניות

המונוגרפיה של פטריק קארנגי „פאוסט כמוסיקאי: מחקר ברומן „דוקטור פאוסטוס" לתומאס מאן" (הוצ' „צ'אטו אנד וינדוס") מאירה כל אחד מן הממדים הללו בספרו של מאן. הוא מסייע בדרך רבת סמ-כות בכל ההיבטים המוסיקאליים, מנתח את מידת החוב של מאן ל-שנברג ואת הדרכים המקסימות ש-בהן „שיטת שנים-עשר הטונים" של לבֶּרקין שונה מזו של שנברג. קרנגי מוכיח במחקרו באיזה אופן היתה המוסיקה למאן בגדר האמנות העליונה, מפני שהיא בעת ובעצמה אותה חמורה לגמרי, כמעט מתמטית במתכונתה, וחושנית לגמרי באמצ-עיה. כן הוא מצביע בדרך של-קריאה בקורתית מדויקת ומעודנת על הנ-שותיו המעורבים של מאן כלפי עוצ-מתה האיררציונאלית של מוסיקה גדולה.

החוב לדוסטויבסקי

חלק ניכר מהישגו של ואגנר, ו-השפעתו המיוחדת על הדימוי הגר-מני של העבר והעתיד הגואל, הע-ניק להלומות מיתיים פוטנציאל של סיוט. קרנגי מתעכב באריכות על דו-השיח בין לבֶּרקין השטן, ו-מצביע על מקומו במסורת הכללית של המסגה הפאוסטית ועל חובו ה-מיוחד של מאן לדוסטויבסקי. הוא משרטט, וזה דבר בעל ערך רב, את השורשים המורכבים של השקפתו ה-פוליטית של מאן, ומראה כיצד מעו-רבותו העמוקה השמרנית בפילוסו-פיה ובמוסיקה המרכזיות של גרמ-ניה הוליכוהו לגינוי הנאציזם.

החומר הוא כה סבוך עד כי אפילו מחקרו האחראי של קרנגי מחמיץ אי-אילו נקודות לדעת שטיינר. הוא מתעלם מן הזיקות החשובות בין „דוקטור פאוסטוס" ו„פליקס קרול" שהוא תאומו הפארודיסטי. אין הוא דן בהזדהותו הכפייתית של מאן עם גאתה, הזדהות שהביאה בהכרח ליצי-כתיבת גירסה משלו ל„פאוסט". הת-מוססותו של לבֶּרקין על הפסנתר מקורה אינו בניטשה אלא בהוגו וולף. אבל אלה דברים שוליים. ה-שאלה הגדולה היא מי יהיה קהל קוראיו של קרנגי, האם יוליך מח-קרו הבהיר קוראים חדשים לתומאס מאן, או שמא ישמש רק ספר-עזר לאלה המכירים ממילא את „דוקטור פאוסטוס".

חלום קלידוסקופי

בפאריס נערכת עתה הביאנלה ה-שמינית לאמנים צעירים. משתתפים בה 96 אמנים וקבוצות אמנים מ-25 ארצות. הזרמים המיוצגים בה שונים ורבים ועם זאת, מציין מבקר ה-„הרלד טריביון", שהחוויה שהביא-נלה מעניקה בכללותה היא זו של הליכה דרך חלום קלידוסקופי מהיר אפוף הילה של בדידות ופחד. קא-רין ראצק ממערב-גרמניה מציגה בית-קברות מקאברי; מרק פראנס מקנדה מציג בית-מטבחיים ובו חל-קי גוף אדם שותתים דם על הדוכן; ארבע דמויות במסיכה מאת ג'ון ד-הים הבריטי ניצבות ללא נוע זו בצד זו תוך יחס מוזר ומפחיד זו לזו, כמעין מקטע ממחזה בקאקט, וכזה הוא גם המבוך העצום והחשוך המואר בנורות, שעיצב ז'אן קלארבו הצרפתי. החוויה היא אמביוואלנטית בעיקרה, דומה לחלום בהקיצה. ק-לארבו ופאול ואקן שהתפרסם בתע-רוכת דוקומנטה של השנה שעברה, ממלאים במוזמנה אחר הצורך לשנות את התפיסה המסורתית של הזמן ב-חברת העירונית, תוך שהם עוקרים את האדם בגופו מכל מה שעשוי ל-הזכיר לו את התפיסות הרגילות על הזמן החולף, והיחסים בין המושאים.

הזרמים הפורמליסטיים „הנטיה לניתוח עצמי מיוצגים אף הם בביא-נלה — על-ידי קבוצת אמנים מ-דרום צרפת, הכנים עצמם קבוצת 70. הם מציגים עניין ביחסים הצור-ניים בין הבד והצבע. כן מוצאים כאן מספר אמנים ההולכים בעקבות מארק רותקו בדרך אסתטית ואינ-טלקטואלית.

אמנות פוליטית מיוצגת על-ידי אמנים ספרדים ודרום אמריקאים. הביאנלה הפאריסית אינה מקוטבת ועקבית כזו של וניציה אף לא אינ-טלקטואלית כמו דוקומנטה, ואף-על-פי-כן היא מלמדת על הנטיה של אמנות הציור בעתיד. נראה כי ה-עתיד יוסיף לנטות חיבה לצורות ש-שוב אינן שייכות לקטגוריות האמ-נותיות המוגדרות היטב, אף כי ציי-רים שעשויים בחומר מסורתי עדיין מיוצגים כאן היטב.

ה. ג'. וולס כמאהב ונביא

...רי ג'ורג' וולס מוסיף להיות ...ר של כל ביוגרף. הוא היה ...מגדולי המספרים, אבי סיפור ...ע הדמיוני המודרני, סופר אר-...וגראפי בעל ממדים שערורי-..., היסטוריון, עתונאי, כותב כרך ...לא-גלאות, ידידם ואויבם של ...ים מפורסמים והאוהב של נשים ...ו חכבות לאין מספר.

...לס היה האחרון בהוזים הגדולים. ...תו כעתידן התבססה על אמון ...ו סייג באינטלקטים הגרועים ...ור של בני-האדם. לא היו לו ...ספקות כי אם ייתנו לאדם ...ים החדשים והמדעי יהפוך את ...צוע הנפלא ביותר, את התי-...ה המצוינת ביותר, לכלי נשק. ...שנת 1900, שלוש שנים קודם ...ליחו האחים רייט במיבצעם ה-...ונאוטי, ניבא את הקמתו של ...פוירי בספרו „צורת הדברים ב-...", ערב מלחמת-העולם הרא-..., לאחר שקרא ספר על הראד-... חיבר רומן שניבא את הפצצה ...ומית בדיוק דמיוני כמו, עד ...וסיקאי הגדול ליאו זילרד הר-...י ספר זה עורר אותו לבנות את ...וידו לתגובות שרשרת. חייו היו ...בים ברציונות החשובים ביותר ...ברחשויות המכובות ביותר של .... הביוגראפים נורמן וג'ני מאר-...זי כספריהם בספרם „ה.ג. וולס" ...י סימון אנד שוסטר) את ...א הפרטים על האיש.

...לס היה ילד הולכי, בנם של ...יות ובעל חנות לכלי בית. הוא ניצל מעוני על-ידי מילגה לאוניבר-סיטת לונדון, שם הושפע ביותר מ-ת.א. האכסלי — תלמידו הנאמן של דארווין. עד מהרה מצא לו דרכים אל העתונות ובין השנים 1895—1897 כתב את הרומנים הידועים ביותר שלו: „מכונת הזמן", „האי של דוקטור מורו", „הרואה ואינו נראה" ו„מלחמת-העולמות". סיפו-רים אלה ריוו את צמאון הציבור של אותם ימים לסיפורי זוועה וקד-מה. וולס האמין שהרומן הוא המדיום היחיד שבאמצעותו ניתן לבחון את השאלות הכבריעות בד-בי-התמורות-הטכנולוגיות, האולם הוא לא הסתפק בכך. הוא השתמש ב-רומן כבסאטירה, כבקומדיה ולאוטו ביוגרפיה עצמי.

הנרי ג'ורג' וולס

וולס היה דון חואן גדול. זמן קצר לאחר נישואיו לדודנית שלו, פיתה את ידידתה הטובה ביותר. אחרי נישואיו השניים היו לו פרשיות אהבים לאין-ספור. הוא לא התגרש מאשתו, והיה הוגן וגלוי ביחס ל-ענייניו. מזכירות, סטודנטיות, מע-ריצות היו אורחות רצויות במיט-תו. הוא העדיף נשים משוחררות ו-משכילות, כדוגמת הסופרת רבקה ווסט, שאף ילדה לו בן, הלא הוא הסופר אנתוני ווסט. וולס העדיף מין על אהבה. פעם אמר לצ'רלי צ'פלין: „מגיע רגע ביום, לאחר שהשלמת את כתיבת הבוקר שלך, עסקת בתכתובת של אחר-הצהריים, ולא נשאר לך עוד מה לעשות; אז, מגיעה השעה שבה אתה מתחיל ל-שתעמם; זו העת למין."

בסוף שנות ה-30 נתמלאו רוב נבואותיו של וולס. זה היה הזמן שהעולם התחיל שוכח אותו. ליטון סטרצ'י אמר פעם באכזריות: „ח-דלתי לחשוב על וולס ברגע שנעשה הוגה דעות." ואולם נבואתו שנת-פרסמה ב„אמריקן" הניו-יורקי, ב-1933, עדיין תלויה ועומדת כחרב מעל לראשי כליותי בני אדם: „ה. ג. וולס חוזה את העולם כולו אחוז בצפרני המשבר המאורגן: הוא חוזה עידן של דרכים שוממות, בנקים מבוצרים, בתים עם מתרסים.

„הילד הסורר" בעל פרס גתה

...רנו שמידט הגרמני הוא „הילד ...רר" של עולם הספרות הגרמ-... הוא קדורני, יוצא-דופן, מרד-...כן העולם, מלא הומור, אדיב, ...אי, סקרן, לא צודק, צודק, אי-... כפור, אמן העירוף, בונה ...עולמות חדשים, אדם החושב ...ד לזכרון העולם, אדם שסבור ...המשך קיומו של העולם תלוי ב-...זה קצה מצד סופרים, סופר ש-... לא ניתן להשוותו עם שום ... אחר ויש לחפש לו מקבילות ...ק בהיסטוריה. אפשר שהוא דז'-...ז'אן פול, הסופר הגרמני ה-... בן המאה התשע-עשרה.

...רנו שמידט שנולד ב-1914 כבר ... את יצירתו החשובה ביותר Zettels Traum" ספר ענק ששוקל ...כ-10 ליטראות, ולמעשה לא ...לקרוא בו עד תומו. ארנו ...דט זה זכה עתה בפרס גתה ה-... וה-פרנקפורט, וכסכום בן ...50 מרק.

...רנו שמידט ידוע כאחד הבב-...א החריפים של הספרות הקלאסית, ...לו סופר כשטיפטר לא התחמק ...והו. גישתו אל הספרות היא ...ליקטיבית. במסות הרדיו שלו, ...י בהן הוא בא לידי התנגשות ...עמית-דלפט, הוא נלחם בכות-...ירבים כמו היה שרוי במלחמת הת-...והו. אף גאתה לא יצא כן ה-... הזאת ללא חבלות. שמידט מא-... את גאתה בכך שהוא אוטומאט ...בשבה, שהפרוזה שלו היא פח ...זה, ובהאררו כפרימיטיבי. הוא ...ין שרק יצירתו של גאתה הצעיר ...בעלת ערך כלשהו, וכי לאחר ...בידהר נעשה פחות מגוחך ...זה נלהב.

...ידט מצפה מן הסופר שיהיה ...ים ונלהב. טענתו העיקרית כל-...שטיפטר, למשל, היא כי הוא ...פיסט. בעיניו, אחד הסימפטו-... של יוצר גדול הוא היושר. הוא טוען כי יוצר חייב להחליט אם להיות ישר או קלאסיקאי. ספרות כנה, לדעתו, היא זו המנסה למצוא באורח תימטי, צורני ולשוני ביטוי אמנותי לעובדה, שהעולם וחיי הפרט אינם יציבים.

חיי זלדה על-פי ויסקונטי

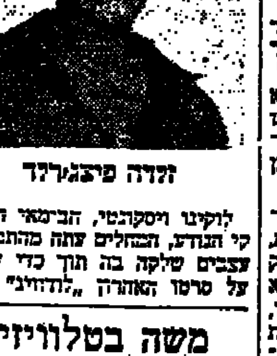
זלדה פיצג'רלד

לוקינו ויסקונטי, הבימאי האיטל-קי הנודע, הבחולים עתה מהתמוטטות עצבים שלקה בה תוך כדי עבודתו על סרטו האחרון „לודוויג" מתכנן סרט על זלדה רעייתו של הסופר סקוט פיצג'רלד, על-פי ספר שזלדה עצמה כתבה. בתפקיד זלדה תשחק ג'ולי כריסטי ובתפקיד סקוט יככב וורן ביטי. עד כה לא הצליח ויס-קונטי, העוסק עתה בכתיבת יומן של מחלתו בשם „ביוגראפיה של ההנמות", לקבל את הסכמת בתה של זלדה.

משה בטלוויזיה

סרט טלוויזיה על חיי משה רבנו על-פי תסריט מאת אנתוני באר-ג'אס („התפוז המיכני") יבויים על-ידי הבימאי האיטלקי ג'אנפרנקו די-בוזיו. הסרט יכלול שישה חלקים, כל אחד בן שעה. את משה יגלם השחקן ברט לאנקסטר כשבצדו אינ-גריד טולין ואנטוני קוייל. לאב-קסטר הודיע במסיבת עתונאים כי כי מטרת הסרט „אינה ליצור מחזה מסוג סרטי דא-מיל הנפוחים... אלא לתאר את תולדות מאבקו של העם העברי לחירות ואת הקונפליקט בין בעלי השלטון לשתהי ההיזות ב-אשר הם שם".

פגישות עם המלאך

אנתולוגיה חדשה של סיפורים עב-ריים יצאה לאור באנגליה, בהוצאת אנדרה דויטש, ושמה „פגישות עם המלאך". ערכו את הספר בנימין תמוז היועץ לענייני תרבות בשגרירות יש-ראל בבריטניה וליאון יודקין. תמוז אף הקדים מבוא על הנושא: פגישה שניה עם המלאך. באנתולוגיה כלו-לים סיפוריהם של שבעה מחברים: חן צלקה, יעקב שבתאי יוסל ביר-שטיין, דוד שחר, יצחק ברנר, אב-רהם ב. יהושע ועמליה כהנא-כרמון. שבעה הסיפורים הנכללים ב„פגישות עם המלאך" נכתבו כולם בעשור ה-אחרון. שם הקובץ נבחר מפני שכל אחד מהסיפורים משקף באופן מסוים את העימות שבין הישראלי להווה.

תיקון טעות

בהערה שבתחתית סיפורו של פנחס שדה בגליון ראש השנה נפלה טעות, וצריך להיות: מ-תוך הספר „נסיעה בארץ ישראל והרהורים על אהבתו הנכזבת של אלוהים" וכו'.

בחודש אוקטובר בלבד

ספר הכוזרי
לר' יהודה הלוי
בתרגום חדש מן המקור הערבי
בידי יהודה אבן-שמואל
.32 ל"י (במקום 39)

התפילה בישראל
בהתפתחותה ההיסטורית
מאת יצחק משה אלבוגן
31 ל"י (במקום 38)

שני ספרי יסוד במדעי היהדות

הוצאת דביר

בחיפה

קורס לשפה איטלקית

התחלת הלימודים לכל הרמות החל מ-21.10.73

פרטים אצל מרכז תרבות איטליה, רח' מאיר 12 חיפה
טלפון 523934 ימי ב'—ו' בין השעות 9.00—13.00

ספרית-פועלים
ספרים חדשים

ענת פיינברג
צל הימים
רומאן-ביכורים לסופרת צעירה: אשה צעירה, סטודנטית, באה לגור בבית ישן של שתי-הים. ידידות מוזרה נרקמת בינה ובין בעלת-הבית שלה, זקנה המהגרת. הים האוכל את הבית, אוכל גם את שתי הנשים ומשקיע אותן בהלומות הזויות.

יעקב בסר
שדה סקולה
חוויות העבר המתעבות בהוויות ההווה שלו ושל בני דורו, לשון שהיא פרזאית ושירית, המגמתיות יהודית, שלב נוסף בהתפתחותו של אחד הבולטים במשוררי שנות ה-60 הד"ס.

דוד הורוביץ
חידת הצמיחה הכלכלית
מחקר הדוגמה הישראלית
בין פרקי הספר:
גורמים מפריעים וגורמים בולמים; תמורות־זמנים התחלקות ההכנסות; משאבים אנושיים, משאבים טבעיים הצמיחה כלכלית; דמוגראפיה, המצב הגיאו־פוליטי, העיצוב, הבנייה; רב־צדדיות חברתית־כלכלית; המצרדות הצבאיים המדיניים. השפעתם של כלכלת ישראל; השטחים המוחזקים; המעבר להתעשיית מתוחכמת ומתוחכמת־מדע; התבגרות החדשה; חידת הצמיחה הכלכלית — סיכום ומסקנות.
מותקן גם כספר לימוד אוניברסיטאי

מרדכי אמיתי
צוואתו של ד"ר טוריה
המכנה המשותף לסיפורים שבספר: ביחידתו של האדם וניכרו גם בחברה השיתופית השוויונית. לא כתב־אשמה ולא צידוק־הדין — תיאור מצבים אנושיים שהטראגי והגרוטסקי מעורבים בהם זה בזה.

נעמי וישניצר
חרוז כחול של מזל
או קחו אותי הביתה
ציורים: תרצה
סיפורה של נערה שלה מסורית, המנסה להקלט במושב. על רקע התקופה המסורתית של טרום־מדינה היא נתונה לבנגעויה, לאט היא לומדת לשכוח, ותוך כדי אירועים דרמטיים מתחשלת ההכבת מוכית לאשתר. לבני הנעורים.
זכה ב„פרס יציב" 1972

בהוצאת „מורשת" בית-עדות ע"ש מרדכי אנילביץ' וספרית פועלים:

שלום חולבסקי
עיר ויער במצור
סיפורו של מרד ציבור יהודי, מנותק מהעולם (גיטבירי), מול האימה והמכרעה. קומץ צעירים מתגוננת נוער חלוציות הצו שלושה הלב: למרוד. מרד יהודי ראשון על אוכלת פולין הבברשה. המחבר — ממארגני המרד ומפקדי הפרטיזאנים מספר את הקורות וחשומים רזיים חווית אישית צנה. מלוה תמונות ותעודות.

דוד יוכבידוביץ'-כהני
גלגול מחילות
מחבר הספר הוא מהשרידים שכיתלו מגיא ההריגה. איש סלונים, מורה ותיק, בתוראה ראה יעודו ושיפה אהבה למסורת ישראל. התהפוכות הגורל היהודי בשואה ואחריה טילטלוהו ברחבי אירופה. ואת אשר עבר עליו וראה בדרכו הארוכה המפותלת רשם בתום והמסקנות לגבים זכר לטלטולי אדם מישראל לעת תהפוכות הגזרות.

„גומא" ספרי מדע ומחקר
בסדרת כלכלה הופיע הספר

הקמת ערי תעשיה בקרבת הקו הירוק

מאת
פרופ' יאיר אורגלר (אוניברסיטת תל-אביב)
המכון למחקר עסקים בישראל בשיתוף עם להי"ב —
לימודי הכשרה בניהול

המחיר 14.80 ל"י

בצלאל צ'ריקובר מציא לאור בע"מ

גזור ושלח
לכבוד בצלאל צ'ריקובר, מו"ל בע"מ
רחוב השרון 12, ת"א.
נא לשלוח לי ______ עותקים מן הספר
הקמת ערי תעשיה בקרבת הקו הירוק
מצורף סך ______
השם: ______
הכתובת: ______

הוצאת ש. זק ושות'
רח' המלך ג'ורג' 2, טלפון 227819 ירושלים

בקרוב יופיע מחדש
הספר הנפלא, רב המכר העולמי

גילגי

מאת: א. לינדגרן
תרגום: אביבה חיים

המוקרן בטלוויזיה בשם בילבי.

שגרירות גרמניה
מציגה את הגירסה הקולנועית של
DER BIBERPELZ
מחזה מאת גרהרט האופטמן
בכיכובם של אינגה מייזל ופריץ וגנר

בירושלים - בית אגרון
ביום שני, 8 באוקטובר 1973 בשעה 8.00 בערב
כניסה חפשית
*
בחיפה - אולם ביתנו
ביום ראשון, 14 באוקטובר 1973
בשעות: 4.00 אחה"צ ו-7.00 בערב

הזמנת מקומות ללא תשלום אצל „נובה"
רח' הרצל 32—34, חיפה—הדר

הופיע:
"הקיבוץ"
במה בין-תחומית לחקר החברה הקיבוצית
מס' 1
בהשתתפות חוקרים חברי קיבוץ וחוקרים מחוץ לתנועה הקיבוצית, במאמרים מקוריים על תחומים שונים בחיי הקיבוץ. עוד בספר — סקירות וביבליו-גרפיה של ספרים ומאמרים בעברית ובלועזית בנושא הקיבוץ
מחיר הספר: 11.50 ל"י
בהזמנות נא לפנות אל: הרשות להשכלה וחקר — ברית התנועה הקיבוצית, ת"ד 303, תל-אביב 61000

הוצאת ספרים אחיאסף בע"מ
ספרים חדשים

אנתולוגיה של
הסיפורת העברית בשנות המדינה
בעריכת ד"ר אדיר כהן
מבחר מייצג של סופרי המשמרת הצעירה בספרותנו, שעיקר יצירתם החלה ערב הקמת המדינה. כארבעים סיפורים מיצירותיהם נדפסו בכרך זה. לפני כל סיפור נתן העורך ביוגראפיה קצרה של המחבר, הדברי הערכה ומציתיים על כלל יצירתו. 464 עמודים גדולים בכריכה נאה.
המחיר 32. ל"י

מילון חדש עברי-צרפתי
מאת מרדכי מ. כהן
מכיל כ-35,000 ערכים ראשיים. 792 עמודים.
המחיר —55. ל"י

מילון עברי שימושי מאלף עד ת"ו
מאת מאיר מדן
מילון של הלשון החיה, הספרותית והמדוברת. אוסף שקול ומחושב של מילים שמשתמשים בהן כיום, המדבר והכותב.
640 עמודים, כפולי טורים. המחיר —35. ל"י

מילון חדש ספרדי-עברי
מאת א. קומיי
בסוף הספר תקציר הדקדוק הספרדי.
35,000 מילים שימושיות כונסו במילון זה.
המחיר —34. ל"י

מדריך לציפורי ישראל
מאת ראובן ענבר
408 מיני העופות שנצפו או נלכדו בארץ עד לזמן האחרון.
368 עמודים ועוד 8 לוחות צבעוניים.
המחיר —25. ל"י

מדריך לתייר מסביב לעולם
שפע של הצעות לנסיעה סביב העולם באוויר ובים. חומר מעניין על יותר מ-100 מדינות, בכל חלקי תבל. מסלולי טיולים, מקומות שכדאי לבקר, אוכל, מזג אוויר, כתובות חשובות וכו', כ-220 מפות ואיורים.
המחיר —24. ל"י

הפוליטיקאים בישראל
מאת ד"ר שבח וייס
המחבר מתאר ומנתח בספר זה מקורות וסגנונות הגיוס של הפוליטיקאים בישראל, מנין מגיעים למשרותיהם. חברי הכנסת וראשי הרשויות המקומיות ואת מי הם מייצגים.
תרומה חשובה לחקר המשטר בישראל.
המחיר —15. ל"י

להשיג: בחנויות הספרים בארץ או על ידי משלוח המחאה להוצאה (ת. ד. 4810, תל-אביב) והספרים יישלחו בדואר.

עדת הדממה
מאת ראובן בן משה
עדות מקורית של אדם ששהה 14 שנים בכלא קומוניסטי
הופיע עד עתה ב-56 ארצות!!!
זה עתה הופיע בעברית!
אפשר להזמינו לפי הכתובת: ת.ד. 118 באר-שבע
המחיר —2. ל"י
תעיין קודם — תשלם אחר-כך

אוניברסיטה בר אילן
הופיע
„עבריינות וסטיה חברתית"
כתב עת המחלקה לקרימינולוגיה
חוברת מס' 1, כרך ב'.
בתוכן:
סמים ונוער — ד"ר ראובן מאיר.
עבריינות רשמית ובלתי רשמית — שושנה ורקר.
שלבים בהתפתחותו הסיפולית של שרות מבחן לנוער — ד"ר יונה כהן.
המוסד התנ"כי של פסיכופתיה: החוק של בן סורר ומורה — ד"ר מרדכי רוטנברג.
אשנב למתרחש מעבר למסך הברזל — סיכומי תמציות — תמצית המאמרים באנגלית.
בהזמנות נא לפנות למחלקה לקרימינולוגיה, אוניברסיטה בר-אילן, רמת-גן.
מחיר החוברת —4. ל"י.
דמי מינוי לשנה, 4 חוברות —12. ל"י.

אוניברסיטת חיפה
המחלקה להשתלמות
מודיעה על
המשך ההרשמה לשנה"ל תשל"ד
לקורסים בנושאים הבאים:
1. מינהל עסקים (תלת שנתי)
2. שיווק למנהלי מכירות בכירים (דו שנתי)
3. קורס למנהלי רכש בכירים (דו שנתי)
4. יחסי אנוש ויחסי עבודה (חד שנתי)
5. קורס לחשבים ומנהלי חשבונות ראשיים (דו שנתי)
פרטים והרשמה — במחלקה להשתלמות
אוניברסיטת חיפה, טלפון 254404.

בזאר אמנותי
סוכות תשל"ד
בכפר האומנים עין-הוד
בחג הסוכות יתקיים
בזאר לאומנות ומלאכת מחשבת
בין התאריכים 10.10.73—18.10.73
בכל יום משעה 10.00 עד 23.00
הציבור מוזמן

מרכז ההסברה
שירות הפרסומים

* המיעוטים בישראל
מאת: אורי שטנדל
בתוכן: מבנות כלליות, ההתפתחות הדמוגרפית, המבנה העדתי, קי-הריכוזים הגיאוגרפיים, תהליכים כלליים, המבנה החברתי, מערכת החינוך, המערך הפוליטי, ההסתדרות כגורם במיגזר הערבי, חיי התרבות, רשימה ביבליוגרפית.
170 עמודים
המחיר 5 ל"י

* דע את ישראל
עובדות ונתונים על התחומים בחיי המדינה
154 עמודים
המחיר 3 ל"י

* יחסי החוץ של ישראל
מאת: פנחס אליאב
בתוכן: מכלול יחסי ישראל-ערב, ישראל ואומות העולם. ישראל בזירה הבין-לאומית, חלקם של קשרי החוץ בפיתוח המדינה, הגורם היהודי.
97 עמודים
המחיר 4 ל"י

* אנחנו, הם וארץ ישראל
מאת: רפאל רופין
מן התוכן: היהודים — עם אחד, זכויות היהודים והערבים בא"י, „פלשתינה" ומדינת ישראל, הפליטים הערבים, התנועה הציונית ומדינת ישראל, איחוד ירושלים, האנטישמיות הערבית ושיתוף הפעולה הערבי-נאצי, ממשלות ערב התנועה הלאומית הערבית, הסרור הערבי.
82 עמודים
המחיר 3 ל"י

* חוקים להגנת הדייר
מאת: ד"ר זאב נבבי
הסברת החוקים בלשון פשוטה, עם דוגמאות להמחשה.
36 עמודים
המחיר 2 ל"י

להשיג את כל הפרסומים במקומות המכירה הבאים:
* ירושלים: תמיר בינשטוק, רח' בן-יהודה 2, בנין סנסור, טל: 224808.
* חיפה: מדע, רח' הרצל 49, טל: 663694
* תל-אביב: א. ספרים לעם, רח' יבנה 7, טל: 621885 ב. שרותי הפצה של פרסומי הממשלה, רח' ב' מס' 29, הקריה, טלפון: 255286.

הלוח הככול | הארץ | ידיעות אחרונות

למפעל אשטרום באשדוד
דרוש מחסנאי
למחסן חלפים לציוד
לפנות טלפון 055—22204 או 055—31874

לחברה הממשלתית
לטיליות ולמטבעות בע"מ
דרושים
עובדים מנוסים:
א. מנהל חשבונות
ב. נקבנית M.D.S (מוהק)
ג. כתבנית בשפה העברית
• המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 2270, ירושלים

לחברה גדולה לקוסמטיקה
בתל-אביב
דרושה מזכירה
הכישורים הדרושים:
* ידיעה מושלמת בעברית
וידיעה טובה באנגלית
* הקיסטה בשתי השפות
* נסיון של 3 שנים לפחות.
* לאחר שרות צבאי.
* שעות העבודה 08.00—16.00.
נא לפנות בין השעות 09.00—12.00
לטלפון 56027 או 53667, תל-אביב.

צימקור-אלובין (1973)
בע"מ
מפעלי טרידה למתכות אל-ברזליות
דרוש מחסנאי טכני
ן בניהול כרטיסית מלאי וקניות
השכר לפי כישורים.
מובטחת קביעות בתום תקופת הנסיון.
לפנות בכתב לת.ד. 1235 חיפה (31000)
או טל. 713287 (04) למר בארי.

לחברה ציבורית
דרושה
טלפונאית
דרגת השכר תיקבע על-פי כישורי המועמדת
מקום העבודה: תל-אביב
המעונינות יפנו בכתב-יד לת.ד. 26251 ת"א
היהירה לכח אדם.

דרוש/ה
פקיד/ה
ל-4 עד 5 שעות ביום
לעבודה בהנהלת חשבונות.
שעות העבודה גמישות להתאמה.
ידיעת השפה האנגלית רצויה.
לפנות בכתב: רוטל, תעשיות ומסחר בע"מ
ת.ד. 33106 ת"א.

דרושים עובדים
ל"דיוטי פרי שופ"
בנמל התעופה לוד.
סוג העבודה:
הכנת סחורה במחסן, העברת הסחורה לחנות, סידור החנות, אריזה ועזרה במכירות.
העבודה במשמרות. מועמדים אחרי צבא (עד גיל 25) עם ידיעת השפה האנגלית (שפות נוספות רצויות) יפנו עם המלצות לת.ד. 262 תל-אביב.

מילס-ידע בע"מ
תפוי מוקר כימיים בשיטות המדע והרפואה
מציע משרה ל:
טכנאי מנוסה
למעבדה קלינית
בעל ידע ונסיון בטכניקות של מעבדה ביוכימית.
רצוי גם נסיון והפרדה וקביעת חלבונים.
פניות בכתב בצירוף קורות חיים נא לשלוח לגבי ג. פרידלנדר מילס ידע בע"מ, קרית ויצמן, רחובות.

למשרד הנדסי בתל-אביב
דרושה
כתבנית עברית מנוסה
לעבודת יום שלם
בשעות מ-9.00 עד 17.00 אחה"צ
מעונינות תפנינה טלפונית
30340 ת"א

למכונות צילום אפקו
דרוש טכנאי שרות
בעל נסיון לשרות של מכשירים ביתיים
או ציוד משרדי
עדיפות לבעל רכב פרטי
לפנות: פוטו פסגי ושות' בע"מ
אלנבי 111 בפסגי ת"א טל. 623828

דרושה פקידה
לניהול משרד
דרושה ידיעה בהדפסה
רצוי ידע בהנהלת חשבונות
טל. 841168
בין השעות 9.00—16.00

דרוש למשרד עו"ד ותיק
עו"ד צעיר מתמחה
טל. 612967

GEVAERT Agfa
דרושים:
1. מנהל מעבדת פתוח סרטים צבעוניים
עבור חברת "ישראקולור" בע"מ
הכשורים הדרושים:
1. נהול כח אדם
2. אדמיניסטרציה
3. ידע בתחזוקת מכונות
4. ידיעות כלליות בצלום
התחלה מידית
2. עובד למעבדת פתוח סרטים צבעוניים
נסיון קודם.
לפנות בכתב לת.ד. 16301, ת"א עם פרוט נסיון קודם או טלפונית 221148, למר' כה. אדם.

למבצע שוק ארצי
דרושים:
סטודנטים וצעירים
* מעל גיל 21
* בעלי הופעה נאה
* כושר הסבר ושכנוע
* בעלי רשיון נהיגה מעל שנה
אנו מציעים
משכורת גבוהה — רכב צמוד
הוצאות אשל
נא לפנות: טלפון 746927 למר פלד

לחברת בנין ארצית
דרוש מנהל עבודה
המנוסה בניהול פרוייקטים גדולים
העבודות במרכז הארץ ובצפונה
דרוש נסיון לפחות של 5 שנים.
לפנות "אחיו — ניר", טלפון: 742622
כתובת: אלוף שדה 17 גבעתיים
והכתב כולל פרוט נסיון.

לחברה מסחרית בתל-אביב
דרוש נהג
עם משאית קלה
לביצוע עבודות הובלה
באזור ת"א והסביבה
המעוניינים יפנו לאמפא, רח' המסגר 9 ת"א, למחסן המרכזי.

חברת אמפא תל-אביב
מזמינה לעבודה בת"א והסביבה
משוחררי צה"ל
בעלי רקע טכני
המעוניינים יפנו לגבי ארבל,
דרך פ"ת 16, ת"א

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הבאות הפנויות:
בפקולטה לכימיה
לבורנט
הכשירויות הדרושות: בוגר ביה"ס ללבורנטים; ידיעת השפה העברית; ידיעה בשפה לועזית רצויה. הערה: שעות העבודה הן בלתי רגילות.
מס. המשרה: כ.ב/244
מזכירת שטח —
כימיה אורגנית
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה טובה באנגלית, כולל הדפסה בשתי השפות; נסיון קודם בעבודות משרד כלליות של 3 שנים לפחות.
מס' המשרה כ.ב/241
כתבנית מדעית אנגלית
הכשירויות הדרושות: בוגרת ביה"ס תיכון; ידיעה מושלמת של השפה האנגלית (רצוי שפת אם); והדפסה טובה באנגלית.
מס. המשרה: כ.ב/214
הנדסאי/טכנאי כימיה
הכשירויות הדרושות: בוגר/ת ביה"ס להנדסאים או טכנאים; ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית; רצוי נסיון בשטח כימיה או אורגנית אנליטית.
מס. המשרה: הנ. ב/219
עובד מאומן
במעבדה לכימיה אורגנית
הכשירויות הדרושות: ידיעת השפה העברית; לתפקיד של אספקת חומרים למעבדות, רחיצת כלים וניקוי כלי המעבדות.
מס. המשרה: כ.ב/191
מועמדים מתאימים הפונים לדרישות יפנו בכתב לאגף כח אדם בציון קורות חיים ונסיון קודם עד יום 21.10.73 בציון מס. המשרה, לפי הכתובת: אגף כח אדם, הטכניון, קרית הטכניון, חיפה, מיקוד 32000.

ל"עיר אילן"
במפרץ חיפה
דרושים:
מדריכים אחראיים ועובדים בענף המתכת:
1) עיבוד שבבי
2) ריתוך חשמל
3) מסגרות כללית
פרטים נוספים בטלפון 04—721717
או ת.ד. 10161 מפרץ חיפה

לחברה לתאום ופיקוח
דרושים
1) מפקח בנין
עם נסיון של שנתיים לפחות
2) מפקח
לעבודות פיתוח שטחים
דובר ערבית.
מקום העבודה:
ירושלים
המעוניינים יפנו לת.ד. 157, רמת-גן, עבור מס' 995
— סודיות מובטחת —

לחברת ביטוח בתל-אביב
דרושה מרכזנית
עם נסיון
תנאים טובים למועמדת המתאימה
ת.ד. 29494 ת"א, למס' 100

אנו מחפשים
א. מהנדס אזרחי לפקוח
ב. מהנדס אזרחי לתכנון למשרדנו בחיפה
ג. מהנדס אזרחי לתכנון למשרדנו בתל-אביב
העבודה בנושאי הנדסה אזרחית כבישים, דרכים, מסלולים ועבודות עפר.
מעוניינים יפנו בכתב ובתואר מפורט של כישוריהם ונסיונם המקצועי לת.ד. 33390 ת"א

דרוש
גורן לטריקו
לפנות חברת "רוזניס"
רחוב הגר"א 37
(ע"י התחנה המרכזית)
ת"א, טל. 03—36470

עבור חברת יבוא גדולה דרוש פקיד אחראי לפיקוח אצל לקוחות בעיר לשם קבלה הזמנות ספרים, הכנת ההזמנות, ועריכת חשבון ללקוחות. ידיעת שפה לטינית הכרחית. מועמדים רציניים יפנו לסוכנות סטימצקי דרך פתח-תקוה 19 ת"א, ל-מר יהודה, בכל יום בין 16.00—17.00.

איטונג
חברת איטונג-בטרום (איטואג) בע"מ
פרדס-חנה, ת.ד. 17 37100, טל. 5-79073—063
דרוש
קבלן לנהול מטבח פועלים במפעל
*
כשורים דרושים:
נסיון בניהול מטבח פועלים, תעודות והמלצות.
לקביעת ראיון נא לפנות אישית למחלקת כח-אדם במפעל או להתקשר טלפונית.

תה ויסוצקי
דרושה
עוזרת
למנהל חשבונות
בעלת נסיון בשיטת העתקה
שעות העבודה מ-08.00—16.00
המעוניינות תפנינה בכתב יד בציון נסיון קודם לת.ד. 147, תל-אביב 61000

ארדט
חברה לבטוח בע"מ
דרושה
מפעילה למכונה להנהלת חשבונות
*
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 614431 לרחל.

למשרד הנדסי
בתל-אביב
דרושים שרטטים/ות
מתחילים ומנוסים לעבודה בנושאי הנדסה אזרחית כבישים, דרכים, מסלולים ועבודות עפר.
מעונינים יפנו בכתב לת.ד. 33390 ת"א.

למכון להכשרה מקצועית
בתל-אביב
דרוש
מנהל
במשרד חלקית בשעות אחה"צ
תנאים מצויינים לאיש המתאים
רק מועמדים רציניים, בעלי השכלה אקדמאית בהנדסה, חינוך ו/או מינהל ונסיון מקביל יפנו בכתב-יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 26214, ת"א.

לבית מלון באילת
דרושים
• עוזרת למנה"ח
רצוי נסיון בעבודה בבית מלון
• מחסנאי
לנהול מחסן באופן עצמאי
רצוי נסיון בעבודה בבית מלון
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 2306 ת"א, עבור מס. 9/73
— סודיות מובטחת —

דרושה כתבנית
בשפה העברית
בדבר פרטים נא לפנות
בטלפון 02—68231
למדור לפניות לצבור.

למיכלי כרמל
תעשיות קרטון גלי בע"מ
דרושים
1. טכנאי ייצור
לעבודה במחלקת הנדסת ייצור בחישוב נורמות ופרמיות.
2. מחסנאי טכני
בוגר קורס מחסנאים טכניים או נסיון של שנה לפחות בעבודה במחסן טכני.
3. חשמלאי
בעל תעודה ממשלתית עם נסיון של שנתיים לפחות בתעשיה.
מועמדים רציניים יפנו בכתב לת.ד. 860 חיפה או טלפונית 04—538261 לאגף כח אדם.

דרושים
1) טכנאי ארכיטקטורה
2) שרטט ארכיטקטורה
לפנות: אדריכל גרינברג
רחוב עקיבא אריה 4, טל. 260962

מנתחי מערכות
למוסד ציבורי בירושלים
דרושים מנתחי מערכות בכירים (2)
עבור פרוייקט עיבוד נתונים בין-משרדי בקיף הכולל פיתוח ותכנון מערכת הולפת מידע ממשלתית מתואמת.
תפקיד בעל אתגר הדורש דמיון, יוזמה והתמדה.
פניות ותולדות חיים נא לשלוח לת.ד. 7170, ירושלים עד 28 לאוקטובר 1973.
— סודיות מובטחת —

קולסו בע"מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA, USA
ייצור מכשירים אולטרה מדוייקים
חיפה, קרית המדע, ת.ד. 7206, טל. 520071
דרושים
מכשירנים
בוגרי בתי ספר מקצועיים ו/או משוחררי חיל אויר חיל הקשר
עובדים/ות להרכבה
מחסנאי טכני
עובדות ייצור
לשעות אחה"צ והערב. עבודה עדינה. הכשרה במקום.
קדום מקצועי · קדום כלכלי · עתיד בטוח

דרוש
טכנאי/מכונאי
בעל נסיון וידע במערכות הידראוליות
העבודה קשורה בשהיה בשדה
רשיון נהיגה הכרחי * דרושה ידיעה באנגלית.
— סודיות מובטחת —
נא לפנות בכתב אל: המכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה
רחוב המעביר 1 חולון, לידי מנהל כח אדם

אלגים בע"מ
חולון 58361-ת.ד. 1201 - טל. 853102/3/4
עבור מפעלנו בנתניה
דרושים
1. מהנדסי אנטנות מיקרוגלים
בעלי נסיון של שנתיים לפחות
2. טכנאי אנטנות מיקרוגלים ואלקטרוניקה
3. מזכירה/כתבנית
השולטת באנגלית ועברית
4. שרטטת מכונות ואלקטרוניקה
בעלת נסיון של שנתיים לפחות
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למנהל כח-אדם
— סודיות מובטחת —

דרושים
1. מעצבת אפנת נשים
2. סוכן מכירות
למפעל קונפקציה ופריגה
לפנות בכתב יד
ת.ד. 3090 רמת-גן
סודיות מובטחת

דרוש
מהנדס מכירות
(תואר ראשון בהנדסת מכונות)
כשותף פעיל. ההון הדרוש 100,000 ל"י
לנהל מחלקת מכירות
נא לפנות בצרוף קורות חיים (RESUME) לת.ד. 109 עבור תלמוג

תעשיות רכב בע"מ
נצרת עלית
דרושים לנו:
מבקרי איכות
* לבחינה בתהליכי הרכבת רכב ובחינת רכב מוגמר.
* לבחינה בתהליכי עיבוד פח, ריתוך וצביעה
מועמדים בעלי רקע מקצועי והכשרה מתאימה מתבקשים לפנות בפרוט נסיונם לת.ד. 535 נצרת עילית
או טלפונית: 065—55026
— סודיות מובטחת —

תדיראן

דרושים

1. מנהל עבודה
רצוי עם נסיון של 3 שנים במכניקה עדינה.

2. תמחירן עצמאי
בעל נסיון של 5 שנים במפעל תעשייתי. עריכת תקציבים, בקרה וחישובי עלויות.

3. טכנאי אלקטרוניקה
תכנון בניה ובדיקות במערכות קשר, מרכיבי תדרים, מעגלי U.H.F + מערכות דיגיטליות ומעגלים אלקטרוניים.
בוגרי בי"ס להנדסאים או טכנאים באחד התחומים הנ"ל.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד למחלקת כח-אדם ת. ד. 648 תל אביב מיקוד 61000, בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.

— סודיות מובטחת —

תדיראן תדיראן

לסמינר-הקיבוצים בת"א

דרושים

מנהל(ת) חשבונות

עם נסיון

מרכזנית

...נות למנהל האדמיניסטרטיבי כל יום בין ...שעות 8—4 ברח' בני אפרים (ליד מלון ...ת"אביב) או להתקשר בטלפון 415520.

לחברות ביטוח

פקידה כללית

עם נסיון רב בביטוח

מעוניינת במישרה מתאימה

בא לפנות לת. ד. 36046 תל־אביב

בציון: עבור „פקידה".

„תרכבות ברום" בע"מ
באר-שבע

דרושים

מחסנאי ראשי
12 שנות לימוד, ניסיון של 5 שנים בניהול מחסן, בעל כושר ניהול צוות עובדים, בעל רישיון נהיגה. ידיעת עברית ואנגלית הכרחית.

פקיד למחסן טכני
10 שנות לימוד לפחות, רצוי בעל ניסיון באפסנאות ובעל רישיון נהיגה. ידיעת עברית ואנגלית הכרחית.

עוזר למחסנאי טכני
10 שנות לימוד, רצוי בעל ניסיון בעבודות מחסן.

תנאים טובים למועמדים המתאימים.
כן עזרה בדיור למועמדים המתגוררים מחוץ לבאר־שבע.

סודיות מובטחת.

לפנות אל מח' כח אדם ת. ד. 180 באר־שבע, טלפון מס' 4—057—71211.

לחברת ביטוח גדולה

דרושה
מזכירה

ידיעת השפות עברית/אנגלית

והדפסה בשתי השפות — הכרחית

המועמדות יפנו בכתב יד לת.ד. 26223 תל־אביב — עבור מזכירה

לחברה חיפאית

דרוש
נציג מכירות בת"א

נסיון וידיעות במכירות של מכונות או חשמלי להפצת מוצרי החברה ומוצרי יבוא באזור ת"א והדרום.

...ה בעברית, אנגלית וגרמנית, בעל רכב ...י. תנאים טובים (משכורת, הוצאות, אפ־ ...ת השתתפות באחוזים) סודיות מובטחת

לפנות בציון פרטים מלאים לת.ד. 4868 חיפה, עבור מס' 287.

למפעל תעשייתי גדול
בענף המתכת דרוש:

מנהל אספקה
בכיר

התפקיד כולל:
* ניהול מחסנים בהיקף גדול
* מכור בחומר גלם
* פריקה אכסון וניפוק
* ארגון הובלות ומשלוחים

רק מועמדים בעלי נסיון ויכולת שליטה על צוות עובדים גדול מתבקשים לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת. ד. 1549 ת"א ל„ר".

לחברה קבלנית גדולה
בירושלים

דרושה
נערה

לתפקידי פקידות וביצוע סדורים שונים בעיר.

הדפסה עברית — הכרחית.

נא לפנות לת. ד. 7605 ירושלים.

עירית דימונה

מכרז מס' 61/73

מהנדס מים וביוב

עירית דימונה מכריזה בזה על משרה פנויה למהנדס מים וביוב.
הדירוג יקבע בהתאם לכישוריו של המועמד.
על המועמד לגור בדימונה. תנתן עזרה בהשגת דיור.

הגשת מועמדות יש להעביר בכתב יד ובצרוף תולדות חיים, אל מזכיר העיריה.

התאריך האחרון להגשת המועמדות הוא יום שישי, כ"ג בחשון תשל"ד, 19 באוקטובר 1973

יצחק פרץ
ראש העיריה

למשכית דרושה

פקידת יצוא

ידיעת השפות העברית והאנגלית הכרחית
רצוי ידע בהדפסה במכונת כתיבה,
נסיון של שנתיים לפחות בעבודות שילוח ודוקומנטציה

לפנות טל. 51540, 56163 קו פנימי 31

סודיות מובטחת

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

מודיע על המשרות הבאות הפנויות:

במרכז המחשבים

מפעיל

הכשירויות הדרושות:
השכלה תיכונית מושלמת; שליטה באנגלית עד כדי קריאת חומר טכני רצוי נסיון בהפעלת מחשב.
מספר המשרה: ממ.ג/218.

בפקולטה למתימטיקה

פקידה-ספרנית

הכשירויות הדרושות:
השכלה תיכונית. רצויה ידיעת השפה הגרמנית והצרפתית.
הערה: המשרה הינה בהיקף של 85%.
מספר המשרה: מת.ג/245.

● מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם עד יום 10.10.1973 בציון מספר המשרה, אל אגף כח אדם, הטכניון, קרית הטכניון, חיפה. מיקוד: 3200.

לחברת בטוח ישראלית גדולה

דרוש
סגן מנהל

לסניף ירושלים

הכישורים הנדרשים:
* נסיון של 5 שנים לפחות בבטוח (בעיקר אלמנטרי)
* שליטה בעברית ואנגלית
* דינמיות ורצון לעבודה קשה
* הופעה נעימה וכשרון ביחסי־צבור

נא לפנות בצירוף פרטים מלאים לת.ד. 32028 ת"א, עבור: בטוח ירושלים.

— סודיות מובטחת —

הדרושה
מנהלת חשבונות

בעלת נסיון

שעות העבודה: 15.00—19.00

לפנות בכתב: לאספלט פיתוח בע"מ, רח' יצחק שדה 34, ת"א

לכפר הירוק ע"ש לוי אשכול

דרוש
חשמלאי אחזקה

דרגה התחלתית י"ב של הדירוג האחיד

לפנות טלפונית 03—772231

למשרד אדריכלים
בצפון תל-אביב דרושה:

פקידה

לעבודות משרד ושליחויות

נא להתקשר בשעות העבודה
7.30—14.30 טל' 454126

לסניף המכירה
של בלו בנד תלמה בירושלים

דרושים

* נהגים / מוכרים
עם רשיון נהיגה ג', אחרי שרות צבאי, נסיון של שנתיים לפחות בנהיגה.

* פקיד חשבונות
נסיון בעבודה פקידותית, השכלה של 10 שנות לימוד לפחות, אחרי שרות צבאי. רצויה הכשרה מקצועית בשטח הנ"ל.

לשם קביעת ראיון נא לפנות טלפונית למנהל הסניף טלפון 02—525332.

בלו-בנד תלמה

FIAT

סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ

אתן דרושות לנו!

• מפעילות ל„נשיונל" 32
(אפשרית גם משרה חלקית — בקר או אחה"צ).

• נערה
לעבודות משרד שונות

— תנאים טובים למועמדות המתאימות

נא לפנות אישית למחלקת כח־אדם, רח' יצחק שדה 30 ת"א, אחרי שעה 4.00 אחה"צ.

חברה גדולה למוצרי אופנה ליצוא

מחפשת
מזכירה למנכ"ל

דרישות המשרה:
* ידיעת השפות עברית ואנגלית (קריאה וכתיבה)
* נסיון בנהול משרד
* הדפסה במכונת כתיבה.

מקום העבודה — תל־אביב

לפנות בכתב בציון קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 1736 ת"א 61000, עבור מס' 124.

מפעל לעבוד עץ
באזור חדרה
מחפש

מנהל עבודה

הכישורים הדרושים:
נסיון בעיבוד עצים
נסיון בניהול ייצור,
ידע בתחזוקה מכונות.
טל. 063—77108 או ת.ד. 40 פרדס־חנה.

דרושים עובדים/ות

לעסק סיטונאי לכלי בית ומטבח

לפנות אישית בימים א'—ה' בשעות 8—16, ביום ו', 8—14, א. פרידברג בע"מ, רחוב הגמל 39, חיפה

טכנולוגיה מדעית בע"מ

דרוש
מנהל ייצור
ציוד אלקטרוני

המפעל קיבל בחודשים האחרונים הזמנות רב שנתיות במיליוני דולרים לייצוא מחשבים ספרתיים מיוחדים שפותחו ע"י המפעל.

למפעל צורך דחוף במנהל ייצור נמרץ ובעל תושיה היכול לארגן ולנהל מחלקת ייצור, על כל מרכיביה. זאת הזדמנות יחודית לבעל נסיון בנהול ייצור של ציוד אלקטרוני ספרתי מתוחכם.

נא לפנות לטכנולוגיה מדעית בע"מ, לטלפון ישיר 930285 או בכתב לת. ד. 330 הרצליה ב' בציון על המעטפה „מנהל ייצור".

סודיות מובטחת.

נוביס בע"מ
מפעלי תרופות

דרוש
רוקח תעשייתי

לעבודת פקוח וקביעת תהליכי ייצור ומתכונים

לפנות בכתב יד עם פרוט נסיון ותולדות חיים לת.ד. 2285, תל־אביב

דרושים

1. מנהל מעבדה אנליטית
כישורים: כימאי אנליטי, בעל נסיון בניהול מעבדת ייצור.
2. לבורנטים למעבדה אנליטית
3. מנהלי חשבונות
4. מהנדס מכונות
לניהול מח' אחזקה.

● מועמדים מתבקשים לפנות למנהל אדמיניסטרטיבי ת. ד. 420 — באר־שבע.

חברת פוספטים בנגב בע"מ.

דרוש
מהנדס ייצור

לניהול הייצור במעבדה מכנית העוסקת בכל שטחי המכניקה.

מיקום: תל־אביב.

תכונות נדרשות: תואר B.Sc.
בוגר בי"ס מקצועי במגמת מסגרות

בתשובה נא לפנות לת. ד. 17021 ת"א מיקוד 61170, בצירוף פרטים אישיים.

— סודיות מובטחת —

עץ לבוד בע"מ
ETZ-LAVUD LTD

דרושים

* תמחירן בכיר
בעל נסיון של מספר שנים במפעל תעשייתי

* טלפוניסטית מנוסה

המעונינים יפנו בכתב לת. ד. 38 פתח־תקוה או טלפונית 03—914931 למחלקת כח אדם

סודיות מובטחת

הועדה לאנרגיה אטומית
המרכז למחקר גרעיני נחל - שורק

לעבודות פיתוח ומחקר מעניינות:

דרושים

● פיסיקאי או מהנדס אלקטרוניקה
רצוי בעל נסיון במס ספקטרומטר או מאיצי חלקיקים

● טכנאי אלקטרוניקה
לעבודות פיתוח ואחזקה (למערכות מחקר)
נסיון של שנתיים

● חשמלאי
לעבודה בתחומים אלקטרומכניים ומעבדות מדעיות
בעל רשיון מוסמך יכולת לאחזק מערכות חשמל ופקוד

● מזכירה אנגלית
נסיון בניהול משרד ושליטה מלאה בהדפסת חומר מדעי בשפה האנגלית

על המעונינים לפנות בכתב עם צירוף קורות חיים אל: המרכז למחקר גרעיני, נחל־שורק, דאר יבנה, מיקוד 70600

— סודיות מובטחת —

למוסד טכני בת"א

דרוש
מהנדס ייצור

לפיקוח ומעקב אחרי פרויקטים בפיתוח

המועמד חייב להיות בעל נסיון של לפחות שנתיים בעבודות דומות.

תנאי השכר בהתאם לנסיון המועמד.

● על המועמדים לפנות בכתב לת. ד. 17021 ת"א מיקוד 61170, בצירוף פרטים אישיים ולציין על המעטפה „עבור מ. ייצור".

— סודיות מובטחת —

למפעל תעשייתי גדול באזור פתח־תקוה

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות מנוסה

(בא בחשבון גם משרה חלקית)

המעונינים יפנו בכתב, עם פרוט השכלה ונסיון, לת. ד. 3119 תל־אביב, עבור „מפעל תעשיתי"

סודיות מובטחת!

טכנולוגיה מדעית בע"מ

עם כניסת המפעל לייצור סדרתי בהיקף נרחב של ציוד ספרתי מתוחכם לייצוא

דרושים

מנהל מח' אמינות ובקרת איכות
הכישורים הדרושים: מהנדס אלקטרוניקה בעל ידע בייצור ציוד אלקטרוני ספרתי בטכנולוגיות מתקדמות. נסיון של מספר שנים בנושאי אמינות ובקרת איכות הינו תנאי הכרחי לקבלת התפקיד.

מנהל מחסן ציוד אלקטרוני
התפקיד כולל: ארגון ונהול מחסן ייצור.
תנאים הכרחיים: נסיון של 5 שנים לפחות בניהול מחסן ציוד אלקטרוניקה, ידיעת השפה האנגלית.

הנדסאי אלקטרוניקה
לעבודה בצוות פיתוח.
הכישורים הדרושים: נסיון של 3 שנים לפחות במעגלים אנלוגיים וספרתיים במערכות סרוו, זרם ישר ובמערכות אלקטרו־מכניות מורכבות.

נא לפנות לטכנולוגיה מדעית בע"מ, טלפון 930281 או בכתב לת. ד. 330 הרצליה ב'. סודיות מובטחת.

אתגר לאדם צעיר ודינמי!

לאדם צעיר המתמצא בנושאי יבוא מוצעת בזה משרה מעניינת.

בתחום פעולתו של המועמד הטפול בחוזי הכירה ימיים, שחרור משלוחים בנמלים, עריכת חשבונות וכו'.

מקום העבודה הוא בתל־אביב ומוצעים תנאים טובים למועמד המתאים.

ידיעה מלאה בשפה האנגלית וידע יסודי בהנהלת חשבונות — תנאי מוקדם.

המעונינים מתבקשים לפנות בציון הנסיון בעבר לת.ד. 4684 תל־אביב, עבור מס' 207.

כל הפניות תשמרנה בסודיות מוחלטת.

הלוח הכפול — **הארץ** — **ידיעות אחרונות**

לאמישראגז
דרושות פקידות
לקבלת קהל
לאחר שרות צבאי — בוגרות תיכון
לסניפנו בבת-ים ובתל-אביב
המעומדות מתבקשות לפנות למחלקת הסגל רח' אחד העם 34, תל-אביב.

בבאר-שבע והדרום
סוכנים רציניים
בעלי רכב וקשרים מצויינים
מעונינים בהפצה בלעדית
של מוצר חדש
בעלי הצעות רציניות יפנו בכתב לת.ד. 8 (עבור „סוכנים") באר-שבע 84100.

אורט ישראל
לרשת אורט
דרוש בדחיפות
מדריך למקצועות המתכת
תיאוריה ומעשית
לבית-ספר „אורט" חניכים באילת
תנאים טובים לאדם המתאים
נא לפנות: אורט ישראל, שדרות דוד המלך 39, תל-אביב, טל. 269165

דרוש
מנהל מפעל פרמצבטי
עדיף רוקח תעשייתי
או מהנדס ייצור.
בעל כושר ניהול ושליטה בצוות עובדים ובעל נסיון בהפעלת ציוד פרמצבטי ואריזה חדישה.
מקום העבודה: במפעלנו בנתניה.
נא לפנות בכתב-יד
למנהל כח-אדם,
אביק בע"מ,
ת.ד. 3877 [illegible].
סודיות מובטחת.
אביק בע"מ
תעשיות כימיות ופרמצבטיות

עירית דימונה
מכרז מס' 62/73
מהנדס בנין
עירית דימונה מכריזה בזה על משרה פנויה
למהנדס בנין
הדירוג יקבע בהתאם לכישוריו של המועמד.
על המועמד לגור בדימונה. תנתן עזרה בהשגת דיור
הגשת מועמדות יש להעביר בכתב יד ובצרוף תולדות חיים, אל מזכיר העיריה.
התאריך האחרון להגשת המועמדות הוא יום שישי, כ"ג בחשון תשל"ד, 19 באוקטובר 1973
יצחק פרץ
ראש העיריה

FIAT
מוסד „טבנו-רכב" בע"מ
מפרץ חיפה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות מנוסה
לעבודה עצמאית ואחראית
לקביעת ראיון יש לפנות טלפונית
למנהל המוסך: 04—721408
בין השעות 4.00—08.00

תדיראן
למפעל המולות ברחובות
דרושים
1. **מכונאי אחזקה**
— אחזקה טיפול ושיפוץ של מכונות חצי אוטומטיות.
בעל ידע בפנאומטיקה והידראוליקה.
בוגר בי"ס מקצועי, בעל נסיון בפיקוח על עבודת מפעילים.
2. **הנדסאי/טכנאי חשמל**
— לניהול מעבדת בדיקות חשמל.
בוגר מקצועי, אחראי ובעל יוזמה עם נסיון של 3 שנים בעבודות מעבדה או מדידה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 53 רחובות בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי או טלפונית 950056.
סודיות מובטחת

ASHOT-ASHKELON אשות-אשקלון
ת.ד. 21, אשקלון, טל. 8-7-2286 3-2182 (051)
טלקס: 791
באשקלון
דרושה מזכירה
למפעלנו באשקלון דרושה מזכירה
הכישורים הנדרשים:
1) ידיעת השפה האנגלית על בוריה (שפת אם) כולל הדפסה.
2) רצוי ידיעת השפה הגרמנית ו/או הצרפתית.
3) ידיעת השפה העברית.
המעוניינות מתבקשות לפנות בדחיפות למחלקת כח-אדם טלפון 2182 (051); 2286 (051)
ת. ד. 21 אשקלון.

ל„אסיא"
מעבדות כימיות
בע"מ
דרושים
1. **טכנאי או מכונאי אחזקה**
בעל הכשרה מתאימה.
2. **טכנאי כימיה**
בוגרי קורס מתאים לעבודה במתקנים כימיים. העבודה בשלוש משמרות.
3. **הנדסאי או טכנאי חשמל**
לטיפול המכונות חלוקה ופקוד תעשייתיות.
4. **פקיד טכני**
5. **פקידה מתחילה**
ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
נא לפנות טלפונית 915021, או בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם, אל ת. ד. 1423 תל אביב, 61000 אל מנהל מנגנון.

לנגב
קרמיקה
ירוחם
דרושים
מהנדס כימאי/ מחצבים
בוגר מכון הטכניון חיפה/באר שבע
רצוי בעל נסיון של שנה עד שנתיים
טכנאי/ הנדסאי מכונות
בעל 3—4 שנות נסיון לעבודה במשרד הנדסי, רצוי נסיון קודם באחזקה תכנון ופקוח.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 7 ירוחם.

מפעל מתכת פרטי בקרבת עכו
בשלבי התארגנות מתקדמים להרחבת היקף הייצור בשנים הקרובות
מחפש
בעלי מקצוע מעולים בנושא קונסטרוקציות פלדה ומיכלים
בתפקידים הבאים:

א. **מנהל טכני**
מהנדס מכונות עם נסיון מעשי של 5 שנים
כושר ארגון וניהול צוות מהנדסים וטכנאים
ידיעת יסודית של תהליך ריתוך פלדות אלומיניום פלב"מ וכו'

ב. **מנהל ייצור**
נסיון מעשי של 5 שנים בהפעלת מחלקות הייצור
כושר ארגון וניהול צוות עובדים
ידיעה יסודית בייצור קונסטרוקציות פלדה אלומיניום ופלב"מ

ג. **מנהל משרד טכני**
מהנדס מכונות עם נסיון מעשי של 3 שנים
כמנהל משרד טכני
נסיון בתכנון קונסטרוקציות ומיכלים מפלדה

ד. **טכנאי ייצור**
נסיון מעשי של 3 שנים בתכנון שיטות תכנון הייצור
ובקורת על הייצור

ה. **שרטטים**
נסיון מעשי של 2—3 שנים בנושא קונסטרוקציות פלדה ומיכלים

ו. **מנהלי עבודה**
נסיון של 5 שנים לפחות בייצור קונסטרוקציות מתכת מפרופילים ופחים

למועמדים המתאימים מובטחים תנאים התואמים את כישוריהם
אנשים העונים לדרישות התפקידים שצויינו לעיל מתבקשים לפנות לת.ד. 258 עכו בציון קורות חיים, נסיון, והמלצות.

לחברה גדולה לייצור מוצרי הלבשה
דרוש
מנהל-מרכז ייצור הלבשה
תאור התפקיד: הפעלת מתפרות חוץ והתקשרויות עמן, פיקוח על עבודת מתפרות, ניהול צוות פיקוח על תפירות.
מקום העבודה: בתל-אביב
תנאים טובים למעמד המתאים
נא לפנות לת.ד. 32028 תל-אביב, עבור „הלבשה"
— סודיות מובטחת —

לרגל הרחבת פעולותינו
דרושים לנו

מנהל חשבונות סוג ד'
בעל השכלה תיכונית, גיל 25—35,
בעל נסיון בהנה"ח בחברה מסחרית

פקידות כלליות
בעלות השכלה תיכונית ושליטה מלאה בשפה העברית כולל הדפסה במכונת כתיבה. שפות נוספות וידע בהנה"ח יתרון. שעות העבודה מ-8.00 עד 16.30

מוכרים למכונות העתקה 3M
בעלי השכלה תיכונית, שליטה בשפות עברית ואנגלית בעלי רכב פרטי. רצוי נסיון קודם בשיווק ציוד משרדי

טכנאים למכונות העתקה 3M לאיזור ירושלים
בוגרי בי"ס מקצועי במגמת חשמל. בעלי שליטה בעברית והבנה טובה בשפה האנגלית לקריאת חומר טכני. בעלי רשיון נהיגה. יועדפו מועמדים בעלי ידע בסיסי באלקטרוניקה.

פקידי מכירות טכניים לחלקי חילוף למכוניות
בעלי השכלה תיכונית מקצועית במגמת מכונאות רכב, שליטה בעברית, אנגלית ו/או צרפתית. גיל 25—30 בעלי נסיון במקצוע.

הוראות כלליות:
1. על כל המועמדים להיות לאחר שרות צבאי.
2. הפניות חייבות להיות בכתב יד עם פרוט מלא של קורות חיים ונסיון קודם.
3. נא לציין את המשרה המבוקשת.

בני משה קרסו בע"מ
ת. ד. 591 תל-אביב, 61000

להברה צעירה לבניה מתועשת
דרוש:
מהנדס בנין
לרכזו נושאי תכנון וביצוע
להתקשר טלפון 37029 בשעות 9—13 או ת.ד. 36474 תל-אביב.
נסיון הכרחי
— סודיות מובטחת —

הסתדרות מדיצינית הדסה
מודיעה על המשרה הפנויה הבאה:
טכנאי
להפעלת מכונת לב-ריאה
לנתוחי לב פתוח (73/47)
דרישות התפקיד:
טכנאי הדר ניתוח לאחר השתלמות בהפעלת מכונת לב-ריאה.
המועמדים העונים על הדרישות הנ"ל, מתבקשים להפנות בקשות תוך פירוט השכלה ונסיון, אל אגף כח אדם, הדסה, ת.ד. 499 91000.

למפעל מזון גדול
במרכז תל-אביב
דרושות פועלות
להפעלת מכונות אריזה
במשמרת שניה
בין השעות 14.45—22.00
המעוניינות מתבקשות לפנות בכתב לת.ד. 138 ת"א 61000 או לטלפן למספר 51531 לקביעת ראיון

NCR
דרושות
רשמות מוהוק
M. D. S.
עבור לקוחותינו בתל-אביב
המועמדות שתמצאנה מתאימות, תעבורנה הכשרה ללא תשלום
מועדפות בעלות נסיון מוקדם בניקוב
נא לפנות טלפונית בין השעות 8.00—13.00 למזכירות מחלקת ההדרכה, טלפון 281151 לקביעת מועד לראיון

תדיראן
לאגף התקשורת
דרושים
1. מהנדס אלקטרוניקה לצוות פתוח P.C.M
— לפתוח מערכות ציוד נושא. נסיון של שנתיים בפתוח מעגלים אנלוגיים וספרתיים.
2. כתב טכני בכיר.
כתיבה, עריכה, הפקה של חומר טכני, חוברות הדרכה והוראות בעברית ובאנגלית.
ידיעה יסודית, בעברית ובאנגלית.
3. חשמלאי תעשייתי.
לתחזוק מתקן A—600.
בעל נסיון מקצועי של 5 שנים ורשיון למתח גבוה.
4. פועלות ייצור.
לעבודות ייצור שונות.
מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב ל מחלקת כח-אדם ת. ד. 648 תל אביב מיקוד 61000 בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי או טלפונית 918585.
סודיות מובטחת.

ל„דפי זהב"
דרוש(ה) פקיד(ה)
למחלקת חשבונות
אחרי שרות צבאי
בעל(ת) נסיון של 5 שנים ומעלה
נא לפנות לטלפון 257111 לאירית.

עירית דימונה
מכרז מס' 60/73
עוזר לחשמלאי
עירית דימונה מכריזה בזה על משרה פנויה לחשמלאי עם רשיון עבודה.
דירוג ייקבע בהתאם לכישוריו של המועמד.
על המועמד לגור בדימונה. תנתן עזרה בהשגת דיור.
הגשת מועמדות יש להעביר בכתב יד, בצרוף תולדות חיים, אל מזכיר העיריה.
התאריך האחרון להגשת המועמדות הוא יום שישי, כ"ג בחשון תשל"ג, 19 באוקטובר 1973.
יצחק פרץ
ראש העיריה

כימיקלים ופוספטים בע"מ
דרוש לנו:
מהנדס תעשיה
מנוסה
להקמה וניהול יחידה מורכבת להנדסת תעשיה וניהול במפעלנו.
למועמדים המתאימים מובטחים תנאים הולמים.
● נא לפנות אל מח' כח אדם במפעלנו לקביעת ראיון אישי, לפי: ת. ד. 1428 חיפה 31000 או טלפונית: 04—721381.

„תרכבות ברום" בע"מ
באר-שבע
לרגל תוכניות ההרחבה והפיתוח של מפעלנו
דרושים
1. **מהנדס כימאי**
להפקד מהנדס פרויקט, 5 שנות נסיון.
2. **מהנדס כימאי**
לתפקיד מהנדס תהליכים, רצוי שנתיים נסיון בתפקיד דומה.
3. **כימאי אנליטי**
נסיון של שנתיים.
4. **ממונה על הבטיחות**
רצוי עם נסיון בתעשיה כימית.
לגבי כל התפקידים הנ"ל, ידיעת עברית ואנגלית, הכרחית.
תנאים טובים למועמדים המתאימים. תינתן עזרה בדיור למועמדים המתגוררים מחוץ לבאר-שבע.
סודיות מובטחת.
לפנות אל מח' כח אדם, ת. ד. 180 באר-שבע, או טלפון 4—71211—057 בשעות העבודה.

למפעל בטחוני
בסביבת ת"א
דרושים
בוגרי קורסים להכשרה מקצועית או חניכות מודרכת במגמות:
* מכשירנות
(כולל מכשירנות אופטית)
* חשמל
* אלקטרוניקה
למועמדים המתאימים מובטחים:
השתלמות בשיטות הכנה מקצועית, קידום ותנאי שכר ועבודה טובים.
המעונינים מתבקשים לפנות לד"צ 2354, [illegible]

למוסד בנקאי
דרוש
עוזר למבקר פנימי
בעל הסמכה בראיית חשבון
או על סף גמר הלימודים.
נסיון קודם של 3-5 שנים בהנהלת חשבונות ו/או בביקורת. שליטה מלאה בעברית וידיעה טובה באנגלית.
בדבר פרטים נא לפנות לת.ד. 1462, ת"א, עבור 300.
סודיות מובטחת

למגאסון
אלקטרוניקה בע"מ
דרושים:
* **טכנאי אלקטרוניקה**
שיועסקו בשרות
* **מלחימות**
אפשרות לעבודה חצי יום
* **נערים**
לעבודות התקנה וייצור
לפנות: טל' 723001, 726850

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרות פנויות של:

רכז שרותים במחלקת המשק, ביה"ס לרפואה
מכרז מס' 317/73
תיאור התפקיד — ריכוז הטיפול בשרותים הכלליים של משק המרכז הרפואי האוניברסיטאי (תחבורה, טלפונים, שרותי הגיה, בטחון, הנרצות, נקיון, שטיפת כלים וכו'). קיום מגע שוטף עם יחידות המרכז הרפואי ועם קבלני הנקיון, ריכוז הכרוזים הכלליים הניתנים מטעם המשק למחלקות השונות; ניהול מגע עם נותני השרותים למיניהם.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה טובה בשפה האנגלית; השכלה תיכונית מושלמת; נסיון מקצועי של 3—4 שנים לפחות בפקוח על צוותות עובדים ובעבודות דומות; כושר הבעה בכתב ובע"פ, כושר ניהול למדים, ידע בהנה"ח.
הדרגה — יד—טו בדירוג האחיד.

פועל מקצועי במחלקת המשק, ביה"ס לרפואה
מכרז מס' 313/73
תיאור התפקיד — ביצוע עבודות מקצועיות בהרכבה של חלקי מכונות לפיתוח המכשירים שיבוצו שונים; ביצוע עבודות אחזקה במכונאות.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה העברית; השכלה תיכונית-מקצועית (תלמ"ה); נסיון מקצועי של 3—4 שנים, ידיעה קריאת תכניות.
הערה — ביצוע התפקיד כרוך גם בשעות בלתי מקובלות.
הדרגה — יא—יג בדירוג האחיד.

רכז בטיחות במחלקת המשק, ביה"ס לרפואה
מכרז מס' 238/73
תיאור התפקיד — מפקח בטיחות במרכז הרפואי האוניברסיטאי, בקורת על בטיחות בעבודה, במבני מחקר, הוראה ובבתי מלאכה; מתן הדרכה בנושאי בטיחות; קיום קשר עם משרד העבודה ומוסדות בטיחות אחרים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית על בוריה ואנגלית; בוגר בי"ס תיכון מקצועי או בוגר תיכון עיוני בעל רקע טכני נרחב. יובא בחשבון בוגר קורס בטיחות מטעם המוסד לבטיחות ולגיהות.
הדרגה: יב—יג בדירוג האחיד.

על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים עם העתקי המלצות ותעודות עד תאריך 15.10.73 אל: מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים 91009 ולציין על המעטפה: „מועמד למשרה מס'......" (בהתאם למספר המצויין בראש המכרז המבוקש).

למוסד ציבורי
בתל-אביב
דרושה
מזכירה בכירה
● הכשורים הדרושים: נסיון בעבודות מזכירות והפעלת צוות עובדים; ידיעת השפות עברית ואנגלית כולל הדפסה. גיל 25—35.
● המשכורת המוצעת: דרגה ה—ד לפי דרוג האקדמאים או דרגה מקבילה בדרוג האחיד.
● על המעוניינות לפנות בכתב יד ולפרט נסיון קודם בעבודה לת.ד. 20038 ת"א ולציין על-גבי המעטפה „עבור מזכירה".

מרכבים
מפעלי מתכת בע"מ
פתח-תקוה — קרית אריה
דרושים
★ **מסגרים**
★ **רתכים**
★ **פחחים**
על המעוניינים לפנות, טל. 913044 או ישירות למפעל למנהל כח אדם

תדיראן
ליורום ירושלים
לקוי ייצור חצי אוטומטיים
דרושים
1. מנהל עבודה — רצוי עם נסיון של 3 שנים במכניקה עדינה.
2. חשמלאי תעשייתי — בעל נסיון של שנתיים לפחות.
3. אנשי אחזקה — עם נסיון במכונות מכניות.
מועמדים מתאימים. יפנו טלפונית 02—526131 או בכתב לת.ד. 648 ת"א מיקוד 61000 בציון עבור „יורום".
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי בהוד-השרון
דרושה פקידה כתבנית
בעברית ואנגלית
למשרה שלמה
לפנות בכתב יד לת.ד. 2, הוד-השרון

לחברת אמפא בתל-אביב
דרושים
1) טכנאי אלקטרוניקה
לעבודה בבעבדה
2) טכנאי אלקטרוניקה
לעבודת חוץ
המעוניינים יפנו לגבי ארבל
דרך פ"ת 16, תל-אביב.

רמ-טל בע"מ
דרושה פקידה
לעבודות משרד והדפסה בשפה העברית.
אוירה נעימה בחברה צעירה ודינמית.
נא לפנות טלפונית 745703, 756476 בצהריים. סודיות מובטחת.
רמ-טל בע"מ, מערכות תקשורת קוית

לחברה תעשייתית גדולה
במפרץ חיפה
דרוש
כלכלן צעיר
בוגר אוניברסיטה לעבודה באגף השיווק
התפקיד: מכוון על בצוע הזמנות
הכישורים:
* ב.א. בכלכלה
* ידיעה משולמת בעברית ואנגלית
* גיל עד 30
* נסיון קודם אינו הכרחי
מובטחים תנאים טובים — עבודה מעניינת ואפשרויות קידום
בדבר פרטים נא לפנות בכתב לת.ד. 4353 חיפה עבור כספר 509 (מיקוד 31040)

מוטורולה ישראל בע"מ
דרושות
עובדות ייצור
למוטורולה ישראל דרושות נשים ונערות לעבודה בייצור אלקטרוני של מכשירי קשר חדישים ומערכות בקרה מתוכללות.
העבודה נקיה, עדינה ומדוייקת. מקום העבודה ממוזג אויר, העבודה מתאימה לנשים ולנערות בגיל 18—40 המעוניינות בעבודה יוצרת, אחראית ומעניינת בשדה האלקטרוניקה המתפתחת.
לא נדרש נסיון קודם. הכשרה מלאה תינתן לעובדות תוך כדי עבודה ובמשך זמן קצר.
המעוניינות תפנינה ישירות למודיעין בבנין מוטורולה ישראל, רחוב קרמניצקי 16, תל-אביב
(על יד [illegible])

דרוש לחברת "רים"
שליח
בעל רשיון לקטנוע
להתקשר לטלפון 03—252649

למפעל תעשיתי גדול
בירושלים
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
נא לפנות בציון קורות-חיים ונסיון ל־ת.ד. 2320 ירושלים.
סודיות מובטחת

דרושות נקבניות
בעלות 2 שנות נסיון לפחות.
תנאים טובים למתאימות.
העבודה במשמרות.
מ. ב. א. קריוק בע"מ, רח' הנגב 8
קומה ג' חדרים 318 / 317 טל. 267460.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הבאות הפנויות:
פקולטה להנדסת חשמל
אחראי על החשמליה
דרישות הדרושות: בוגר בי"ס להנדסאים במגמת חשמל; חמש שנות נסיון באחזקה ופתוח של מתקני זרם חזק ומכונות חשמל; כושר פקוח על עובדים.
מספר המשרה: חש. ב/160.
מחלקה להנדסה גרעינית
מזכירה-כתבנית
אנגלית מדעית
דרישות הדרושות: שליטה מוחלטת בשפה האנגלית (עדיפות תינתן למועמדת שהאנגלית היא שפת האם); הדפסה טובה באנגלית; רצויה הכרה טובה של השפה העברית.
מספר המשרה: הנ. ב/243.
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב עם ציון קורות חיים ונסיון קודם עד יום 21.10.73 עם ציון מספר המשרה, אל אגף כח אדם, הטכניון, קרית הטכניון, חיפה. מיקוד: 32000.

לאמישראגז דרושים
מנהלי חשבונות
עם נסיון
מועמדים מתבקשים לפנות למחלקת הסגל, רח' אחד העם 34, תל-אביב

דרושים
טכנאי אלקטרוניקה
טכנאי בכיר
להפעלת ואחזקת ציוד בשטח אוקינוגרפיה פיזיקלית
טכנאי
לאחזקה והפעלת ציוד בשטח גיאולוגיה ימית
לפנות בכתב בציון קורות חיים וכישורים לת. ד. 1793 חיפה

לויטלגו מפעלי טקסטיל בע"מ
דרוש
מרכז קניות
תכונות נדרשות: ידע טכני כללי רצוי בעל רכב.
נא לפנות בכתב לת.ד. 13033 ת"א תוך ציון נסיון וידע מקצועי.
תנאים טובים למועמד המתאים.
סודיות מובטחת.

למכורדיה בתל-אביב של
חברה בין-לאומית — אמריקאית
דרושה
מזכירת הנהלה
EXECUTIVE SECRETARY
כישורים:
- שליטה מוחלטת בעברית, וטובה באנגלית.
- הדפסה בשתי השפות.
- דינאמיות ורצון עז להתקדם.

תנאים טובים במיוחד למועמדת המתאימה. נא פני בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 29888 תל-אביב או טלפני ל־54537.
סודיות מובטחת

יבואני רכב ומוסכים
צבעות מאומן בבחינת צבעות רכב
דרושות בעלי מקצוע עם תעודות ותנאי הסכמה בחברה ליבוא רכב
מעונין להחליף מקום העבודה
למוסך גדול ומשוכלל
לפנות ת.ד. 1334 ת"א למספר 31766

מדינת ישראל
הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
מחפשת במחוז ירושלים והדרום
פוקד/ת
השולט/ת בשפות וצרפתית,
המרוקית ובלדינו
העבודה כרוכה בנסיעות מרובות באזור ירושלים והדרום — לרוב בשעות אחה"צ והערב.
- בדבר פרטים נא להתקשר לגברת שפרה סבירוני, ירושלים טלפון 526161, קו פנימי 317.

להוצאת ספרים מ. מזרחי
דרוש מנהל חשבונות
בעל נסיון
נא לפנות בין השעות 10—16 למשרד ברחוב י. ל. פרץ 19, תל-אביב.

מרכבים
מפעלי מתכת בע"מ
פתח-תקוה, קרית-אריה
דרושים
★ **חשמלאי רכב**
★ **חמ"מ**
(חשמלאי מערכות מטוסים)
על המעונינים לפנות טל. 913044 או ישירות למפעל למנהל כח-אדם.

מפעל בתל-אביב
מחפש
מנהל
חשבונות
עם נסיון של 3 שנים לפחות
שכר העבודה יקבע בהתאם לכישוריו של המועמד
סודיות מובטחת
לפנות ת"ד 14090 עבור מס' 11, תל-אביב.

לחברת שיווק והפצה בת"א
דרושים
- **פקידה מעולה**
בקיאה באנגלית וגרמנית כולל הדפסה
- **מחסנאי**
לעבודות מחסן ואריזה

לפרטים נוספים לפנות טל. 614063, בין השעות 10.00—12.00 לדוגית.

למפעל אלקטרוניקה בתל-אביב
דרושות עובדות
"יצור אלקטרוניקה
לעבודות חיוט והלחמה
משכורת מצויינת
רק לעובדות מנוסות, המסוגלות לבצע עבודות הלחמה מדויקות וחיוט לפי תכניות חשמליות. לפנות בכתב לת.ד. 16284 תל-אביב עבור "עובדות יצור"

לבית הספר מקצועי תיכון
"אורט"
רחוב פרופסור שור
מס' 2, חולון
דרוש פקיד משק
מועמדים מתאימים ובעלי נסיון יפנו למנהל בית-הספר לפי הכתובת הנ"ל, או לטל. 845373

לחברה חדשה
בנמל תעופה לוד
דרוש
אחראי על המנגנון
רק בעלי נסיון בטיפול בסגל עובדים גדול יפנו בצרוף קורות-חיים לת.ד. 58 נמל תעופה לוד.

לצעירים בלבד
האם הנך רוצה לעבוד באווירה דינמית וצעירה?
האם הנך אוהב(ת) נסיעות לחו"ל?
האם מהווה שטח היצוא השווק אתגר בשבילך?
האם הנך שולט(ת) בשפה האנגלית?
באם גילך הנו פחות מ־35, אנו יכולים להציע לך משרה מענינת במשרד הקניות שלנו בתל-אביב. המשרה אחת מרשתות הכלבו הגדולות בארה"ב.
את הבקשות, בצרוף תאור תולדות חיים מפורט, יש להפנות בכתב־יד לת.ד. 32104 תל-אביב.

לחברת "טתה" בע"מ
חברת השיווק
של "אתא"
דרושה:
כתבנית אוליבטי מנוסה
(דגם 413)
בהמצאות נא לפנות למשרד הראשי של החברה, רחוב טברסקי 12 תל-אביב. טלפון: 38966.

דרושים יוצקים
לפליציקות "כתר"
באלומיניום, פליז ומוק.
עבודה במשמרות
לפנות: "מפעלי עמישי בע"מ"
33919 8.00—1.00
727152 4.00—9.00

בית החולים שערי צדק
דרוש
עוזר לטבח
לעבודה במשמרות
בעל נסיון ולאחר שירות צבאי (בטבחות), ובעל הכשרה תורנית
לפנות בכתב אל מנהל המנגנון, ת"ד 293 ירושלים, 91000

למשרד אדריכלים
דרוש מודליסט
למודלים
ארכיטקטוניים
עם נסיון
להתקשר לטלפון:
51402 מ־7.30—14.30.

אנו מחפשים
צעיר דינמי
בעל רכב היודע עברית ואנגלית המעונין להתקדם.
לין-דר
חברה לנכסים והשקעות בע"מ
רח' שמאי 12
כניסה ב'
טל. 233778 ירושלים

ל"מיקרואלקטרוניקס" דרושים:
★ **מסגרי כלים**
★ **חרט**
★ **כרסם**
★ **מבלטן**
באם הנך
בעל מקצוע
מעולה
בוא אלינו!!!
גילך אינו מכשול לקבלתך
— תנאים טובים במיוחד —
נא לפנות: למדור כח אדם
טלפון 851186/7
רח' המפעל 4
אזור התעשיה חולון
(ע"י טמפו)

לחברה אמריקאית ליבוא
דרושה פקידה כתבנית
עברית אנגלית
בעלת נסיון
ליום עבודה מלא, אפשרי גם חלקי
נא להתקשר טלפונית 821760

לחברת "רים"
דרושה
פקידה כללית
להתקשר 258441

מיקרושחז ירושלים
דרוש כרסם מעולה
5 שנות נסיון בעבודה, בוגר בי"ס מקצועי
למועמד המתאים — תנאים טובים
טלפון 282285, ירושלים

לאילן גת מהנדסים בע"מ
דרוש
מכונאי לציוד בנין
לפנות בשעות העבודה לטלפון 965316 ובערב 772037

דרוש
הנדסאי או מכונאי מעולה
לעבודות אחזקה ושרות
של ציוד מכני הנדסי
בכל חלקי הארץ
תנאים טובים לאדם המתאים
אפשרויות קידום מקצועי גבוהות
לפנות בכתב עם קורות חיים
לת.ד. 1191 תל-אביב

דרוש(ה)
פקיד(ה) בכיר(ה)
בעלי נסיון ביבוא ויצוא, השולטים בשפות עברית ואנגלית (גרמנית, צרפתית — רצויה).
לפנות בכתב בפירוט כלא "תרא" — תמרוקי ישראל בע"מ ת.ד. 1483 תל-אביב.

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרה פנויה של:
תוכניתן ראשי במרכז החישובים
מכרז מס' 345/73
תיאור התפקיד — אחראי לכל נושאי התכנה במרכז; ממונה על סגל התכנה במרכז על צוותיו השונים; יעוץ והדרכה למשתמשים בנושאי התכנה, ארגון ופיקוח על צוות התכנה; יזום פתוח תכנה הן בשטח מערכות ההפעלה והן ביישומים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות אנגלית ועברית על בוריין; השכלה אקדמית רלוונטית לנושא (מדעי המחשב), נסיון של 5 שנים בניהול צוות מקצועי בכיר; הכרה מעמיקה של התכנה של 6000 סי. די. סי. ונסיון רב במערכת ההפעלה שלה, ביישומים מדעיים ומינהליים.
הדרגה — בהתאם לכישורי המועמד.
על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים עם העתקי המלצות ותעודות עד תאריך 21.10.73 אל: — מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים 91009 ולציין על המעטפה: "מועמד למשרה מס' 345/73".

לצה"ל דרושים
א. **מנהלי חשבונות**
ב. **עוזר למנהל חשבונות**
נסיון בעבודה שנתיים לפחות
מקום העבודה ת-א
- מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 33411 עבור ב' תל-אביב 61330, עם פירוט קורות חיים, ופרטים אישיים.

לחברה גדולה וחדשה באיזור פיתוח
דרוש
עוזר למנהל
חשבונות ראשי
בוגר אוניברסיטה במגמה לראיית חשבון או סטודנט בשנת הלימודים האחרונה.
נסיון של 3—4 שנים.
שליטה מלאה בעברית ובאנגלית — איטלקית רצויה.
עבודה מעניינת ותנאי שכר טובים
למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב יד, בציון קורות חיים ונסיון לת.ד. 29237 תל-אביב. סודיות מובטחת.

להוצאת ספרים גדולה
דרוש עובד/ת
לריכוז האדמיניסטרציה של מכירות ועריכה
היודע ספרות עברית ועולמית, שולט על בוריין בשפות עברית ואנגלית. צרפתית וגרמנית — רצויות.
נא לשלוח פרטים אישיים ונסיון קודם, לת.ד. 25188, ת"א.

לבית הספר מקצועי תיכון
"אורט"
רחוב פרופסור שור
מס' 2, חולון
דרוש
מורה מקצועי למכניקה כללית
עם נסיון בחריטה והשחזה
מועמדים מתאימים ובעלי נסיון יפנו למנהל בית-הספר לפי הכתובת הנ"ל, או לטל. 845373

דרושה פקידה כללית
שעות העבודה מ־8 עד 16.00
הכישורים הדרושים:
ידע כללי בהנהלת חשבונות
כושר הבעה בעל-פה ואפשרות טובה להידברות עם קהל.
נא לפנות בכתב יד עם פירוט נסיון קודם וקורות חיים לת.ד. 119 פתח-תקוה.

לחברה צעירה ודינמית
בסביבות תל-אביב
דרושים
נציגי מכירות
הכישורים הדרושים: נסיון קודם. בעלי רכב.
העבודה בכל חלקי הארץ.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
נא לפנות בכתב, עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 4104, תל-אביב (מיקוד 61040). סודיות מובטחת.

תדיראן
דרוש מנהל שווק
לניהול פעילות שווק ומכירות אגפי
בעל תואר II במנהל עסקים ותואר I — בהנדסה או כלכלה
נדרש נסיון מעשי בשווק 3 שנים לפחות
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד למחלקת כח-אדם, ת.ד. 648 תל-אביב מיקוד 61000 בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.
סודיות מובטחת
תדיראן תדיראן

דרוש קופאי
בחנות גדולה למכשירי כתיבה ברחוב אלנבי.
רצוי לשעות עבודה: מ־8.30—13.30 ומ־15.30—19.00.
אפשרי גם מ־8.30—13.30 בלבד.
ידיעת עברית ואנגלית קלה.
מתבקשים לפנות רק אנשים בעלי המלצות טובות המעידות על יושר ואחריות. נא לפנות בכתב לת.ד. 628 ת"א, מיקוד 61000

למוסד צבורי בחיפה
דרושות
1) פקידה ראשית — מזכירה
(בעלת נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה משרדית)
2) פקידת עזר.
העבודה מפוצלת לשעות לפנה"צ ואחה"צ.
בדבר פרטים לפנות לפי טל. 022־525 — חיפה.

ארגטון בע"מ
חברה לייצור מכונות מעלדת אל-חלד
אזור התעשיה — יבנה
טלפון 95251—055
דרוש
מחסנאי פקיד טכני
דרוש:
נסיון בהפעלת מחסן טכני
וניהול כרטסת מלאי
נא לפנות לפי הכתבת הנ"ל.
הסעה מובטחת / סודיות מובטחת

אוניברסיטת הנגב
מכרז מספר 73/20
אוניברסיטת הנגב מודיעה על משרות פנויות:

1. בלשכת דיקן הסטודנטים

א. דיקן סטודנטים
הכשורים הדרושים: השכלה גבוהה, ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין, הכרת הבעיות הכרוכות בטיפול בסטודנטים. נסיון של 5 שנים לפחות בניהול יחידה גדולה וטיפול חינוכי בסטודנטים. כושר לקיים מגע ולנהל משא ומתן ברמה גבוהה.
הדרגה: תקבע בהתאם לכשורי המועמד.

2. במחלקת המנגנון

ב. עוזר למנהל המנגנון לעניני נוהלים ושלוחות
הכשורים הדרושים: נסיון של 5 שנים לפחות בהנהלת חשבונות ובנושא כח-אדם. התמצאות בחוקי עבודה וניכויי מס מקובלים. ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה טובה בשפה האנגלית.
מילוי התפקיד מחייב יום עבודה מפוצל ו/או שעות נוספות רבות.
הדרגה המוצעת: י"ג—י"ד בדרוג האחיד או 2—1 בדרוג מח"ר.

ג. ראש מדור עובדי מינהלה וטכנאים
תאור התפקיד: תכנון וביצוע נוהל קבלה עובדים, טפול בשכרם, סיווגם וקידומם. אחריות על היקות העובדים. קביעת זכויות סוציאליות ואכיפה ומתן הוראות תשלום שכר השלוחים אחרים. פיקוח על עובדי המדור.
הכשורים הדרושים: בוגר תיכון עם עדיפות לבעל תואר אקדמי בתחום המינהל. בעל נסיון של 5 שנים לפחות בנושא מנגנון ומהוכן לפחות 3 שנים בתפקיד בכיר. ידיעת חוקת העבודה ורקע בהנהלת חשבונות. ידיעת השפה העברית על בוריה, רצויה ידיעת השפה האנגלית. בעל יכולת ניהול משא ומתן. נסיון בפקוח על צוות עובדים.
הדרגה המוצעת: פ"ו—פי"ז בדרוג האחיד או 4—2 בדרוג מח"ר.

3. במחלקה להנדסת חשמל

ד. הנדסאי או טכנאי אלקטרוניקה
הכשורים הדרושים: נסיון של 2—3 שנים בתכנון ובנית מעגלים אלקטרוניים ו/או אחזקת מכשור אלקטרוני.
הדרגה: תקבע בהתאם לכשורי המועמד.

ה. מכשירן
תאור התפקיד: אחזקה ותיקון של מערכת מבניה עיונות במכשור אלקטרוני.
הכשורים הדרושים: נסיון של שנתיים במכניקה עדינה.
הדרגה: תקבע בהתאם לכשורי המועמד.

4. ביחידת המחשב

ו. מתכנת מערכות
תאור התפקיד: אחראי למערכת ההפעלה (Operating System) של המחשב באוניברסיטה ונותן הנחיות בשמוש בה. נותן הנחיות לשמוש במערכת ההפעלה של מחשבים אחרים שעמם קשורה האוניברסיטה. אחראי על הקומפילרים במחשב והבנתם למערכת מדידה. מייעץ לפתרון בעיות קשות הקשורות בכל שלושת הפריטים הנ"ל. אחראי לתחזוקה של מערכת ההפעלה והקומפילרים לפי תקנים המקובלים.
הכשורים הדרושים: בעל השכלה אקדמית (B.Sc. לפחות במדעי הטבע או הטכנולוגיה). נסיון של שלש שנים לפחות בתכנות מערכות.
הדרגה המוצעת: 4—5 בדרוג מח"ר.

ז. עוזר הפעלה (קלט-פלט).
מתלמד
הכשורים הדרושים: בוגר תיכון או תיכון מקצועי, ידיעת השפה האנגלית והעברית. העבודה בשלש משמרות.
התנאים: הלימוד כולל שני קורסים עיוניים ועבודה מעשית (תקופת הלימודים היא שנה). בתקופת הלימודים יקבל המתלמד משכורת לפי דרגה י"ג בדרוג האחיד ויתחייב לחתום על שנתיים שרות לאחר גמר הלימודים.

5. במחלקה לגיאולוגיה

ח. עוזר מינהל
תאור התפקיד: ארגון וניהול הפעולות המינהליות בכפיפות לראש המחלקה. תחומי הטפול והאחריות העיקריים: טיפול בהכנת התקציב והמעקב ניצול תקציב. טפול שוטף בעניני מנגנון, תאום פעולות מזכירות של המחלקה ומנהל רשום אפסנות.
הכשורים הדרושים: בוגר תיכון, עדיף בעל השכלה אקדמית. נסיון של 3 שנים לפחות בתחומי מינהל ואפסנאות (לא מזכירות), ידיעת שפות עברית—אנגלית, כושר הבעה בכתב ובעל פה, בעל כושר ניהול משא ומתן.
הדרגה המוצעת: י"ג—י"ד בדרוג האחיד או 2—1 בדרוג מח"ר.

6. במחלקה לביולוגיה

ט. ממונה על משק בעלי חיים וחממה
תאור התפקיד: טיפול בחיות מעבדה ובחיות לאומן לימודי — כולל האכלה למזון, נקיון ואחזקת משק החיות.
הכשורים הדרושים: בעל נסיון של 3 שנים לפחות בתחום זה. עדיפות תנתן לבוגר קורס של האגודה הווטרינרית הישראלית, או לבעל הכשרה מקצועית מקבילה בארץ או בחו"ל.
הדרגה המוצעת: תקבע בהתאם לכשורי המועמד.

כל המשרות הינן מלאות
למועמדים מחוץ לבאר-שבע תנתן עזרה בדיור.
פניות בכתב בצרוף תולדות חיים ותעודות יש לשלוח עד יום ו' 12.10.73, אל מחלקת המנגנון אוניברסיטת הנגב, ת. ד. 2053 באר-שבע. מיקוד 84120.
נא לציין על המעטפה מספר המשרה המבוקשת

7. למפעל לחקר הספרות העברית

י. מזכירה-כתבנית
יא. נקבנית
במשרה חלקית — על פי תוות מיוחד.
יב. עובדי מחקר
פניות בכתב בצרוף תולדות חיים, השכלה ונסיון ובצרוף תמונה נא להפנות אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטת הנגב ת. ד. 2053 באר-שבע. מיקוד 84120.

לשנת הלימודים תשל"ד דרושים:—
אסיסטנטים
במחלקה להנדסה כימית
המעונינים להמשיך בלימודי התואר M.Sc. למעונינים מחוץ לבאר-שבע תנתן עזרה בדיור. בקשות בצרוף תעודות, ציונים וקורות חיים יש לשלוח למחלקה להנדסה כימית, אוניברסיטת הנגב, ת. ד. 2053 באר-שבע. מיקוד 84120.

הימים ההם

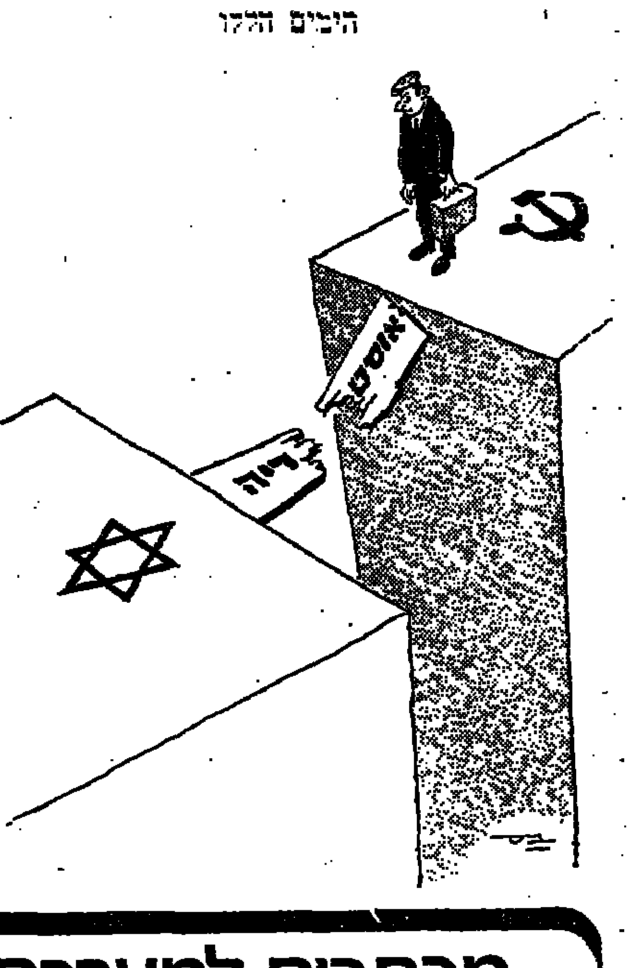

החיים – ערך עליון

להחלטה המצערת של ממשלת אוסטריה לסגור את מחנה העולים בשנאו, שהכאיבה לנו והעליבה אותנו, כדברי ראש־הממשלה, גם צד אחר שאין להתעלם ממנו — קדושת חיי האדם.

יש לקוות שימצאו דרכים אחרות כדי להביא עולים ארצה, כדי להתגבר על הקשיים הזמניים ולבטל או לשנות את ההחלטה, ודעת הקהל העולמית ודאי תתרום לכך. העולם לחיי אדם שהוא, וחלילה, אובדים אילולא ההחלטה האומללה הזאת, אין כפרה עולמית.

רבותינו העלו את קדושת חיי האדם לערך עליון, ובהקשר זה כדאי להזכיר לבני תקופתנו בעידן האטום, המזלזלים בחיי־האדם, את מאמרי חז"ל: „כל המקיים נפש אחת מישראל, כאילו קיים עולם מלא" (סנהדרין לז, א במשנה), או בנוסח האוניברסלי יותר: „כל המקיים נפש אחת מעלין עליו כאילו קיים עולם מלא, כל המאבד נפש אחת מעלין עליו, כאילו איבד עולם מלא (ירושלמי, סנהדרין, פ"ד, הלכה ט')".

ד"ר פריץ נוף
חיפה

מכתבים למערכת הארץ

ההתנחלות כמוקד בעיות הפנים

מיצוניו של א. ליבנה במאמרו „ההתנחלות כמוקד בעיות הפנים" („הארץ" 26.9), שבאו לחזק את עמדת ארץ השלמה, נמצאו מחלישים אותה, בהיותם בלתי־מוכרחיים, בלתי־רלוואנטיים ומנותקים מהמציאות הגיאופוליטית שבתוכה מפלסת הציונות של 1973 את דרכה.

כותרת המאמר, המעמידה את ההתנחלות במוקד, מנתקת את שאלת ההתנחלות מהבעיה שהיא כרוכה בה — הקונפליקט הערבי־ישראלי. לאורך כל המאמר כולו לא נזכר הקונפליקט הזה ולו ברמז. קורא תמים יכול היה לחשוב שמדובר בהתנחלות ישראלית בצפון הנגב או באותה מידה — בהתנחלות אמריקאית במדבר נוואדה. האומנם כך צומדת שאלת ההתנחלות לדיון?

כל עמדה בשאלה, ותהא אפילו זו המצדדת בסיפוח לאלתר ובהתנחלות מירבית, חייבת להתייחס לעובדת היותם של השטחים הנידונים מאוכלסים ע"י ערבים ולהציע פתרונות לקושי זה. טול אלמנט זה מטיעוניך ואינך מציע תוכניה מדינית אלא מרחף הלוך מארץ־ישראל ומבעיותיה.

האלמנט המדיני הוא בעל המשקל המכריע בכל נושא הקשור בשטחים, ולכן זהירה הדל בעיניים היא להעביר את מרכז הכובד למקום שאינו נמצא בו. ולא די בכך שליבנה מנתק את דיונו מהמציאות. אלא הוא יוצר לעצמו „מציאות" נוחה לו שלפיה „על אף ברכתה הבטחונית והמדינית של התנחלות רבתי מידות, לא בכך דחיפותה. הדחיפות נובעת — אכן, נכפית עלינו — ממניעים ומדחפים פנימיים".

באשר לדחפים, לצערי הם שולטים בקרב רבים בתוכנו. באשר לבניינים, כאן מגייס ליבנה לעזרתו את המצוקות האקולוגיות: צפיפות, זיהום, הרס הסביבה, ריכוז יתר במרכז הארץ. ולפתרון — הגדלת מרחב המחיה הטריטוריאלי. כאילו סיבת הדחיסות במרכז הארץ היא חוסר שטח סביב לו. עיון חטוף במפת מדינת ישראל הקטנה של הקו הירוק מפריך טיעון כתוב זה. כי יתר אימות האקולוגיה הן פרי הציביליזציה התעשייתית וסובל מהן כל העולם המפותח — דווקא זה יבער צפיפות האוכלוסיה לקמ"ר איננה בעיה מספר אחד.

ההתנחלות בשטחים, מסתבר, היא הפיתרון היחיד לקליטת עליה. שאם לא כן „עלולה העליה להיעשות מבוקה". בכאן עלינו להבין שאילולא זימן לנו המזל את מלחמת ששת הימים היינו צריכים לקפל היום את דגל קליטת העליה היהודית, כלומר לקפל את דגל הציונות. דבר זה כמובן בלא היה עולה בדעת איש: כל הפתרונות היו נמצאים באותה ישראל קטנה.

באיזה לא פחות מסלף מציג ליבנה את ההתנחלות כפתרון למצוקת העוני בישראל. לצורך זה הוא כשר הנבי בבחקרים באלפים ומוציא מסקנות יפות כשלעצמן ואז הוא עוטף בתכריך נאה זה את „הסחורה" שהוא רוצה למכור, ההתנחלות בשטחים, כאשר אין כלל קשר מחייב בין הדברים. ושוב, לפי קו מחשבה זה מסתבר כי אילולא מלחמת ששת הימים היתה נדונה ישראל למצוקת עוני תמידית בלי פתרון. אין צורך להתייחס ברצינות לטיעון כזה.

הנימוקים של קליטת עליה, שיפור איכות החיים וקידום שכבות נחשלות היו יכולים להיות נושא לדיון לוא היה מדובר בהתנחלות על הירח, למשל. אך מכיון שכאן מדובר באדמת־מריבה ובשני עמים, נעשים נימוקים אלה חיוורים ובלתי רלוואנטיים. כל הבעיות הנזכרות יכולות למצוא את פתרונן לאו דווקא בשטחים; דבר זה אף רצוי כדי למנוע התערבות בעיות אחרות חמורות לא פחות.

אני מודה ומתוודה שגם לי היתה תחושה כי הפתרון לבעיות הפנים שלנו הוא להתנחל בשטחים ולספחם, הייתי מתבייש להעלות נימוק זה בריש גלי. הייתי מחפש לעצמי אלף סיבות ותירוצים אחרים ובלבד לא להיזכר בזמן ובמקום לא רחוקים שבהם השתמש מישהו במושג „מרחב מחיה". את בעיותי הארציות איני פותר בשוד מחוץ וגם לבעיות לאומיות פתרונות נאותים יותר.

אם תקבל הציונות את דרך ההתנחלות והסיפוח, שמציע ליבנה במאמרו תוך התעלמות מוחלטת מסבך הבעיות האמיתיות, כדאי שיישב ויכין את מאמרו הבא בסידרה „ההתנחלות כמוקד לבעיות פנים" ובו ינסה להלך את מדינת ישראל במפה היקרה שאליו תיפרל. או יהיו בציונ של אפארטהייד כושלת על כוח כידונים ועל עליונות טכנולוגית, של הידרדרות מוסרית וחברתית הצפויה לעם אדונים פיאודליים, והכל תחת אבק כריפה של לאומיות ערביה מתפרצת.

אורי רם
חיפה

גישור התהום

ברצוני להעיר כמה הערות למאמרו של הזרן רוזנבלום „מאכין מגר דל שיער" („הארץ", ערב ראש השנה).

הצורך בגישור על פני התהום בין חילונים לדתיים הוא בעיני בעל חשיבות עליונה. מבקשתו של מר רוזנבלום משיחתו אתי: „האם זה לא נשמע כמו דו שיח בין חרשים?" מחייבת אותי להבהיר דברים אשר כפי הנראה הכרחי להבהירם בשיחה בה השתתפנו לא עלה יפה.

קיום אלוהים אינו ניתן להוכחה. המתודה של מדעי הטבע מאפשרת לנו להסביר (באופן כמותי) כיצד הטבע מתנהג, אין מתודה זו מסבירה מדוע הטבע מתנהג כך. קודם לשימוש במתודה זו עלינו להניח שהעולם באמצעות חושינו אכן קיים.

אנו יודעים להגדיר באופן כמותי כוחות גרביטציוניים (הדוגמה הובאה במאמר בניסוח לא מדוייק) אם באמצעות תורת ניוטון ואם באמצעות הרלאטיביזם אולם אין אנו יודעים מדוע קיימת בכלל גרביטאציה. המדע כלל לא שואל מדוע, המדע מניח קיום גרביטאציה משום שאנו חשים בקיומה.

מדוע קיימת גרביטאציה? מדוע קיימת שאר תיפעות הטבע? מהו הטבע? שאלות אלו, הקיימות והעומדות לפני היות מדע ושאין כתורה אשר יתן להן תשובה, הן המביאות חלק מבני האדם לחוש בקיום אלוהים.

קיום מצוות, אמונה בשכר ובעונש, בביאת המשיח ובעולם הבא, הם פועל יוצא מאמונה באלקים. קיום אלקים מחייב להתנהג בהתאם להוראותיו ולהאמין במה שאמר. אי אמונה בעולם הבא כמוה כאי־אמון בדבריו, הרי אמונה באלקים שוללת אפשרות שישקר.

הקושי שאין להתעלם ממנו הוא בכך שאף אם קיים אלקים מניין לנו שהוא צוה על קיום המצוות. אם מספר התורה — הרי ספר זה הוא שכבו ספר המצוות, ומניין לנו שאלקים נתן ספר תורה זה?

דקארט בספרו „הגיונות על הפילוסופיה הראשונית" דן בבעיה זו. אין אני רוצה לטפל בה כאן משום שהיא לא הועלתה ע"י מר רוזנבלום בזמן הראיון.

אם נצא מההנחה שהגעתי לפתרון קושי זה, הרי האמונה באלקים מחייבת אותי להאמין במה שאמר. לכן פלא בעיני..מדוע בגלל היותי עקבי מרגיש מר רוזנבלום שקשה לו „לקשור עמי תיקשורת של ממש".

על התהום בין חילונים לדתיים נוכל לגשר לא ע"י ויתורים על עקרונות, בהן אין גישור כי אם מעבר ממחנה אחד אל האחר. הגישור על פני תהום זו יבוא על־ידי הבנת סיבות ההתנהגות של כל אחד לפי דרכו.

מרדכי זים
תל־אביב

ראיתי שמעתי

ברכה לנשיא מנובוסיבירסק

בלשכת נשיא המדינה נתקבלה ברכה בעברית מאת משפחת רויזמן מהעיר נובוסיבירסק בבריה"מ.

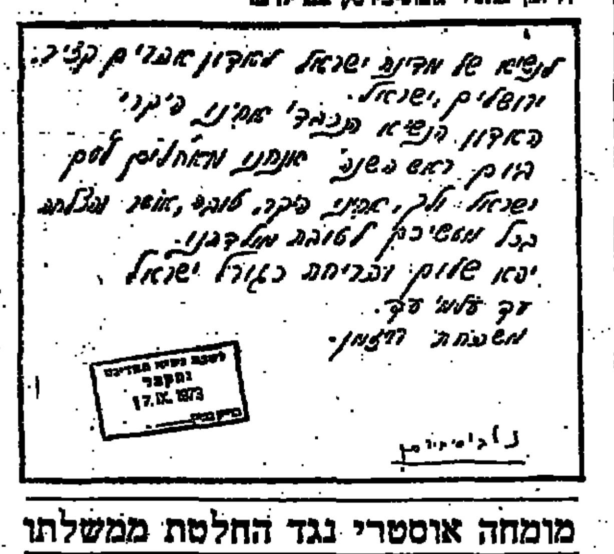

לנשיא של מדינת ישראל האדון אפרים קציר.
ירושלים, ישראל.
האדון הנשיא הנכבד! אנחנו ביקורי
הרום ראש השנה אנחנו מאחלים לכם
ישראל ולך, אתה, סוכה, אושר ונחת
בכל מעשיכם לטובת מולדתנו.
יבא שלום והבריחה בגורל ישראל
עד עולם ועד.
משפחת רויזמן

לשכת נשיא המדינה נתקבל 17.IX.1973

מומחה אוסטרי נגד החלטת ממשלתו

המומחה האוסטרי למשפט בין־לאומי כריסטופר שרייר, מן החוג למשפט בין־לאומי באוניברסיטת זאלצבורג, קובע במכתב לעתון הבריטי „טיימס", כי שילטונות אוסטריה לא ניסו כלל לבטל את ההזמנות וללכוד את הטרוריסטים הערביים לאחר שאלה שיחררו את בני הערובה. לעובדה שאוסטריה עדיין עומדת על כך כי עליה לכבד את ההבטחות לטרוריסטים אין כל הצדקה ומחילה מוסרית ולא צידוק בחוק הבין־לאומי, כותב שרייר.

חרם פולני על מדען ישראלי

מלומדים מאמריקה וממערב־אירופה סירבו להשתתף בדיוני ועידה באוניברסיטה היאגלונית בקראקוב, לאחר שנתחוור להם כי לא ניתנה רשות כניסה לפולין למדען ישראלי.

המדובר בד"ר ישעיהו ילינק, מרצה בכיר באוניברסיטת חיפה בהיסטוריה של מזרח־אירופה, שהוזמן להרצות בועידה של סלובאקיה המיעוטים במלחמת העולם השניה. לפי תנאי ההזמנה היה עליו לקבל את הויזה בקלן. לאחר שנתקל בסירוב בקונסוליה הפולנית, שלח ד"ר ילינק מברקי מחאה לפרופ' בראנאדר מישל, מזכיר האגודה לחקר תולדות העמים הסלאביים ולפרופ' ולאדיסלאב סרציק, מזכיר הועידה.

בפתיחת הועידה השמיע פרופ' רוברט בירנג, מאוניברסיטת אינדיאנה בארה"ב, מחאה חריפה על היחס למדען הישראלי. אולם נציגים מרוסיה ומגרמניה המזרחית תמכו בעמדת ממשלת פולין שמנעה מתן אשרת כניסה לד"ר ילינק.

מסיבת הפרידה של קומיי

שגרירה היוצא של ישראל בבריטניה מיכאל קומיי ערך סעודה לכבוד חברי הנהגת מיפלגת הלייבור וחברי ממשלת הצללים של הלייבור, שהתכנסו לועידתה השנתית של המיפלגה בבלקפול.

בסעודה השתתפו כמה מנהיגים של המיפלגה ובכללם אדוארד שורט סגן מנהיג המפלגה, חבר הפרלמנט רוברט מליש שהוא מצליף הסיעה, רון הייוורד המזכיר הכללי של מפלגת הלייבור וכן חברי ממשלת הצללים דניס הילי, הגב' שירלי ויליאמס ופיטר שור. אדוארד שורט השמיע דברי שבח לשגריר הפורש. בתשובתו עמד מר קומיי על היחסים ההדוקים בין מפלגת הלייבור לבין ישראל.

ר"ן

שביתת נהגי מכוניות לאיסוף אשפה

התושבים שתפקידם לנהוג במכוניות לאיסוף אשפה והובלה למזבלה העירונית פתחו בשביתה, ללא כל הודעה מוקדמת ובניגוד מוחלט לעמדת האיגוד הכללי של עובדי העיריה. הנהגים העלו דרישה בלתי סבירה להלהוביו:

תשלום נוסף עבור הובלת האשפה למזבלה העירונית

עיריית תל־אביב־יפו מבקשת שיתוף פעולה של הציבור: למניעת נזק תברואי עקב השביתה:

- ✱ אין להוציא גיזום, פסולת וגרוטאות לרחוב.
- ✱ את האשפה הביתית יש לאסוף בשקיות ניילון, לסגרן היטב ולשים את השקיות בביתן האשפה של החצר.

הבה נשמור על הנקיון ובריאות הציבור

עלינו להדוף התוצאותיה של שביתה זו שנכפתה על תושבי העיר ללא כל הצדקה!

עיריית תל־אביב־יפו

מחמם בשבילך את החורף

Dimplex
MADE IN ENGLAND

מבחר עשיר של תנורים לבית, למשרד ולמוסדות

להשיג אצל

י' אסקס - מהנדס חשמל
חיפה, שיבת ציון 1

שנתיים - אחריות מלאה
+ אבטחת בטוח ל־8 שנים

ויסות טרמוסטטי לשמירת הטמפרטורה וחסכון בחשמל

ת.מ.קולסון בע"מ-טכניקום ושיווק

אוניברסיטת הנגב

באר־שבע

הודעה על שינוי מספרי הטלפון

החל מיום שלישי, 2.10.1973 שעה 11.00
מספרי הטלפון באוניברסיטת הנגב:

א. בקריה „בית היאס"
71241/8 (ללא שינוי)

ב. בקרית האוניברסיטה החדשה (מול ביה"ח)
70111

הערה: המחלקה להנדסת חשמל ומלון „עין גדי" קשורים למרכזית הקריה החדשה. קשר אליהם יהיה אם כן בכם. טלפון 70111.

ג. מספרי הטלפון דלהלן נותקו ואין להשתמש בהם החל מהתאריך האמור:
72147 ,72148 ,5294/7 ,2209 ,4404

למוסד חינוכי באיזור תל אביב

דרוש מקום מתאים

לקיום חטיבה־למודית נפרדת בקניה או בשכירות

בא בחשבון
- מבנה בעל שטח — רצפה של 400—200 מ"ר עם גינה ו/או חצר
- מגרש בגודל 1000—800 מ"ר, עליו ניתן להקים מבנה כנ"ל

האוביקט יכול להמצא בת"א או בסביבה הקרובה (עד חצי שעה נסיעה ממרכז העיר).

בהצעות רצינית נא לפנות לת.ד. 26214 ת"א.

מדינת ישראל
משרד האוצר / אגף החשב הכללי
מינהל הרכב הממשלתי

מכרז 13/73

מינהל הרכב הממשלתי מכריז בזה על קבלת

הצעות לגרירת רכב ממשלתי

באזור ת"א והארץ.

פרטים נוספים וטופס ההצעה יימסרו למבקשים במשרדי מינהל הרכב הממשלתי רח' יהודה הימית 31, יפו. החל מ־7.10.73 עד 22.10.73 בין השעות 8.00—13.00.

אין מינהל הרכב הממשלתי מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

להשומת לב: המכרז הקודם מס' 12/73 לגרירת הרכב בוטל.

מנהל הרכב הממשלתי

כתיבה במכונה

תלמידי השנה בין 12 שעות בבית הספר למסחר

„רימון"

ת"א דיזנגוף 85. טל. 281985

שיטה עיוורת מיקה ממשלתי

רק"ח גשר אל העולם הסוציאליסטי והעמים השכנים

ה אינטרס הלאומי של ישראל מחייב שינוי יסודי במדיניות הרשמית, מעבר למדיניות של שלום ועצמאות לאומית, שתוציא את ישראל מן הבידוד בזירה הבינלאומית והאזורית, ההולך וגובר בעקבות המדיניות התוקפנית וההרפתקנית של הממשלה. המפלגה הקומוניסטית הישראלית – רק"ח מראה את הדרך לכך.

ה ודות לפרוגרמה שלה לשלום, לעצמאות לאומית, לדמוקרטיה ולסוציאליזם, מקיימת המפלגה הקומוניסטית הישראלית – רק"ח, יחסי אחווה וידידות עם המפלגה הקומוניסטית של ברית־המועצות, עם המפלגות הקומוניסטיות והפועליות בעולם, ובכלל זה עם המפלגות הקומוניסטיות של הארצות הערביות, אתן יש למפלגה הקומוניסטית הישראלית – רק"ח, בסיס משותף לכינון שלום צודק ויציב במזרח־התיכון.

ה מפלגה הקומוניסטית הישראלית - רק"ח,
היא הגשר והקשר עם התנועה הקומוניסטית והפועלית הבינלאומית, עם הכוחות האנטי־אימפריאליסטיים בעולם הערבי.

ר ק"ח מראה לעם בישראל את הדרך לחיים בטוחים ומאושרים, לחיי שלום וידידות עם העמים הערביים.

ח יזוק רק"ח בבחירות הוא אינטרס הפועלים, אינטרס כלל העמלים היהודים בעיר ובכפר.

כ ל פטריוט ישראלי, כל איש עמל, כל שוחר שלום, שוויון ואחווה יהודית־ערבית, צריך להיות מעוניין בחיזוקה של המפלגה הקומוניסטית הישראלית, שרשימתה – רק"ח.

(קטע ממצע רק"ח לבחירות לכנסת השמינית)

למען השלום והעתיד - חזקו את רק"ח

הרשימה הקומוניסטית החדשה בישראל – רק"ח

ספטמבר, 1973
ת"א, ת.ד. 26205

משרד העבודה
המרכז לעיבוד מכני

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
התחנה לחקר הבניה

המרכז להכשרה מקצועית

ימי עיון וקורסים להשתלמות

בנושא

ציוד מיכני לבניה

בהדרכת מומחים מחוץ־לארץ

ימי העיון והקורסים יערכו במספר מרכזים בארץ
בהתאם לדרישת המעוניינים

א) ימי עיון

1. כללי: יערכו במתכונת יום עיון ולמהנדסי הביצוע השונים בלוח הזמנים המתוכנן באתרי הבניה שבאיזור.

2. בתכנית: השמוש בציוד בניה, מדוכים, כלבלות, תפעול, אחזקה, הרצאות והדגמה עם שקופיות וסרטים.

3. תכנון המועדים במרכזים:

המקום	יום עיון	סיור למעוניינים
חיפה	3/10	4/10
ירושלים	7/10	8/10
תל־אביב	9/10	10/10
באר־שבע	15/10	16/10

ב) השתלמויות והדגמות
לאנשי בצוע, למפעלים ולמהנדסי אתר

1. כללי: הקורסים יערכו על ידי הרצאות, הדגמות קבוצתיות ובשטח, זמן קיימו באתרי בניה.

2. בתכנית: ציוד בניה התאמתו למטרות השונות, הובלה כלכלי, יעול בתהליכי העבודה, הדרכה מעשית, הפעלה, אחזקה מונעת.

פרטים והרשמה

1) ימי העיון: דמי ההשתתפות 50 ל"י כולל ארוחת צהרים וכיבוד קל ביום ההרצאה. ביום הסיור יישא המשתתף בהוצאות האוכל.

2) קורסי ההשתלמות: המועדים לאחר חג הסוכות, מקומות הקורסים, היקפם ותנאיהם ייקבעו בהתאם להרשמה.

3) הרשמה

א) המוסד להכשרה ויעול בענף הבניה, תל־אביב, רח' שאול המלך 41, אגף ד' חדר 409, טלפון 266229/266228.

ב) הטכניון, קרית הטכניון חיפה, נוה שאנן, ביה"ס להנדסאים (בבוגרים) ת.ד. 4459 חיפה, טלפונים 225111/347, 233653.

מלון נאות מדבר-באר־שבע•

DESERT INN

באר־שבע, טל. 5—057-4931

תבלו את חופשת חג הסוכות

במלון נאות מדבר

לרשותכם: בריכות שחיה, כרי דשא, מטבח משובח לאניני טעם, אוירה רגועה וביתית.

מחיר מיוחד לחג הסוכות
(לאדם בחדר כפול) פנסיון מלא ל־4 ימים מ־10.10.73 אחה"צ עד 14.10.73.

המחיר 260 ל"י
(כולל מסים)

כשר למהדרין — שרות מיוחד לילדים
הזמנות טל. 057-4931

אשל חליל

הפגנה
להשבת לבם של

הסטודנטים במוסדות להכשרת מורים

ההפגנה בתל־אביב

תתקיים ביום שני ב־8.10.73 בשעה 10.45
בככר מלכי ישראל.

פיתוח מזרח ירושלים בע"מ

מודיעה בזה שפרסמה
מיכרז לקבלת זכות שכירות של

4 בתי־מלאכה/חנויות ב"חוצות היוצר" בירושלים

רח' חטיבת ירושלים (לשעבר דרך חברון) למרגלות מגדל־דוד

- פרטים וטופסי השתתפות אפשר לקבל במשרדי החברה: רח' ממילא 18, ירושלים, טל. 224403, 224404 בין השעות 1000—1300 מדי יום. המועד האחרון להגשת המכרזים 9.11.73 שעה 12.00.